

la caldera, el llibre 1995-2013

la caldera, centre de creació de dansa i arts escèniques

la caldera, projecte col·lectiu i independent a Barcelona

la caldera, iniciativa pionera de plataforma per als creadors

la caldera, fàbrica de creació avant la lettre

la caldera, node cultural de la Vila de Gràcia

la caldera, espai de treball, reciclatge i formació pels professionals

la caldera, "meeting point" de coreògrafs, ballarins, artistes i públic

la caldera, locals d'assaig i creació per artistes, residents i convidats

la caldera, experimentacions, projectes de recerca i conxorxes culturals

La Caldera no acaba mai, i allò que ha generat ressona i enriqueix trajectòries, projectes i esdeveniments presents i futurs.

Moltes d'aquestes connexions i propostes es poden veure i seguir a l'arxiu online liquidMaps.org, un servei web 2.0 que neix amb l'objectiu de relacionar, cartografiar i difondre la creació i la producció contemporània de les Arts Vives i Escèniques internacionals. Una eina interactiva que dibuixa un mapa dels clústers creatius de les arts vives i del moviment.

En aquest fòrum de creadors, productors, centres, usuaris, empreses i institucions que és liquidMaps.org, hi trobareu més de 3.000 nous continguts multimèdia de La Caldera, a més de links a webs, blogs i vídeos. Si voleu, també hi podeu obrir el vostre propi microweb, i afegir-vos així a l'arxiu 2.0 de La Caldera i a la comunitat.

La Caldera no acaba nunca, y lo que ha generado resuena y enriquece trayectorias, proyectos y acontecimientos presentes y futuros.

Muchas de estas conexiones y propuestas se pueden ver y seguir en el archivo online liquidMaps.org, un servicio web 2.0 que nace con el objetivo de relacionar, cartografiar y difundir la creación y la producción contemporánea de las Artes Vivas y Escénicas internacionales. Una herramienta interactiva que dibuja un mapa de los clústers creativos de las artes vivas y del movimiento.

En este foro de creadores, productores, centros, usuarios, empresas e instituciones que es liquidMaps.org, encontraréis más de 3.000 nuevos contenidos multimedia de La Caldera, además de links a webs, blogs y vídeos. Si queréis, también podéis abrir vuestro propio microweb, y sumaros así al archivo 2.0 de La Caldera y a la comunidad.

la caldera, el llibre 1995_2013

Aquest llibre no pot acollir ni de bon tros tota la nostra veritat, tota la nostra activitat, tot allò que ha passat i que hem estat, i tampoc no ho pretén. Però té la voluntat de ser un lloc on abocar part de la nostra memòria col·lectiva, confiant que vosaltres, els lectors, podreu omplir-ne els buits, els oblitats i els forats d'una realitat complexa i altament subjectiva.

Aquesta vida compartida al llarg de 18 anys ha estat viscuda per tots i cadascun de nosaltres amb passió i dedicació.

Gràcies a tots els que hi heu col·laborat, vingut, passat, estat, compartit, treballat, i estimat!

Col·lectiu La Caldera

Este libro no puede acoger ni de lejos toda nuestra verdad, toda nuestra actividad, todo aquello que ha pasado y que hemos sido, y tampoco lo pretende. Pero tiene la voluntad de ser un lugar donde volcar parte de nuestra memoria colectiva, confiando en que vosotros, los lectores, podréis llenar los vacíos, los olvidos y los huecos de una realidad compleja y altamente subjetiva.

Esta vida compartida a lo largo de 18 años ha sido vivida por todos y cada uno de nosotros con pasión y dedicación. ¡Gracias a todos los que habéis colaborado, venido, pasado, estado, compartido, trabajado, y querido!

Colectivo La Caldera

la caldera, el llibre

1995_2013

la caldera centre de creació de dansa
i arts escèniques

liquidDocs

Art ♥ Live Art

Façana de La Caldera (1995).
© Foto: La Caldera

Índex

Índice

Pròleg. Pura Vida, *Alexis Eupierre*, p. 15

Prólogo. Pura Vida, *Alexis Eupierre*, p. 16

Fue allá por el 95, *Álvaro de la Peña*, p. 20

Fundadors:

Inés Boza, Montse Colomé, Álvaro de la Peña, Alexis Eupierre,
Lipi Hernández, Carles Mallol, Toni Mira, Clàudia Moreso, Sol Picó,
Maria Rovira, Carles Salas, p. 23

Veus de La Caldera, p. 37

Voces de La Caldera

Abans de La Caldera:

antecedents d'espais de dansa a Barcelona, p. 41

Antes de La Caldera: antecedentes de espacios de danza en Barcelona, p. 40

L'entrada a l'edifici:

trobant i compartint espais, p. 47

La entrada al edificio: encontrando y compartiendo espacios, p. 46

Gràcia: ecosistema cultural, tradició i experimentació, p. 53

Gràcia: ecosistema cultural, tradición y experimentación, p. 52

Des de La Caldera: memòries de la Gràcia-Ballada, *Beatriu Daniel*, p. 57

Espectacles Cies., p. 61

Etapa 1 (1995-2004)

Inicis i primera organització:

assaig, creació, primeres col·laboracions, p. 81

Inicios y primera organización: ensayos, creaciones, primeras colaboraciones, p. 82

Coreògrafs agrupats:

estètiques diferents, activitats en comú, p. 91

Coreógrafos agrupados: estéticas diferentes, actividades en común, p. 90

Activitats de la primera etapa, p. 99

Actividades de la primera etapa, p. 99

La Sala 0, p. 103

La Sala 0, p. 103

Pensament, xarxa i processos a La Caldera, p. 105

Pensamiento, red y procesos en La Caldera, p. 104

La fabrique d'humanité, Jean-Marc Adolphe, p. 117

Caldera Express y más, Toni Cots, p. 123

Relació activitats a La Caldera (1995-2004), p. 127

Etapa 2 (2005-2008)

Beatriu Daniel i Lipi Hernández, p. 137

Impuls a la xarxa d'espais d'investigació i creació, 2004-2008, Berta Sureda, p. 147

On the Occasion of the Death of Yet Another Cultural Institution, or, "Surprise!" or Delirium for La Caldera, André Lepecki, p. 148

Canvi d'etapa:

nova definició/organització del centre, p. 151

Cambio de etapa: nueva definición/organización del centro, p. 150

Portes enfora, portes endins:

permeabilitats, complicitats i records, p. 161

De puertas afuera, de puertas adentro: permeabilidades, complicidades y recuerdos, p. 160

Reforma i segona inauguració de la Sala 0, p. 164

Reforma y segunda inauguración de la Sala 0, p. 164

Entonces/Ahora, Jaime Conde-Salazar, p. 169

Mares de ninguna parte, Roberto Fratini Serafide, p. 170

Gràcies a la pluja (o memòria líquida), Jordi Prat i Coll, p. 173

Espectacles, p. 174

La Caldera bulle, Joaquim Noguero, p. 183

Relació activitats a La Caldera (2005-2008), p. 185

Etapa 3 (2009-2013)

El projecte continua creixent i consolidant-se, Alexis Eupierre, p. 195
El proyecto continua creciendo y consolidándose, *Alexis Eupierre*, p. 196

Artistes independents, p. 200

Projectes associats, p. 206

Molt més que dues taules de treball, *Magalí Homs i Ros*, p. 208

Les productores a La Caldera, *Silvia Lorente*, p. 209

El que m'ha donat La Caldera, *Mireia de Querol*, p. 210

De les transformacions al punt i seguit, p. 213
De las transformaciones al punto y seguido, p. 212

Nous paradigmes des de La Caldera: dansa i societat, p. 225
Nuevos paradigmas desde La Caldera: danza y sociedad, p. 226

Àmbits de treball, p. 232

Presentacions Públiques, p. 234-259

Booksprint, p. 260

Nodes de Gràcia: sinergies i supervivència cultural, *Sebastià Jovani*, p. 264

Complicitats, p. 268
Complicidades, p. 268

Gràcia Territori Sonor, *Víctor Nubla*, p. 271
La Caldera, eix neuràlgic de la creació, *Tracy Sirés*, p. 273

Teoria de Sistemes, *Cesc Casadesús*, p. 274

Goethe Institut, *Ursula Wahl*, p. 276

Relació activitats a La Caldera (2009-13), p. 277

Tweets, p. 295

Futurs de La Caldera, p. 301
Futuros de La Caldera, p. 300

Festa de comiat de La Caldera, p. 309

L'Ajuntament impulsa un nou Centre de Creació de Dansa i Arts Escèniques a Les Corts, gestionat per l'equip de La Caldera, p. 315

El Ayuntamiento impulsa un nuevo Centro de Creación de Danza y Artes Escénicas a Les Corts, gestionado por el equipo de La Caldera, p. 315

Nuevo espacio, nuevos retos, nuevas oportunidades, *Cristina Riera*, p. 317

Postdata: un projecte de futur..., p. 319
Postdata: un proyecto de futuro..., p. 319

Gràcies!, p. 322

Els engranatges, *Raquel Ortega*, p. 325

Empremtes, p. 326

Comiat Calderers, p. 331
Despedida Caldereros, p. 331

Arxiu La Caldera 2.0: liquidMaps.org, *Xavier Rovira Rubiralta*, p. 356

Agraïments, p. 364

Crèdits, p. 367

Vaig començar a escriure aquest text a l'inici de la meua etapa com a director artístic de La Caldera. Recordo que, un dia, em van demanar un escrit amb la meua opinió sobre quin és, o quin hauria de ser, el paper i el contingut d'un centre de creació. Finalment mai no vaig enviar el text, però ara trobo oportú recuperar-lo parcialment, per tal d'introduir aquest llibre sobre els 18 anys de trajectòria de La Caldera.

La Caldera és un projecte col·lectiu liderat per un grup d'artistes. També ha estat un contenidor, i un centre de creació de dansa i arts escèniques pioner en molts aspectes, a Catalunya i a l'Estat espanyol. Sens dubte ha tingut una gran repercussió i un gran impacte, tant en la vida de moltes persones com en el teixit creatiu de la ciutat de Barcelona. I també, de forma molt directa, en la vida diària dels vilatans de Gràcia, on ha tingut la seva seu al llarg d'aquests 18 anys de vida.

Crec que aquesta frase resumeix bé la filosofia de La Caldera: **el contenidor escolta, i el contingut parla... però el contenidor també parla, segons la manera com escolta.** És a dir, les formes de producció i les formes de funcionament d'un centre són determinants a l'hora de realitzar quelcom, ja sigui una peça, un esdeveniment o un curs, i estan presents en el resultat final del producte.

Els centres de creació han de ser espais "possibilitadors", han de crear les circumstàncies necessàries i adequades perquè allò que encara no existeix pugui esdevenir. L'artista ha de formar part activa dels ens de govern i de direcció dels centres, perquè és l'artista, millor que ningú altre, qui ha de saber què és allò que necessita per tal de desenvolupar la seva tasca. I és l'artista també qui pot aportar a la gestió capacitat creativa i d'invenció, i un coneixement profund dels processos, tenint en compte les seves especificitats.

1. Terrassa de La Caldera (1995).
© Foto: La Caldera
2. Sala 1 (1995).
© Foto: La Caldera
3. Sala 3 (1995).
© Foto: La Caldera
4. Sala 2 (1995).
© Foto: La Caldera

Empecé a escribir este texto al inicio de mi etapa como director artístico de La Caldera. Recuerdo que, un día, me pidieron un escrito con mi opinión sobre cuál es, o qué tendría que ser, el papel y el contenido de un centro de creación. Finalmente nunca envié el texto, pero ahora encuentro oportuno recuperarlo parcialmente, para introducir este libro sobre los 18 años de trayectoria de La Caldera.

La Caldera es uno proyecto colectivo liderado por un grupo de artistas. También ha sido un contenedor, y un centro de creación de danza y artes escénicas pionero en muchos aspectos en Cataluña y en el Estado español. Sin duda ha tenido una gran repercusión y un gran impacto, tanto en la vida de muchas personas como en el tejido creativo de la ciudad de Barcelona. Y también, de forma muy directa, en la vida diaria de los vecinos de Gràcia, donde ha tenido su sede a lo largo de estos 18 años de vida.

Creo que esta frase resume bien la filosofía de La Caldera: *el contenedor escucha, y el contenido habla... pero el contenedor también habla, según la manera en que escucha*. Es decir, las formas de producción y las formas de funcionamiento de un centro son determinantes a la hora de realizar algo, ya sea una pieza, un acontecimiento o un curso, y están presentes en el resultado final del producto.

Los centros de creación tienen que ser espacios "mediadores", tienen que crear las circunstancias necesarias y adecuadas para que lo que todavía no existe pueda acontecer. El artista tiene que formar parte activa de los entes de gobierno y de dirección de los centros, porque es el artista, mejor que nadie, quién tiene que saber qué es aquello que necesita para desarrollar su tarea. Y es el artista también quién puede aportar a la gestión, capacidad creativa y de invención, y un conocimiento profundo de los procesos, teniendo en cuenta sus especificidades.

Hay que generar contenedores abiertos, desde los que hacer posible a los creadores el desarrollo de sus obras y búsquedas, y donde hacer accesible a los ciudadanos la gran diversidad de lenguajes y de formas de expresión artísticas. Es imprescindible que el arte y la creación sean libres de expresarse de la manera que quieran, que no sea algo que se utiliza con unos fines y unos intereses ajenos a la creación misma.

Creo sinceramente en el potencial transformador del hecho creativo, en su potencial "revolucionador" de conciencias, en su potencial transformador. Y creo que, ahora más que nunca, esto es absolutamente necesario tanto a nivel humano y personal como a nivel colectivo y social. Hay que reencontrar el sentido originario, profundo, desvelador, cuestionador y también poético del arte y de la creación, así como su función en la sociedad.

Un centro de creación tiene que tener capacidad de adaptación, tiene que ser flexible, y a la vez tiene que poder proyectarse en el futuro. Los proyectos no entienden de años naturales y se

Cal generar contenedors oberts on fer viable als creadors el desenvolupament de les seves obres i recerques, i on fer accessible als ciutadans la gran diversitat de llenguatges i de formes d'expressió artístiques. És imprescindible que l'art i la creació siguin lliures d'expressar-se de la manera que vulguin, que no sigui quelcom que s'utilitza amb uns fins i uns interessos aliens a la creació mateixa.

Crec sincerament en el potencial transformador del fet creatiu, en el seu potencial com a "revolucionador" de consciències, en el seu potencial transformador. I crec que, ara més que mai, això és del tot necessari tant a nivell humà i personal com a nivell col·lectiu i social. **Cal retrobar el sentit originari, profund, desvetllador, qüestionador i també poètic de l'art i de la creació, així com la seva funció en la societat.**

Un centre de creació ha de tenir capacitat d'adaptació, ha de ser flexible, i alhora ha de poder projectar-se en el futur. Els projectes no entenen d'anys naturals i es cuinen a foc lent, i per tant és urgent trobar els encaixos administratius necessaris que facilitin la nostra tasca.

El gran potencial de la creació és la capacitat d'inventar, d'innovar. És el seu potencial crític, el seu potencial diferenciador, i únicament amb un recolzament ferm podem apropar-nos a la tan desitjada "excel·lència". Per tal de començar a generar "excel·lència" hem de crear primer les circumstàncies adequades, unes condicions de treball efectives i sostingudes en el temps: espais estables de creació i de recerca. Cal apostar per donar temps als processos creatius, i hem d'invertir especialment en formació i educació de qualitat. L'educació és un procés que no s'acaba mai, i cal contemplar-la sempre des d'aquesta perspectiva. Hem de donar-li a la cultura el paper que necessita en una societat avançada, hem de fer-ho sense embuts, i això sí que és una tasca imprescindible i urgent que correspon als nostres polítics i representants.

Perquè, qui o què parla millor d'un grup de persones, d'una societat, d'una cultura, d'un poble, que les seves formes d'expressió pròpies?

Treballar dins un col·lectiu tan divers com La Caldera, per on passa tanta gent, ha estat tot un repte. Transigir, en molts casos, ha estat un gran aprenentatge. Quan parlem de tolerància en abstracte sembla senzill, però m'he adonat que practicar-la dia a dia no és gens fàcil: parlar no vol dir entendre's. **Si les paraules no arriben arreu, en canvi el moviment i la creativitat són com l'aigua, vitals per viure. Sempre troben el seu camí, encara que sigui filtrant-se per sota les pedres.** La seva força es troba en la seva adaptabilitat, en la fluïdesa, en la persistència, en la seva necessitat inqüestionable de ser.

Hi ha una expressió a Costa Rica que m'agrada molt, i que utilitzen ben sovint: "pura vida"... i sí, el moviment i la creació són exactament això: **pura vida!**

Maig 2013.

cocinan a fuego lento, y por lo tanto es urgente encontrar los encajes administrativos necesarios que faciliten nuestra tarea.

El gran potencial de la creación es la capacidad de inventar, de innovar. Es su potencial crítico, su potencial diferenciador, y únicamente con un espaldarazo firme podremos acercarnos a la tan deseada "excelencia". Para empezar a generar "excelencia" tenemos que crear primero las circunstancias adecuadas, unas condiciones de trabajo efectivas y sostenidas en el tiempo: espacios estables de creación y de búsqueda. Hay que apostar para dar tiempo a los procesos creativos, y tenemos que invertir especialmente en formación y educación de calidad. La educación es un proceso que no se acaba nunca, y hay que contemplarla siempre desde esta perspectiva. Tenemos que dar a la cultura el papel que necesita en una sociedad avanzada, tenemos que hacerlo sin tapujos, y eso sí que es una tarea imprescindible y urgente que corresponde a nuestros políticos y representantes.

Porque, ¿quién o qué habla mejor de un grupo de personas, de una sociedad, de una cultura o un pueblo, que sus propias formas de expresión?

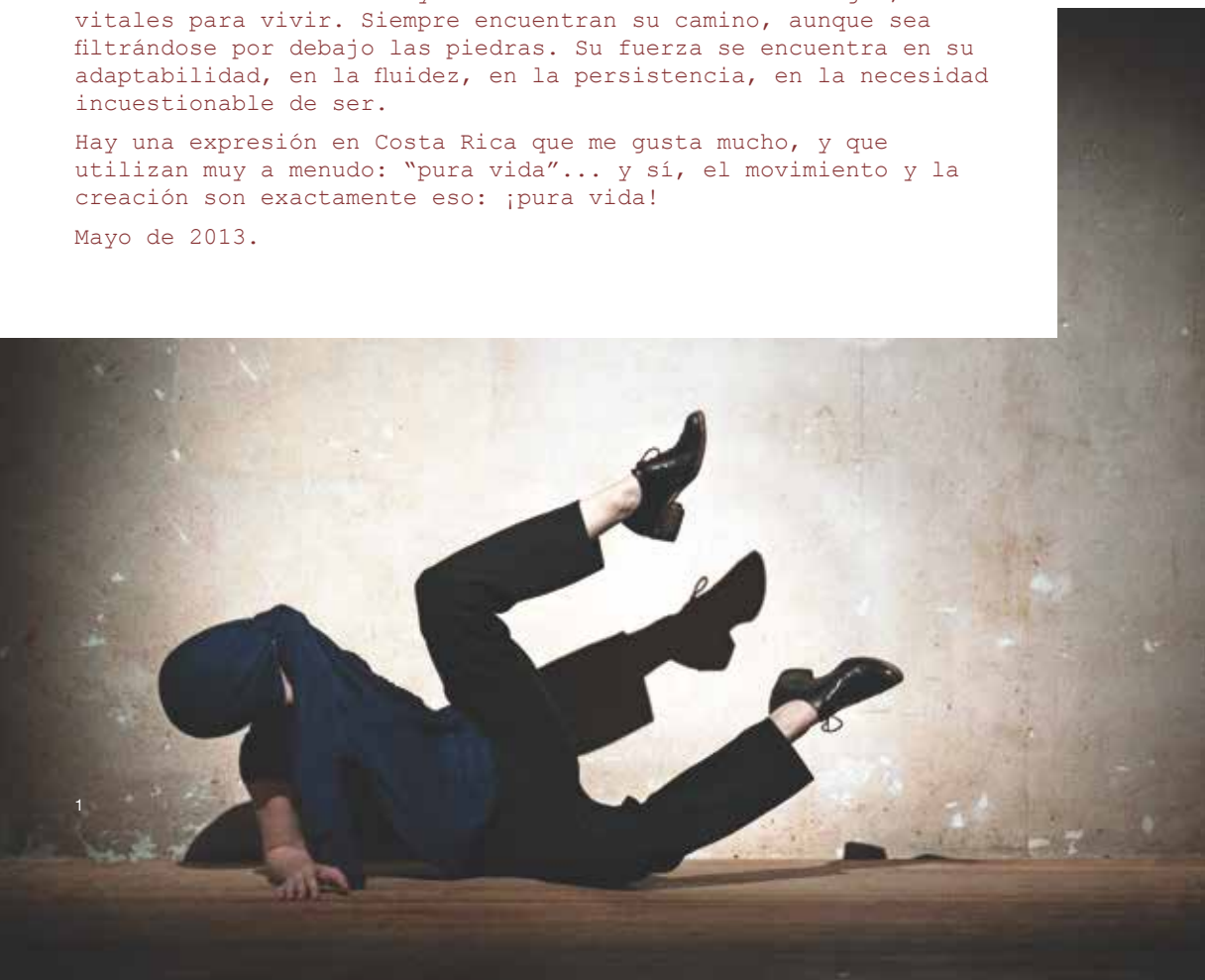
Trabajar dentro de un colectivo tan diverso como La Caldera, por donde pasa tanta gente, ha sido todo un reto. Transigir, en muchos casos, ha sido un gran aprendizaje. Cuando hablamos de tolerancia en abstracto parece sencillo, pero me he dado cuenta de que practicarla día a día no es nada fácil: hablar no quiere decir entenderse. Si las palabras no llegan a todas partes, en cambio el movimiento y la creatividad son como el agua, vitales para vivir. Siempre encuentran su camino, aunque sea filtrándose por debajo las piedras. Su fuerza se encuentra en su adaptabilidad, en la fluidez, en la persistencia, en la necesidad incuestionable de ser.

Hay una expresión en Costa Rica que me gusta mucho, y que utilizan muy a menudo: "pura vida"... y sí, el movimiento y la creación son exactamente eso: ¡pura vida!

Mayo de 2013.

2

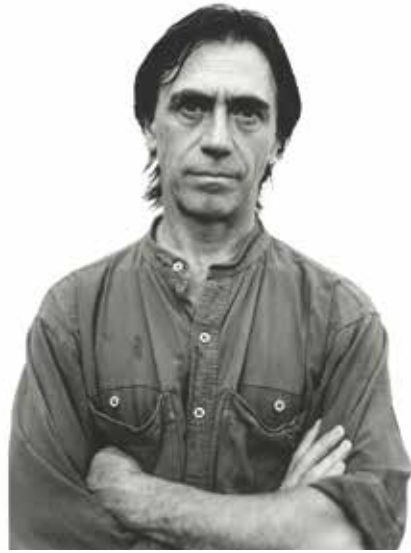

1

1. Clara Tena. *Feather Leather*. MovjilMent #1. Festival Grec (2010).
© Foto: Yoanam2
2. Roser López Espinosa y Guy Nader. *Assajos de Lowland* (2013).
© Foto: Alfred Mauve

FUE ALLÁ POR EL 95.

Álvaro de la Peña

Álvaro de la Peña (2005).
© Foto: Alfred Mauve >

liquidDocs > L'Álvaro de la Peña va ser qui, després de trobar un edifici de lloguer a Gràcia, va pensar en convocar altres creadors per assumir-lo de manera col·lectiva.

En aquest text recorda alguns detalls i circumstàncies d'un moment important, perquè duria a l'obertura (i la llarga vida) de La Caldera.

Fue allá por el 95.

El mundo barcelonés de la danza por aquél entonces era muy activo, ambicioso, numeroso e inocente.... todo eso y muchas más cosas juntas y a la vez.

Los lugares y espacios de ensayo eran muy escasos.

Un montón de compañías, surgidas aquellos años, nos repartíamos como podíamos entre los pocos espacios disponibles. Recuerdo que algunos de esos espacios eran "la Salamandra", "Àrea", "Bügé" y algunas escuelas y lugares que se alquilaban si las circunstancias eran propicias.

Esto lo complicaba mucho todo: obligaba a ir de un lugar a otro trajinando con todo lo preciso para los ensayos y la creación de los espectáculos (escenografía, elementos, vestuario...), y a prever con suficiente antelación los días y los horarios.

Los trueques de horarios y "por favores" estaban a la orden del día ante las urgencias y los olvidos entre los habitantes de la danza contemporánea, y todo ello dependía siempre de la buena (o no) voluntad con la que uno se fuera encontrando.

Yo vivía en la calle Torrent de les Flors, y un buen día vi un letrero: "...se alquila nave de 1.800 metros...".

No sé en qué pensé entonces, pero sin más llamé a la agencia y concerté la cita con el comercial (ni siquiera sabía qué era eso) para ver la nave.

*Yo vivía en la calle
Torrent de les Flors,
y un buen día vi un letrero:
"Se alquila nave de 1.800 m2...".
No sé en qué pensé entonces,
pero sin más llamé a la
agencia y concerté la
cita con el comercial...*

Al colgar el teléfono me quedé pensando un momento, y volví a llamar con la intención de anular la cita, pues me había dado cuenta de que el precio del alquiler era imposible. Pero el hombre ya no estaba, así que, para no darle un plantón, me presenté puntualmente a las 9 de la mañana del día siguiente con la intención de excusarme y explicarle mi error.

Pero he aquí que, al ir hablando, uno entra en no sé qué dimensión y juega... así que me fui animando ante el trato que me brindaba aquél hombre de negocios.

Vi aquellos espacios amplios y luminosos, ¡sin columnas!, en aparente buen estado y con aquella terraza impagable... y pensé que se debía intentar algo.

Imaginé una manera posible de reparto, y me puse a llamar a todas las compañías y personas conocidas y desconocidas relacionadas con la danza, proponiéndoles compartir ese espacio.

La idea era bastante arriesgada para nuestras economías, y además no teníamos ninguna tradición de asociarnos y de compartir.

Eran tiempos (aún hoy se ve algo de eso) en los que cada uno defendía su "nido" a base de menospreciar el trabajo del otro.

Pero así fue como finalmente 10 personas nos pusimos de acuerdo para repartirnos el uso de las tres naves, los horarios, el dinero necesario, etc.

Recuerdo que, cuando firmé el contrato y me dieron las llaves, fui al local y me senté en la terraza (hacía buen día). Me quedé mirando hacia arriba, a las tres naves que acababa de alquilar, y me entró una especie de mareo. Pensé: "...madre mía, en la que nos hemos metido"... o algo así, y recuerdo que por un instante un escalofrío me heló el corazón.

El lugar, excepto la sala 2, no estaba especialmente desecho.

Éstas fueron algunas de las primeras cosas que tuvimos que hacer: copiar a máquina los estatutos para hacer la asociación, hacer contratos de luz y otros temas (que yo no había hecho en mi vida), arrancar restos de maquinaria de la sala 2, tratar de sacar la grasa incrustada, tirar unos muritos de la sala 3 (cosa que fue muy placentera), encargar la tablazón para poner los suelos, subir las tiras de madera por las ventanas...

Fundadors

1. Acta fundacional (1995)
2. © Foto: Alfred Mauve

Acta fundacional

Data 9/3/95

Lloc Barcelona

Es reuneixen ESTEFANIA BENAGES MAS amb D N I c/ Sorfs 27

1ª-1ª de Barcelona CARLES MALLOL amb D N I c/ Bisbe nº2

bis de Barcelona TONI MIRA amb D N I c/ Aulestia 1

Pijoan nº12-3ª de Barcelona ALVARO DE LA PEÑA amb D N I

c/ Torrent de les flors 56 2ª-1ª de Barcelona CARLES SALAS amb
D N I c/ Petrarca 51 1ª-2ª de Barcelona SOL PICÓ amb

D N I c/ Provenza 14 4ª-1ª de Barcelona PILAR

HERNANDEZ amb D N I c/ Jaime I nº 5 principal de

Barcelona ALEXIS EUPIERRE amb passaport C/Madrazo 129

4rt-2a de Barcelona

Acorden

1ª Constituir l'entitat denominada ASSOCIACIÓ CULTURAL PEL
DESENVOLUPAMENT D'ACTIVITATS COREOGRÀFIQUES (A C D A C)

2ª Aprovar els estatuts pels quals es registra

3ª Elegir la Junta Directiva la composició de la qual es la
següent

ALVARO DE LA PEÑA president

TONI MIRA vice-president

SOL PICÓ secretaria

ESTEFANIA BENAGES, tesorera

CARLES SALAS CARLES MALLOL ALEXIS EUPIERRE LIPI HERNÁNDEZ

vocals

Signatures

Estefania Benages

Alexis Eupierre

Alvaro de la Peña

Toni Mira

Lipi Hernandez

Sol Pico

Carles Salas

inés boza
montse colomé
álvaro de la peña
alexis eupierre
lipi hernández
carles mallol
toni mira
claudia moreso
sol picó
maria rovira
carles salas

Eren onze, en un principi, i alguns van marxar i, amb el temps, altres van venir. Tenien una vida més enllà de La Caldera, i una vida dintre La Caldera, i una vida a cavall de les dues vides, de coses de fora que venien al centre de creació, i de coses del centre de creació que s'expandien i saltaven cap enfora. En tot cas, amb el pas del temps tot va anar prenent forma, i tot va anar semblant que era una mateixa cosa o, almenys, una mateixa casa: un lloc capaç d'acollir-ho tot: assajos i relacions, festes i encàrrecs, col·legues i espectadors, reunions i debats.

Eran once, en un principio, y algunos se fueron y, con el tiempo, otros vinieron. Tenían una vida más allá de La Caldera, y una vida dentro La Caldera, y una vida a caballo de las dos vidas, cosas de fuera que venían al centro de creación, y cosas del centro de creación que se expandían y saltaban hacia afuera. En todo caso, con el paso del tiempo todo fue tomando forma, y todo fue pareciendo que era una misma cosa o, al menos, una misma casa: un lugar capaz de acogerlo todo: ensayos y relaciones, fiestas y encargos, colegas y espectadores, reuniones y debates.

1

2

3

1. Montse Colomé, Inés Boza, Carles Mallol, Sol Picó, Carles Salas. (1999). © Foto: La Caldera
2. Alexis Eupierre, Lipi Hernández, Carles Salas, Sol Picó, Montse Colomé. (2006). © Foto: La Caldera
3. Socis a la terrasa (1998). © Foto: La Caldera

inés boza

Dirección escénica, coreografía e intérprete.

Soy co-fundadora y actual directora del proyecto escénico SenZaTemPo, y residente y socia fundadora de La Caldera.

Estudié literatura en l'Alliance Française y Derecho en las universidades de Pamplona y Granada. Inicié mi formación en danza en el Conservatorio de Pamplona y en teatro en el TAC de Granada. Formación que he ido ampliando con diversos profesores y en distintos países.

Del 86 al 89 trabajé con Janusz Subicz y Nazareth Panadero miembros de la compañía de Pina Bausch, donde conocí a Carles Mallol.

En 1990 nos encontramos en Barcelona y empezamos a trabajar en la que será nuestra primera creación: SenZa TemPo (1991), que dará nombre a la compañía, pionera en Catalunya en la danza-teatro y en la creación y adaptación de espectáculos de danza para espacios públicos.

Con SenZaTemPo hemos realizado y girado espectáculos en coproducción con distintos teatros como L'Espai i

el Mercat de les Flors de Barcelona, Jacob's Pillow de EEUU, Teatre Nacional de Catalunya, TAC de Valladolid i Temporada Alta de Girona. También en espacios no convencionales o exteriores coproducidos por Manchester International Arts (M.I.A.), Festival Vivacité (Francia), Expo de Lisboa, Forum de les Culturas (Barcelona) o Plataforma Europea InSitu entre otros. Desde 2002 concibo/escribo y dirijo espectáculos con SenzaTemPo o en colaboración con otras compañías, teatros y festivales, como New Moves de Manchester, el Teatre Nacional Catalunya o la compañía Ar Quende de Portugal. Como intérprete he hecho muchas giras con la Compañía actuando para públicos muy diversos. También he realizado videos e imparto talleres y conferencias.

En fin, me dedico en cuerpo y alma a las artes escénicas, visuales, poéticas y con narrativas no convencionales, a hacer equilibrios con las imágenes, el movimiento, la música y las palabras, en busca de un lenguaje mestizo que corresponda a la verdad de estos tiempos.

Inés Boza. © Foto: Col·lecció particular
Inés Boza (2006). © Foto: Joan Alsina

Montse Colomé (2006). © Foto: Joan Alsina
Montse Colomé. © Foto: Col·lecció particular

montse colomé

Vaig néixer a Barcelona el febrer del 1956.

La meva mare ballava i el meu germà va ser músic i va escriure diferents llibres de dansa. Per tant, el meu entorn familiar va fer que em posés a ballar als 5 anys.

Estic diplomada en dansa espanyola per l'Institut del Teatre.

Al 1979 volo cap a Nova York on m'hi quedo dos anys estudiant a l'escola Alvin Ailey encoratjada per la meva professora Anna Maleras.

Al tornar dels Estats Units, desenvolupo la meva vida professional cap a l'ensenyament.

I és el 1986 que començo a entrar al món de l'espectacle de la mà de Carles

Santos i de Comediants, com a intèrpret i coreògrafa, viatjant i actuant en festivals de mig món.

És també de la mà de Comediants que començo a coreografiar per a espectacles de gran format: Jocs Olímpics Barcelona 92, Expo de Sevilla 92, Expo de Lisboa 98 i un llarg etc.

Cap el 1998 entro a treballar com a coreògrafa i ajudant de direcció a l'òpera i a obres de text. He treballat per al Gran Teatre del Liceu, Teatro de la Zarzuela, Opera de Paris, Opera de Lyon, Welsh National Opera, Piccolo de Milán, TNC i el Teatre Lliure i amb directors com Joan Font, Lluís Pasqual, Josep Maria Mestres, George Lavaudant, Esteve Ferrer, Pep Pla, Ramón Simó, Lurdes Barba entre altres.

Álvaro de la Peña

Titulado por la Escuela Superior de Arte Dramático y Danza de Barcelona (Institut del Teatre, 1981), en la especialidad de Pedagogía de la danza. Algunos de mis maestros fueron José Láinez y Gilberto Ruiz-Lang, con quien, además, realicé diferentes espectáculos.

Estudio y, posteriormente, colaboro con Albert Vidal participando en sus tres cortometrajes: La boda (1978), El sopar (1977) y El consumidor (1978).

Durante la temporada 1977-78 bailo con el Ballet Contemporani de Barcelona y posteriormente me incorporo a la compañía de danza contemporánea Heura (1979-1982), con Àngels Margarit, Alicia Pérez-Cabrero y otros.

En 1983 trabajo en el Folkwang Tanz Studio (Essen, Alemania), un ballet escuela dirigido por Susan Lynke bajo la dirección artística de Pina Bausch. Participo como actor-bailarín en los espectáculos La historia de un caballo y La bella y la bestia (1984, dirección de Iago Pericot).

El 1989 bailo en la creación de Gilberto Ruiz-Lang, Dido y Eneas para el festival Teatre Obert.

Bailo para la Compañía de Avelina Argüelles y posteriormente emprendo una gira por América Latina (1990) con el espectáculo Strangers in the night (1989) de Nats-Nus. Desde 1987 hasta 1991 participo como bailarín y coreógrafo en la compañía Dart, colaborando con Guillermina Coll y

creando y estrenando piezas como Loa-Loa o Como luna entre los dedos.

Con Juan Carlos García y Claudio Zulián inicio la compañía Lanònima Imperial y participo en Eppur si muove (1987) y Castor i Pol·lux (1988).

En 1993 creo la compañía Iliacan y desde entonces llevo a cabo una intensa labor coreográfica, creando más de veinte espectáculos de gran y mediano formato y actuando ininterrumpidamente.

Desde 1990 trabajo como profesor de danza en el Institut del Teatre de Barcelona. He impartido clases y talleres de danza en numerosos centros y estudios tanto nacionales como internacionales.

A partir del año 2009, desarrollo una línea de trabajo, bajo la denominación de "Danza para cualquiera" en la que pretendo acercar la danza a la sociedad, partiendo de la premisa de que cualquiera puede tener acceso a la danza. Ésta línea de trabajo incluye proyectos como Pobles en Dansa, Barris en Dansa i Danza para la tercera edad. En 1994 participo en la creación de lo que será La Caldera, la asociación cultural para el desarrollo de actividades coreográficas. El 2006 La Caldera recibe el Premio Nacional de Danza que otorga la Generalitat de Catalunya.

En 2012 recibo el premio Ciutat de Barcelona, por el proyecto "Barris en Dansa"

Álvaro de la Peña. © Foto: Col·lecció particular
Álvaro de la Peña (2006). © Foto: Joan Alsina

alexis eupierre

Coreògraf, ballarí i docent.

Vaig començar la meva trajectòria com a ballarí a l'Institut del Teatre de Barcelona (1984-1986) i posteriorment em vaig graduar a la Juilliard School de Nova York. Paral·lelament feia vida al *down town* novaiorquès i prenia classes amb mestres com David Zambrano. Allà vaig assolir una formació menys ortodoxa però vital, que va tenir lloc als Jams del PS 122 i a altres espais alternatius on vaig conèixer molts creadors interessants de moltes disciplines. Així vaig començar a treballar professionalment als EEUU amb artistes com Margarita Guergué, John Jaspers, Mark Thompkins i molts altres. Alhora vaig començar a crear les meves pròpies peces que vaig presentar a llocs com el DTW (DanceTheaterWorkshop), The Kitchen, etc.

Vaig tornar a Barcelona definitivament el 1994, més o menys, després d'intentar viure un temps a Alemanya per raons sentimentals sense massa èxit i amb molta enyorança de la família i de moltes persones estimades.

Aquí vaig col·laborar com a intèrpret amb la companyia Mudances (Àngels Margarit), Cia. La sota de bastos (Jordi Cardoner) i Olga Mesa entre d'altres, i alhora donava classes i cursos amb base tècnica de *release* a moltes companyies professionals catalanes.

Sóc membre fundador de La Caldera, cosa que em va permetre fer recerca coreogràfica i desenvolupar un vocabulari propi. Vaig crear una cia. de dansa que vaig anomenar Lapsus Dansa, en homenatge al meu *background* familiar dins l'àmbit del psicoanàlisi. Varem estrenar la primera peça el 1997 i vam mantenir la companyia activa creativament fins l'any 2008, quan vaig decidir, per diverses raons, posar-la en *stand by*. Per sort, vam poder viatjar i presentar la feina feta al llarg dels 12 anys a molts països d'Europa, Amèrica i Àsia. Actualment sóc director artístic de La Caldera, tasca que he desenvolupat des del 2005.

He realitzat coreografies d'encàrrec per a la Fundació Danza Común de Bogotà, la Zagreb Dance Company de Croàcia i per al Conservatori El Barco de Costa Rica entre d'altres. Com a docent he impartit classes a diverses companyies de dansa professionals de Barcelona i he estat convidat a nombrosos festivals de prestigi internacional com Impulztanz de Viena, Movement Research de New York, The Internacional Summer Dance Festival de Tokio o Circuit Est de Montreal. Actualment sóc docent convidat a l'Institut del Teatre de Barcelona on imparteixo improvisació, composició i tècnica contemporània al conservatori superior de dansa (CSD), on he estat convidat de forma continuada des del 1999 i on a partir del curs 2013-14 començaré una nova tasca com a part del nou equip directiu. Paral·lelament he estudiat a la UAB un grau d'humanitats com a segona carrera i espero seguir estudiant moltes altres coses.

Alexis Eupierre (2006). © Foto: Joan Alsina
Alexis Eupierre. © Foto: Col·lecció particular

lipi hernández

(Valencia, 1965)

Sóc coreògrafa, docent i directora artística en l'àmbit del cos i el moviment.

El 1995 fundo la companyia de dansa contemporània LAS MALQUERIDAS. Entre 2005 i 2007 passa a ser companyia resident del Teatre Calç Bolet de Vilafranca del Penedès, dins del programa Residències de la Generalitat de Catalunya.

Del 2004 al 2007 sóc directora artística de La Caldera, centre de creació de dansa i arts escèniques contemporànies. Durant el 2006 sóc Cap d'Especialitat de Pedagogia de la dansa del Conservatori Superior de Dansa de l'Institut del Teatre.

El 2007 converteixo la meua companyia de dansa en una plataforma d'investigació: MALQUERIDAS, Plataforma d'investigació i desenvolupament R+D de nous formats artístics entorn del llenguatge del cos i el moviment.

Entre 2008 i 2009 sóc assessora

artística del Centro Coreogràfico Gallego/La Corunya i dirigeixo Cordón de plata, un projecte d'investigació que presento a La Caldera. Alhora participo com a jurat del programa d'Artistes Residents de La Caldera i del premi Per la trajectòria en dansa, organitzat per l'APDC. Imparteixo conferències amb la Fundació La Caixa, dins del programa Grans Dones/Isadora Duncan i presento la última fase d'investigació del projecte Rasa al Museu Nacional Reina Sofia de Madrid.

El 2011/12 desenvolupo el Cicle de Formació Continuada, amb el projecte LPT, lloc permanent de treball. Exerceixo de tutora dels projectes d'investigació Residents 2011 del centre de creació La Caldera i tutora de projectes artístics relacionats amb la dansa i el moviment.

El 2013 passo a ser directora artística del projecte educatiu Jornada Jove de creació artística; dansa contemporània, organitzada per l'IMEB, Institut del teatre i El Mercat dels Flors.

Lipi Hernández. © Foto: Col·lecció particular

Lipi Hernández (2006). © Foto: Joan Alsina

Carles Mallol (2006). © Foto: Joan Alsina

Carles Mallol. © Foto: Col·lecció particular

carles mallol

Nascut a Barcelona (1958), barceloní artista polifacètic.

L'any 1980 m'inicio en las arts escèniques com a intèrpret de Teatre-Dansa.

Des dels inicis l'any 1981, en la meua carrera professional, m'ha inspirat/acompanyat, sobretot, una senyora que ens va deixar el 30 de Juny de 2009, que és l'alemanya Pina Bausch (Solingen 1940 - Wuppertal 2009).

1a etapa: Inici (10 anys). Treballo a les ordres d'altres artistes, destacaria *Els Joglars* (1984-86) d' Albert Boadella i Nazareth Panadero i Janusz Subicz - membres de la Cia. Pina Bausch- (Granada 1986-88).

Paris (1988) Tanztheater Wuppertal Pina Bausch, Théâtre de la Ville

2a etapa: Consolidació (20 anys, Barcelona). Fundació i codirecció amb Inés Boza de La Cia. *SenZa TemPo* de Teatre-Dansa durant 20 anys (1990-2010). Destacaria la participació en la direcció, creació e interpretació de peces de la companyia com *SenZa TemPo*

(1991), *Capricho* (1994), *Lazurd* (1998), *Zahories* (2001), *Peixos a les Butxaques* (2002), *Jardi Inexistent* i *El Bosque de Marcela* (2004) i *L'Home, la Dona i l'Altre Dona* (2007), entre d'altres. Barcelona (1995...), fundació de La Caldera juntament amb 9 artistes, plataforma Centre de Creació de Dansa i Arts Escèniques Contemporànies. 3a etapa: Associació (2 anys, Futur). *O Tempo* Voa Teatre/Dansa/Gastronomia (2011, 2012...), juntament amb Montse Colomé, coreògrafa independent i Jordi Vidal, artista polifacètic.

Agito l'espai social de La Caldera com a pulmó del centre amb programacions i actes puntuals: xerrades, exposicions, cine fòrum, actes artístics, performance gastronòmics, etc. Acompanyaments/apadrinaments artístics de propostes escèniques. Relacions públiques i regidor Sala O del centre. Actuacions puntuals com a intèrpret de peces de *SenZa TemPo*, *Capricho* (1994), *A+Cosas que nunca te conté* (2008). També col·laboro amb el programa Barri del centre La Caldera.

toni mira

Actor, ballarí i coreògraf.

Estudio fins a cinquè curs d'Arquitectura a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura de Barcelona. Graduat en Dansa Contemporània a l'Escola Superior de Dansa i Coreografia de l'Institut del Teatre de Barcelona.

Treballo com a actor i ballarí en diverses companyies de dansa i teatre de la ciutat. L'any 1987, juntament amb Clàudia Moreso, creo la companyia de dansa, Nats Nus, amb la que fins a l'actualitat he dirigit i coreografiat dinou espectacles que han estat representats en més de vint països de quatre continents.

He coreografiat per a diverses companyies de dansa contemporània europees. També he treballat com a coreògraf en nombrosos espectacles de teatre i espectacles musicals de la ciutat.

Imparteixo cursos i tallers de dansa, coreografia i tècniques videogràfiques aplicades a l'espectacle en diverses ciutats europees.

Sóc membre fundador de l'espai de creació La Caldera. Amb aquest col·lectiu vaig rebre l'any 2005 el Premi Nacional de Dansa. També he estat guardonat amb el Premi Ciutat de Barcelona de dansa 2009 i el Premi Nacional de Dansa 2010.

Toni Mira. © Foto: Col·lecció particular

Toni Mira (2006). © Foto: Joan Alsina

Clàudia Moreso (2013). © Foto: Martí Mira
Clàudia Moreso. © Foto: Helio García

clàudia g. moreso

L'any 1963 neix a Buenos Aires, Argentina, on començo la meua formació en dansa clàssica als 13 anys. L'any 85 em llicencio en dansa contemporània a l'Institut del Teatre de Barcelona.

Treballo com ballarina amb coreògrafs com Marga Guergue i Andreu Bresca. Sóc cofundadora, amb Toni Mira, de la companyia Nats Nus Dansa l'any 1987. Des de la seva fundació he participat activament en el disseny de molts dels espectacles realitzats per la companyia. També he treballat amb la companyia de teatre italià Teatro Líbero de Palermo, creant l'espectacle SETE (2000). Paral·lelament em dedico a la docència impartint classes de diferents tècniques de dansa (jazz, contemporània, iniciació a la dansa, dansa clàssica, improvisació, coreografia i dansa creativa) a nens i adults a diversos centres privats de Barcelona.

El meu interès en la divulgació de la dansa, em porta a obrir una nova línia de treball dins de la companyia Nats Nus, dirigida als nens i al públic familiar, creant espectacles que s'han representat en més de mil sis-cents ocasions per tot el territori espanyol i a l'estranger.

Amb aquest mateix esperit, l'any 2006, poso en marxa el projecte educatiu *Dansa a les escoles*, realitzat durant tres anys a totes les escoles públiques de Sant Cugat del Vallès (Barcelona). He seguit desenvolupant aquest projecte en altres municipis com Sitges i Barcelona. Aquesta experiència confirma

la importància de la incorporació de la dansa en l'educació dels nens i els mestres, i confirma que la concepció de la dansa aporta grans beneficis que contribueixen al desenvolupament personal i social dels infants.

També l'any 2012, començo, juntament amb Carles Salas, un nou projecte educatiu, dirigit a estudiants de batxillerat artístic.

Amplio la meua tasca impartint tallers d'aproximació a la dansa, dirigits a famílies i a col·lectius d'interès social. També desenvolupo activitats de sensibilització, com a activitat complementària amb actuacions al carrer en diverses ciutats.

L'any 2008, a partir de la creació de l'espectacle *Momentari* (Premi FETEN 2009), el Mercat de les Flors de Barcelona em convoca per a la creació d'un material didàctic publicat conjuntament amb la productora BNC. Aquest material forma part d'una col·lecció de DVD's educatius que consta, d'un DVD de l'espectacle *Momentari*, il·lustracions i un apartat didàctic adreçat a pares, fills i educadors. També en aquesta mateixa línia, realitzo diversos tallers d'aproximació a la dansa, adreçats a nens, pares i educadores

El meu projecte *Dansa a les escoles*, guanya el Premi Dansacat 2010 organitzat per l'Associació de Professionals de la dansa de Catalunya (APdC) en la categoria Dansa i Societat. Els Premis Dansacat 2010 es trien per votació popular.

sol picó

Coreògrafa i ballarina resident a Barcelona, domino la dansa clàssica, espanyola i contemporània. Tres disciplines que es poden sentir en la meua feina coreogràfica, tot i que emmarcades en l'expressió més contemporània de la dansa. Vaig formar la meua primera companyia Danza Robadura el 1988 però és amb la companyia que porta el meu nom, la Sol Picó Companyia de Danza, nascuda el 1993, amb la que he desenvolupat el meu personalíssim segell. Un segell que es fa notar tant en el meu llenguatge creatiu i interpretatiu com en el nom de les meves obres. *Razona la vaca*(1995), *E.N.D. (Esto No Danza, 1998)*, *D.V.A (Dudoso Valor Artístico, 1999)*, *Bésame el cactus*(2001), *La divadivina y el Hombre bala, La dona manca o Barbie Superestar*(2003), *La prima de chita* (2006), *Las Doñas*(2007), *Sirena a la plancha*(2008), *El llac de les mosques* (2009), *Matar al bicho*(2010), *Petra, la mujer araña y el putón de la abeja Maya*(2011) o *Memorias de una pulga*(2012) són alguns exemples i alguns dels meus muntatges.

Vaig estudiar al Movement Research de Nova York diverses tècniques de dansa contemporània i vaig treballar com a intèrpret i coreògrafa els primers anys de la meua trajectòria, amb companyies i creadors diversos com Robouldanse, Rayo Malayo Danza i la companyia d'Art Total Los Rinos. El curtmetratge codirigit amb Octavio, *El 64*, cortometraje de dansa en un autobús i el vídeo-dansa *No Paris*, del realitzador Joan Pueyo y en el que apareixo com a ballarina i coreògrafa, entre altres completen una carrera en la que no falten els premis. El Premi Max de les Arts Escèniques al Millor Espectacle de Dansa, a Millor Coreografia y a Millor Intèrpret de Dansa Femenina per *Bésame el Cactus* el 2002 i 2003, al millor espectacle i a la millor coreografia per *La dona manca...* el 2004, al millor espectacle per *Sirena a la Plancha*, a la millor coreografia per *Paella Mixta* el 2005 i a la millor coreografia per *El Llac de les mosques* el 2009. També vaig rebre el Premi Nacional de Dansa de la Generalitat de Catalunya l'any 2004.

Sol Picó. © Foto: Col·lecció particular
Sol Picó (2006). © Foto: Joan Alsina

Maria Rovira. © Foto: Xavier Sanfulgenci
Maria Rovira. © Foto: Col·lecció particular

maria rovira

Estudié danza clásica y española en el Instituto de Teatro de Barcelona durante 4 años. Después conocí a Gerard Collins, coreógrafo que me introdujo en la danza contemporánea. A continuación, estudié en París, en el CID (Centre International de la Danse de Paris). Complementariamente, continué formándome en el Peter Goos Studio del International Dance Center, que me introdujo en el Centre Americanin de Danse de Paris, donde tuve la oportunidad de trabajar y estudiar con coreógrafos como Carolyne Carlson, Viola Faber, Douglas Dann, Merce Cunningham, Trisha Brown, Marta Graham, Carla Maxwell y otros, gracias a los cuáles pude conocer a fondo la danza contemporánea americana.

A raíz de estos estudios, gané una beca para trasladarme a Nueva York y estudiar en la compañía de Merce Cunningham y José Limón. En 1984, obtuve una otra beca para estudiar en la Biennial de la Danse de Lyon con profesores como Hans Zülling, Lucas Hoving y Jean Cebron, procedentes de la Folwang Schule de Essen a cargo de la prestigiosa coreógrafa Pina Bausch. Complementé mi formación diplomándome en danza clásica en el Conservatorio

Superior de Danza de Madrid y estudiando 4 años de música, composición y piano en el Liceo de Barcelona.

En 1985 creé la compañía Transit Danza con sede en Mataró (Barcelona) como bailarina y coreógrafa, con el propósito de establecer una compañía residente en la ciudad natal con dos propósitos: proyectar internacionalmente la compañía y proyectar pedagógicamente la danza. Desde entonces, la compañía ha estrenado múltiples obras con gran reconocimiento de público y crítica. También he trabajado como coreógrafa para otras compañías e instituciones como el American Dance Festival, el Ballet Nacional de Cuba, Ballet Hispánico de Nueva York o Ballet de la Ópera Dessau de Alemania entre otros. Destacaré *Novembre* (1985), *Trastorn* (1989), *El pols de l'àngel* (1992), *No Man's Land* (1995), *Rugged Lines* (1997), *El salt de Nijinsky* (2007) *Somorrostro* (2010) i *la última, Carmen* (2012). Durante toda mi carrera he sido profesora invitada en escuelas y conservatorios de todo el mundo, así como jurado de concursos coreográficos. En 1992 recibí el Premi Tòrtola de Valencia y en 1998 el Premi Nacional de Dansa. También obtuve el premi Butaca en el año 2009.

carles salas

Titulat per l'Institut del Teatre de Barcelona en el departament de dansa contemporània el 1990.

Treballo amb la Cia. Metros, Lanònima Imperial i Tanzforum de Colònia, entre d'altres.

El 1991 fundo conjuntament amb Rosa Muñoz la companyia Búbulus. He dirigit la companyia Búbulus durant 22 anys i paral·lelament sóc professor al Conservatori Superior de Dansa i Escola Superior d'Art dramàtic de l'Institut del Teatre de Barcelona. Així mateix, he dirigit i ensenyat al grup estable de dansa de la Universitat Autònoma de Barcelona els darrers 19 anys.

Imparteixo també workshops a nivell internacional: Catalunya, Espanya, Portugal, França, Itàlia, Alemanya,

Polònia, EEUU, Argentina i Brasil. Col·laboro com a coreògraf en obres musicals i de text estrenades al Teatre Lliure, l'Auditori de Barcelona o el Teatre Grec.

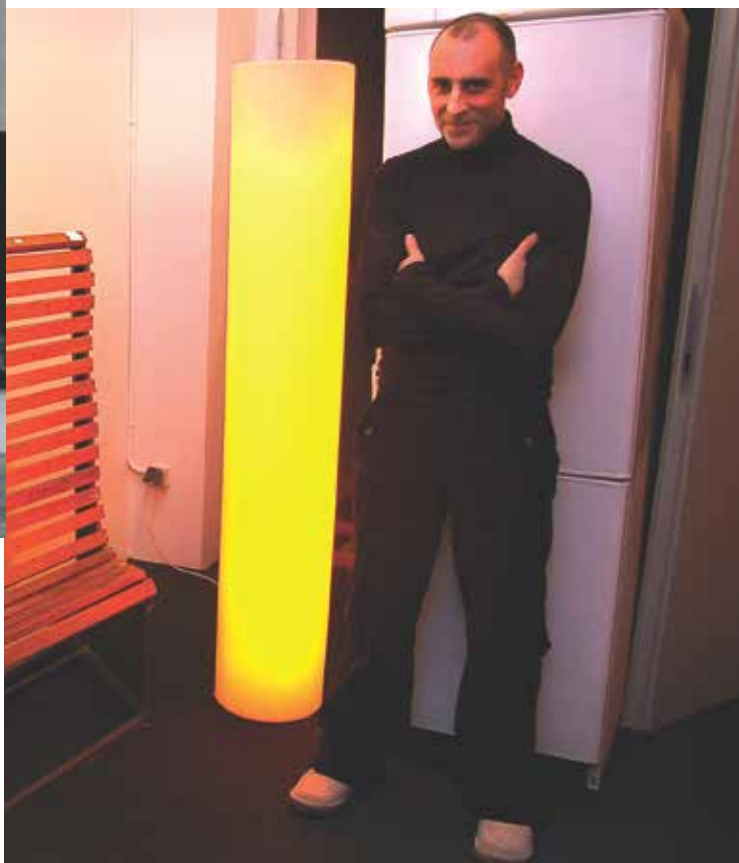
Durant deu anys, dirigeixo el Taller de Dansa i Arquitectura dins del festival Dies de Dansa, emmarcat en el festival Grec.

Sóc assessor de festivals i administracions públiques de projectes de dansa.

He rebut el Premi extraordinari de Dansa Contemporània de la Diputació de Barcelona 1990, el Premi Nacional Ricard Moragas 1991 i el premi Butaca 2006.

Sóc membre fundador i soci de La Caldera, centre de creació de dansa i arts escèniques contemporànies, que va rebre el 2006 el Premi Nacional de la dansa.

Carles Salas. © Foto: Col·lecció particular
Carles Salas (2006). © Foto: Joan Alsina

* Part d'aquestes fotografies formen part d'una exposició anomenada "Calderers" feta l'any 2006 per Montse Colomé i Joan Alsina en motiu de Portes Obertes.

Veus de La Caldera

*Voces de
La Caldera*

Veus de La Caldera és un text fruit de les converses entre els socis fundadors de La Caldera i liquidDocs

Voces de La Caldera es un texto fruto de las conversaciones entre los socios fundadores de La Caldera y liquidDocs

liquidDocs > Al llarg de la seva existència, La Caldera ha estat moltes coses: un edifici de locals d'assaig d'un col·lectiu de coreògrafs que va emprendre el projecte sense un full de ruta però amb moltes ganes; una iniciativa pionera de plataforma per als creadors, com una fàbrica de creació *avant la lettre* que va anar teixint complicitats amb el barri i amb el context internacional; un espai de treball que oferia al sector la possibilitat de seguir-se formant i de reciclar-se, i en el que la gent de la dansa va veure una escletxa i una entrada de llum (i fins i tot va trobar-hi un flotador per no ofegar-se); una vitrina on els artistes independents podien mostrar els processos de treball, i podien rebre suport i acompanyament; un lloc que va vibrar amb l'experimentació, la gosadia i els trajectes pels camins menys transitats; un espai de trobada de disciplines, artistes i ciutadans, animat per un aplec d'individus amb idees allunyades del *mainstream* que van iniciar mil conxorxes culturals; un lloc que va acollir festes multitudinàries, debats d'alt voltatge, escenes imaginatives o inimaginables, moviments arriscats... En els onze fragments de text que segueixen, com onze *flashos* o *flash-backs*, la gent de La Caldera ofereix la seva veu i els seus punts de vista per tal de teixir un testimoni coral sobre alguns dels moments dels divuit anys d'existència intensa i prolífica del centre de creació de Gràcia.

liquidDocs > A lo largo de su existencia, La Caldera ha sido muchas cosas: un edificio de locales de ensayo de un colectivo de coreógrafos que emprendió el proyecto sin una hoja de ruta pero con muchas ganas; una iniciativa pionera de plataforma para los creadores, como una fábrica de creación *avant la lettre* que fue tejiendo complicidades con el barrio y con el contexto internacional; un espacio de trabajo que ofrecía al sector la posibilidad de seguirse formando y de reciclarse, y en el que la gente de la danza vio una rendija y una entrada de luz (e incluso encontró un flotador para no ahogarse); una vitrina donde los artistas independientes podían mostrar los procesos de trabajo, y podían recibir apoyo y acompañamiento; un lugar que vibró con la experimentación, la osadía y los trayectos por los caminos menos transitados; un espacio de encuentro de disciplinas, artistas y ciudadanos, animado por un encuentro de individuos con ideas alejadas del *mainstream* que iniciaron mil conversaciones culturales; un lugar que acogió fiestas multitudinarias, debates de alto voltaje, escenas imaginativas o inimaginables, movimientos arriesgados... En los once fragmentos de texto que siguen, como once *flashes* o *flash-backs*, los integrantes de La Caldera ofrece su voz y sus puntos de vista para tejer un testimonio coral sobre algunos de los momentos de los dieciocho años intensa y prolífica de existencia del centro de creación de Gràcia.

Antes de La Caldera: antecedentes de espacios de danza en Barcelona

liquidDocs > Las estructuras de la danza de las últimas décadas han sido, en Barcelona y en Cataluña, bastante efímeras e intermitentes, pendientes siempre de los ciclos de aparición y desaparición, o cuando menos, de asentamiento y supervivencia. Para entender el contexto en que La Caldera apareció y se hizo un lugar a mediados de la década de 1990 hay que considerar el sustrato de la iniciativa: experiencias pedagógicas renovadoras como el Estudio Anna Maleras (abierto el 1967) o la escuela de danza de Ramon Solé (1975), también en el barrio de Gràcia. Fueron acontecimientos importantes, pioneros y entusiastas, la primera *Muestra de Danza Independiente* del Institut del Teatre (1977) o la aparición de la revista "Danza'79" (que se publicó del 1979 al 1986, de la mano de Beatriu Daniel, Montse G. Otzet y Carmen del Val). Y jugaron un papel a tener en cuenta espacios multidisciplinarios como La Fàbrica (1981-1989) o, después, el Espai de Música i Dansa de la Generalitat de Catalunya (1992-2005). También habría que contar en estos antecedentes con la valiosa presencia y la aportación de las compañías y los coreógrafos en activo desde de los años setenta y a lo largo de los ochenta, que fueron trabajando, creando un marco y unas referencias, y abriendo camino: nombres como, por ejemplo, el Ballet Contemporani de Barcelona (fundado el 1975) y, posteriormente, la Compañía de Danza de Barcelona Ramon Solé (1977), el colectivo Heura (1978), l'Espantall (1978), La Gran Companyia (1979), la Companyia Avelina Argüelles (1980), Taba (1980), la Companyia del Institut del Teatre (1983), Danat Dansa (1984), Cesc Gelabert (desde 1972) y más tarde Gelabert-Azzopardi (1985), Metros (1985), Mudances (1985), Trànsit (1985), Lanònima Imperial (1986), Nats Nus Dansa (1987)...

¿Cómo se lo montaban, la gente de La Caldera, para practicar y ensayar antes de que La Caldera existiera?

Los *caldereros* recuerdan cómo, a inicios de los noventa, en Barcelona no había demasiados espacios para la danza. No había una oferta estructurada, suficiente y eficiente, que pudiera ofrecer seguridad y continuidad a los creadores, bailarines y coreógrafos. Estos, a menudo repartían los ensayos entre locales diferentes, según la disponibilidad y otras circunstancias, haciendo equilibrios con la agenda y estando obligados a la itinerancia constante y a una variedad extraordinaria de esfuerzos horarios, económicos y logísticos. Hasta finales de los años ochenta, en la ciudad había funcionado La Fàbrica, un espacio de enseñanza y de exhibición de grandes dimensiones, en una antigua fábrica de tejidos transformada y reciclada. Fundada por Toni Gelabert, que la codirigió con Norma Axenfeld, La Fàbrica tenía una actividad pluridisciplinar que se fue centrando en el ensayo, la programación y el intercambio docente en el ámbito de la danza contemporánea. Fue uno de los espacios capitales de la época, y uno de los referentes para el posterior modelo de La Caldera.

En Barcelona existían, desde inicios de la década de los ochenta, algunos espacios donde se impartían clases, y que servían también como lugar de ensayo. Como por ejemplo el Roseland, que conocieron algunos de los socios *caldereros*. O Àrea, una escuela privada de Gràcia fundada en 1986. Dirigida por Sonia Klamburg, esta también fue una de las primeras sedes donde presentar trabajos de pequeño formato, desde 1992, con las ediciones de La Porta (Alexis Eupierre formó parte en la primera etapa).

Portes Obertes (2008). © Foto: Toni Mira

Abans de La Caldera: antecedents d'espais de dansa a Barcelona

liquidDocs > Les estructures de la dansa de les darreres dècades han estat a Barcelona i a Catalunya prou efímeres i intermitents, pendents sempre dels cicles d'aparició i desaparició, o si més no d'assentament i supervivència. Per tal d'entendre el context en què La Caldera va aparèixer i es va fer un lloc a mitjans de la dècada de 1990 cal considerar el substrat de la iniciativa: experiències pedagògiques renovadores com l'Estudi Anna Maleras (obert el 1967) o l'escola de dansa de Ramon Solé (1975), també al barri de Gràcia. Van ser esdeveniments importants, pioners i entusiastes, la primera *Mostra de Dansa Independent* de l'Institut del Teatre (1977) o l'aparició de

En Àrea, donde alguno de los socios impartía clases, podían encontrar otro lugar de ensayo, como lo podían hacer eventualmente en las aulas del Institut del Teatre, lugar de formación de algunos de los fundadores de La Caldera, que habían cursado estudios en el Departamento de Danza Contemporánea iniciado en 1980. El espacio del colectivo Heura en la calle Domènec en Gràcia (1980-1984), también fue un lugar para los talleres y las clases, del que Carles Mallol fue asiduo. Rocamora Teatre, encima de Àrea, fue el lugar donde Lipi Hernández empezó a ensayar con Malqueridas, mientras que el primer ensayo de Toni Mira tuvo lugar en el local El Torrente, en la calle Torrent de les Flors. El teatro Salamandra en Sants, o el local de Danat Dansa, acogieron así mismo en aquellos años con mayor o menor regularidad algunos trabajos preparatorios y de ensayos, y lo mismo sucedía en el Berlin Centre en Sants, desde 1986, o en los espacios del que después sería el S.A.T., el Sant Andreu Teatre.

La estructura de la danza catalana estaba entonces por construir. La red de espacios de trabajo o de producción era escasa y desarticulada, y la gente del sector no tenía en general un espacio propio, con las excepciones de algunas individualidades, como Cesc Gelabert o Àngels Margarit. Precisamente en el Estudio Bügé (1984-2009), el espacio abierto por Margarit y otros coreógrafos como los de Lanònima Imperial, trabajaron caldereros como Álvaro de Peña (que formó parte de Lanònima Imperial) o Toni Mira. E Inés Boza y Carles Mallol (SenZa TemPo) a inicios de los noventa, apenas antes de que estos últimos dirigieran sus pasos hacia el taller de la calle Sant Rafael del Raval, donde empezaban los preparativos para *Robadors de sal* (un espectáculo preparado ya en La Caldera y estrenado el 1995 en el l'Espai de Música i Dansa de la Generalitat). Con l'Espai, y ciclos como Endansa, algunas jóvenes compañías como Lapsus Dansa consiguieron tejer ciertas complicidades. Más adelante, otros resultados irían teniendo más visibilidad (de forma temporal) en esta vertiente pública, con residencias y coproducciones en los grandes espacios escénicos: Teatre Lliure, Teatre Nacional de Catalunya y Mercat de les Flors.

A lo largo de su trayectoria, La Caldera y otras estructuras y plataformas como La Porta, La Poderosa, NU2's o L'animal a l'esquena compartieron objetivos y generaron un discurso crítico ante las políticas culturales del momento, y a su vez optimizaron y concretaron esfuerzos, calendarios y recursos entre ellos, hasta construir una nueva red, frágil pero llena de sentido, mediante contactos, colaboraciones y referentes, tanto a nivel de ciudad primero, como de territorio a escala internacional después. Durante un tiempo, estas actividades funcionaron mediante la llamada *Plataforma Canibal*.

Más tarde vendría la apuesta por el sector por parte de las instituciones: entre otras entidades y compañías, La Caldera recibió apoyo público (con el convenio trienal 2005-2007), desde 2006 el Mercat de les Flors se reinventó como centro de las artes del movimiento, y posteriormente se diversificaron esfuerzos en un nuevo mapa de fábricas de creación y centros cívicos...

la revista "Dansa'79" (que es publicada del 1979 al 1986, de la mà de la Beatriu Daniel, la Montse G. Otzet i la Camen del Val). I van jugar un paper a tenir en compte espais multidisciplinaris com La Fàbrica (1981-1989) o, després, l'Espai de Música i Dansa de la Generalitat (1992-2005). També caldria comptar en aquests antecedents amb la valuosa presència i l'aportació de les companyies i els coreògrafs en actiu des de les darreries dels setanta i al llarg dels vuitanta, que van anar treballant, creant un marc i unes referències, i obrint via: noms com ara el Ballet Contemporani de Barcelona (fundat el 1975) i, posteriorment, la Companyia de Dansa de Barcelona Ramon Solé (1977), el col·lectiu Heura (1978), L'Espantall (1978), La Gran Companyia (1979), la Companyia Avelina Argüelles (1980), Taba (1980), la Companyia de l'Institut del Teatre (1983), Danat Dansa (1984), Cesc Gelabert (des del 1972) i més tard Gelabert-Azzopardi (1985), Metros (1985), Mudances (1985), Trànsit (1985), Lanònima Imperial (1986), Nats Nus Dansa (1987)...

¿Com s'ho muntaven, la gent de La Caldera, per practicar i assajar abans que La Caldera existís?

Els *calderers* recorden com, a inicis dels noranta, a Barcelona no hi havia massa espais per a la dansa. Si més no, no hi havia una oferta estructurada, suficient i eficient, que pogués oferir seguretat i continuïtat als creadors, ballarins i coreògrafs. Aquests, sovint repartien els assajos entre locals diferents, segons la disponibilitat i altres circumstàncies, tot fent equilibris amb l'agenda i abocats a la itinerància i a una varietat extraordinària d'esforços horaris, econòmics i logístics. Fins a finals dels anys vuitanta, a la ciutat havia funcionat La Fàbrica, un espai d'ensenyament i d'exhibició de grans dimensions, en una antiga fàbrica de teixits transformada i reciclada. Fundada per Toni Gelabert, que la va codirigir amb Norma Axenfeld, La Fàbrica tenia una activitat pluridisciplinària que es va anar centrant en l'assaig, la programació i l'intercanvi docent en l'àmbit de la dansa contemporània. Va ser un dels espais cabdals de l'època a la ciutat, i un dels referents per al model posterior de La Caldera.

A Barcelona existien, des d'inicis de la dècada dels vuitanta, alguns espais on s'impartien classes, i que servien també com a lloc d'assaig. Com ara el Roseland, que van conèixer alguns dels socis *calderers*. O Àrea, una escola privada de Gràcia fundada el 1986. Dirigida per Sonia Klamburg, aquesta també va ser una de les primeres seus on presentar treballs de petit format, des del 1992, amb les edicions de La Porta (Alexis Eupierre en va formar part a la primera etapa). A Àrea, on algun dels socis impartia classes, podien trobar un altre lloc d'assaig, com ho podien fer eventualment a les aules de l'Institut del Teatre, lloc de formació d'alguns dels fundadors de La Caldera, que havien cursat estudis al Departament de Dansa Contemporània iniciat l'any 1980. L'espai del col·lectiu Heura al carrer Domènec a Gràcia (1980-1984), també va ser un lloc per als tallers i les classes, i el Carles Mallol en va ser assidu. El Rocamora Teatre, a sobre d'Àrea, va ser el lloc on la Lipi Hernández va començar a assajar amb Malqueridas, mentre que el primer assaig del Toni Mira va tenir lloc al local d'El Torrente, al carrer Torrent de les Flors. El teatre Salamandra a Sants, o el local de Danat Dansa, van acollir així mateix en aquells anys amb major o menor regularitat alguns treballs preparatoris i d'assajos, i el mateix succeïa al Berlin Centre a Sants, des del 1986, o als espais del que després seria el S.A.T., el Sant Andreu Teatre.

1

2

3

4

5

1. Dies de Nodes. Sheila Ferrer (2010).
 © Foto: La Caldera
 2, 3, 4. Gatos que bailan Pérez por los tejados.
 Caldera Barri, Festa Major de Gràcia (2010).
 © Foto: La Caldera
 5. Façana de La Caldera. Festa Major de Gràcia (2012).
 © Foto: Lucía Buedo

L'estructura de la dansa catalana estava per fer, aleshores. La xarxa d'espais de treball o de producció era minsa i desarticulada, i la gent del sector no tenia en general un espai propi, amb les excepcions d'algunes individualitats, com el Cesc Gelabert o l'Àngels Margarit. Precisament a l'Estudi Bùgè (1984-2009), l'espai obert per la Margarit i altres coreògrafs, com els de Lanònima Imperial, hi van treballar *calderers* com l'Álvaro de la Peña (que va formar part de Lanònima) o el Toni Mira. I la Inés Boza i el Carles Mallol (SenZa TemPo) a inicis dels noranta, tot just abans que aquests darrers dirigissin les seves passes cap al taller del carrer Sant Rafael del Raval, on començarien els preparatius per a *Robadors de sal* (un espectacle enllestit ja a La Caldera i estrenat el 1995 a l'Espai de Música i Dansa de la Generalitat). Amb l'Espai, i cicles com Endansa, algunes joves companyies com Lapsus Dansa van aconseguir teixir certes complicitats. Més endavant, altres resultats anirien tenint més visibilitat (de forma temporal) en aquesta vessant pública, amb residències i coproduccions als grans espais escènics: Teatre Lliure, Teatre Nacional de Catalunya i Mercat de les Flors.

Al llarg de la seva trajectòria, La Caldera i altres estructures i plataformes com La Porta, La Poderosa, NU2's o L'animal a l'esquena van compartir objectius i van generar discurs crític davant les polítiques culturals del moment, i alhora van mirar d'optimitzar i concretar esforços, calendaris i recursos entre ells, fins a bastir una nova xarxa, fràgil però plena de sentit, mitjançant contactes, col·laboracions i referents, tant a nivell de ciutat primer, com més tard de territori i a escala internacional. Durant un temps, això va funcionar mitjançant l'anomenada Plataforma Caníbal.

Més tard vindria l'aposta pel sector per part de les institucions: entre altres entitats i companyies, La Caldera va rebre suport públic (amb el conveni triennal 2005-2007), des del 2006 el Mercat de les Flors es va reinventar com a centre de les arts del moviment, i posteriorment es van diversificar esforços en un nou mapa de fàbriques de creació i centres cívics...

L'estructura de la dansa catalana estava per fer, aleshores. La xarxa d'espais de treball o de producció era minsa i desarticulada, i la gent del sector no tenia en general un espai propi...

La entrada al edificio: encontrando y compartiendo espacios

liquidDocs > Fue Álvaro de la Peña, de Iliacan Danza, quien en 1995 se enteró de la posibilidad de alquilar los espacios de una antigua fábrica de cinturones en el número 43 de la calle Torrent d'en Vidalet, en Gràcia, junto a la Plaza de la Virreina. Álvaro hizo correr la voz, para compartir el alquiler entre varios artistas del ámbito de la danza, y a la convocatoria respondieron Montse Colomé, Inés Boza y Carles Mallol, Alexis Eupierre, Lipi Hernández, Toni Mira y Claudia Moreso, María Rovira, Sol Picó y Carles Salas.

La confluencia de los futuros socios fundadores de La Caldera fue una casualidad, pues en aquel momento la mayor parte de ellos no se conocían. Pero, empujados por la necesidad de un lugar de trabajo, llegaron a un acuerdo de mínimos para fundar un centro que llevaría el nombre oficial de A.C.D.A.C. (Asociación Cultural para el Desarrollo de Actividades Coreográficas).

A lo largo de los dos primeros años de La Caldera, desde 1995 hasta 1997, Fani Benages se encargó de la gestión de ésta. En la primera etapa, hasta el 2005, otras mujeres como Mercedes Julià, Mónica Extremiana, Pilar López y Celine Merlaud colaboraron en esta área. Según Fani, aquellos eran unos “años de esplendor, de crecimiento... se notaba el entusiasmo para unirse, para hacer algo, por primera vez en una iniciativa privada. Era un momento en que por regla general la gente de la danza no tenía su local propio. Era un momento álgido porque, aunque había menos recursos económicos de los que habría después, la gente tenía mucha ilusión por hacer cosas”. A este optimismo inicial, Montse Colomé le añade otra circunstancia propicia: “En el año 1995, cuando llegamos a La Caldera, la danza estaba algo más considerada que en los ochenta. Recibía algunas subvenciones y cierto apoyo de las instituciones, cosa que ayudó a que pudiéramos dar un paso adelante para emprender el espacio y el proyecto”.

En todo caso, el llamamiento de Álvaro de la Peña tuvo éxito, y en aquella iniciativa de búsqueda de un lugar quizás ya estaba implícita cierta visión de la práctica de la danza como un espacio común y colectivo. Porque se trataba, al margen otras consideraciones, de un verdadero proyecto de colaboración: “Cada maestrillo tiene su librito y su experiencia, pero para mí la danza siempre ha sido algo social, algo para compartir. Otras personas lo viven de otra manera, pero para mí la danza es como la comida: es mejor si la compartes”, dice de la Peña. Una idea que, de hecho, posteriormente él mismo fue desarrollando, hasta llegar a dar forma a los proyectos de danza participativa en barrios y pueblos: “A inicios de los noventa, en la danza de Barcelona había muchos grupos, y en ese sentido igual no es muy diferente de ahora. En aquel momento no había tantos locales, y la gente teníamos que ir buscando los lugares donde ensayar. La Caldera significó la solución a ese tipo de problemas, porque el tema del lugar de ensayo siempre había sido algo muy complicado. Creo que, en el ánimo de crear un espacio, había la idea de tener un lugar estable de trabajo. Pero también creo que, sobre todo, el sueño de todos, que más o menos se ha visto realizado, era el de tener un “lugar”. Pues en aquella época todavía teníamos la referencia del teatro independiente, la de los grupos trabajando en sus propios espacios: unos lugares donde creaban sus cosas, donde ocurrían cosas”.

Porta de La Caldera (2010). © Foto. David Pinto

L'entrada a l'edifici: trobant i compartint espais

liquidDocs > Va ser l'Álvaro de la Peña, d'Iliacan Danza, qui el 1995 es va assabentar de la possibilitat de llogar els espais d'una antiga fàbrica de cinturons al número 43 del carrer Torrent d'en Vidalet, a Gràcia, al costat de la Plaça de la Virreina. L'Álvaro va fer córrer la veu, per tal de compartir el lloguer entre varis artistes de l'àmbit de la dansa, i a la convocatòria van respondre la Montse Colomé, la Inés Boza i en Carles Mallol, l'Alexis Eupierre, la Lipi Hernández, el Toni Mira i la Claudia Moreso, la Maria Rovira, la Sol Picó i el Carles Salas.

La confluència dels futurs socis fundadors de La Caldera va ser una casualitat, doncs en aquell moment la major part d'ells no es coneixien. Però, empesos per la necessitat d'un lloc de treball, van arribar a un acord de mínims per tal de fundar un centre que

Los socios, con sus propias manos y la ayuda de amigos y colaboradores, emprendieron unos primeros trabajos de adecuación del edificio para abrir ventanas tapiadas, colocar madera en los suelos, hacer la instalación de la luz, etcétera. Pero en aquella primera etapa no había calefacción, y se conservaban las viejas ventanas con las carpinterías en mal estado, cosa que hace que se recuerden los ensayos invernales como sesiones con mucho frío, unas condiciones que continuarían hasta las reformas de diez años después. En los primeros años, el espacio alquilado y dedicado a la danza en el edificio constaba únicamente de las tres plantas superiores, que los socios se repartían en grupos de tres franjas horarias diferentes. Eran nueve proyectos artísticos: tocaba a tres proyectos por planta, uno por la mañana, el otro por la tarde, y el último al atardecer. También la gran terraza en el patio interior (con acceso desde la primera planta) tuvo un papel importante a lo largo de los años: como espacio de ensayo para los espectáculos de calle, como lugar de reunión, debate y encuentro, o como espacio privilegiado para fiestas. Más tarde y de manera progresiva, La Caldera iría incorporando la planta principal (donde había funcionado un taller de confección) y la planta baja (donde antes existía una carpintería). Hasta que, en la última etapa (2009-2013), el centro de creación ocupó los mil cien metros cuadrados de la totalidad del edificio: tres plantas de ensayo, una sala de exhibición en planta baja, un espacio social, de cocina y de oficinas en la planta principal, y la gran terraza en el patio interior. Fue un proceso largo, artesanal, autogestionado y llevado a cabo en múltiples fases.

Dice Álvaro de la Peña: *“Uno podía ver centros de danza del extranjero, y quedar flipado con sus instalaciones. Yo recuerdo, por ejemplo, estar en Alemania y quedarme asombrado... porque tenían agua caliente. Pero nosotros montamos La Caldera y seguimos en ello sin tener una referencia clara. Lo hicimos un poco a la española, inventando... Creo que la experiencia de La Caldera, si alguna vez alguien se interesa por ello y le puede aportar algo, se basa en el hecho de juntarse para hacer las cosas más fáciles. Además, entre los que hemos formado parte de La Caldera siempre ha subyacido la idea del respeto por el dinero público. Éramos conscientes de no tener unas capacidades económicas muy grandes, pero siempre ha imperado la idea de compartir el espacio, de compartir el alquiler entre todos, para tener un espacio muy “guay”, un espacio del que, además, otra gente pudiera beneficiarse. Esa idea ha estado ahí incluso en la infancia de La Caldera”.*

Así, a lo largo de los dieciocho años de actividad, y ya desde los inicios, La Caldera pone sus salas a disposición de los creadores profesionales de la ciudad, cede espacios para residencias, organiza y colabora en talleres y cursos, hace presentaciones colectivas, presenta ensayos abiertos, preestrenos, ciclos de improvisaciones y procesos de creación, así como charlas y coloquios... Todo ello, sin dejar de atender las necesidades de los creadores residentes en el centro.

duria el nom oficial d'A.C.D.A.C. (Associació Cultural pel Desenvolupament d'Activitats Coreogràfiques).

Al llarg dels dos primers anys de La Caldera, del 1995 al 1997, la Fani Benages s'encarregà de la gestió. En la primera etapa, fins al 2005, altres dones com la Mercedes Julià, la Mónica Extremiana, la Pilar López i la Céline Merlaud van col·laborar en aquesta àrea. Segons la Fani, aquells eren uns *“anys d'esplendor, de creixement... es notava l'entusiasme per ajuntar-se, per fer alguna cosa, per primer cop en una iniciativa privada. Era un moment en què per regla general la gent de la dansa no tenia el seu local propi. Era un moment àlgid perquè, encara que hi havia menys recursos econòmics dels que hi hauria després, la gent tenia molta il·lusió per fer coses”.* A aquest optimisme inicial, la Montse Colomé li afegeix una altra circumstància propícia: *“L'any 1995, quan vam arribar a La Caldera, la dansa estava una mica més considerada que als vuitanta. Rebia algunes subvencions i cert recolzament de les institucions, cosa que va ajudar a que poguéssim fer un pas endavant per emprendre l'espai i el projecte”.*

En tot cas, la crida de l'Álvaro de la Peña va tenir èxit, i en aquella iniciativa de cerca d'un lloc potser ja hi havia implícita certa visió de la pràctica de la dansa com un espai comú i col·lectiu. Perquè es tractava, al marge d'altres consideracions, d'un veritable projecte de col·laboració: *“Cada maestrillo tiene su librillo y su experiencia, pero para mí la danza siempre ha sido algo social, algo para compartir. Otras personas lo viven de otra manera, pero para mí la danza es como la comida: es mejor si la compartes”*, diu de la Peña. Una idea que, de fet, posteriorment ell mateix va anar desenvolupant, fins a arribar a donar forma als projectes de dansa participativa als barris i als pobles: *“A inicios de los noventa, en la danza de Barcelona había muchos grupos, y en ese sentido igual no es muy diferente de ahora. En aquel momento no había tantos locales, y la gente teníamos que ir buscando los lugares donde ensayar. La Caldera significó la solución a ese tipo de problemas, porque el tema del lugar de ensayo siempre había sido algo muy complicado. Creo que, en el ánimo de crear un espacio, había la idea de tener un lugar estable de trabajo. Pero también creo que, sobre todo, el sueño de todos, que más o menos se ha visto realizado, era el de tener un “lugar”. Pues en aquella época todavía teníamos la referencia del teatro independiente, la de los grupos trabajando en sus propios espacios: unos lugares donde creaban sus cosas, donde ocurrían cosas”.*

Els socis, amb les seves pròpies mans i l'ajut d'amics i col·laboradors, van emprendre uns primers treballs d'adequació de l'edifici per tal d'enderrocar finestres tapiades, col·locar fusta als terres, fer la instal·lació de la llum, etcètera. Però en aquella primera etapa no hi havia calefacció, i es conservaven les velles finestres amb les fusteries en mal estat, cosa que fa que es recordin els assajos hivernals com sessions amb molt de fred, unes condicions que continuarien fins a les reformes de deu anys després. En els primers anys, l'espai llogat i dedicat a dansa a l'edifici era únicament a les tres plantes superiors, que els socis es repartien en grups de tres franges horàries diferents. Eren nou projectes artístics: tocava a tres projectes per planta, l'un al matí, l'altre a la tarda, el darrer al vespre. També la gran terrassa al pati interior (amb accés des de la primera planta) va tenir un paper important, al llarg dels anys: com a espai d'assaig per als espectacles de carrer, com a lloc de reunió, debat i trobada, o com a espai privilegiat per a festes. Més tard, al cap dels temps i de manera progressiva, La Caldera aniria incorporant la planta principal (on havia funcionat un taller de confecció) i la planta

baixa (on abans hi havia una fusteria). Fins que, en la darrera etapa (2009-2013), el centre de creació va ocupar els mil cent metres quadrats de la totalitat de l'edifici: tres plantes d'assaig, una sala d'exhibició en planta baixa, un espai social, de cuina i d'oficines a la planta principal, i la gran terrassa al pati interior d'illa. Va ser un procés llarg, artesanal, autogestionat i dut a terme en múltiples fases.

Diu l'Álvaro de la Peña: *“Uno podía ver centros de danza del extranjero, y quedar flipado con sus instalaciones. Yo recuerdo, por ejemplo, estar en Alemania y quedarme asombrado... porque tenían agua caliente. Pero nosotros montamos La Caldera y seguimos en ello sin tener una referencia clara. Lo hicimos un poco a la española, inventando... Creo que la experiencia de La Caldera, si alguna vez alguien se interesa por ello y le puede aportar algo, se basa en el hecho de juntarse para hacer las cosas más fáciles. Además, entre los que hemos formado parte de La Caldera siempre ha subyacido la idea del respeto por el dinero público. Éramos conscientes de no tener unas capacidades económicas muy grandes, pero siempre ha imperado la idea de compartir el espacio, de compartir el alquiler entre todos, para tener un espacio muy “guay”, un espacio del que, además, otra gente pudiera beneficiarse. Esa idea ha estado ahí incluso en la infancia de La Caldera”*. Així, al llarg dels divuit anys d'activitat, i ja des dels inicis, La Caldera posa les seves sales a disposició dels creadors professionals de la ciutat, cedeix espais per a residències, organitza i col·labora en tallers i cursos, fa presentacions col·lectives, presenta assajos oberts, preestrenes, cicles d'improvisacions i processos de creació, així com xerrades i col·loquis... Tot plegat, sense deixar d'atendre les necessitats dels creadors residents al centre.

1. Sala 1 (2007).

© Foto: La Caldera

2, 3. SenZaTemPo. *La canción de Margarita*.

Assajos (2006). © Foto: Alfred Mauve

2

3

En tot cas, la crida de l'Álvaro de la Peña va tenir èxit, i en aquella iniciativa de cerca d'un lloc potser ja hi havia implícita certa visió de la pràctica de la dansa com un espai comú i col·lectiu.

Gràcia: ecosistema cultural, tradición y experimentación

liquidDocs > La ubicación de La Caldera en la ciudad no era anecdótica, pues el contexto urbano del entonces nuevo centro de creación, en Gràcia, tiene una tradición cultural arraigada y potente. La iniciativa encontraba un lugar en este tejido, se añadía como un nuevo nodo de la red a un ecosistema ya existente. En este sentido, el tiempo demostraría la importancia de la situación en el mapa de la ciudad, en el momento de crear vínculos con vecinos y entidades (ya fueran como espectadores o como participantes activos en talleres y proyectos). El emplazamiento de la iniciativa era importante, también, porque permitió hacer visible, comprensible y atractiva una disciplina y un sector que entonces no tenían demasiada visibilidad.

Montse Colomé, vecina del barrio de toda la vida y una de las responsables, en la segunda etapa del centro, de la línea de actividades CalderaBARRI, explica la realidad y la vitalidad del tejido social y cultural: *“Yo siempre he vivido en el barrio de Gràcia, y mi familia por parte de madre también ha vivido allí siempre. En Gràcia, antes de la Guerra Civil había una actividad cultural impresionante. La mía era una familia sencilla, mi abuelo y mi tío eran zapateros, vivían y trabajaban en un local en la calle Perla donde, por cierto, después estaría la sede de la productora teatral La Perla 29. Y todos mis familiares por parte de abuela habían bailado y cantado, y sabían leer música, porque habían aprendido en el Orfeò Gracienc, una de las muchas entidades donde se hacía un poco de todo: música, danza y teatro. Antes de la guerra mi madre ya bailaba, seguía unas clases de rítmica de Ivonne Attenelle, que recordaban a la danza de Isadora Duncan. De hecho era danza moderna, a pesar de que no le llamaban así, porque ésta era una palabra muy atrevida... La Vila de Gràcia tiene, por lo tanto, una gran tradición. A las entidades centenarias de Gràcia se las denomina el G6 [son el Centre Moral i Instructiu de Gràcia, el Cercle Catòlic de Gràcia, la Federació de Colles de Sant Medir, la Fundació Festa Major de Gràcia, l'Orfeó Gracienc i els Lluïsos de Gràcia]. Esta tradición en Gràcia continúa de alguna manera en los ochenta del siglo XX, cuando también hubo escuelas y centros de danza contemporánea y clásica: Joan Tena en la calle Gran de Gràcia, Ramon Solé y el Ballet Contemporani, o Cesc Gelabert, con sede en el antiguo local del grupo Heura, donde trabajó hasta el 2013”.*

La centralidad y la accesibilidad del lugar de creación es un tema capital según Carles Mallol, quien insiste en la proximidad como clave para evitar el aislamiento del creador, cosa que en Barcelona no siempre ha sucedido. Siguiendo este hilo, Mallol también avanza acontecimientos, y reflexiona sobre un hipotético nuevo lugar para una posible nueva Caldera: *“Era importante el hecho de ser de donde éramos, en Gràcia, porque la permeabilidad y la apertura es siempre más fácil en un barrio donde, gracias a sus plazoletas y a todo el resto de elementos, la gente sólo tiene que dar dos pasos... y ya ha entrado al centro de creación. La duda que yo tengo, en caso de que La Caldera se marche más lejos, es que entonces ya no sé si alguien tropezará ante nuestra puerta tan fácilmente. Yo siempre he defendido la creación en el centro de la ciudad, en medio de la ciudadanía, y no en las periferias. Y, curiosamente, las administraciones en esta ciudad han hecho al revés, porque tenían el Teatre Romea o el Teatre Poliorama y vendieron los dos a diferentes empresas, mientras que por otro lado se montaban el Teatre Nacional en la periferia, en las Glories, y la Ciutat del Teatre también bien lejos, en Montjuïc.*

Portes Secretes (2011). © Foto: Marina Raurell

Gràcia: ecosistema cultural, tradició i experimentació

liquidDocs > El lloc de La Caldera a la ciutat no era anecdòtic, doncs el context urbà de l'aleshores nou centre de creació, a Gràcia, té una tradició cultural arrelada i potent. La iniciativa trobava un lloc en aquest teixit, s'afegia com un nou node de la xarxa a un ecosistema ja existent. En aquest sentit, el temps demostraria la importància de la situació en el mapa de la ciutat, a l'hora de crear vincles amb veïns i entitats (ja fos com a espectadors o com a participants actius en tallers i projectes). L'emplaçament de la iniciativa era important, també, perquè va permetre anar fent visible, comprensible i atractiva una disciplina i un sector que aleshores no tenien gaire visibilitat.

La Montse Colomé, veïna del barri de tota la vida i una de les responsables, en la segona etapa del centre, de la línia d'activitats de CalderaBARRI, explica la realitat i la vitalitat del teixit social i cultural: *“Jo sempre he viscut al barri de Gràcia, i la meva família per part de mare també hi ha viscut sempre. A Gràcia, abans de la guerra civil hi havia una activitat cultural impressionant. La meva era una família senzilla, el meu avi i el meu oncle eren sabaters, vivien i treballaven en un local al carrer Perla on, per cert,*

1

Creo que, en lugar de esto, lo que hay que hacer es invitar a la ciudadanía. Porque todos pagamos impuestos para consumir cultura, y no hay que hacer que, además, la gente tenga que comprar un billete de metro para desplazarse. El arte escénico tendría que hacer como lo que hizo la televisión en los años sesenta, cuando nació: entrar en las casas de la gente. Y nosotros parece que hacemos lo opuesto: nos vamos hacia la periferia, y de este modo nos condenamos a ser algo para minorías”.

1. Sala 2. Exposició de Susanna Pozzoli.

Portes Obertes (2006).

© Foto: Susanna Pozzoli

2. Gatos que bailan Pérez por los tejados.

Caldera Barri, Festa Major de Gràcia (2010).

© Foto: La Caldera

després hi hauria la seu de la productora teatral La Perla 29. I tots els meus familiars per la part de l'àvia havien ballat i cantat, i sabien llegir música, perquè n'havien après a l'Orfeó Gracienc, una de les moltes entitats on es feia una mica de tot: música, dansa i teatre. Abans de la guerra la meva mare ja hi ballava, seguia unes classes de rítmica d'Ivonne Attenelle, que recordaven la dansa de la Isadora Duncan. De fet era dansa moderna, tot i que no li deien així, perquè aquesta era una paraula molt atrevida... La Vila de Gràcia té, per tant, una gran tradició. A les entitats graciencques centenàries se les anomena el G6 [són el Centre Moral i Instructiu de Gràcia, el Cercle Catòlic de Gràcia, la Federació de Colles de Sant Medir, la Fundació Festa Major de Gràcia, l'Orfeó Gracienc i els Lluïsos de Gràcia]. Aquesta tradició a Gràcia continua d'alguna manera als anys vuitanta del segle XX, quan també hi va haver escoles i centres de dansa contemporània i clàssica: el Joan Tena a Gran de Gràcia, el Ramon Solé i el Ballet Contemporani, o el Cesc Gelabert, amb seu a l'antic local del grup Heura, on va treballar fins al 2013”.

La centralitat i l'accessibilitat del lloc de la creació és un tema cabdal, segons el Carles Mallol, qui insisteix en la proximitat com a clau per evitar l'aïllament del creador, cosa que a Barcelona no sempre ha succeït. Seguint aquest fil, en Mallol també avança esdeveniments, i reflexiona sobre un hipotètic nou lloc per a una possible nova Caldera: “Era important el fet de ser on érem, a Gràcia, perquè la permeabilitat i l'obertura és sempre més fàcil en un barri on, gràcies a les seves placetes i a tota la resta d'elements, la gent només cal que ensopegui... i ja ha entrat al centre de creació. El dubte que jo tinc, en cas que La Caldera marxi més lluny, és que aleshores ja no sé si algú ensopegarà davant de la nostra porta tan fàcilment. Jo sempre he defensat la creació al centre de la ciutat, al mig de la ciutadania, i no a les perifèries. I, curiosament, les administracions en aquesta ciutat han fet a l'inrevés, perquè tenien el Teatre Romea o el Teatre Poliorama i se'ls van vendre tots dos a diferents empreses, mentre d'altra banda es muntaven el Teatre Nacional a la perifèria, a les Glòries, i la Ciutat del Teatre també ben lluny, a Montjuïc. Crec que, en lloc d'això, el que cal fer és convidar la ciutadania. Perquè tots paguem impostos per consumir cultura, i no cal fer que, a més, la gent hagi de comprar un bitllet de metro per desplaçar-se. L'art escènic hauria de fer com el que va fer la televisió als anys seixanta, quan va néixer: entrar a les cases de la gent. I nosaltres sembla que fem l'oposat: ens n'anem cap a la perifèria, i d'aquesta manera ens condemnem a ser una cosa per minories”.

2

DES DE LA CALDERA:
MEMÒRIES DE LA GRÀCIA-BALLADA

Beatriu Daniel

A La Caldera, centre de creació de dansa i arts escèniques contemporànies, hi conviuen des del 1995 vuit artistes i és oberta a altres creadors, que se'ls acull en residència: d'espai, tècnica i/o de creació. És el lloc on equivocar-se, on trobar sinèrgies entre professionals, on poder mostrar al públic els processos de treball, on acostar la dansa a la gent, on contrastar els aprenentatges i inquietuds de tres generacions. Permet que durant més d'onze mil hores l'any la dansa estigui en la més viva cocció: tretze hores en funcionament al dia i onze hores de descans.

La terrassa de La Caldera és un dels miradors de la vila. Hi hem reunit grups d'estudiants, de professionals locals i forans, els hi expliquem el barri i la dansa tot mirant les taulades i els patis graciencs. Gràcia és un barri històric, que es distingeix no solament per les seves festes tradicionals, i perquè ha estat la seu del teatre independent amb tota la família del Teatre Lliure al capdavant, sinó perquè també és un centre actiu de la dansa.

Gràcia és, doncs també, l'espai urbà on va néixer i es desenvolupà la dansa contemporània catalana, pionera en aquest gènere en tot l'Estat. Ramon Solé, va ser una de les figures claus a introduir els nous llenguatges de dansa, s'instal·là al barri a la dècada del setanta. Reuní professionals que arribaren de tot el món amb la inquietud d'ensenyar la dansa moderna i contemporània. La seva escola va ser com una gran companyia on s'hi generà formació i espectacle, a través de cursos, classes i de muntatges coreogràfics que mostrava en espais de la ciutat com el Saló Diana, el Saló del Tinell o les Reials Drassanes. Una de les ballarines que es forma i creix amb Solé és Sílvia Munt, coneguda després com la Colometa de la *Plaça del Diamant*.

Ramon Solé que ens va deixar fa deu anys, ha estat bon referent: mestre, artista que s'autogestionà. Un model que seguiran, fins el dia d'avui, la majoria dels artistes. En el nostre país, per poder coreografiar encara ara, l'alternativa és fer-se empresari.

1

2

1, 2. Portes Secretes (2011).
© Foto: Marina Raurell

En les primeres èpoques de la dansa contemporània, els setanta, encara no hi havia pràcticament subvencions. Érem tot just a les baceroles de la democràcia. La gestió cultural no s'havia formalitzat, no facturàvem: actuàvem, cobràvem en negre i ens repartíem els guanys. Aquí s'acabava la comptabilitat. Els teatres eren privats i encara no eren competència dels ajuntaments. Arribàvem a un teatre, netejàvem l'escenari: l'espai sagrat, el lloc del ritual. Improvisàvem uns camerinos, muntàvem i desmuntàvem, carregàvem les escenografies, el vestuari i les llums i tornàvem a casa. Res era administrativament, ni tècnicament del tot ordenat, però hi havia creació i, sobretot, necessitat de dansa.

L'any 1979 és extraordinari perquè es creen diversos grups de dansa, entre els quals hi ha Heura, amb seu al districte, al carrer Domènech; al mateix espai on actualment treballa la companyia Gelabert-Azzopardi, i al mateix edifici on tindrà un local el Ballet Contemporani de Barcelona. Aquell mateix any, al carrer gran de Gràcia, neix, per provocació de Ramon Solé, Dansa 79, l'única revista especialitzada de tot l'Estat que documenta l'actualitat d'aquells anys, codirigida per Carme del Val, Montse G. Otzet, i per mi mateixa.

El 1981 s'obre La Fàbrica, una iniciativa conduïda per Norma Axenfeld i Toni Gelabert. Un espai de formació i trobada de professionals.

Per primera vegada hi ha un lloc on mostrar els treballs en "vista preliminar". Allà hi veurem les primeres peces d'artistes que després seran representatius del sector: Danat Dansa amb Sabine Dahrendorf i Alfonso Ordóñez, Ramón Oller, Sol Picó, Lipi Hernández, Marga Guergué, Núria Olivé, Francesc Bravo i Francisco Lloberas, entre altres.

En els anys vuitanta creix i es personalitza la dansa catalana. Ens sentim europeus, viatgem molt sovint, ens vénen a veure, sortim a aprendre i a mostrar les nostres propostes. Catalunya crea una dansa molt particular, conseqüència d'uns intèrprets-coreògrafs amb un llenguatge molt personal, és una de les seves riqueses. Tenim identitat internacional i a la vegada amb personalitats artístiques molt diferents. Alguns dels artistes de La Caldera formen part d'aquella primera generació, la dels vuitanta: disciplinada, treballadora i constant. Són autodidactes i molt independents. La idiosincràsia heretada de la pròpia dansa, per una banda i l'excés de rols a assumir (ballari, coreògraf, productor, empresari) els condiciona a ser solitaris. Però una segona generació, la dècada dels noranta, també forta amb la seves creences, aconseguirà tenir alguna cosa en comú.

La Caldera, és model d'un projecte compartit. Te quatre sales petits escenaris amb llum natural i vistes al barri. Un edifici a repartir entre vuit artistes (Montse Colomé, Lipi Hernández, Alexis Eupierre, Carles Mallol-Inés Boza, Toni Mira, Álvaro de la Peña, Carles Salas i Sol Picó). Es multipliquen a través dels seus equips de: ballarins, tècnics, escenògrafs, dramaturgs i productors. Per La Caldera hi circulen un centenar de persones cada dia!

Sumen generacions, tècniques i diversitat. La Caldera també es preocupa per interessar a la gent jove, pels quals ja és una referència. Ells, els joves, formen part d'un mapa sense fronteres, han estat educats per fer circular la comunicació i el treball en xarxa. A les portes de poder crear una plataforma de producció compartida per continuar creixent i poder acollir les noves generacions, a La Caldera treballa per consolidar-se com a centre de creació a Gràcia mateix, tot esperant sobreviure a l'amenaça de l'especulació immobiliària. Continuar amb aquest projecte, és doncs, una responsabilitat.

Des dels setanta Gràcia aplega el caràcter emprenedor que distingeix als creadors catalans, ells volen ballar i busquen l'espai on fer-ho. El barri gracienc tenia locals grans: antigues fàbriques, magatzems, sales amb metres quadrats i sense el perill de topar amb una columna al mig. És ideal, perquè s'hi pot treballar! Quan se surt de la feina, s'hi pot fer la cervesa, el cafè i petar la xerrada en una de les places.

Es un barri inspirador, innovador amb vida al carrer i simultàniament amb múltiples racons secrets, on es generen iniciatives que s'arrelen al territori. La vila de Gràcia és puntal per la història de la dansa contemporània: un bon escenari per ballar i on cercar noves experiències i llenguatges artístics.

Beatriu Daniel va dirigir la gestió de La Caldera del 2005 al 2011

Barcelona, 17 de febrer de 2008

Publicat a l'Assaig de Teatre, *Dansa a Catalunya*. Setembre 2008/nº 66,67. Universitat de Barcelona.

Cartells de les activitats de La Caldera (2009).

Espectacles Cies.

Un espectacle és sempre la punta de l'iceberg. El final de quelcom que, per definició, no hauria d'acabar mai. Un moment escollit per mostrar un procés llarg, de principis *arrauxats* i de resultats imprevisibles. I més a La Caldera, que es va convertir ben sovint en una vitrina, en un *showroom*, en un laboratori on els processos i els debats compartien lloc i temps amb els muntatges espectaculars. A la Sala 0 o a les placetes de Gràcia, a les tarimes de les sales d'assaig o en altres pobles i teatres, els espectacles dels *calderers* i els espectacles de La Caldera van arribar a l'espectador, algú a qui sempre li era requerit d'estar a l'expectativa: ben atent...

Un espectáculo es siempre la punta del iceberg. El final de algo que, por definición, no tendría que acabar nunca. Un momento escogido para mostrar un proceso largo, de principios *alocados* y de resultados imprevisibles. Y mucho más en La Caldera, que se convirtió a menudo en una vitrina, en un *showroom*, en un laboratorio donde los procesos y los debates compartían lugar y tiempo con los montajes espectaculares. En la Sala 0 o en las plazoletas de Gràcia, en las tarimas de las salas de ensayo o en pueblos y teatros, los espectáculos de los *caldereros* y los espectáculos de La Caldera llegaron al espectador, alguien a quien siempre le era requerido estar a la expectativa: muy atento...

Búbulus Dansa

Iliacán

Lapsus Dansa

Malqueridas

Nats Nus Dansa

SenZa Tempo

Sol Picó Cia. de Dansa

Trànsit

1

2

1. Búbulus Dansa. *Sola* (2011).
© Foto: Berta Vicente
2. Búbulus Dansa. *Fotos personals* (1997).
© Foto: Roger Masdeu
3. Búbulus Dansa. *WC* (1997).
© Foto: Carles Salas

3

1

2

3

4

5

1. Iliacán. *Don Juan* (2002).
© Foto: Óscar de Paz
2. Iliacán. *Ja no sabría tornar* (1994).
© Foto: Josep Aznar
3. Iliacán. *Perro Verde* (1997).
© Foto: Josep Aznar
4. Iliacán. *Barris en dansa* (2012).
© Foto: Paco Peñaranda
5. Iliacán. *Barris en dansa* (2012).
© Foto: Paco Peñaranda

1

2

3

1. Lapsus Dansa. *In Situ* (2002).
© Foto: Ros Ribas
2. Lapsus Dansa. *Zoom* (2001).
© Foto: Josep Aznar

3. Lapsus Dansa. *Transformer* (2004).
© Foto: Albert Olivé
4. Lapsus Dansa. *Amarduele* (2003).
© Foto: Josep Aznar

4

1, 2, 3, 4. Malqueridas. ADN ó DNI (2004).
© Fotos: Ana Rovira

1

3

2

4

1. Nats Nus Dansa. *19.99* (1999).
© Foto: Ros Ribas
2. Nats Nus Dansa. *Loft* (2003).
© Foto: Ros Ribas

3. Nats Nus. *Mors* (2013).
© Foto: Ricardo Salas
4. Nats Nus. *Mors* (2013).
© Foto: Ricardo Salas

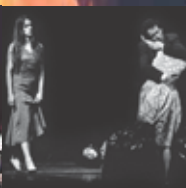
3

11
12>13
14>15

4 > 5 > 6 >

7 > 8 > 9 > 10 >

- 1. SenZa TemPo. *El jardí inexistent* (2004).
© Foto: T. Miró
- 2. SenZa TemPo. *A+, cosas que nunca te conté* (2008).
© Foto: Arxiu SenZa TemPo
- 3. SenZa TemPo. *Peixos a les butxaques* (2002).
© Foto: Alfred Mauve
- 4. SenZa TemPo. *Lazurd, viaje a través del agua* (1998).
© Foto: Ros Ribas
- 5. SenZa TemPo. *El bosque de Marcela* (2004).
© Foto: Jaume Llovet
- 6. SenZa TemPo. *Zahoríes* (2000).
© Foto: Sofía Menéndez
- 7. SenZa TemPo. *Zahoríes* (2000).
© Foto: Ros Ribas
- 8. SenZa TemPo. *Anatomía de un sueño* (2010).
© Foto: Alfred Mauve

- 9. SenZa TemPo. *Zahoríes* (2000).
© Foto: Ros Ribas
- 10. SenZa TemPo. *Robadores de sal* (1995).
© Foto: Celia Ayneto
- 11. SenZa TemPo. *Ofelia o la inteligencia de las flores* (2012). © Foto: Alfred Mauve
- 12. SenZa TemPo. *La canción de Margarita* (2006).
© Foto: Alfred Mauve
- 13. SenZa TemPo. *Capricho* (1994).
© Foto: Celia Ayneto
- 14. SenZa TemPo. *L'home, la dona i l'altre dona* (2007).
© Foto: Alfred Mauve
- 15. SenZa TemPo. *Lazurd, viaje a través del agua* (1998). © Foto: Hermanos Garside

1

1. Sol Picó Cia. de Dansa. *El Llac de les Mosques* (2009).
© Foto: Marta Vidanes
2. Sol Picó Cia. de Dansa. *El Llac de les Mosques* (2009).
© Foto: Marta Vidanes
3. Sol Picó Cia. de Dansa. *Paella Mixta* (2006).
© Foto: Pablo Sanchez del Valle

2

3

1

2

3

1. Trànsit Dansa. *Mandala*. Assaig (1999).
© Foto: Arxiu Maria Rovira
2. Trànsit Dansa. Maria Rovira amb els seus alumnes de l'American Dance Festival.
© Foto: Arxiu Maria Rovira
3. Trànsit Dansa. *No man's land*. Assaig (2005).
© Foto: Arxiu Maria Rovira

“En principi, La Caldera sorgia d’una necessitat de les companyies de fer el seu treball, i aleshores no pretenia ser cap centre de creació, ni el que després ha esdevingut. Tot funcionava en altres circumstàncies, doncs en aquell moment tot era molt casolà i artesà, hi havia aquella puresa de l’assaig pur i dur...”

“En principio, La Caldera surgía de una necesidad de las compañías de hacer su trabajo, y entonces no pretendía ser ningún centro de creación, ni lo que después ha acontecido. Todo funcionaba en otras circunstancias, pues en aquel momento todo era muy casero y artesano, había esa pureza del ensayo puro y duro...”

Etapa 1
(1995-2004)

1

Inicis i primera organització: assaig, creació, primeres col·laboracions

liquidDocs > Amiga i col·laboradora d'alguns dels socis, la Fani Benages va treballar en la gestió del centre sense sou i d'una manera força altruista. En aquell moment, ella treballava a l'APdC, l'Associació de professionals de la dansa de Catalunya. Feia les primeres passes en l'àmbit de la gestió de la dansa, i duia el management de Trànsit, la companyia fundada el 1985 per la Maria Rovira, una de les sòcies fundadores (que més tard abandonaria el centre). Segons la Fani, a La Caldera en aquells primers anys encara no es tractava de muntar una estructura amb un pla preestablert i uns objectius definits: *"En principi, La Caldera sorgia d'una necessitat de les companyies*

Inicios y primera organización: ensayos, creaciones, primeras colaboraciones

liquidDocs > Amiga y colaboradora de algunos de los socios, Fani Benages trabajó en la gestión del centro sin salario y de una manera altruista. En aquel momento, ella trabajaba en la APdC, la Asociación de Profesionales de la Danza de Cataluña. Daba los primeros pasos en el ámbito de la gestión de la danza, y llevaba el management de Trànsit, la compañía fundada en 1985 por María Rovira, una de las socias fundadoras (que más tarde abandonaría el centro). Según Fani, en La Caldera, en aquellos primeros años todavía no se trataba de montar una estructura con un plan preestablecido y unos objetivos definidos: *“En principio, La Caldera surgía de una necesidad de las compañías de hacer su trabajo, y entonces no pretendía ser ningún centro de creación, ni lo que después ha acontecido. Todo funcionaba en otras circunstancias, pues en aquel momento todo era muy casero y artesano, había esa pureza del ensayo puro y duro. Posteriormente la creación ha ido cambiando mucho, también a nivel de medios”*. Entonces, la realidad era muy prosaica y las carencias marcaban el ritmo. Era un momento en que proyecto, centro y colectivo estaban en una fase del todo embrionaria: *“Al principio, el edificio básicamente era un espacio de ensayo, un lugar de trabajo, donde todos eran muy jóvenes y cada cual tenía prácticas y currículos muy diferentes. Posteriormente vendrían las interacciones con otros artistas, y las clases y los cursos. En los primeros tiempos, el centro tenía un funcionamiento asambleario, que llevaba mucho trabajo. Todo el mundo iba un poco a lo suyo, era todo muy free style. Básicamente, los temas a resolver eran todos muy prácticos, de organización de espacios y de horarios, y pocas veces teníamos tiempo de pasar al ámbito más reflexivo o teórico. Por ejemplo, la oficina tardó unos años hasta que estuvo en el propio edificio de La Caldera. Primero estaba en mi casa, porque en el edificio de La Caldera lo único que había era una habitación minúscula, que se compartía con la oficina de alguna compañía, y donde hacía un calor horrible. Y había problemas de espacio, por ejemplo en el almacén, donde recuerdo que había mucho lío, con todas las escenografías y los bultos de los socios”*.

La Caldera era al principio una especie de gran cuerpo con muchas extremidades pequeñas, sin un elemento vertebrador claro o definido. Beatriu Daniel se remite a una observación de una de las socias, para explicar la situación antes del 2005: *“Inés Boza lo explicaba con una imagen muy aclaratoria: hacía una comparación y decía que, mientras la oficina de La Caldera medía unos tres por dos metros, seis metros cuadrados, el espacio para los artistas era de unos mil metros cuadrados”*. Y, partiendo de este tema espacial y funcional, Carles Mallol ya dibuja las tres fases cronológicas y de funcionamiento que el centro de creación seguiría en sus dieciocho años de vida: *“Yo hablaría de tres etapas del centro: la primera con un local de ensayo como si fuera una casa de vecinos, donde no sabías lo que hacía el del quinto izquierda, porque cada compañía estaba muy centrada en su trabajo. En aquel primer momento las compañías eran muy potentes, pero ¿La Caldera donde estaba? En aquella época no lo sabíamos. En la etapa intermedia había cierto equilibrio entre las compañías y el proyecto Caldera. Y en la última etapa el proyecto Caldera se sitúa arriba de todo, y las compañías que quedan se encuentran muy débiles”*. Así lo explica Alexis Eupierre, incidiendo en la idea de un espacio que era compartido pero todavía no era comunitario: *“En aquella primera*

de fer el seu treball, i aleshores no pretenia ser cap centre de creació, ni el que després ha esdevingut. Tot funcionava en altres circumstàncies, doncs en aquell moment tot era molt casolà i artesà, hi havia aquella puresa de l'assaig pur i dur. Posteriorment la creació ha anat canviant molt, també a nivell de mitjans”. Aleshores, la realitat era ben prosaica i les mancances marcaven el ritme. Era un moment en què projecte, centre i col·lectiu estaven en una fase del tot embrionària: *“Al principi, l'edifici bàsicament era un espai d'assaig, un lloc de treball, on tots eren molt joves i cadascú tenia pràctiques i currículums molt diferents. Posteriorment vindrien les interaccions amb altres artistes, i les classes i els cursos. Els primers temps, el centre tenia un funcionament asambleari, que duia molta feina. Tothom anava una mica a la seva, era tot plegat molt free style. Bàsicament, els temes a resoldre eren tots molt pràctics, d'organització d'espais i d'horaris, i poques vegades teníem temps de passar a l'àmbit més reflexiu o teòric. Per exemple, l'oficina va trigar uns anys fins que va estar al propi edifici de La Caldera. Primer estava a casa meva, perquè a l'edifici de La Caldera l'únic que hi havia era una habitació minúscula, que es compartia amb l'oficina d'alguna companyia, i on feia una calor horrible. I hi havia problemes d'espai, per exemple al magatzem, on recordo que hi havia molt embolic, amb totes les escenografies i els embalums dels socis”*.

La Caldera era al principi una mena de gran cos amb moltes extremitats petites, sense un element rector clar o definit. La Beatriu Daniel es remet a una observació d'una de les sòcies, per tal d'explicar la situació abans del 2005: *“La Inés Boza ho explicava amb una imatge aclaridora: feia una comparació i deia que, mentre l'oficina de La Caldera mesurava uns tres per dos metres, sis metres quadrats, l'espai per als artistes era d'uns mil metres quadrats”*. I, partint d'aquest tema espacial i funcional, el Carles Mallol ja dibuixa les tres fases cronològiques i de funcionament que el centre de creació seguiria en els seus divuit anys de vida: *“Jo parlaria de tres etapes del centre: la primera amb un local d'assaig com si fos una casa de veïns, on no sabies el que feia el del cinquè esquerra, perquè cada companyia estava molt centrada en el seu treball. En aquell primer moment les companyies eren molt potents, però La Caldera on era? En aquella època no ho sabíem. En l'etapa intermèdia hi havia cert equilibri entre les companyies i el projecte Caldera. I en la darrera etapa el projecte Caldera és a dalt de tot, i les companyies que queden es troben molt dèbils”*. Així ho explica l'Alexis Eupierre, incidint en la idea d'un espai que era compartit però encara no era comunitari: *“En aquella primera època no hi havia un espai social comú: La Caldera era una porta, uns passadissos i l'entrada a una aula. Tothom estava treballant a porta tancada, capficat en el seu assaig, i això va fer que s'allargués molt el període de coneixement mutu”*. Però, com diu la Claudia Moreso, a l'escala de veïns hi havia petites interaccions: *“Al principi érem cèl·lules independents, i dedicàvem tot el temps a portar cadascú la seva companyia. Quan estrenàvem alguna peça sí que fèiem algun assaig obert, per veure què opinaven els altres. D'alguna manera, a nivell creatiu sí que ens anàvem contaminant una mica. Perquè, en estar molt posats en la creació, a tots ens ha enriquit molt el fet de poder contrastar i compartir diferents mirades amb els altres. Potser si haguéssim estat sols en un local, alguns dels canvis i dels riscos que hem assumit no s'haguessin donat”*.

Cal destacar que aquestes complicitats es donaven i depenien d'un altre factor important: el *background* i la trajectòria que cadascun dels socis tenia, i que havia servit per anar perfilant tant una manera de fer com una manera d'imaginar l'activitat creativa. I, per tant, per imaginar també el lloc de la creació, en clau de present i de projecció en

época no había un espacio social común: La Caldera era una puerta, unos pasillos y la entrada a una aula. Todo el mundo estaba trabajando a puerta cerrada, concentrado en su ensayo, y esto hizo que se dilatará mucho el periodo de conocimiento mutuo”. Pero, como dice Claudia Moreso, en la escalera de vecinos había pequeñas interacciones: “Al principio éramos células independientes, y dedicábamos todo el tiempo a gestionar cada cual su compañía. Cuando estrenábamos alguna pieza, sí que hacíamos algún ensayo abierto, para ver qué opinaban los otros. De alguna forma, a nivel creativo sí que nos íbamos contaminando un poco. Porque, al estar muy puestos en la creación, a todos nos ha enriquecido mucho el hecho de poder contrastar y compartir diferentes miradas con los otros. Quizás si hubiéramos estado solos en un local, algunos de los cambios y de los riesgos que hemos asumido no se hubieran dado”.

Hay que destacar que estas complicidades se daban y dependían de otro factor importante: el *background* y la trayectoria que cada socio tenía, y que había servido para ir perfilando tanto una forma de hacer como una forma de imaginar la actividad creativa. Y, por lo tanto, para imaginar también el lugar de la creación, en clave de presente y de proyección en un futuro inmediato. En el caso de Montse Colomé, comenta la importancia de su experiencia colectiva con Comediantes, en Canet de Mar, así como de su paso por Nueva York, donde descubrió un modelo de espacio para el arte: *“Viví en Nueva York del 1979 al 1982, alrededor de mis veinte años, y allí fui bastante asidua de la P.S.1 de Queens [la Public School No. 1 o Institute for Art and Urban Resources (IAUR), fundado en 1971]. Era un lugar con residentes del ámbito de las artes plásticas, y hacían un tipo de exposiciones donde se transformaba el espacio. No se veían cuadros, sino vivencias de artistas. Y cuando vi La Caldera, pensé que podría ser como el P.S.1, pero en versión danza. También con artistas residentes e invitados, que hicieran sus historias”.* En este sentido, a lo largo de los años se han sucedido los cambios y las reformulaciones, las connivencias y las coincidencias de La Caldera con otros centros. Ya fuera con proyectos concretos y compartidos, como en el caso del centro portugués O Espaço do Tempo, con el que iniciaron en 2007 el intercambio de residencias del Proyecto Transfer. O ya fuera sólo con coincidencias en el espíritu y en ciertos objetivos: como opinaba Jeremy Wade, coreógrafo residente en Caldera Express’08, La Caldera se encontraría en la línea alternativa y experimental de centros como el Chez Bushwick de Brooklyn en Nueva York.

Por su parte, las tareas de Fani Benages en los primeros años de La Caldera correspondían a la coordinación de una asociación cultural que, a pesar de que todavía no estaba institucionalizada o muy definida como lo estaría posteriormente, poco a poco y de manera inductiva asumía un papel, y creaba sobre la marcha un modelo de funcionamiento: *“El alquiler de entonces eran unos mil quinientos euros al mes, y cada socio pagaba su cuota. Yo los ayudaba a salir adelante, pedía las primeras subvenciones, gestionaba un poco la contabilidad y los temas de gestoría, la coordinación y las actas de las asambleas. Fue después cuando, para avanzar, hicieron un esfuerzo a nivel de gestión, y lo institucionalizaron y organizaron más”.* Y el centro, que todavía tenía un programa bastante indefinido, pero ya funcionaba con algunos postulados identificables, fue tomando forma y posicionándose poco a poco, con unas dinámicas institucionales que eran también muy diferentes a las que vendrían después, según Fani: *“Las primeras subvenciones que tuvimos venían del INAEM [Instituto Nacional de las Artes Escénicas y la Música] y de la Generalitat de Catalunya.*

un futur immediat. En el cas de la Montse Colomé, comenta la importància de la seva experiència col·lectiva amb Comediantes, a Canet de Mar, així com del pas per Nova York, on va descobrir un model d'espai per a l'art: *“Vaig viure a Nova York del 1979 al 1982, als volts dels meus vint anys, i allà vaig ser força assídua de la P.S.1 de Queens [la Public School No. 1 o Institute for Art and Urban Resources (IAUR), fundat el 1971]. Era un lloc amb residents de l'àmbit de les arts plàstiques, i feien un tipus d'exposicions on es transformava l'espai. No s'hi veien quadres, sinó vivències d'artistes. I quan vaig veure La Caldera, vaig pensar que podria ser com el P.S.1, però en versió dansa. També amb artistes residents i convidats, perquè hi fessin les seves històries”.* En aquest sentit, al llarg dels anys s'han succeït els canvis i les reformulacions, les connivències i les coincidències de La Caldera amb altres centres. Ja fos amb projectes concrets i compartits, com en el cas del centre portuguès O Espaço do Tempo, amb el que van iniciar el 2007 l'intercanvi de residències del Projecte Transfer. O ja fos només amb coincidències en l'esperit i en certs objectius: com opinava el Jeremy Wade, coreògraf resident al Caldera Express’08, La Caldera es trobaria en la línia alternativa i experimental de centres com el Chez Bushwick de Brooklyn, Nova York.

Per la seva banda, les tasques de la Fani als primers anys de La Caldera corresponien a la coordinació d'una associació cultural que, tot i que encara no estava institucionalitzada o tan ben definida com ho estaria posteriorment, de mica en mica i de manera inductiva assumia un paper, i creava sobre la marxa un model de funcionament: *“El lloguer d'aleshores eren uns mil cinc-cents euros al mes, i cada soci pagava la seva quota. Jo els ajudava a tirar endavant, demanava les primeres subvencions, portava una mica la comptabilitat i els temes de gestoria, la coordinació i les actes de les assemblees. Va ser després que, per tal d'avançar, van fer un esforç a nivell de gestió, i ho van intentar institucionalitzar i organitzar una mica més”.* I el centre, que encara tenia un programa força indefinit, però ja funcionava amb alguns postulats identificables, va anar prenent forma i posicionant-se de mica en mica, amb unes dinàmiques institucionals que eren també molt diferents a les que vindrien després, segons la Fani: *“Les primeres subvencions que vam tenir venien de l'INAEM [Instituto Nacional de las Artes Escénicas y la Música] i de la Generalitat de Catalunya. En aquella època no hi havia molts diners, però hi havia molta ebullició: la gent era positiva, s'olorava que les coses canviarien, cap a millor. Ara es podrien fer moltes lectures, d'aquell punt de vista. Però durant un temps la cosa sí que va canviar, amb les olimpíades del 1992 i després amb el Fòrum de les Cultures del 2004. En aquell moment les institucions eren més polítiques i administratives, però menys influents, menys intervencionistes, qüestionaven menys les coses. Hi havia els recursos que hi havia, però els polítics no es ficaven tant en la teva feina. Fins que, després, tot això va anar canviant. Des dels inicis de La Caldera, a les institucions com la Generalitat i el Ministerio els va agradar molt el projecte d'un lloc on s'agrupaven uns quants coreògrafs”.*

1

En aquella época no había mucho dinero, pero había mucha ebullición: la gente era positiva, se oía que las cosas cambiarían, hacia mejor. Ahora se podrían hacer muchas lecturas de aquel punto de vista. Pero durante un tiempo la cosa sí que cambió, con las Olimpiadas de 1992 y después con el Foro de las Culturas de 2004. En aquel momento las instituciones eran más políticas y administrativas, pero menos influyentes, menos intervencionistas, cuestionaban menos las cosas. Había los recursos que había, pero los políticos no se metían tanto en tu trabajo. Hasta que, después, todo esto fue cambiando. Desde los inicios de La Caldera, a las instituciones como la Generalitat y el Ministerio de Cultura les gustó mucho el proyecto de un lugar donde se agrupaban unos cuantos coreógrafos”.

1. Lapsus Dansa. Zoom (2001).

© Foto: Josep Aznar

2. Sol Picó Cia. de Dansa. Paella Mixta (2006).

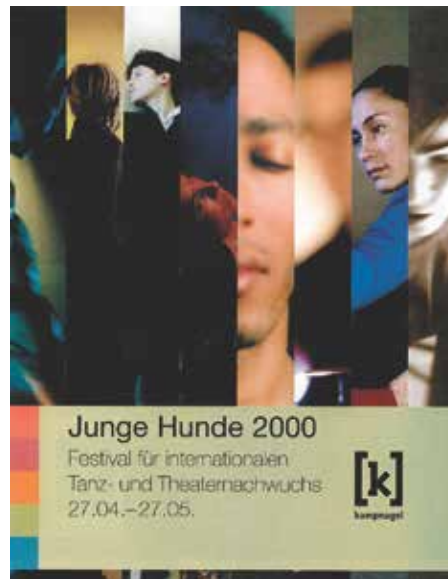
© Foto: Pablo Sanchez del Valle

2

Els primers temps, el centre tenia un funcionament assembleari, que duia molta feina. Tothom anava una mica a la seva, era tot plegat molt free style.

1. Classes en col·laboració amb l'APdC amb Maria Campos (2012).
© Foto: Alfred Mauve
2. Classes en col·laboració amb l'APdC amb Iris Heitzinger (2012).
© Foto: David Ruano
3. Carne Portaceli. Gènova 01. Assajos (2004).
© Foto: David Ruano
4. Programa de mà del Junge Hunde (2000)
5. Cartell de Triangles d'art (2001)
6. Programa de mà del Junge Hunde (2000)
7. Fullet del Caldera Express (1999)
© Foto: Alfred Mauve

Coreógrafos agrupados: estéticas diferentes, actividades en común

liquidDocs > En la primera etapa, hay tres tipos de actividades que unen y reúnen el conjunto de los socios, y los hacen funcionar todos a una. Las fiestas (la primera con fecha de 1996, y fue todo un acontecimiento), eran encuentros que reunían en el edificio de Gràcia a todo el mundo de la danza barcelonesa, los amigos y los conocidos, los familiares y los vecinos. Como dice Montse Colomé: “*Aquella primera festa fue como un bautizo, con los amigos y la profesión. Fue multitudinaria. La fiesta estaba por la terraza y por todas las salas, e hicimos instalaciones en todos los espacios*”. Las fiestas fueron también un recurso de financiación en aquella primera etapa autogestionada, principalmente para buscar recursos que se dedicarían a acondicionar el edificio.

Las otras actividades habituales, colectivas y recurrentes fueron, y han sido a lo largo de los años, las reuniones, que algunos consideran interminables y no muy eficientes, y otros necesarias y casi terapéuticas. Carles Salas dice con simpatía: “*Todos somos un poco psicóticos, pero somos un grupo de psicóticos tierno, guapo, agradable. En La Caldera hemos hecho mucha terapia, aquí nos hemos hecho más humanos, y el grado de psicopatía ha disminuido mucho*”. Las asambleas fueron cohesionadoras, y según en qué etapa, más participativas y democráticas, o más consensuadas y coordinadas desde la dirección.

La tercera actividad conjunta en estos primeros años fue la realización en 1997 de la pieza *La Caldera, 3 minutos de cocción*, que fue presentada en la Bienal de Videodanza de Barcelona de aquel mismo año. Se trataba de una propuesta de Inés Boza en la que participaban todos los socios fundadores, con tres escenas que recorrían las plantas del edificio, cada una con un ambiente muy diferente (festiva la primera, tenebrosa la segunda, coral y de coreografías enlazadas la última). La pieza, que se ha mantenido visible en la página web del centro de creación, se ambientaba con músicas populares. Nos muestra a un sonriente Carles Mallol dando la bienvenida con un sombrero de cocinero, cargando un gran reloj e invitando al espectador a entrar en las sucesivas coreografías. Mallol se encuentra con una Montse Colomé, que baja las escaleras vestida de pubilla catalana (un vestido que le sirvió también en alguna de las primeras fiestas), Sol Picó desfiló armada con una espada de madera, y algunos de los socios aparecían columpiándose sostenidos por cuerdas e inmersos en una neblina... Inés desvela algunos detalles de la pieza audiovisual: “*El guión estaba pensado para minimizar el trabajo de edición, porque la edición era muy cara. En el vídeo, en la escena de la primera planta la que se movía era la cámara y la gente, en la segunda planta sólo se movía la cámara, y en la tercera planta sólo la gente. Como sucede en las recetas de cocina, la toma duraba un minuto en cada planta, y el cocinero con el reloj nos conducía por el edificio y por el tiempo. Fue muy difícil reunir a todo el mundo, y la grabación se hizo a lo largo de un solo día, por eso cuando se llega a la última planta casi ya no hay luz*”.

Siguiendo las informaciones de los propios socios y los comentarios de Alexis Eupierre (director artístico de La Caldera en la última etapa, 2009-2013), se puede dibujar un mapa orientativo de estéticas de los socios fundadores. Para resumir de manera sintética por dónde transitaban y qué hacían los creadores de La Caldera, debemos tener en cuenta que cada cual tenía su personalidad y sus intereses, y en consecuencia siguieron evoluciones diferentes y singulares.

Búbulus. *Julius i Montserrat*. Mov|l|ment #3.
Festival Grec (2012). © Foto: Alfred Mauve

Coreògrafs agrupats: estètiques diferents, activitats en comú

liquidDocs > En la primera etapa, hi ha tres tipus d'activitats que sí que uneixen i reuneixen el conjunt dels socis, i els fan funcionar tots a l'una. Les festes (la primera data del 1996, i va ser tot un esdeveniment), eren trobades que aplegaven a l'edifici gracienc tot el món de la dansa barcelonina, els amics i els coneguts, els familiars i els veïns. Com diu la Montse Colomé: “*Aquella primera festa va ser com un bateig, amb els amics i la professió. Va ser multitudinària. La festa estava per la terrassa i totes les sales, i vam fer una mica d'instal·lació a tots els espais*”. Les festes van ser també un recurs de finançament en aquella primera etapa autogestionada, sobretot per cercar recursos que es dedicarien a condicionar l'edifici.

L'altra activitat habitual, col·lectiva i recurrent van ser, i han estat al llarg dels anys, les reunions, que alguns consideren interminables i no gaire eficients, i d'altres necessàries

Sol Picó tenía compañía propia desde 1994, y *Razona la vaca* fue su primer espectáculo, que preparó en La Caldera y vio estrenado en 1996. Sol es vista por Alexis como un personaje "único", que fusiona la radicalidad "furera" (de la Fura dels Baus) con elementos de la corriente americana y del ballet clásico, todo ello filtrado con el toque único del carácter valenciano, y con una capacidad muy grande de empatía como performer.

Inés Boza y Carles Mallol crearon el espectáculo *SenZa TemPo* en 1991, un trabajo que daría nombre a su compañía. Han creado en el ámbito de la danza-teatro, tanto para las salas como para el espacio público, y han seguido y reforzado una línea de teatro catalán más visual que literario, con su invención y reinterpretación de ciertas poéticas "en la búsqueda de un lenguaje escénico que provoque al público desde las emociones", como escribían ellos mismos, y siguiendo un hilo que los unía con Pina Bausch y los impulsaba a crear algo personal.

Montse Colomé, coreógrafa independiente, en la época de la fundación de La Caldera ha basado su trabajo tanto en la creación propia como en la colaboración con otros artistas, como Carles Santos o Comediants. Montse es una creadora idiosincrásica, creativa y muy personal, siempre con capacidad de sorprenderte y a la vez, de actuar como una persona "conectora", vinculando muchos artistas diferentes, y de diferentes ámbitos y estéticas.

Álvaro de la Peña, fundador de Iliacan en el año 1993, creó a mediados de los noventa piezas como *Ja no sabia tornar* (1995), *Oannes* (1996) o *Perro verde* (1997). De la Peña se ha mostrado, como se ha comentado, muy interesado en la creación colectiva, atraído por las conexiones entre lo artístico, lo colectivo y lo social. Ha explorado las posibilidades de la creación como lugar de encuentro, por ejemplo con sus proyectos de *Danza para cualquiera*, *Pueblos en danza* y *Barrios en danza* (Premi Ciutat de Barcelona 2013).

Carles Salas formó Búbulus en el año 1991 con Rosa Muñoz, y *Amb els cabells a la sopa* (1994) fue su primer trabajo creativo en La Caldera (el último creado en el centro fue *Julius y Montserrat*, en 2012, con Montse Colomé). En el año 2000 fundó Búbulus Menuts. Es, según Alexis, *un buscador de cosas del todo diferentes*, con una primera etapa de una contemporaneidad más *ad hoc* y un poco *enfant terrible*, y después con una deriva creativa hacia espectáculos de carácter más biográfico, con humor y provocación.

Toni Mira y Claudia Moreso fundaron en 1987 la compañía Nats Nus Dansa, y posteriormente Nats Nens, bajo la dirección de Claudia. Tienen un perfil de danza nueva y "catalana" (no en el sentido folclórico o popular), con *composiciones espacio-temporales y rasgos identitarios y accesibles*, que los mismos coreógrafos han definido como *creaciones de danza-teatro, poesía visual y magia escénica*, que prueban a confrontar el hombre con la realidad.

De los tres socios citados anteriormente, primero Nats Nus y, en etapas más recientes, también Álvaro de la Peña y Carles Salas fueron desarrollando talleres y espectáculos infantiles y de cariz social. Un ámbito compartido que, puntualmente, también ha generado colaboraciones entre socios, como es el caso de Claudia Moreso y Carles Salas, con los talleres de danza con adolescentes en el Institut de Batxillerat Artístic de Vic.

i gairebé terapèutiques. Carles Salas diu amb simpatia: *"Tots som una mica psicòtics, però som un grup de psicòtics tendre, maco, agradable. A La Caldera hem fet molta teràpia, aquí ens hem fet més humans, i el grau de psicopatia ha disminuït molt"*. Les assemblees van ser cohesionadores, i segons cada etapa més participatives i democràtiques, o més consensuades i coordinades des de la direcció.

La tercera activitat conjunta en aquests primers anys va ser la realització el 1997 de la peça *La Caldera, 3 minuts de cocció*, que va ser presentada a la Biennial de videodansa de Barcelona d'aquell mateix any. Es tractava d'una proposta d'Inés Boza en què participaven tots els socis fundadors, amb tres escenes que recorren les plantes de l'edifici, cadascuna amb un ambient ben diferent (festiva la primera, tenebrosa la segona, coral i de coreografies enllaçades la darrera). La peça, que s'ha mantingut visionable a la pàgina web del centre de creació, s'ambientava amb músiques populars. Ens mostra un somrient Carles Mallol donant la benvinguda amb un barret de cuiner, tot carregant un gran rellotge, i convidant l'espectador a entrar en les successives coreografies. El Mallol es troba amb una Montse Colomé, que baixa les escales vestida de pubilla catalana (un vestit que li va servir també en alguna de les primeres festes), la Sol Picó desfilant armada amb una espasa de fusta, o alguns dels socis gronxant-se sostinguts per cordes i immersos en una boirina... La Inés desvetlla alguns detalls de la peça audiovisual: *"El guió estava pensat per minimitzar el treball d'edició, perquè l'edició era molt cara. Al vídeo, a l'escena de la primera planta el que es movia era la càmera i la gent, a la segona planta només es movia la càmera, i a la tercera planta només la gent. Tal com passa a les receptes de cuina, la presa durava un minut a cada planta, i el cuiner amb el rellotge ens conduïa per l'edifici i pel temps. Va ser molt difícil reunir tothom, i l'enregistrament es va fer al llarg d'un sol dia, per això quan s'arriba a la darrera planta gairebé no hi ha llum"*.

Seguint les informacions dels propis socis i els comentaris de l'Alexis Eupierre (director artístic de La Caldera en la darrera etapa, 2009-2013), es pot dibuixar un mapa orientatiu d'estètiques dels socis fundadors. Per tal de copsar de manera sintètica per on transitaven i què feien els creadors de La Caldera, tenint en compte que cadascú tenia la seva personalitat i els seus interessos, i consegüentment van seguir evolucions diferents i singulars.

La Sol Picó tenia companyia pròpia des del 1994, i *Razona la vaca* va ser el seu primer espectacle, que va preparar a La Caldera i va veure estrenat el 1996. La Sol és vista per l'Alexis com un personatge "únic", que fusiona la radicalitat "furera" (de la Fura dels Baus) amb elements de la corrent americana i del ballet clàssic, tot plegat filtrat amb el toc únic del caràcter valencià, amb una capacitat molt gran d'empatia com a performer.

La Inés Boza i el Carles Mallol van crear l'espectacle *SenZa TemPo* el 1991, un treball que donaria nom a la seva companyia. Han creat en l'àmbit de la dansa-teatre, tant per a les sales com a l'espai públic, i han seguit i reforçat una línia de teatre català més visual que literari, amb la seva invenció i reinterpretació de certes poètiques "a la recerca d'un llenguatge escènic que provoqui al públic des de les emocions", com escriuen ells mateixos, i seguint un fil que els lligava amb la Pina Bausch i els impulsava a crear quelcom personal.

La Montse Colomé, coreògrafa independent, ha basat la seva feina tant en la creació pròpia com en la col·laboració amb altres artistes, amb en Carles Santos o Comediants,

Justo es decir que las complicidades entre socios fueron fructificando con el tiempo. En el caso de Lipi Hernández (con la compañía Malqueridas, y un primer espectáculo homónimo en 1995) y Alexis Eupierre (con *CLOS-K* como primer montaje de Lapsus Danza, en 1997), se habían formado y conocido a lo largo de su estancia en Nueva York, y compartían sus aproximaciones y los referentes de la corriente americana y la danza posmoderna, así como un interés por la búsqueda y los nuevos lenguajes. Esto se hizo evidente en los inicios de La Caldera, donde ambos empezaron pronto a impartir clases y cursos de release y otras técnicas entonces poco presentes en las prácticas de la danza de la ciudad.

Claudia comenta, sobre las diferencias entre algunos de los socios fundadores del centro de creación: *"En cuanto a los lenguajes, todos éramos bastante diferentes, cada cual era "de su padre y de su madre", con una idiosincrasia. Había dos generaciones en La Caldera: una con Iliacan y Nats Nus, y otra más joven, con Lipi, Alexis, y la otra gente. Tanto los lenguajes como los discursos de los unos y de los otros eran diferentes. Los que éramos más "viejos" veníamos de un Institut del Teatre, donde habíamos trabajado técnicas como Cunningham, Graham o Limón, y así nuestras producciones tenían este aire. Y la generación más joven venía más del release, y a nivel coreográfico y de puesta en escena había resultados muy diferentes"*.

Desde los primeros años la enseñanza a diferentes niveles, los cursos y los talleres, la formación continua y el reciclaje profesional, han sido actividades regulares en el centro de Gràcia, ya fueran impartidos por los socios fundadores o por profesionales de la escena nacional e internacional. Así, como ejemplo de cursos, habría monográficos como los de técnica *flying low* (impartidos por David Zambrano en 1996), técnica *release* (en 1997 con Jaime Ortega y David Zambrano, y en 1998 con Alexis Eupierre, Eileen Standley y Mónica Page), talleres de danza (Malpelo y Olga Mesa, 1997), reciclaje profesional (con Sol Picó, Lipi Hernández y Viviane Calvitti, 1998), improvisación (Jennifer Lacey, 1998). Y muchos otros, como por ejemplo el taller de clowns, la danza acrobática, el *physical theater*, el método *Feldenkrais*, el *body weather* o el *contact improvisation*. La actividad pedagógica y formativa de La Caldera tuvo formatos, lugares y calendarios diversos, según la ocasión. A modo de ejemplo, en 1997 los coreógrafos del centro de creación impartieron algunas clases de danza en el marco del ciclo "Dies de Dansa" en diferentes espacios de Barcelona: el Parque Güell, las piscinas Picornell y el CCCB. A partir de 2005 estas actividades se ordenarían y configurarían la línea CalderaAULA, centrada en gran parte en la formación continua para profesionales de la danza.

en l'època de la fundació de La Caldera. La Montse és una creadora idiosincràtica, creativa i molt personal, sempre amb capacitat de sorprendre't i alhora d'actuar com una persona "connectora", vinculant molts artistes diferents i de diferents àmbits i estètiques.

L'Álvaro de la Peña, fundador d'Iliacan el 1993, va crear a mitjans del noranta peces com *Ja no sabia tornar* (1995), *Oannes* (1996) o *Perro verde* (1997). De la Peña s'ha anat mostrant, com s'ha comentat, molt interessat en la creació col·lectiva, atret per les connexions entre l'artístic, el col·lectiu i el social. Ha explorat les possibilitats de la creació com a lloc de trobada, per exemple amb els seus projectes de *Danza para cualquiera*, *Pobles en dansa* i *Barris en dansa* (premi Ciutat de Barcelona 2013).

El Carles Salas formà Búbulus el 1991 amb la Rosa Muñoz, i *Amb els cabells a la sopa* (1994) fou el seu primer treball creatiu a La Caldera (el darrer al centre va ser *Julius i Montserrat*, el 2012, amb la Montse Colomé). El 2000 fundà Búbulus Menuts. És, segons l'Alexis, *un buscador de coses del tot diferents*, amb una primera etapa d'una contemporaneïtat més *ad hoc* i una mica *enfant terrible*, i després amb una deriva creativa cap a espectacles de trets més biogràfics, tot i que sempre amb humor i provocació.

El Toni Mira i la Claudia Moreso van fundar el 1987 la companyia Nats Nus Dansa, i posteriorment Nats Nens, sota la direcció de la Claudia. Tenen un perfil de dansa nova i "catalana" (no en el sentit folklòric o popular), amb "*composicions espai-temporals i trets identitaris i accessibles*", que els mateixos coreògrafs han definit com a creacions de "*dansa-teatre, poesia visual i màgia escènica*", que proven de "*confrontar l'home amb la realitat*".

Dels tres socis anomenats darrerament, primer Nats Nus i, en etapes més recents, també l'Álvaro de la Peña i el Carles Salas van anar desenvolupant amb el temps tallers i espectacles infantils i de caire social. Un àmbit compartit que, puntualment, també ha tingut col·laboracions entre socis, com és el cas de la Claudia Moreso i el Carles Salas, amb els tallers de dansa amb adolescents a l'Institut de Batxillerat Artístic de Vic.

Val a dir que les complicitats entre socis van anar fructificant amb el temps. En el cas de la Lipi Hernández (amb la companyia Malqueridas, i un primer espectacle homònim l'any 1995) i l'Alexis Eupierre (amb *CLOS-K* com a primer muntatge de Lapsus Dansa, el 1997), s'havien format i conegut al llarg de la seva estada a Nova York, i compartien les seves aproximacions i els referents de la corrent americana i la dansa postmoderna, així com un interès per la recerca i els nous llenguatges. Això ja es va fer evident als inicis de La Caldera, on ambdós van començar aviat a impartir classes i cursos de "release" i altres tècniques aleshores poc presents a les pràctiques de la dansa de la ciutat.

La Claudia comenta, sobre les diferències entre alguns dels socis fundadors del centre de creació: *"Pel que fa als llenguatges, tots érem bastant diferents, cadascú era "del seu pare i de la seva mare", amb una idiosincràsia. Hi havia com dues generacions, a La Caldera: una amb Iliacan i Nats Nus, i una altra més jove, amb la Lipi, l'Alexis, i l'altra gent. Tant els llenguatges com els discursos dels uns i els altres eren diferents. Els que érem més "vells" veníem d'un Institut del Teatre, on havíem treballat tècniques com Cunningham, Graham o Limón, i així els nostres productes tenien aquest aire. I la generació més jove venia més del "release", i a nivell coreogràfic i de posada en escena hi havia resultats molt diferents"*.

1

2

3

4

5

6

7

- 1. Iliacán. *Ja no sabria tornar* (1994).
© Foto: Josep Aznar
- 2. Búbulus. *7* (1998).
© Foto: Carles Salas
- 3. Nats Nus. *Que diu que què?* (1996).
© Foto: Giovanni Zanzi
- 4. Lapsus Dansa. *Zoom* (2001).
© Foto: Josep Aznar
- 5. Cordon de plata. *Malqueridas. Portes Obertes* (2005).
© Foto: La Caldera
- 6. SenZa TemPo. *Peixos a les butxaques* (2002).
© Foto: Xavier Ruano
- 7. Iliacán. *Tirana bohemia* (1998).
© Foto: Josep Aznar

Des dels primers anys l'ensenyament a diferents nivells, els cursos i els tallers, la formació continuada i el reciclatge professional, han estat activitats regulars al centre de Gràcia, ja fossin impartits pels socis fundadors o per professionals de l'escena nacional i internacional. Així, com a exemple de cursos primerencs hi hauria monogràfics com els de tècnica *flying low* (impartits pel David Zambrano el 1996), tècnica *release* (el 1997 amb Jaime Ortega i David Zambrano, i el 1998 amb Alexis Eupierre, Eileen Standley i Mónica Page), tallers de dansa (Malpelo i Olga Mesa, 1997), reciclatge professional (amb Sol Picó, Lipi Hernández i Viviane Calvitti, 1998), improvisació (Jennifer Lacey, 1998). I molts d'altres, com ara el taller de clowns, la dansa acrobàtica, el *physical theater*, el mètode *Feldenkrais*, el *body weather* o el *contact improvisation*. L'activitat pedagògica i formativa de La Caldera va tenir formats, llocs i calendaris diversos, segons l'ocasió. A tall d'exemple, l'any 1997 els coreògrafs del centre de creació van impartir algunes classes de dansa en el marc del cicle "Dies de Dansa" a diferents espais de Barcelona: el Parc Güell, les piscines Picornell i el CCCB. A partir del 2005 aquestes activitats s'endrecarien i configurarien la línia CalderaAULA, centrada en gran part en la formació continuada per a professionals de la dansa.

...es pot dibuixar un mapa orientatiu d'estètiques dels socis fundadors. Per tal de copsar de manera sintètica per on transitaven i què feien els creadors de La Caldera...

1

6

1. Masu Fajardo. *Portes obertes* (2004).
© Foto: Joan Alsina
2. SenZa Tempo. *A+, cosas que nunca te conté* (2008).
© Foto: SenZa Tempo
3. *De cara, taller d'improvisació-teatre físic a càrrec de Jordi Cortés* (2002). © Foto: La Caldera
4. *Portes obertes* (2004). © Foto: Inés Boza
5. *Portes obertes* (2004). © Foto: Inés Boza
6. Marcel Bassachs, Fàtima Campos, Cristina Martí i Vicens Mayans. *Error código alterado. Portes Obertes* (2004). © Foto: Joan Alsina

2
3

4
5

Activitats de la primera etapa

Primer semblava que eren només assajos, però de mica en mica van anar venint les reunions, les festes, els tallers, els laboratoris, les portes obertes, els festivals, els processos de creació, les residències, els festivals, els espectacles, les programacions entre setmana, les presentacions i creacions de vídeo-dança, els debats, els seminaris, les trobades express entre ballarins i dramaturgs, entre espectadors i pensadors, les recerques i el R+D, els llibres, les obres de teatre, els dinars compartits, els esmorzars amb polítics, els cine-fòrums, els showrooms, les oficines i els cubicles de treball, el co-working, els concerts...

Actividades de la primera etapa

Inicialmente parecía que eran sólo ensayos, pero poco a poco fueron viniendo las reuniones, las fiestas, los talleres, los laboratorios, las puertas abiertas, los festivales, los procesos de creación, las residencias, los festivales, los espectáculos, las programaciones entre semana, las presentaciones y creaciones de vídeo-danza, los debates, los seminarios, los encuentros express entre bailarines y dramaturgos, entre espectadores y pensadores, las búsquedas y el I+D, los libros, las obras de teatro, las comidas compartidas, los almuerzos con políticos, los cine-forums, las exposiciones, las oficinas y los cubículos de trabajo, el co-working, los conciertos...

1. SenZa TemPo. *El jardí inexistent*. Assaig (2004).
© Foto: Alfred Mauve
2. SenZa TemPo. *Lazurd, viatge a través del agua*. Assaig (1998).
© Foto: Xavi Valls
3. Mal Pelo. *Laboratori de creació de Pep Ramis Thousands Of Months*. Caldera Express (2001).
© Foto: Jordi Bover
4. Víctor Zambrana. *Solo*. Portes obertes (2004).
© Foto: La Caldera

2

3

4

1

2

3

1. Sala 0 (1998).
© Foto: La Caldera
2. Vestíbul (1998).
© Foto: La Caldera
3. Sala 0 (1998).
© Foto: La Caldera
4. Vestíbul. Portes Obertes (2004).
© Foto: La Caldera

4

La Sala 0

A peu de carrer, l'antic edifici industrial reciclat en associació i centre de dansa hi amagava una gran sala que havia allotjat un taller de fusteria. A l'entresol de l'edifici hi havia un taller de confecció de roba. Dansa, fusteria i confecció van conviure durant un temps. No fou fins el 1998 que a la planta baixa es dugué a terme una primera reforma, que va permetre obrir la Sala 0 a activitats com les de l'IETM (*Informal European Theatre Meeting*) el 1999, o les primeres edicions del Caldera Express T-43. Més tard hi va haver noves fases de reforma de l'espai i, fins que es va consolidar com a sala de mitjà format amb la programació del cicle PanoraMix el 2012, la Sala 0 va ser l'espai on mostrar els processos de creació, on celebrar els debats i les aules obertes, on fer coincidir col·lectius, plataformes, veïns, creadors i espectadors: on fer visible el centre.

La Sala 0

A pie de calle, el antiguo edificio industrial reciclado en asociación y centro de danza escondía una gran sala que había alojado un taller de carpintería. En el entresuelo del edificio había un taller de confección de ropa. Danza, carpintería y confección convivieron durante un tiempo. No fue hasta 1998 cuando en la planta baja se llevó a cabo una primera reforma, que permitió abrir la Sala 0 a actividades como las de la IETM (*Informal European Theatre Meeting*) en 1999, o las primeras ediciones de Caldera Express T-43. Más tarde hubo nuevas fases de reforma del espacio y, hasta que se consolidó como sala de medio formato con la programación del ciclo PanoraMix en 2012, la Sala 0 fue el espacio donde mostrar los procesos de creación, donde celebrar los debates y las aulas abiertas, donde hacer coincidir colectivos, plataformas, vecinos, creadores y espectadores: donde hacer visible el centro.

Pensamiento, red y procesos en La Caldera

liquidDocs > "Las Conversaciones en La Caldera" del año 1997 abrieron las líneas del centro que querían ir más allá de las prácticas del arte del movimiento, para añadir la reflexión y el debate a la actividad regular de éste, los ensayos y las aulas. En varias ediciones, las Conversaciones tratarían las temáticas de "La música y la danza", "La danza y el vídeo" o "El teatro y la danza". Desde 1999, La Caldera da un nuevo paso adelante y se involucra en redes creativas que lo abren a escalas diversas, desde la escena internacional al distrito, y colabora y se abre a los acontecimientos, a las entidades y a los centros de la ciudad. Un caso paradigmático de este nuevo posicionamiento, que se pone en funcionamiento de la mano de Toni Cots, es el ingreso de La Caldera en la red europea *Junge Hunde* ("sangre joven"), con la que se ponen en contacto centros de Hamburgo (Kampnagel), Copenhague (Kanonhallen), Leeds (Yorkshire Dance), Amberes (Monty), Ancona (Polverigi Festival), Liubliana (Bunker), París (La Villette Spectacles) y Barcelona. Esta red facilita intercambios y coproducciones, y crea condiciones para el encuentro entre artistas jóvenes y artistas más experimentados. Así, el creador deviene en un sujeto itinerante, y los públicos se amplían exponencialmente. Otras participaciones e intercambios de la primera etapa de La Caldera tienen lugar en 1999 con el IETM (*Informal European Theatre Meeting*) en la Sala 0 del centro; en 1999-2000, las Migraciones del *Writing Research Associates* (Inglaterra), que giran alrededor de la performance; entre 1998 y 2001, los "Triángulos de arte en las plazas de Gràcia" se hacen en colaboración con el Ayuntamiento del Distrito, y llevan actividades al espacio público a lo largo de la Fiesta Cultural del mes de junio; en 2003, se celebran los lunes de "La Caldereta" con la colaboración del Mercat de les Flors; se ponen en marcha los vínculos con asociaciones de la ciudad, como por ejemplo la Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya, La Porta, La Poderosa, Dies de Dansa, Experimentem amb l'Art... Desde el año 1999, los seminarios, talleres y presentaciones de las ediciones anuales de Caldera Express T-43, bajo la dirección de Toni Cots, sirvieron para situar definitivamente a La Caldera en el mapa internacional de centros de creación (empezando por aquellos de la red *Junge Hunde*), así como para posicionarse en el ámbito de la producción.

Tu cuerpo, el mío de Karin Elmore en colaboración con La Caldera, La Oveja Negra, La Poderosa i Iberescena (2011). © Foto: Laura Mateu

Lapsus Dansa. *Vitrinas 3* (2007). © Foto: Guilsey Homet

Pensament, xarxa i processos a La Caldera

liquidDocs > "Les converses a La Caldera" de l'any 1997 van encetar les línies del centre que volien anar més enllà de les pràctiques de l'art del moviment, per tal d'afegir la reflexió i el debat a l'activitat regular del centre, els assajos i les aules. En diverses edicions, les Converses tractarien les temàtiques de "La música i la dansa", "La dansa i el vídeo" o "El teatre i la dansa". D'ençà del 1999, La Caldera fa un nou pas endavant i s'involucra en xarxes creatives que l'obren a escales diverses, de l'escena internacional al districte, i col·labora i s'obre als esdeveniments, les entitats i els centres de la ciutat. Un cas paradigmàtic d'aquest nou posicionament, que es posa en funcionament de la mà del Toni Cots, és l'ingrés de La Caldera a la xarxa europea *Junge Hunde* ("sang jove"), amb la que es posen en contacte centres d'Hamburg (Kampnagel), Copenhaguen (Kanonhallen), Leeds (Yorkshire Dance), Amberes (Monty), Ancona (Polverigi Festival), Ljubljana (Bunker), París (La Villette Spectacles) i Barcelona. Aquesta xarxa facilita intercanvis i coproduccions, i crea condicions per a la trobada entre artistes joves i artistes més experimentats. Així, el creador esdevé un subjecte

Lipi Hernández explica, sobre el proyecto de Caldera Express: *"Fue un encargo que le hicimos a Toni Cots, una persona muy relacionada a nivel internacional, que había sido director del Festival de Teatro de Sitges y había trabajado en Copenhage. [Cots había estado vinculado, entre 1994 y 2000 a proyectos como The European Theatre, y al proyecto sociocultural Borderland]. En Caldera Express, Cots era el director artístico, y La Caldera también formaba parte de la dirección. Intentábamos que cada año hubiera un tema específico, como por ejemplo "Dramaturgia y coreografía", en el que poníamos a trabajar juntos a dramaturgos y a coreógrafos. De un Caldera Express, el de 1999, surgió la semilla de Bésame el cactus de Sol Picó, que había trabajado con André Lepecki".* En aquella primera edición de los encuentros interdisciplinarios, del 24 al 28 de marzo del 1999, tuvieron lugar otras conversaciones sobre danza también entre SenZa TemPo y Diana Theodores (profesora de la *Dartington School of Arts*, Reino Unido), y entre Búbulus y Johannes Odenthal (director artístico del Festival de danza *Sprachen des Korpes* de Stuttgart). Para Sol Picó aquella experiencia representó un punto de inflexión, que iniciaba un camino que posteriormente daría muchos frutos. Sol recuerda las jornadas compartidas con Lepecki: *"Aquello fue el embrión de Bésame el cactus, y se trataba de una actividad entre dramaturgos y coreógrafos. Nos encontrábamos sin conocernos de nada, únicamente nos habíamos explicado alguna idea por e-mail, y al encontrarnos teníamos que generar algo en pocos días. Para mí fue muy importante, porque de allí nació esta obra que me aportó la primera aproximación al mundo de los dramaturgos. Mi compañía era joven, tenía pocos años, pues había nacido en 1993, y yo ya estaba haciendo espectáculos. El hecho de compartir el trabajo con un dramaturgo fue un cambio importante, si bien yo ya lo había hecho antes con Los Rinos y con Sixto Peláez. Pero ahora se trataba de una cosa dedicada a mí, donde hacíamos unos solos, unos "mano a mano"... y me sirvió para encontrar una vía, porque después de trabajar con Lepecki trabajé con Txiki Berraondo, y desde aquel momento el trabajo con los dramaturgos ya fue muy importante".*

Las sesiones de trabajo entre André Lepecki y Sol Picó consistían en un intercambio mutuo de sugerencias, un diálogo en el que el uno hacía preguntas, la otra respondía con movimientos, y donde la curiosidad y el cuestionamiento iban dejando aflorar posibilidades, escenas, pasos y giros. Fue todo un proceso de trabajo progresivo, constructivo y sorpresivo, al que se incorporaría más tarde la violinista Olvido Lanza, y también Txiki Berraondo. Una vez acabado aquel Caldera Express, Sol ya tenía unos cuarenta minutos de un montaje todavía pendiente de desarrollar, con algunos elementos que se transformarían en capítulos fundamentales de la creación de *Bésame el cactus*. En ediciones posteriores, Caldera Express tendría lugar también en redes como el *Dance Roads*, que trataban de establecer nuevos circuitos de distribución, y con partners como La Porta. El Express se consolidaría con los años, y trabajaría en temas como "La actualidad de la performance" (2000), "La coreografía: ¿por una dramaturgia del cuerpo?" (2001), "Cuerpo y tecnología: presencia y ausencia" (2006) y alrededor de la experimentación y de los nuevos lenguajes (con John Jasperse). A lo largo de las sucesivas ediciones, contó con profesores y ponentes invitados como Nigel Charnock (2002), Benoît Lachambre y Marta Galán (2003), Julyen Hamilton (2004), DD Dorvillier (2006) o Scott deLahunta (2006), entre otros.

Aparte del valor intrínseco de estas actividades, encuentros y laboratorios, hubo todo lo que las actividades generaron y pusieron en marcha. Y la oportunidad de reflexionar, que los diferentes programas ofrecían a los asistentes y espectadores, al observar trabajos en curso de otros creadores, al analizar las trayectorias propias y de los demás... En este sentido, Toni Mira dice: *"Una de las cosas que más me han gustado de La Caldera, aparte de la amistad y el vínculo humano con los socios, fue cuando*

itinerant, i els públics s'amplien exponencialment. Altres participacions i intercanvis de la primera etapa de La Caldera tenen lloc el 1999 amb l'IETM (Informal European Theatre Meeting), a la Sala 0 del centre; els anys 1999-2000, les Migracions del Writing Research Associates (Anglaterra), que giren al voltant de la performance; del 1998 al 2001, els "Triangles d'art a les places de Gràcia" es fan en col·laboració amb l'Ajuntament del Districte, i duen activitats a l'espai públic al llarg de la Festa Cultural del mes de juny; el 2003, se celebren els dilluns de "La Caldereta" amb la col·laboració del Mercat de les Flors; s'engeguen els vincles amb associacions de la ciutat, com ara l'Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya, La Porta, La Poderosa, Dies de dansa, Experimentem amb l'Art...

Des de l'any 1999, els seminaris, tallers i presentacions de les edicions anuals de Caldera Express T-43, sota la direcció del Toni Cots, van servir per posar definitivament La Caldera al mapa internacional de centres de creació (començant per aquells de la xarxa *Junge Hunde*), així com per posicionar-se en l'àmbit de la producció.

La Lipi Hernández explica, sobre el projecte del Caldera Express: *"Fue un encargo que le hicimos a Toni Cots, una persona muy relacionada a nivel internacional, que había sido director del Festival de Teatro de Sitges y había trabajado en Copenhage. [Cots havia estat vinculat, entre el 1994 i el 2000 a projectes com The European Theatre, i al projecte sociocultural Borderland]. En Caldera Express, Cots era el director artístico, y La Caldera también formaba parte de la dirección. Intentábamos que cada año hubiera un tema específico, como por ejemplo "Dramaturgia y coreografía", en el que metíamos a trabajar juntos a dramaturgos y a coreógrafos. De un Caldera Express, el de 1999, surgió la semilla de Bésame el cactus de Sol Picó, que había trabajado con André Lepecki".* En aquella primera edició de les trobades interdisciplinàries, del 24 al 28 de març del 1999, altres converses sobre dansa van tenir lloc també entre els SenZa TemPo i la Diana Theodores (professora de la *Dartington School of Arts, Regne Unit*), i entre Búbulus i el Johannes Odenthal (director artístic del Festival de dansa *Sprachen des Korpes* de Stuttgart). Per a la Sol aquella experiència va representar un moment d'inflexió, que encetava un camí que posteriorment donaria molts fruits. La Sol recorda les jornades compartides amb Lepecki: *"Allò va ser l'embrió de Bésame el cactus, i es tractava d'una activitat entre dramaturgs i coreògrafs. Ens trobàvem sense conèixer-nos de res, únicament ens havíem explicat alguna idea per e-mail, i en trobar-nos havíem de generar alguna cosa en pocs dies. Per a mi va ser molt important, perquè d'allà va néixer aquesta obra que em va aportar la primera aproximació al món dels dramaturgs. La meua companyia era jove, portava pocs anys, doncs havia nascut el 1993, i jo ja estava fent espectacles. El fet de compartir el treball amb un dramaturg va ser un canvi important,*

Sol Picó Cia. de Dansa. *Bésame el cactus* (2004).
© Foto: David Ruano

Toni Cots empezó a traer a gente de fuera. A mí aquello me cambió mi trayectoria profesional, porque yo soy como una esponja, y me ayudó mucho a empezar a trabajar. Por ejemplo con la dramaturga Txiki Berraondo, o con músicos de otras compañías... Todo aquello me fue modelando, y por lo tanto yo, si no hubiera trabajado en La Caldera, seguramente no hubiera hecho los espectáculos que he hecho, ni sería cómo soy... En mi caso, hubo un contagio muy importante de maneras de hacer y de pensar. Las actividades de La Caldera ligadas al pensamiento de la danza empezaron a hacerme entender qué es lo que yo realmente estaba haciendo. Había alguien que, por primera vez, teorizaba sobre lo que hasta entonces yo había hecho de una forma muy intuitiva. Aquello me ayudó a pensar la danza, pues hasta aquel momento yo no la pensaba, sino que la intuía, la movía y la organizaba. Y me permitió ser más "pensador" de mis espectáculos... Creo que yo me he alimentado mucho de este pensamiento".

Con el tiempo, Caldera Express posibilitaría, entre otras cosas, que artistas internacionales desarrollaran laboratorios y seminarios en el centro de creación de Gràcia, laboratorios en los que un grupo de jóvenes de la ciudad podían colaborar con un creador consolidado. En estos laboratorios los procesos tomaban el protagonismo sobre los resultados. En este sentido, desde el 2007 Caldera Grec permitió, en consonancia con Caldera Express y como continuación de este, el trabajo con creadores reconocidos, y el contacto con las distintas vertientes de su trabajo. En palabras de Lipi Hernández: *"Eran talleres intensivos, en los que los coreógrafos hacían una audición. Se trabajaba tres semanas o un mes, dependiendo del artista y del presupuesto, y se presentaba el trabajo en el Festival Grec. Y alrededor de los creadores, de sus facetas poliédricas, en paralelo se presentaba su obra y se organizaba alguna conferencia. Servía para mostrar fases o capas del trabajo de los coreógrafos:*

Jeremy Wade. Neo Sweet Pig Nothing Lullaby's for the sick and Suffering. Caldera Express (2008). © Foto: La Caldera

si bé jo ja ho havia fet abans amb Els Rinos i amb en Sixto Peláez. Però ara es tractava d'una cosa dedicada a mi, on fèiem uns solos, uns "mano a mano"... i em va servir per trobar una via, perquè després del Lepecki vaig treballar amb la Txiki Berraondo, i des d'aquell moment el treball amb els dramaturgs ja va ser molt important". Les sessions de treball entre l'André Lepecki i la Sol Picó consistien en un intercanvi de suggeriments mutus, un diàleg en el que l'un feia preguntes, l'altra responia amb moviments, i on la curiositat i el qüestionament anaven fent aflorar possibilitats, escenes, passos i girs. Va ser tot un procés de treball progressiu, constructiu i sorprenent, al que s'incorporaria més tard la violinista Olvido Lanza, i també la Txiki Berraondo. Un cop acabat aquell Caldera Express, la Sol ja tenia uns quaranta minuts d'un muntatge encara pendent de desenvolupar, amb alguns elements que esdevindrien capítols fonamentals de la creació de *Bésame el cactus*. En edicions posteriors, el Caldera Express tindria lloc també en xarxes com el *Dance Roads*, que provaven d'establir nous circuits de distribució, i amb partners com La Porta. L'Express es consolidaria amb els anys, i treballaria sobre temes com "L'actualitat de la performance" (2000), "La coreografia: per una dramaturgia del cos?" (2001), "Cos i tecnologia: presència i absència" (2006) i al voltant de l'experimentació i els nous llenguatges (amb John Jasperse). Al llarg de les successives edicions, va comptar amb professors i ponents convidats com Nigel Charnock (2002), Benoît Lachambre i Marta Galán (2003), Julyen Hamilton (2004), DD Dorvillier (2006) o Scott deLahunta (2006), entre d'altres.

A part del valor intrínsec d'aquestes activitats, trobades i laboratoris, hi va haver tot allò que les activitats van generar i van posar en marxa. I l'oportunitat de reflexionar que els diferents programes oferien als assistents i espectadors, en observar treballs en curs d'altres creadors, en analitzar les trajectòries pròpies i dels altres... En aquest sentit, el Toni Mira diu: *"Una de les coses que més m'han agradat de La Caldera, a part de l'amistat i el vincle humà amb els socis, va ser quan en Toni Cots va començar a portar gent de fora. A mi allò em va canviar la meua trajectòria professional, perquè jo sóc com una esponja, i em va ajudar molt a començar a treballar. Per exemple amb la dramaturga Txiki Berraondo, o amb músics d'altres companyies... Tot allò em va anar modelant, i per tant jo, si no hagués treballat a La Caldera, segurament no hagués fet els espectacles que he fet, ni seria com sóc... En el meu cas, hi va haver un contagi molt important de maneres de fer i de pensar. Les activitats a La Caldera lligades al pensament de la dansa van començar a fer-me entendre què és el que jo estava fent, realment. Hi havia algú que, per primera vegada, teoritzava sobre el que fins aleshores jo havia fet d'una forma molt intuïtiva. Allò em va ajudar a pensar la dansa, doncs fins aquell moment jo no la pensava, sinó que la intuïa, la movia i la organitzava. I em va permetre ser més "pensador" dels meus espectacles... Crec que jo m'he alimentat molt, d'aquest pensament".*

Amb el temps, Caldera Express posibilitaria, entre altres coses, que artistes internacionals desenvolupessin laboratoris i seminaris al centre de creació de Gràcia, laboratoris en què un grup de joves de la ciutat podia col·laborar amb un creador consolidat. En aquests laboratoris els processos prenen el protagonisme per davant dels resultats. En aquest sentit, des del 2007 el Caldera Grec va permetre, en consonància amb el Caldera Express i com a continuació d'aquest, el treball amb creadors reconeguts, i el contacte amb les vessants del seu treball. En paraules de la Lipi Hernández: *"Eran talleres intensivos, en los que los coreógrafos hacían una audición. Se trabajaba tres semanas o un mes, dependiendo del artista y del presupuesto, y se presentaba el trabajo en el Festival Grec. Y, alrededor de*

como pedagogos, como directores, como intérpretes, como teóricos de su propia obra, para mostrar sus fuentes, sus lugares, su mente...". Caldera Express ponía en valor el pensamiento de la danza, la reflexión sobre la propia obra, y para hacerlo se adentraba en el "proceso de creación". Los procesos de trabajo siempre habían estado entre los temas y los intereses de La Caldera, pero desde aquellos momentos fueron el tema de muchas de sus actividades. Lo explica Inés Boza: "En La Caldera se ha dado mucha importancia a los procesos. Esa es una de las características de La Caldera: se han podido ver los procesos de trabajo, los trabajos inacabados, los resultados que no eran "espectaculares". Y esa es otra de las claves, al hablar de lo social: que la gente tenga información, que conozca lo que hacemos. Porque educar y hacer accesible la creación lleva a tener un criterio propio, y a no esperar a que otros te digan lo que es bueno y lo que no". Este interés de Inés por la reflexión sobre el propio desarrollo creativo, y sobre los matices de los procesos de creación, la llevaron años después a centrar uno de sus espectáculos en la metateatralidad, y en la explicación de la propia conformación de la obra (*Anatomía de un sueño*, 2009).

Los postulados, contenidos y contaminaciones interdisciplinarias en que las actividades de Caldera Express se movían, enlazan así mismo con otros aspectos muy presentes en la carrera de Boza, y en su actividad en La Caldera. Por un lado, la "lucha en contra de los gregarismos y de los guetos en el mundo de las artes escénicas". De la otra, un interés por la dramaturgia como base de los montajes: "Para mí, el tema siempre ha sido la composición, la escritura de la pieza, y la combinación de lenguajes, las fronteras imaginarias entre teatro y danza, la dramaturgia. ¿Qué es la dramaturgia contemporánea?, ¿Cómo conectar con el público desde lenguajes no convencionales?, ¿Cómo entender esa manera más libre de hacer, llenando la palabra dramaturgia de otros tipos de contenidos?, ya que ahora el espectáculo se escribe con imágenes, vídeo, música, palabras, movimientos.... Aquí hubo una época en la que se trabajaba mucho la experimentación del movimiento y se olvidaba la relación con el público. Pero esos riesgos han aportado al teatro frescura, y elementos innovadores que han roto muchas estructuras de bustos parlantes y narrativas convencionales, al mismo tiempo que la teatralidad se ha integrado en la danza". En última instancia, tanto Boza en concreto, como la propia dinámica de las actividades de La Caldera han invitado a saltarse etiquetas disciplinares y clasificaciones cerradas, y esto se ha constatado en las relaciones entre los creadores: "Se rompieron muchas barreras mentales y sociales, con tal de reconocer al otro y respetar el trabajo del otro, aunque la línea estética (o ética, como digo yo) de cada uno fuera distinta. El aprender a respetar las distintas miradas ha sido una verdadera escuela, y eso ha hecho que La Caldera fuera un lugar de encuentro".

1. Portes Obertes (2008).
© Foto: La Caldera
2. SenZa TemPo. Inés Boza. *Anatomía de un sueño* (2010).
© Foto: Alfred Mauve

1

2

los creadores, de sus facetas poliédricas, en paralelo se presentaba su obra, y se organizaba alguna conferencia. Servía para mostrar fases o capas del trabajo de los coreógrafos: como pedagogos, como directores, como intérpretes, como teóricos de su propia obra, para mostrar sus fuentes, sus lugares, su mente...". Caldera Express posava en valor el pensament de la dansa, la reflexió sobre la pròpia obra, i per fer-ho s'endinsava en el "procés de creació". Els processos de treball sempre havien estat entre els temes i els interessos de La Caldera, però des d'aquells moments van ser el tema de moltes de les seves activitats. Ho explica la Inés Boza: "En La Caldera se les ha dado mucha importancia a los procesos. Esa es una de las características de La Caldera: ahí se han podido ver los procesos de trabajo, los trabajos inacabados, los resultados que no eran "espectaculares". Y esa es otra de las claves, al hablar de lo social: que la gente tenga información, que conozca lo que hacemos. Porque educar y hacer accesible la creación lleva a tener un criterio propio, y a no esperar a que otros te digan lo que es bueno y lo que no". Aquest interès de la Inés per la reflexió sobre el propi desenvolupament creatiu, i sobre els matisos dels processos de creació, la van dur anys després a centrar un dels seus espectacles en la metateatralitat, i en l'explicació de la pròpia conformació de l'obra (*Anatomía de un sueño*, 2009).

Els postulats, continguts i contaminacions interdisciplinàries en què les activitats de Caldera Express es movien, enllacen així mateix amb altres aspectes molt presents en la carrera de Boza, i en la seva activitat a La Caldera. D'una banda, la "lucha en contra de los gregarismos y de los guetos en el mundo de las artes escénicas". De l'altra, un interès per la dramàturgia com a base dels muntatges: "Para mí, el tema siempre ha sido la composición, la escritura de la pieza, y la combinación de lenguajes, las fronteras imaginarias entre teatro y danza, la dramaturgia. ¿Qué es la dramaturgia contemporánea?, ¿Cómo conectar con el público desde lenguajes no convencionales?, ¿Cómo entender esa manera más libre de hacer, llenando la palabra dramaturgia de otros tipos de contenidos?, ya que ahora el espectáculo se escribe con imágenes,

1

vídeo, música, palabras, movimientos.... Aquí hubo una época en la que se trabajaba mucho la experimentación del movimiento y se olvidaba la relación con el público. Pero esos riesgos han aportado al teatro frescura, y elementos innovadores que han roto muchas estructuras de bustos parlantes y narrativas convencionales, al mismo tiempo que la teatralidad se ha integrado en la danza". En darrera instància, tant Boza en concret com la pròpia dinàmica de les activitats de La Caldera han convidat a saltar-se etiquetes disciplinàries i classificacions tancades, i això s'ha constatat en les relacions entre els creadors: "Se rompieron muchas barreras mentales y sociales, con tal de reconocer al otro y respetar el trabajo del otro, aunque la línea estética (o ética, como digo yo) de cada uno fuera distinta. El aprender a respetar las distintas miradas ha sido una verdadera escuela, y eso ha hecho que La Caldera fuera un lugar de encuentro".

1. Clases de danza clàssica (2006).
© Foto: La Caldera
2. Clases tècniques.
© Foto: La Caldera
3. Portes obertes (2007).
© Foto: Toni Mira
4. Conxita Sesé. *Puck i els sentits*. Portes obertes (2005).
© Foto: La Caldera
5. Maribel Martínez. Residència (2007).
© Foto: Ros Ribas

2

3

4

5

1

2

3

4

1. Conxita Sesé. *Puck i els sentits*. Portes obertes (2005).
© Foto: La Caldera
2. Curs de DD Dorvillier (2005).
© Foto: La Caldera
3. Classes tècniques.
© Foto: La Caldera
4. Jordi Cardoner i Andreu Bresca. *Exposició*. Portes obertes (2005).
© Foto: La Caldera
- 5, 6. *Explica Dansa* / Toni Jodar_Beatriu Daniel (2007).
© Foto: Anna Padrós

5

6

LA FABRIQUE D'HUMANITÉ

Jean-Marc Adolphe

Quelque chose résiste, je le sens bien, dans la difficulté à trouver des mots pour qualifier ce qui s'est passé à La Caldera, du 2 au 5 novembre 2005. Quelques semaines plus tard, ce n'est pas que se soit effacé le souvenir de ce qui s'est passé ces quelques jours, d'abord entre quelques-uns, puis, le samedi 5 novembre, entre ces quelques-uns et un «public» rassemblé. Tout au contraire, le souvenir en est vif.

Comment et à quelles fins peut-il être communiqué ?

Invité à ce « séminaire » comme modérateur, je n'ai pas su tenir ce rôle. Et dans ce qui m'est assez vite apparu comme la production d'une rencontre, je suis intensément entré dans l'espace-temps de cette rencontre, contribuant peut-être à en extrapoler les contours. A vrai dire, je ne crois pas à la neutralité des présences, et quelle que soit la mise en jeu, dans la parole ou dans le silence, dans le mouvement ou l'immobilité, je ne conçois de présence qu'en actes ; et la position qui serait celle d'un « modérateur » m'est assez étrangère. On ne participe vraiment aux choses, me semble-t-il, qu'en s'y engageant (les formes de cet engagement peuvent naturellement varier). L'engagement n'est pas nécessairement adhésion à une idéologie, à une cause que l'on croit juste.

S'engager dans une rencontre comme celle qui a eu lieu à La Caldera, c'est même tout le contraire d'une adhésion à une forme déjà connue, mais le chemin incertain d'une forme qui se construit dans le mouvement même de la rencontre.

Depuis vingt ans que j'écris sur la danse (ou, devrais-je dire, avec la danse), la nature de cet engagement n'a pas tellement varié. Dans

le mouvement de reconnaître ce qu'on ne connaît pas encore, la danse exige cette disponibilité. Le mouvement défait les lignes, écrivait le poète Henri Michaux, et rien n'est plus vivant que ce qui déplace une attente : la danse, de ce point de vue, est souvent là où on ne l'attend pas. Parce que la vie n'est pas située en un point précis, mais qu'elle passe rapidement d'un point à un autre, en une sorte de ruissellement électrique (Georges Bataille), je ne crois pas qu'on puisse chercher à danser avec la vie en tenant des positions, en s'attachant à des définitions rassurantes. Une fois, face à un responsable du ministère français de la Culture qui me disait que « quand même, Jérôme Bel, Raimund Hoghe, ce n'était pas de la danse », je fus obligé de répondre que pour ma part, je ne savais toujours pas, ce qu'était « la danse ». Face à un spectacle, après lui, je suis nu dans l'écriture. Avoir un passé de « spectateur professionnel » constitue sans doute, au fil des années, une expérience accumulée, mais chaque nouveau spectacle appelle, idéalement, une écriture qui n'est pas savante, qui se découvre à chaque fois.

Et bien sûr, le spectacle n'est pas le tout de la danse. La présence de celles et ceux qui l'incarnent, leur poésie, leur rapport à l'espace et au temps, en scène et hors-scène ; le temps des répétitions ; les conditions matérielles d'exercice de cet art, etc. ; font partie des ingrédients qui m'intéressent, et là encore, pas comme un simple observateur.

C'est en ce sens que j'ai été amené à travailler comme conseiller artistique (pour des festivals, pour le Théâtre de la Bastille, à Paris), à faire le « dramaturge » sur quelques spectacles, ou encore à concevoir un projet (SKITE) au début des années 90, qui consistait à réunir des artistes, un mois entier, pour développer un travail d'expérimentations sans aucune obligation de « production ».

C'est dans la continuité d'un tel engagement auprès de la danse, de celles et ceux qui la font mais aussi de celles et ceux qui en sont les militants, passeurs, médiateurs..., que j'ai joué (au sens d'une mise en jeu bien plus que d'un « rôle ») ma participation au séminaire de La Caldera. Il se trouve que cette participation aura été pour moi l'occasion de retrouver une ville, Barcelone, que j'ai connue et fréquentée à une époque où une effervescence chorégraphique naissante s'y manifestait, dans la seconde moitié des années 80 et au début des années 90. Pêle-mêle, l'ouverture de la Fabrica, puis des studios de l'association Bugé, la revue Danza79 animée par Beatriu Daniel, les débuts de Mudances, de Maria Muñoz et de La Dux (parmi d'autres compagnies) puis les premiers spectacles au Mercat de Flors, un cycle de films de danse à l'Institut del Teatre et une vidéo tournée avec Angels Margarit dans le marché de La Boqueria, le festival de Sitges alors dirigé par Toni Cots, sont quelques-uns des souvenirs que j'ai emmagasinés. Souvenirs faits d'images, de saveurs, que le corps garde en mémoire.

Cette mémoire, interrompue pendant un peu plus de dix ans (où, m'a-t-il semblé, l'activité chorégraphique était, sinon empêchée, du moins fortement précarisée) a brusquement resurgi lors de mes retrouvailles avec Barcelone. On comprendra que je n'évoque pas là un simple plaisir touristique, mais bien plus, un véritable événement de corps, qui a trouvé dans la rencontre organisée à La Caldera, un lieu propice pour s'électrifier.

Au-delà de l'anecdote personnelle, il me semble que ce qui a lieu d'être dans la danse provoque de tels événements de corps. Quand bien même une rencontre comme celle de La Caldera n'avait pas pour objectif premier de mettre des corps en mouvement (en vue d'un spectacle ou d'une improvisation), mais d'échanger de la parole, d'éventuellement produire de la pensée, l'événement a d'abord lieu dans les corps mis en présence, assemblés jusque dans leur division (car il n'était pas forcément question de se mettre d'accord sur tout). Et à mes yeux, un tel événement de corps a un sens profondément « politique ». Ce mot de « politique », que j'ai introduit assez rapidement au sein du séminaire (attitude qui n'est certes pas celle que l'on peut attendre d'un modérateur), a d'abord suscité beaucoup de réticences. Il ne s'agissait certes pas de transformer cette rencontre en un « débat de politique générale », ni même de revendiquer plus de considération de la sphère politique. Pourtant, un peu partout en Europe, la marginalisation et la précarisation de la vie culturelle et de la création artistique sont un signe inquiétant d'appauvrissement de la pensée, souvent réduite aux industries du divertissement. Partout, les forces du marché, à peine entravées ou limitées par des législations de plus en plus exsangues en termes de droits sociaux, construisent un monde sans véritable horizon, soumis au profit immédiat de quelquesuns et à la mise en compétition généralisée des êtres humains entre eux.

Sans doute, se dira t-on, ce sont là des généralités qu'il est peut être vain de répéter ici.

Mais peut-être n'est-il pas inutile de rappeler qu'il existe une création artistique (et humaine : pourrait-on parler d'une fabrique d'humanité ?) qui ne se laisse happer ni par la spirale de la performance rentable ni par le souci immédiat de plaire à l'industrie du plus grand nombre. Il y eut quelque chose de reconfortant, et de formidablement encourageant, à constater que dans la rencontre de La Caldera, l'accent n'était jamais mis sur la plainte, mais que s'engageait un dialogue entre des expériences et des questionnements. Cette rencontre, première du genre, était politique en soi ; elle aura au moins manifesté la nécessité de dégager des espaces-temps qui puissent accueillir l'échange, en dehors de toute spéculation.

Peut-être trouvera t-on que la rencontre de La Caldera n'aura pas suffisamment répondu à son intitulé, « Penser el moviment ». En effet, lors de la journée de clôture, le samedi 5 novembre, aucune communication

solennelle n'est venue brandir l'étendard d'une pensée du mouvement, en nommant ce qui la constituerait. En lieu et place, une improvisation collective, suivie d'un débat très librement engagé. Cela était, à mes yeux, une façon de répondre et de ne pas répondre à la question.

« Sans la pensée, il n'y a que des exploits physiques », disait Trisha Brown dans les années 70. Issue de la folle aventure du Judson Dance Theater, de ses expérimentations pluridisciplinaires et de ses « happenings » qui rejetaient la virtuosité et les artifices de la théâtralité (alors que les campus américains contestaient la guerre du Vietnam), la chorégraphe américaine signifiait là que toute invention de mouvement résulte d'une pensée en actes, aussi bien sur les modes de perception kinesthésiques du danseur que dans le rapport à un environnement extérieur. Dans une conversation avec Yvonne Rainer, Trisha Brown parlera même de sa quête d'une « répartition démocratique du mouvement dans le corps tout entier », rejetant à la fois la notion de corps centré tel qu'il était encore en vigueur chez Cunningham, et la fascination que pouvait exercer un tel corps -au profit d'une empathie plus profonde. Cette fluidité du mouvement brownien, reflet d'une certaine utopie américaine, s'est à son tour brisée dans les années 90. Alors même que New York semblait cesser d'être le vivier de nouveaux talents chorégraphiques, que le Sida faisait des ravages -notamment dans les communautés artistiques- et que les années Reagan puis Bush ramenaient un conservatisme puritain, arrivait en Europe une chorégraphe américaine, Meg Stuart, plus ou moins formée dans le style de Trisha Brown, et qui livrait avec Disfigure Study la première ébauche d'une danse du désastre, au sein de laquelle le corps n'est pas indemne de la catastrophe sociale, économique et culturelle qu'il sent advenir et dont il devient le filtre.

Toujours cette question revient : de quoi un « art contemporain » est-il contemporain ?

Cette question est d'autant plus vive en danse (quoique pas toujours formulée) qu'au-delà du style, ou de l'écriture, c'est le corps qui est en jeu. Or, si le danseur ne peut se dissimuler derrière un personnage (comme au théâtre), ou « s'abstraire » par le truchement d'une installation ou d'une composition, quelque chose ne semble plus aller de soi dans la présence physique de son devenir-interprète. Tout au long des années 80 et au début des années 90, la danse s'est enivrée de sa propre effervescence : il suffisait qu'une singularité d'écriture vienne frayer dans l'imaginaire de la danse pour qu'on célèbre aussitôt l'auteur en puissance. J'ai été de ceux qui se sont réjouis de cette « contagion insolite du mouvement ». Et puis... combien de ces chorégraphes ont vite sombré dans la caricature de leur propre « style », combien de spectacles, pourtant bien léchés, se sont mis à ne plus rien raconter, tournant à vide...

Depuis le milieu des années 90, dans la représentation même du spectacle de la danse, quelque chose a trébuché, a vacillé. En même temps, sans doute, que le dehors se durcissait... La danse, plutôt que de proliférer en « compagnies », s'est alors cherchée de nouveaux appuis, de nouveaux

espaces. Le corps contemporain qui est alors apparu est un corps qui, même s'il faut passer par une certaine raréfaction de la danse (ce que des critiques ont nommé la « non-danse »), se tient au plus près de ce qui lui arrive.

Penser le mouvement, dans ce contexte, ce n'est plus mettre ses pas dans tel ou tel style de danse (la panoplie n'en a pourtant jamais été aussi fournie), mais chercher à éprouver ce qui met en mouvement. On peut alors renverser la proposition : non plus seulement « penser el moviment », mais « mover el pensament ». Il s'agit toujours de déplacer l'attente, de faire surgir le « pas encore connu ». C'est peut-être ce que les participants de la rencontre de La Caldera (je m'y inclus) ont voulu plus ou moins consciemment montrer : la pensée ne précède pas le mouvement, ni ne le surplombe.

Le mouvement, dans l'exigence contemporaine qui lui fait avoir lieu d'être contre tous les diktats économiques (et parfois les empêchements politiques), oblige à déplacer la pensée, à danser avec elle, et à chercher, même confusément, à reposer infiniment de toujours aussi vives questions : à quoi sert l'artiste, quels sont ses lieux d'intégration, de contamination vis-à-vis d'une société qui ne perçoit souvent que son « hermétisme », alors même que sa perspective (PERSPECT-IVA) est de donner sens à la fabrique d'humanité.

2009, (Quelques réflexions après le séminaire «Pensar el moviment», à La Caldera, Barcelona, 2 au 5 novembre 2005)

1

CALDERA EXPRESS Y MÁS

Toni Cots

2

A mediados de los 90 empezó a desarrollarse en Europa una red de cooperación entre diferentes organizaciones de las artes escénicas que tenían como objetivo dar apoyo a jóvenes artistas con medios y recursos que pudieran ayudar a la producción de sus creaciones, así como a su difusión. Este proyecto en red terminó por llamarse *Junge Hunde* aunque en otras lenguas se llamó también *Young Blood* o *Mlade Levi*, etc...

A partir de una subvención acordada por la Unión Europea con su programa *Caleidoscopio*, se entró en una segunda fase del proyecto al multiplicarse las posibilidades tanto de producción como de difusión. Las organizaciones que empezaron con *Junge Hunde* fueron Kampnagel en Hamburgo, The Green Room en Manchester, Monty en Amberes, Bunker en Ljubljana y Kanonhallen en Copenhague.

La finalidad y objetivo principal de la red era y sigue siendo facilitar la conexión entre los jóvenes artistas y conseguir una amplia difusión pública e internacional de sus creaciones. También seguir las tendencias innovadoras en las artes escénicas europeas y crear las condiciones de intercambio y cooperación más allá de los contextos locales y sus fronteras.

El año 1999, la red *Junge Hunde* proponía a La Caldera, como extensión del proyecto *Caldera Express T-43*, entrar como organización en dicho proyecto que comportaba abrirse a proyectos de producción, difusión y formación de carácter innovador para promover a jóvenes creadores. A su vez, implicaba

1. Fullet del Caldera Express (2007)

2. Cartell del Caldera Express amb DD Dorvillier (2005)

una co-responsabilidad en cuanto a los presupuestos que el trabajo en red sostenía, avalados por las ayudas de la Unión Europea y con fondos públicos de carácter local que garantizaran la continuidad de las diferentes organizaciones en su gran mayoría de carácter asociativo como la misma Caldera. Pensarse como miembro de una red con estos objetivos era trascender y ampliar las características que el proyecto *Caldera Express* tenía inicialmente y hacer entrar a La Caldera, como espacio de creación, en un marco de cooperación que trascendiera su propio ámbito de actuación del momento. Un ámbito de actuación que, a mi entender, estaba localizado en la ciudad de Barcelona, con un radio de acción que abarcaba Cataluña y, de vez en cuando, España. Sin embargo, los socios de La Caldera no tuvieron la capacidad para rebasar sus objetivos iniciales, es decir: La Caldera como espacio de ensayos de sus propias creaciones; solamente posteriormente introdujeron otras actividades como talleres, cursos o clases de formación de carácter profesionalizador dentro del ámbito local de la danza.

Esta falta de decisión o voluntad de trascender el propio ámbito de actuación de cada compañía o creador, como socio fundador de La Caldera, se refleja a su vez en las políticas culturales que en estos años llevaba a cabo la Generalitat, el Ministerio o el Ayuntamiento, al favorecer dentro de sus respectivas convocatorias de fondos públicos, la producción y difusión de obra limitada a proyectos de carácter anual que no permitían desarrollar las actividades y prácticas de los agentes culturales de las diferentes disciplinas artísticas a medio o largo plazo.

Es decir, las subvenciones respondían a un criterio selectivo de 'rentabilidad' en cuanto a capacidad de difusión, estabilidad de los solicitantes, solvencia y capacidad económica de los mismos, etc. de manera que las subvenciones revestían una función de inversión en el mercado cultural, limitando de este modo cualquier iniciativa de carácter innovador que respondiera a criterios de cooperación, formación o desarrollo artístico.

Dicha falta de criterio y capacidad de las administraciones y también el sometimiento de las iniciativas artísticas a un mercadeo y a una sistematización de las 'políticas' sin abrir el diálogo con los diferentes sectores han caracterizado la actuación de dichas administraciones entonces y ahora, más de 10 años después. Una falta de diálogo y de criterios para consensuar las necesidades básicas que permitan un desarrollo de los diferentes sectores mediante el soporte a las actividades y prácticas en los diferentes ámbitos que conforman el trabajo artístico: educativo, social, creador, innovador, divulgador, productor, laboral, etc...

Sin embargo, una iniciativa como La Caldera que nace de una necesidad de compartir recursos, hubiera podido abrir desde sus inicios un programa de actividades que posibilitaran un cambio en la función económica de los recursos de la cultura y de las políticas administrativas, en vez de valorar *Caldera Express* como un mero proyecto de carácter anual que debía autogestionarse en función de las ayudas públicas que pudiera solicitar,

recibir y administrar, y sin embargo debía revertir en dar a La Caldera y a sus socios un espacio de investigación, creación y formación que pudiera dar continuidad a un espacio de carácter público.

La ocasión de hacer de la red *Junge Hunde* un espacio de aprendizaje, colaboración, apertura que posibilitara generar en La Caldera lo que a partir del 2004 empezó a tomar forma con los convenios que el nuevo gobierno de La Generalitat suscribió, hace que el trabajo de estos largos años de resistencia dejaran una pequeña simiente que, en estos años de crisis que el gobierno utiliza para justificar los recortes en todos los ámbitos que conforman la sociedad civil, hace finalmente que La Caldera haya asumido refundarse con programas y actividades que no la sistematizan ni estabilizan, sino que parece buscar en el riesgo la fuerza de cambiar y abrirse a otro funcionamiento.

Entre 1999 y 2005 *La Caldera Express* llevó a cabo actividades relacionadas con la investigación, la escritura, la formación, la creación, la crítica de la danza como disciplina, con seminarios, encuentros, talleres y laboratorios de creación, invitando a creadores, investigadores, editores, pedagogos, nacionales e internacionales. Se abrieron espacios de colaboración con instituciones y otras organizaciones, como fue el caso del proyecto *Migraciones* en noviembre del 2000 con la colaboración del CCCB e intervenciones en diferentes puntos de la ciudad y en el mismo CCCB, con las aportaciones de artistas como Lone Twin, Boris Nieslony, Óscar Abril Ascaso, Simona Levi, David Williams, Stuart Lynch con una performance de 24 horas, con muestras de videos, conferencias de Claire Mac Donald y Ric Allsopp (editores de la revista *Performance Research*), José Antonio Sánchez. O bien en 1999 se llevó a cabo una revisión crítica de los conceptos de coreografía y dramaturgia en una serie de conversaciones y trabajos en proceso que se llevaron a cabo en La Caldera con invitados como André Lepecki, Myriam van Imschoot, Scott de Lahunta, Isabelle Guinot y Diana Theodoris, con la participación artística de Alexis Eupierre, Toni Mira y Sol Picó. O bien a lo largo de todo el período un programa de talleres de creación con creadores como Jordi Cortés, Nigel Charnock, Benoît Lachambre, Julyen Hamilton o DD Dorvillier. O también colaboraciones con otras entidades para la presentación de piezas de diferentes creadores como David Zambrano, Marta Galán, Elena Córdoba, Andrés Corchero, Ana Buitrago, etc...

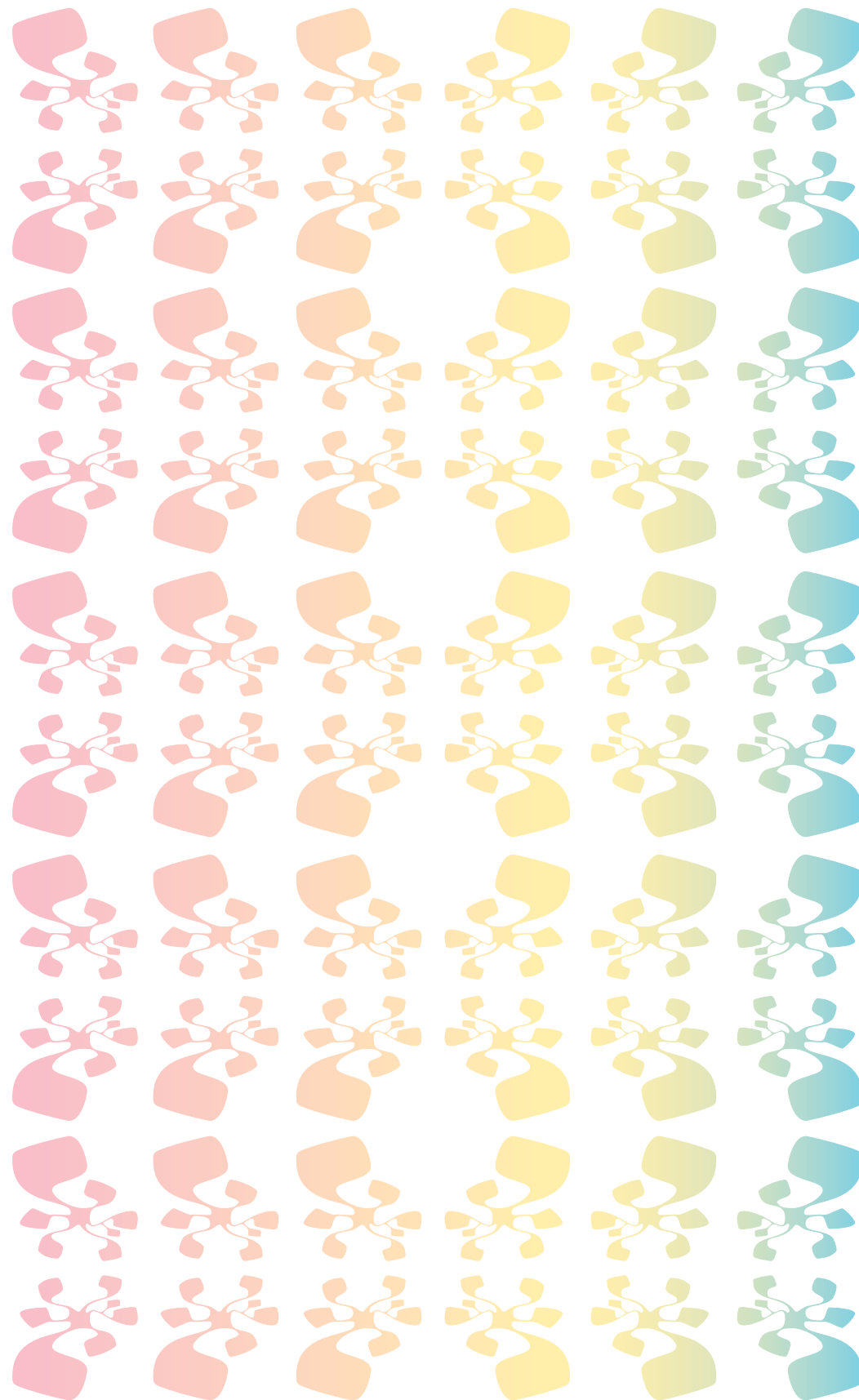
Todas estas actividades fueron de carácter público, con convocatoria abierta a personas interesadas que estuvieran profesionalmente activas: críticos, dramaturgos, coreógrafos, investigadores e intérpretes.

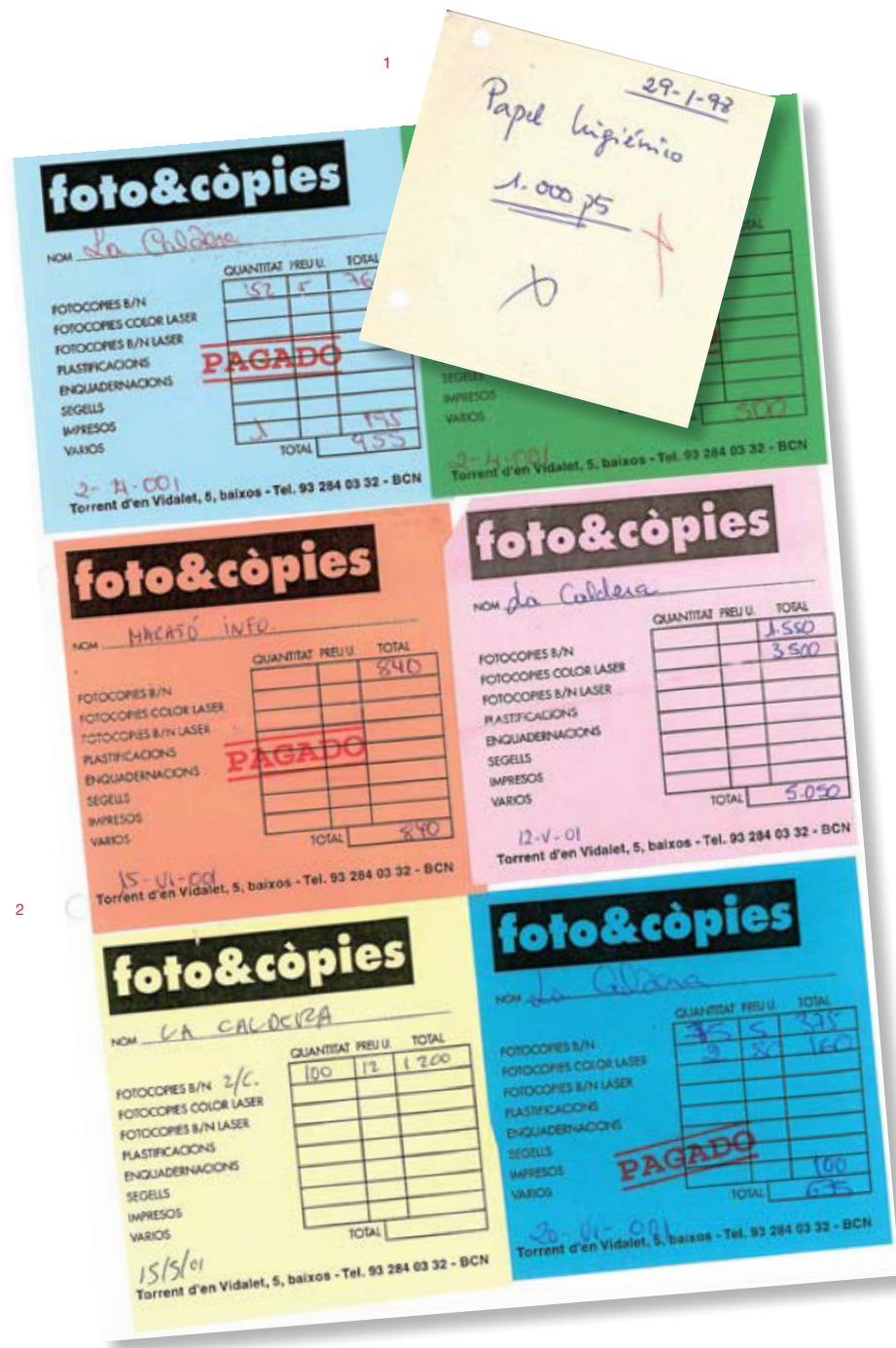
Algunas de las actividades fueron pensadas y programadas como espacio de formación, otras buscando un diálogo crítico con otras disciplinas, otras trazando mapas de cooperación y colaboración con otras organizaciones e instituciones tanto locales como internacionales, otras como introducción a otras prácticas de la danza, también se buscó cuestionar los modelos de producción, el uso de las nuevas tecnologías y su interacción con el público, se buscó sacar la danza del público que la conforma con su manera de entenderla como espectáculo o técnica interpretativa, se buscó hacer de La Caldera un espacio en ebullición que generara otras

formas de pensar la danza y de desarrollar los procesos de creación, con complicidades y soportes que hicieran de la producción un medio y no una finalidad.

Enlazando con lo que decía antes sobre el momento actual, creo que lo que ahora toca revisar son precisamente las fórmulas que han sido apropiadas por los sistemas administrativos con nuestro propio consenso y convivencia, e impulsar los procesos abiertos a las prácticas colaborativas, más allá de las limitaciones impuestas por las categorías que nos identifican y dividen en disciplinas artísticas y en roles que están determinados por las funciones de producción de la danza.

Mayo 2013

29-1-97
 Paper higiènic
 1.000 p5
 x

foto&còpies

NOM *La Caldera*

QUANTITAT	PREU U.	TOTAL
152	5	760
		PAGADO
		195
TOTAL		955

2-11-001
 Torrent d'en Vidalet, 5, baixos - Tel. 93 284 03 32 - BCN

foto&còpies

NOM *MARKET INFO*

QUANTITAT	PREU U.	TOTAL
		840
		PAGADO
		840
TOTAL		840

15-11-01
 Torrent d'en Vidalet, 5, baixos - Tel. 93 284 03 32 - BCN

foto&còpies

NOM *La Caldera*

QUANTITAT	PREU U.	TOTAL
		1.550
		3.500
		PAGADO
		5.050
TOTAL		5.050

12-V-01
 Torrent d'en Vidalet, 5, baixos - Tel. 93 284 03 32 - BCN

foto&còpies

NOM *LA CALDERA*

QUANTITAT	PREU U.	TOTAL
100	12	1.200
		PAGADO
		160
TOTAL		675

15/15/01
 Torrent d'en Vidalet, 5, baixos - Tel. 93 284 03 32 - BCN

foto&còpies

NOM *La Caldera*

QUANTITAT	PREU U.	TOTAL
35	5	175
9	80	720
		PAGADO
		160
TOTAL		675

20-11-01
 Torrent d'en Vidalet, 5, baixos - Tel. 93 284 03 32 - BCN

TOTAL
 57,85

Relació activitats a La Caldera (1995-2004)

Ordre del dia d'una reunió de socis (1995)

28/5 1995 - (Lipi H. ^(MO) / Mónica) (M. Herrera)

ACDAC ORDRE DEL DIA, REUNIÓ 28 DE MAIG DE 1995

1 - Balanç Econòmic, revisió de comptes etc. M. Colomé

2 - Festa inauguració per Sant Joan? 17/16 M. Colomé

3 - Despatx, telèfon ACDAC, Fanny? M. Colomé

4 - Acabar els Locals : -w.c. - NOBEL M. Colomé

- espais comuns

- porta seguretat

- neteja ✓

- montacàrregues (dolors)

etc.

(dividir per cies)

5 - Funcionament intern : establir trobades periòdiques (cada 15 dies i representant per planta...) ✓. Panel Toni a simplificar

6 - Lloguers, cursos... (establir criteris, rentabilització dels locals) partit

7 - Organigramas per Nau , horaris... (pasar Fanny) - tot May - Sz.

8 - Possibles nous socis , nau planta baixa, (diferents propostes)

9 - Organització i distribució 1a, 2a i 3a nau.

10 - Més propostes i varis

11 - Pla de facturació (cada cia es prepara el seu i el passa a la Fanny si hi han dubtes es miren. S'ha de triar gestor o contable per fer el balanç general i la presentació de IVA cada 3 mesos)

- Recordeu: A partir de Juny (inclòs), el lloguer és de 36.000.- ptes.

El full del balanç general hi heu d'afegir el total de les màquines robades del Oriol (cent mil i pico...), com a despesa 113.000' pendent.

28/5/95

11 - T. Miras jo heu gestor.

- Contabilitat interna a partir d'un arxiu (M. Colomé el compo-) triquet per Cies.

8 - Planta de baix → Elen, Ana. Jero, Ana. (C. Sales). pr-les trobar. (M. Colomé) climm

1995/96 Lloguer de l'edifici i posada a punt dels diferents espais.

SUPORTS A LA CREACIÓ

- 1996 Formació: David Zambrano
- 1997 Formació: Jaime Ortega, David Zambrano, Malpelo i Olga Mesa
- 1998 Formació: Alexis Eupierre, Eileen Standley, Mónica Page, Mónica Extremiana, Sol Picó, Lipi Hernández, Viviane Calvitti i Jennifer Lacey
- 1999 Formació: Mònica Valenciano, Julyen Hamilton, David Zambrano
- 2000 Formació: Gustavo Lesgart, Andrés Corchero, Ana Bruitago, Cathie Caraker
Formació dintre de Caldera Express: Oscar van Woensel (Cia. Dood Paard), Jordi Cortés, Charlotte Vincent i Bo Madvig
- 2001 Formació: Will Swanson, Cathie Caraker, Roberto Liaskowsky i Mònica Valenciano
Formació dintre de Caldera Express: laboratori de creació *Espacios de pliegue* dirigit per Alexis Eupierre i Xavier Rovira
- 2002 Formació: Peter Snow, Frank van de Ven i Alexis Eupierre
Formació dintre de Caldera Express: Nigel Charnock
- 2003 Formació: DD Dorvillier, Andrew Harwood, Jordi Cortés, Ruth Zaporah...
Formació dintre de Caldera Express: taller de Benoît Lachambre
- 2004 Formació: DD Dorvillier, Andrew Harwood, Julyen Hamilton...
Formació dintre de Caldera Express: master class, curs per professionals i taller de creació amb Julyen Hamilton

Residències i/o cessió de sala per assajos entre 1999-2004:

Milenium Solo d'Anders Christiansen i Minna Weurlander; *Basta de Bo* Madvig i Peter Holmgaard; *Xenografía* de Cecilia Vallejo; *Set portes* de Teatre Invisible; Elena Lizari, Pepe Hevia, La Vana Gloria; Jordi Cortés; Toni Cots; Elena Córdoba; *Nerea y Mateo* de Marco Regueiro i África Navarro; Fernando Hurtado; Roger Bernat; Germana Civera; *What's up?* de Dominik Borucki i Clàudia Cardona; Cia. del Aviador; Lluís Allet; Bitó Produccions; Inma Bonet; Mercè Boronat; Marc Cases Torn; Comediants; Andrés Corchero; Cuarteto; Oscar Dasí i Carmelo Salazar; Cia. Marta Galán; Espectacles Otelo; Kubilai Kai Investigations; Laia Gasch; Increpación Danza; Carol Dilley, Escena Alternativa; EuroScena; Emilio Gutiérrez; Marc Martínez-Platea Social; Mónica Muntaner; Rick Merrill; María Antonia Oliver; Joan Purí; Cia. Pendiente; Projecte Vaca Teatre; R que R; Cia. Carles Santos; Thomas Noone Dance; Olga Tragant; Teatre Lliure; Asociación Pro-Scena; Tam Quam; Cia. La Sonrisa de Caín; Cia. Rasatabula; Cia. Rialto Fabrik Nomade; Lloï Bertrán...

També es van realitzar assajos i produccions dels socis residents fundadors.

Algunes residències van comptar amb aules obertes

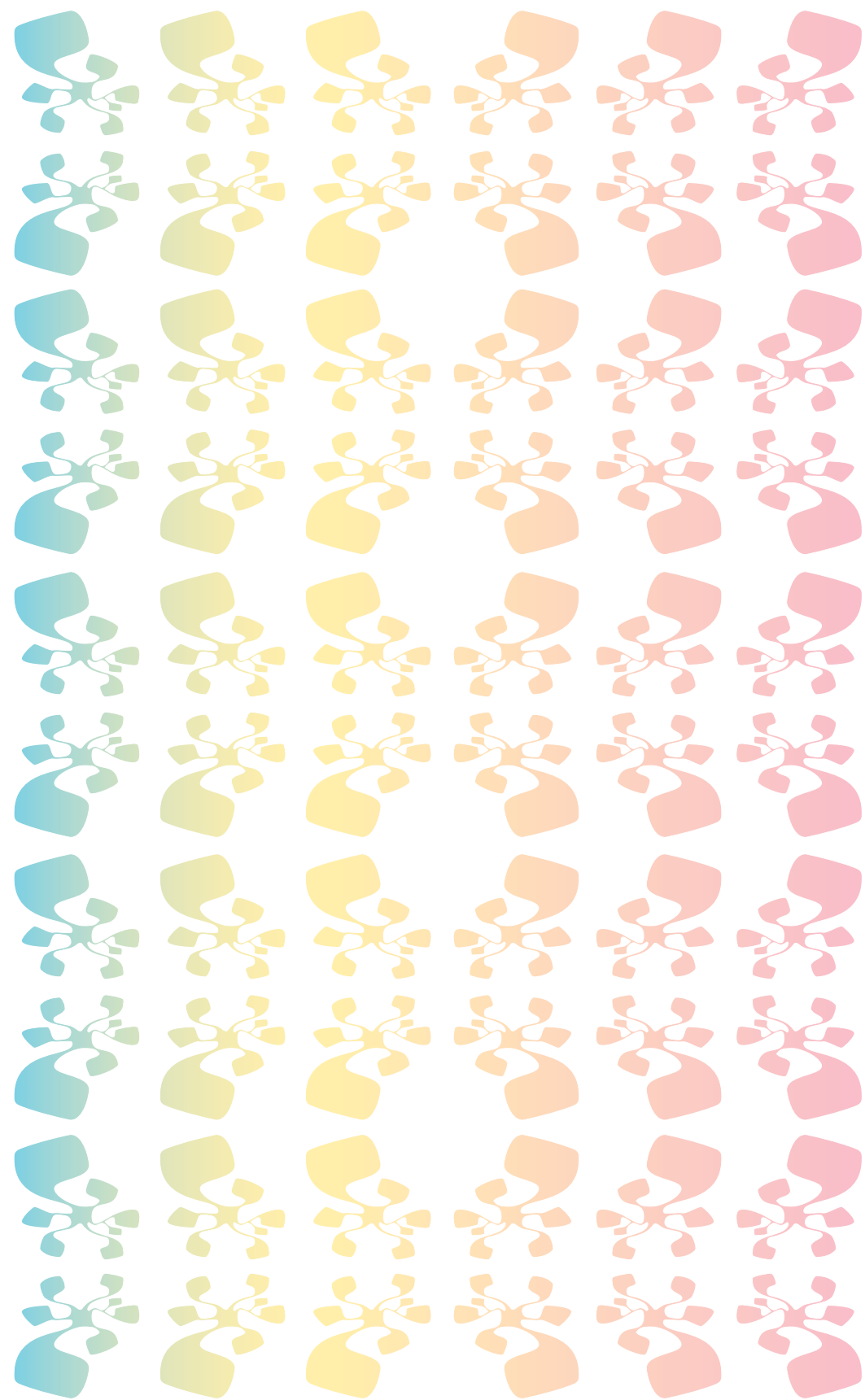
XARXES I DIFUSIÓ

- 1997 **Converses sobre música i dansa**, amb els músics Carles Santos, Agustí Fernández, Joan Saura i Xavier Maristany i els socis-fundadors
- 1998 **Triangles d'art a les places de Gràcia** (dintre de la Festa Cultural anual) en col·laboració amb l'Ajuntament del Districte de Gràcia
- 1999 **Caldera Express**: seminari de converses sobre dansa a Amsterdam, Barcelona i Londres. Diàlegs entre: André Lepecki i Sol Picó, Diana Theodores i SenZaTemPo, Odenthall i Búbulus. Teòrics: Marianne van Kerkhoven, Hildegard van Vuyst
Triangles d'art a les places de Gràcia (dintre de la Festa Cultural anual) en col·laboració amb l'Ajuntament del Districte de Gràcia
Xarxa europea Junge Hunde: La Caldera punt de contacte de la xarxa d'arts escèniques a Barcelona
Informal European Theatre Meeting: trobada dels professionals de la xarxa europea IETM a Barcelona i mostra de treballs dels coreògrafs de La Caldera
- 2000 **Caldera Express**: seminari *Migracions: Procés i Performance*. Participants: Stuart Lynch, Lone Twin, Sylvie Gilbert, Claire MacDonald, Cochlea, Clara Garí, José Manuel Berenguer, Óscar Abril Ascaso, Simona Levi, David Williams, José Antonio Sánchez i Hadass Ophrat; mostra de documentació de *performances*, dirigida per Elisabeth Jappa; *Performance 24h*: desenvolupada per Stuart Lynch i presentada al vestíbul del CCCB. Amb la participació de Lone Twin, Boris Nieslony i Simon Whitehead
Dance Roads en col·laboració amb La Porta
Triangles d'art a les places de Gràcia (dintre de la Festa Cultural anual) en col·laboració amb l'Ajuntament del Districte de Gràcia
- 2001 **Triangles d'art a les places de Gràcia** (dintre de la Festa Cultural anual) en col·laboració amb l'Ajuntament del Districte de Gràcia
Col·laboració amb el col·lectiu d'artistes visuals **Jam**: *Tiempo y movimiento*
- 2002 Col·laboració amb el **Certamen Coreográfico de Madrid**
- 2003 **La Caldereta**, en coproducció amb el Mercat de les Flors (Teatre Municipal de Barcelona). Amb: *Con-Tenedor* d'Alexis Eupierre; *Loft* de Toni Mira; *Escorzo* de Bea Fernández; *Dificultat nº2* de Carles Mallol i Montse Colomé
Col·laboració amb Gràcia **Territori Sonor** al LEM Festival 2003: concert *Lizipains*
Inauguració d'**Experimentem amb l'art: performance** de Toni Mira
Col·laboració en un Videodansa de **Núria Font (NU2's)**
- 2004 **Primeres Portes Obertes**: EART i La Caldera. Van participar Bob Eisen, Ramón Calduch, Albert Alsina, Susanna Pozzoli, Jordi i David Albarracín, Marcel Bassachs, Fàtima Campos, Cristina Martí i Vicens Mayans, Masu Fajardo, Olga Álvarez, Leyre Llano, Toni Mira, Conrado Parodi, Ilia Maller, Víctor Zambrana... i amb la col·laboració de Canibal
Col·laboració amb **L'Espai i L'Animal a l'esquena**: xerrades i debats sobre *Dansa i conflicte*
Relais Culture Europe: reunions informatives dels fons europeus

PRESENTACIONS PÚBLIQUES

- 1997 Presentació del vídeo *La Caldera, 3 minuts de cocció* dirigit per Inés Boza i gravat i editat per Antonio Cortés i Altervideo amb la participació de tots els socis-fundadors i presentada a la biennial de videodansa de Barcelona
- 1998 Improvisació oberta al públic de Joan Saura, Natàlia Espinet, Bea Fernández i Marga Guergué
- 1999 **Cicles d'improvisacions** organitzades en col·laboració amb La Porta. Artistes participants: Sergi Faústino, Cecilia Vallejos, Enric Fàbragas, Idoia Zabaleta, Judith Sánchez, Paola Mariani, Rosa Muñoz, Jordi Teixidor, Guill Alonso, David Zambrano, Constanza Brncic, Alexis Eupierre, Dominik Borucki, Joan Saura, Dafnis Prieto, Pablo Shvarzman, Liba Vilaveccia, Orquesta Iba Olestars...
Caldera Express: Dramatúrgia i coreografia. Presentacions públiques d'Eda Cufer, Alexander Barvoets amb Carles Salas i Charlotte Vincent amb Inés Boza
- 2000 **Caldera Express: L'actualitat de la performance**. Presentacions públiques d'Ana Buitrago, David Zambrano, Andrés Corchero amb la col·laboració de Junge Hunde
Presentació del treball dels alumnes de la Performing Arts, Universitat de Gales, UK
Pre-estrena exclusiva a Espanya de la nova producció de Elena Lizari
- 2001 **Caldera Express: La Coreografia: per una dramatúrgia del cos?** Presentacions públiques de *Liminal DK* d'Erik Pold; *Thousand of months* de Joe Caballo i Pep Ramis (Malpelo); laboratori de creació *Espacios de pliegues* d'Alexis Eupierre i Xavier Rovira; presentació de *Sin Correa* d'Elena Córdoba a l'Espai de Música i Dansa de la Generalitat de Catalunya
Presentació de *Updating Performance 2000* d'Erik Pold
- 2002 **Caldera Express**: presentació pública de Nigel Charnock
Improvisació oberta al públic de Frank van de Ven, Rolf Meesters i Carme Torrent
Presentació del llibre sobre *La Triología del agua* de SenZaTemPo amb la participació d'Ana Rovira i Pablo Ley
Assaig obert al públic de la producció *In Situ* de Lapsus Dansa
- 2003 **Caldera Express**: presentacions públiques de *Tracer* de Benoît Lachambre i *Que nos quiten lo bailao* de Marta Galán
Proyecto L.Gra de Fàtima Campos i Marcel Bassachs
Assaig obert al públic de *ADN+DNI* de Las Malqueridas
Assaig obert amb públic *Salvatge cor* d'Albert Roig i Alexis Eupierre
- 2004 **Caldera Express**: presentació pública de la peça *Libro* amb la Companyia Julyen Hamilton
Dissabtes a La Caldera: presentació *Som de somnis*, de Búbulus Menuts
Assajos oberts al públic de *ADN+DNI* de Las Malqueridas

Etapa 2
(2005-2008)

*En la conversa que segueix,
Beatriu Daniel i Lipi Hernández
dialoguen sobre alguns dels
aspectes de la seva etapa al
capdavant del centre de creació,
que en aquells anys va rebre un
important suport institucional...*

BEATRIU DANIEL I LIPI HERNÁNDEZ

liquidDocs > La Beatriu Daniel es va encarregar de la direcció de la gestió de La Caldera entre el 2005 i el 2011, i fins el 2008 va formar un tàndem en la direcció del centre conjuntament amb la Lipi Hernández, directora artística. En la conversa que segueix, ambdues dialoguen sobre alguns dels aspectes de la seva etapa al capdavant del centre de creació, que en aquells anys va rebre un important suport institucional, cosa que va fer que es reformulés i encetés nous projectes, plans i línies.

Beatriu Daniel- Hi ha una cosa especialment maca, en aquests anys: quan la Lipi i jo vam començar la nostra etapa a La Caldera, era un moment en que totes dues érem "molt mares". La meva filla Gala tenia deu anys, i la Irene de la Lipi sis. I això volia dir que sí, que era compatible tirar endavant un projecte que ens demanava molta implicació. Per això havíem d'organitzar-nos bé, per fer-ho compatible amb cuidar les nostres filles. Era un factor que condicionava la nostra organització. Era un ingredient positiu i, bé, està clar que les dones podem tirar millor els projectes endavant, quan els compartim amb altres dones. Tenim quelcom de molt orgànic, que fa que realment poguem compaginar tasques. L'altre dia, precisament, vaig escoltar una idea que em va agradar molt: les dones ens quedem embarassades, i això significa que el nostre organisme fa un espai per a un altre ésser. Si bé després tot torna al seu lloc, d'alguna manera orgànicament es fa un espai, i això roman després en la quotidianitat de la vida: el fet de fer un espai per acollir i ser empàtiques.

bonanza, que dicen los economistas. Aunque duró poco. La Caldera era parte de algo mayor: todo hervía, en 2006 había empezado el Mercat de les Flors... Todo el mundo intentaba expresarse porque, de alguna manera, por fin se tenían unos recursos que permitían hacer algo en lo que habías soñado en algún momento de tu vida, como artista. Aunque sólo fuera una parte de tu sueño, en ese momento podía ser realizado. Y claro, eran muchos sueños dando vueltas por la ciudad, y me parece muy bien que fuera así. Había más recursos, y las compañías tenían más producciones, más posibilidades de giras, más ensayos, más necesidad de aula y de formación... Al contrario de lo que pasa ahora, como entonces se habían inyectado recursos había más consumo, se generaban más actividades...

B- És important veure com, amb la Lipi, vam crear un model dual de gestió artística, que és com m'agrada dir-ho, més que de gestió cultural, doncs treballàvem a partir d'escoltar els artistes. Facilitar la creativitat i el treball a l'artista és la raó de ser d'un centre de creació. Per exemple, vam fer una feina de reconeixement de les activitats que a La Caldera ja es feien, i els vam donar un espai, les vam formalitzar. I crec que n'hi va haver dues que van agafar molta força: les residències i el barri. Eren aquelles que estaven de cara al sector i de cara a la societat civil. Les residències, abans de formalitzar-les, es feien d'una forma més incondicional: obriem l'espai i hi deixàvem venir als artistes, tot i que sempre amb un criteri. Un altre programa molt interessant eren els intercanvis internacionals, però es feia difícil perquè no teníem els recursos necessaris per gestionar i preveure amb l'antelació amb què ho fan a Europa o Amèrica.

L- Una de las cosas que siempre me han parecido interesantes, y que La Caldera ha ido continuando, es el hecho de seguir formando a los profesionales: la formación continuada. O sea: la idea de que, aunque estés bailando en una compañía y ya seas una gran bailarina, una gran profesora, una gran coreógrafa, aunque ya estés dentro de un circuito profesional, en estos tipos de lenguaje una formación continuada es fundamental. Y hasta ese momento las academias o las escuelas estaban destinadas a enseñar a bailar y, una vez profesionalizado, el hábito de continuar con la formación pasaba por workshops de una semana, pero no por el hecho de pasar con cierto rigor y regularidad por un lugar de trabajo. Entonces se empezó a hablar de las cosas sobre las que ya se había hablado mucho, aunque por falta de recursos hasta entonces no había sido posible formularlas profesionalmente. Las residencias eran otra cosa que todo el mundo deseaba hacer, pero como hasta entonces se debía pagar un alquiler... Empezaron a ser posibles cuando las cargas de los presupuestos del alquiler pasaron a ser algo público. Entonces hubo la posibilidad de poder abrir el espacio público, al servicio de la profesión.

B- Teníem els avantatges de ser un projecte independent, cosa que dóna molta llibertat per fer, i també la possibilitat humana de poder escoltar més. Perquè, d'alguna forma, les institucions són molt rígides i dependents d'una estructura piramidal. Crec que nosaltres vam practicar la transversalitat, una manera de fer que ara està a l'ordre del dia. Sense dir que ho fèiem, però ho fèiem des de l'acció. Tant la Lipi com jo érem molt d'accionar, i en aquells anys vam viure i inventar amb

1

2

1. Retrat de Beatriu Daniel. (2007).
© Foto: Guilsey Homet
2. Retrat Lipi Hernández.
© Foto: Inés Boza

Lipi Hernández- Te has puesto muy biològica... Yo recuerdo de esa etapa a la Berta Sureda y la Gemma Sendra, de l'Entitat Autònoma del Departament de Cultura de la Generalitat, como dos mujeres con un diàlogo muy abierto y muy de cara, a favor del proyecto, para generar recursos y estabilizar ciertos proyectos...

B- Sí, el conveni triennial [2005-2007] va permetre generar un futur, tenir un mínim d'horitzó de continuïtat. La dansa és molt fràgil, perquè les seves estructures viuen molt al dia, i així aquestes estructures mai no poden projectar, ni es pot tenir tranquil·litat d'esperit... Jo sempre he dit que els recursos no només són els diners, sinó que també són la complicitat, la confiança, les idees compartides... i això és el que penso que va passar en aquella època. Efectivament, la Gemma i la Berta amb el seu equip van ser claus, ens donaven molta força, ens van fer un bon acompanyament. Cap al 2005, quan vaig arribar a La Caldera, i abans del govern Tripartit i la signatura dels convenis, el centre tenia un pressupost anual d'uns seixanta mil euros. I d'aquesta quantitat es va passar, l'any 2010 quan jo vaig marxar, a uns tres-cents cinquanta mil euros. El pressupost es va multiplicar per sis. Malgrat tot, era un pressupost modest per tot el que donàvem a canvi. Nosaltres, "amb menys ja fèiem més". Aquests són un tipus de projectes amb un munt d'intangibles i de valors, difícils de comptabilitzar, però imprescindibles per existir. Cal tenir en compte que, abans d'aquella etapa, a La Caldera no hi havia cap administració, ni cap oficina de gestió. La Inés Boza ho explicava amb una imatge aclaridora: comparava superfícies, i deia que mentre a La Caldera l'oficina mesurava uns tres per dos metres, sis metres quadrats, l'espai per als artistes era d'uns mil metres quadrats. Com aquell va ser un temps en què el sector de la dansa va rebre més diners, els socis es van concentrar molt en els seus propis projectes. I aleshores, la Lipi i jo ens vam posar a tirar endavant una Caldera per a la ciutat. Era necessari prendre decisions molt ràpidament, donar respostes molt ràpides, i a vegades és veritat que preniem decisions sense consensuar-les suficientment. Però ens van deixar fer, perquè ja anava bé, que ho féssim així.

Yo creo que las cosas pasan porque todo el mundo deja que pasen, cada uno en su papel: uno lo apoya, otro lo permite, otro lo olvida, otro lo coge, y otro lo empuja... pero todo se dirige hacia un mismo sitio, y eso al final ocurre... Es el hilo natural de la vida, y en ese momento nos tocó a ti y a mí...

B- Era una forma de gestió i de direcció artística consensuada dia a dia, minut a minut. Crec que vam escoltar força les necessitats del sector. Perquè quan tu estàs portant un centre d'aquestes característiques, que no deixa de ser una mena de pulmó que va respirant profundament, d'alguna manera et converteixes en responsable que el sector tingui el que ha de tenir. En aquells anys, tot el sector en general, més o menys, va tenir més recursos. Al mateix temps, això ens permetia treballar en millors condicions i consolidar molts projectes, fer xarxa entre nosaltres: La Porta, La Poderosa, L'animal a l'esquena, les companyies, l'Associació de Professionals de la Dansa i la de Companyies, El Mercat de les Flors...

L- Y las compañías, que subieron presupuestos... Fue una época de

intensitat Cal dir que nosaltres gestionàvem persones, es tractava de la gestió de les emocions. I hi havia una part d'altruisme i compromís molt important, en tot allò...

L- Posteriormente La Caldera también se ha ido metiendo en un mapa mucho más común: han ido apareciendo muchos más espacios, la institución ha ido nombrando agentes y lugares, y éstos han ido formando parte de los proyectos. A partir de ahí, se han generado unas fuerzas de poder, y se debe ver cómo se regulará lo público y lo privado, en formatos conjuntos... Ahora todos los espacios que en su momento fueron privados de alguna manera están desapareciendo, porque son frágiles. Y también hay la fragilidad de los centros de creación: La Poderosa, La Porta, La Caldera... todos los que fueron los estandartes de la renovación del tejido cultural de este país, están cayendo o moviéndose mucho, mientras por otro lado la entidad pública empieza a figurar, y a nombrar otros centros... No me parece ni bien ni mal, me parecen movimientos sísmicos muy normales, y estos desplazamientos se dan en la vida: desplazamientos entre lo público y lo privado. Ahora los nuevos-nuevos creadores se fijan en los espacios públicos, en espacios que empiezan a florecer, porque son los únicos que quedan: los espacios privados se han ido derruyendo...

B- Els espais privats dels últims anys han anat sorgint de persones individuals a les que els venia de gust tenir el seu local. I com que els lloguers han baixat, ara s'ho poden permetre...

L- Y volvemos a empezar...

B- Tornem a començar, en el sentit que hi ha artistes joves obligats a treballar en coses externes a la dansa, i malgrat això tenen el seu espai de creació.

L- Gente que empieza a coger espacios privados, para empezar a inventar su propia realidad. Como la realidad exterior no se puede manejar, porque está fuera de su alcance, y porque eso sería como luchar contra un tanque con un palillo, entonces se crean formatos que tengan que ver con el entorno de cada uno, para modificar la realidad y para ir expresando y almacenando una realidad... para compartirla con un sector determinado. Y están apareciendo lugares pequeños donde se reformula la individualidad de uno, con un pequeño colectivo. Eso es como volver a poner la semilla, pero dentro de diez o quince años veremos qué se están inventando, y en qué acaban estos nuevos formatos... Para la gente que quiere ser o estar en la danza, los lugares a los que acudir ahora son públicos. Y, luego, hay una generación intermedia que tiene dificultades para encontrar su lugar. Siempre ha existido esta gente, yo por ejemplo he sido una de ellas, pero es que ahora hay una masa de gente buscando y dando vueltas... Ahora todo es extremo, y no existe una posibilidad intermedia, porque eso es lo que hacen las crisis: o eres rico o eres pobre, o trabajas o no... Hay la gente más joven, que pasa a ser la sangre fresca del mercado, en los que se invertirá, y hay la gente que ha conseguido pasar al otro lado de la orilla, los artistas o coreógrafos que tienen un nombre suficientemente fuerte como para ser abalados ellos mismos. Y los que estén dando vueltas, sin un lugar exacto, todos esos tienden a la desaparición...

B- Però alguns d'aquests han trobat el seu propi espai, perquè és una manera de poder continuar amb el seu projecte... encara que també veig que allò bo de la majoria dels joves d'ara és que s'han format a fora, i estan molt ben preparats. Molts d'ells viuen i treballen entre l'estranger i Catalunya. Un fet rellevant és que també volen treballar aquí, molts d'ells tenen un compromís polític.

L- Y están muy conectados con Europa. Muchos de la nueva generación están entre lo nacional y lo internacional. Y responden a nuevos perfiles de estudiante, de artista, de consumidor...

B- Precisament, amb la dansa catalana dels anys setanta, el que passava era que es creaven companyies que eren col·lectius, en els que compartien entre tots i co-coreografiaven entre tots. I és una cosa que els està tornant a passar, als joves d'ara. És com un loop, com una tornada, tornen models molt semblants als d'abans. A La Caldera, cap al 2006 o el 2007, ja es va plantejar la necessitat de la transmissió. Perquè aquí ja hi havia molts fluxos intergeneracionals: hi havia diferents generacions fent classes, ballant, participant... Van ser uns anys de molta i molta feina, però m'agrada recordar que a La Caldera vaig ser feliç, i ho agraeixo...

Beatriu- ...les dones ens quedem embarassades, i això significa que el nostre organisme fa un espai per a un altre ésser. Si bé després tot torna al seu lloc, d'alguna manera orgànicament es fa un espai, i això roman després en la quotidianitat de la vida: el fet de fer un espai per acollir i ser empàtiques...

Lipi- Yo creo que las cosas pasan porque todo el mundo deja que pasen, cada uno en su papel: uno lo apoya, otro lo permite, otro lo olvida, otro lo coge, y otro lo empuja... pero todo se dirige hacia un mismo sitio, y eso al final ocurre... Es el hilo natural de la vida, y en ese momento nos tocó a ti y a mí...

Inauguració Sala 0 (2006).
© Foto: La Caldera

"La Caldera, plataforma dedicada a la creació contemporània en l'àmbit de la dansa, ha estat un espai clau en la definició d'una tipologia de centres que, l'any 2005, inspira el Pla de Centres de Creació i Pensament Contemporani."

IMPULS A LA XARXA D'ESPAIS D'INVESTIGACIÓ I CREACIÓ, 2004-2008

Berta Sureda

La Caldera, plataforma dedicada a la creació contemporània en l'àmbit de la dansa, ha estat un espai clau en la definició d'una tipologia de centres que, l'any 2005, inspira el Pla de Centres de Creació i Pensament Contemporani. Aquest pla responia a l'impuls, per part del Departament de Cultura, d'una política de foment a la creació artística i pensament contemporanis, política que canalitza a través de l'Entitat Autònoma de Difusió Cultural amb l'objectiu de definir i crear les condicions, les estratègies i la xarxa d'estructures necessàries per al reconeixement i desenvolupament de nuclis d'investigació, creació i difusió de pràctiques artístiques. Es comença llavors a treballar en el reconeixement d'agents i artistes, en el suport, acompanyament i consolidació dels seus projectes, en generar mecanismes de visibilitat i espais d'encontre amb la societat.

D'aquesta manera, tant el Pla de Centres de Creació i Pensament Contemporani, com la política d'acords bianuals i triennals amb els espais artístics independents aplicada per l'EADC els tres primers anys d'existència, va representar un primer intent de reconeixement al valor de servei públic que desenvolupa aquest sector civil, que actua com a mediador entre la creació i les comunitats locals. Aquesta iniciativa, volia recuperar la voluntat democràtica de fer participar la societat civil en la gestió pública i reconèixer-ne el protagonisme, més enllà de la clàssica representativitat.

L'equip de l'EADC pretenia avançar polítiques que més tard hauria d'impulsar el Conca (Consell Nacional de la Cultura i de les Arts), estructura que es plantejava des de la necessitat del desenvolupament de polítiques de suport a la creació amb independència dels vaivens polítics, d'organitzar un treball coherent i a llarg termini, que afavoreixen la professionalització dels sectors i fomentin l'existència d'espais per a la investigació, experimentació, creació i pensament crític.

On the Occasion of the Death of Yet Another Cultural
Institution, or, "Surprise!," or Delirium for La
Caldera.

*

Text in one paragraph, where the author's pessimism
is unleashed as methodical cartography for a history
of contemporary destruction
in about four thousand characters.

André Lepecki

Surprise!!!! Suddenly it hits: citizens of Western-European nations, realize, for their dismay and generalized disorientation, that they too, despite their supposedly national sovereignties, their supposedly free and enviable education, their supposedly "acquired labor rights," their supposedly enlightened democracies, their exemplary welfare societies, their supposedly advanced grasp of everything economic, their supposedly good-nature and civility, they realize that they too are being slowly yet relentlessly transformed into the object of an old logic of exploitation similar in kind to the one that has always bound together those two parallel, contemporary and co-formative projects: capitalism and colonialism. After the curious decoupling of capitalism from its putative "organic link" (as some political economists like to say) with democracy over the past decade (China, Singapore, United Arab Emirates, etc.), what needs to be acknowledged nowadays is the co-formative coupling between the spirit of capitalism and the project of colonialism as the new economic-political project for Europe, by Europe, and in Europe. What the current neo-liberal financial capitalism does politically is to precisely unveil, shamelessly, its constitutive colonialist impetus. What may be surprising to Western European citizens is to witness how, such a logic of exploitative colonization is now taking place inside Europe, and moreover, it has as its new object of exploitation Europe's own citizens. But, as anyone coming from the so-called New World or Post-Colonial Elsewheres knows, brutal capitalism and brutal colonialization have always coexisted and fed each other's dynamics. And, every colonized subject knows quite well how both capitalism and colonialism have always sought to control only one thing: life itself. Thus, what is surprising is that there is surprise! It is now clear that neo-liberal capitalism's alliance with a mode of governance solidly anchored on the paradigm of the colonial state of exception, on the camp as paradigm of contemporary Western democracies, as Agamben says, turns EVERY LIFE and EVERY BODY (including a vast number of European citizens) into fair game for being lawfully sucked dry, worked to exhaustion if not

to death, be left hanging in organized ignorance, see their political and legal rights suspended indefinitely, and be permanently bullied and prodded to participate in consensual and policed living (policed by State secret services as much as by "social networks", by banks as much as by cellular phone companies). Essential in this neo-liberal and "democratic" consensual policed living is that culture, art, thought, and even idleness, have all to be replaced, almost forcibly, by "lots of fun". Fun shopping, fun food, fun spectacles, fun sex, fun words, fun soccer, fun mommy, fun daddy, fun fun fun... In our times many have called "post-fordist", the old colonial logic remains the same, both economically and in terms of monopoly of power: massive accumulation of wealth parallels direct access to governmental functions which are basically functions of defunding the public realm and destroying the commons - including the public life of thought, the public life of art, the public life of buildings, the common life of time, the common life of life. Whoever stands in the way to resist to this shameful extortion is given only one choice: accept or perish. But, in the ruins, it is life itself that stubbornly persists. Project: find from the ruins the art and the joy necessary to disband, disorient, and topple those whose only project is to turn it all (buildings and bodies, subjectivity and objecthood) into bare lives having fun, in conformity, on the bare lands of the New Colonies.

June 2013

Colectivo 96°. *Fingir*. PanoraMix (2012).
© Foto: Alfred Mauve

Cambio de etapa: nueva definición/organización del centro

liquidDocs > En la etapa comprendida entre los años 2004 y 2008 se pone al frente de La Caldera el tándem formado por Beatriu Daniel y Lipi Hernández. Durante los años 2005-2006 Alexis Eupierre se une al equipo directivo, en el apartado de relaciones internacionales, y en 2007 ocupa el cargo de codirector del centro, con Lipi Hernández.

Por primera vez, se pone en marcha una gestión profesionalizada (“gestión artística”, como dice Beatriu Daniel), que permite definir y ordenar líneas de actividades que de hecho ya estaban presentes en el centro. Estos ámbitos de trabajo o líneas de actividades se conocen como “cajones”: CalderaBARRI, CalderaSOM, CalderaAULA, CalderaRESIDÈNCIES, CalderaÀGORA, CalderaEXPRESS y CalderaENXARXA. Alexis Eupierre explica estas líneas de trabajo, que recogían unas actividades ya existentes, pero menos definidas y quizás más dispersas: *“Lo que me parece curioso de la primera etapa, cuando ahora miro atrás, es que sin que estuviera formulado, ordenado o pensado, todo lo que hemos hecho recientemente ya estaba antes, aunque entonces se hacía de una manera mucho más espontánea e intuitiva y mucho menos formal. En La Caldera todo el mundo ha generado siempre lo que ha querido. Según las afinidades y los intereses comunes y particulares se han ido generando y formulando los proyectos. Por ejemplo: Toni Mira trabajaba ya entonces con vídeo, y hacía encuentros vinculados con alguna producción en concreto. Yo invitaba a gente para mantener cierto contacto, y para formar bailarines que a veces yo mismo necesitaba para mi compañía. Montse Colomé ya hacía cosas en el barrio, e invitaba a gente diversa para ensayar en La Caldera. O sea que desde el principio ya estaban los elementos que forman esta Caldera heterogénea y ecléctica, pero es a lo largo de la segunda etapa cuando el centro se empieza a estructurar algo más, se potencia y se abre al sector y a la ciudad de manera algo más formal y ordenada. Empieza a poner más énfasis en el pensamiento, y hace un esfuerzo especial para explicar mejor el proyecto a las administraciones”*. En la segunda etapa de La Caldera las residencias se amplían y acogen también a creadores internacionales, y los laboratorios se abren más a la investigación y a la búsqueda. CalderaBARRI, el cajón coordinado por Montse Colomé y Jordi Vidal acoge y propone las conexiones y colaboraciones puntuales o continuadas con el área de Gràcia. Cómo se explica desde el centro, con CalderaBARRI se *“desarrolla de forma continuada un proyecto para las personas del barrio y se crea una red de complicidades con varias plataformas de creación y de entidades (...) de disciplinas diferentes”*.

CalderaAULA sigue con la formación continua y los workshops y, ya desde el año 2005, se pone en marcha una nueva herramienta de reflexión sobre la danza, “Pensar el Movimiento”. Aquel año, el convenio trienal concedido por la Entidad Autónoma del Departamento de Cultura y Comunicación de la Generalitat, con el apoyo del Ayuntamiento de Barcelona, el ICUB y el Distrito de Gràcia, ayuda a abrir un horizonte de expectativas, cosa que no había sucedido hasta aquel momento. Esto hace posible y recomendable que se haga más visible y estructurada la organización del centro, para explicar mejor el proyecto. Aún así, la naturaleza orgánica y más espontánea que había regido el centro hasta entonces no se elimina completamente, como afirma Beatriu Daniel: *“En La Caldera dejábamos espacios vacíos, y no colapsábamos la estructura. Si se deja un espacio vacío, se permite que pasen cosas que no se saben o no se controlan, tal como también pasa en la vida: imprevistos y cosas que te pueden sorprender a tí mismo. Es una cosa que tiene que ver con el silencio, también...”*. Lipi

Canvi d'etapa: nova definició/organització del centre

liquidDocs > En l'etapa compresa entre els anys 2004 i 2008 es posa al capdavant de La Caldera el tándem format per la Beatriu Daniel i la Lipi Hernández. Els anys 2005-2006 l'Alexis Eupierre s'uneix a l'equip directiu, en l'apartat de relacions internacionals, i el 2007 ocupa el càrrec de codirector del centre, amb la Lipi Hernández.

Per primera vegada, es posa en marxa una gestió professionalitzada (“gestió artística”, en diu la Beatriu Daniel), que permet definir i ordenar línies d'activitats que de fet ja eren presents al centre. Aquests àmbits de treball o línies d'activitats es coneixen com a “calaixos”: CalderaBARRI, CalderaSOM, CalderaAULA, CalderaRESIDÈNCIES, CalderaÀGORA, CalderaEXPRESS i CalderaENXARXA.

Hernández corrobora esta voluntat programàtica: *“La idea era dejar espacios vacíos, porque siempre aparecía gente con necesidades reales y urgentes. Y si de algo nos hemos quejado siempre es de que, cuando algo se institucionaliza, desaparecen los imprevistos y la agilidad, y aparecen la formalidad y el protocolo. Y no nos queríamos convertir en eso, queríamos mantener la agilidad y la frescura necesarias para permitir que lo que se debía servir fuera servido... No queríamos construir de golpe un tanque blindado, algo que por ejemplo ocurría en el Institut del Teatre, donde yo había trabajado: un sitio donde para pedir una goma se tiene que hacer una tesis doctoral. Los artistas siempre nos hemos quejado de ese ritmo, de esa pesadez”*. Había pues una voluntad de nuevo orden y de visibilización, que venía asociada, por la trayectoria de los coordinadores, de los creadores fundadores y del mismo centro, al rechazo de una homologación a cualquier precio. La Caldera seguía con sus principios, a pesar del nuevo sistema de los cajones, que implicaba la renovación de la organización y cierta jerarquía.

No obstante, los objetivos no se querían transformar, y parece que desde entonces un cierto tipo de ambigüedad estuvo presente en el fondo de la cuestión. Dice Lipi, al respecto: *“Antes no había un patrón de centro tan estandarizado. A mí siempre me ha costado el tema de formalizar. Con esto tengo una especie de cortocircuito. Me cuesta, esto de que los artistas me tengan que presentar un proyecto... pasar por ese protocolo me cuesta, como artista y como directora. Porque creo que, si existe el derecho y el deber de servir, también existe la posibilidad de ser servido. O sea, creo que el objetivo de La Caldera o de cualquier otro centro de creación no debería ser el querer convertirse en el origen del mercado. Esto es algo que está pasando ahora, y yo creo que un centro de creación debe dar al artista la posibilidad de ser artista. Pero ahora las residencias parece que son el inicio del mercado, del producto. Y así, la gestión del conocimiento y de las posibilidades se convierte en una ideología. Y cuando todo esto empieza a formalizarse, a mí me genera un conflicto... ¿Qué significa apoyar a alguien? La pregunta siempre es: ¿Los recursos, a cambio de qué?, o ¿Qué se espera, de los recursos que se ofrecen?”*.

En los inicios de esta etapa algunos miembros de La Caldera celebraron una reunión de fin de semana en Castell-Moià, en la comarca del Moianès. El fin de semana del 28 y 29 de enero de 2006, Alexis Eupierre, Álvaro de la Peña, Carles Mallo, Montse Colomé, Sol Picó, Lipi Hernández, Carles Salas, Beatriu Daniel y Céline Merlaud pensaron y debatieron sobre los balances del año anterior, sobre los objetivos del siguiente y sobre las fortalezas, las debilidades, las amenazas y las oportunidades del centro de creación. El acontecimiento tenía como interés añadido el hecho de representar una de las (pocas) ocasiones en que los socios llevaban a cabo una actividad de reflexión conjunta, aparte de las fiestas y las reuniones, y más allá del uso regular y compartido del espacio de trabajo. En el orden del día, los socios reflexionaron sobre sus grados de implicación con el centro, para ver la proporción de tiempo que dedicaba cada cual a La Caldera, al trabajo propio y a su difusión, a la familia... La operación se repitió con otros temas, para analizar las proporciones y la procedencia de los ingresos de cada uno: cuánto provenía de los montajes de la compañía, de las clases, de los encargos, de las diferentes subvenciones...

En las actas de la reunión, destacan los listados que los presentes hicieron para aclarar las circunstancias negativas y positivas del centro. En aquel momento, entre las fortalezas, se destacaban el hecho de haber pasado diez años compartiendo un espacio, la riqueza de lenguajes y las diferencias entre los artistas. También, el convenio trienal y la seguridad económica que este otorgaba, y el hecho de ser el "único centro

L'Alexis Eupierre explica aquestes línies de treball, que recollen unes activitats ja existents, però menys definides i més esparses: *“El que em sembla curiós de la primera etapa, quan ara miro cap enrere, és que sense que estigués formulat, endreçat o pensat, tot el que hem fet més recentment ja hi era, abans, encara que aleshores es feia d'una manera molt més espontània i intuïtiva i molt menys formalitzada. A La Caldera tothom ha generat sempre el que ha volgut. Segons les afinitats i els interessos comuns i particulars s'han anat generant i formulant els projectes. Per exemple: El Toni Mira treballava ja aleshores amb vídeo, i feia trobades vinculades amb alguna producció en concret. Jo convidava gent per mantenir cert contacte, i per formar ballarins que a vegades jo mateix necessitava per a la meua companyia. La Montse Colomé ja feia coses al barri, i convidava gent diversa per assajar a La Caldera. O sigui que des del principi ja hi són, els elements que formen aquesta Caldera heterogènia i eclèctica, però és al llarg de la segona etapa que el centre es comença a estructurar una mica més, es potencia i s'obre al sector i a la ciutat de forma una mica més formalitzada i endreçada. Comença a posar més èmfasi en el pensament, i fa un esforç especial per explicar millor el projecte a les administracions”*. En la segona etapa de La Caldera les residències s'amplien i acullen també a creadors internacionals, i els laboratoris s'obren més a la investigació i a la recerca. CalderaBARRI, el calaix coordinat per la Montse Colomé i en Jordi Vidal acull i proposa les connexions i col·laboracions puntuals o continuades amb l'àrea de Gràcia. Com s'explica des del centre, amb CalderaBARRI es *“desenvolupa de forma continuada un projecte per a les persones del barri i es crea una xarxa de complicitats amb diverses plataformes de creació i d'entitats (...) de disciplines diferents”*.

CalderaAULA segueix amb la formació continuada i els *workshops* i, ja des del 2005, es posa en marxa una nova eina de reflexió sobre la dansa, “Pensar el Moviment”. Aquell any, el conveni trienal concedit per l'Entitat Autònoma del Departament de Cultura i Comunicació de la Generalitat, amb el suport de l'Ajuntament de Barcelona, l'ICUB i el Districte de Gràcia, ajuda a obrir un horitzó d'expectatives, cosa que no havia succeït fins aquell moment. Això fa possible i recomanable que es faci més visible i estructurada l'organització del centre, per tal d'explicar-ne millor el projecte. Tot i això, la natura orgànica i més espontània que havia regit el centre fins aleshores no s'elimina completament, com afirma la Beatriu Daniel: *“A La Caldera deixàvem espais buits, i no col·lapsàvem l'estructura. Si es deixa un espai buit, es permet que passin coses que no se saben o es controlen, tal com també passa a la vida: imprevistos i coses que et poden sorprendre a tu mateix. És una cosa que té a veure amb el silenci, també...”*. La Lipi Hernández corrobora aquesta voluntat programàtica: *“La idea era dejar espacios vacíos, porque siempre aparecía gente con necesidades reales y urgentes. Y si de algo nos hemos quejado siempre es de que, cuando algo se institucionaliza, ahí desaparecen los imprevistos y la agilidad, y aparece la formalidad y el protocolo. Y no nos queríamos convertir en eso, queríamos mantener la agilidad y la frescura necesarias para permitir que lo que se debía servir fuera servido... No queríamos construir de golpe un tanque blindado, algo que por ejemplo ocurría en el Institut del Teatre, donde yo había trabajado: un sitio donde para pedir una goma se tiene que hacer una tesis doctoral. Los artistas siempre nos hemos quejado de ese ritmo, de esa pesadez”*. Hi havia doncs una voluntat de nou ordre i de visibilització, que venia associada, per la trajectòria dels coordinadors, dels creadors fundadors i del mateix centre, al refús d'una homologació a qualsevol preu. La Caldera seguia amb els seus principis, malgrat el nou sistema dels calaixos, que implicava la renovació de l'organització i certa jerarquia.

Projecte BCN_Montreal (2012).
© Foto: Alfred Mauve

colectivo privado de profesionales de la ciudad". Otra fortaleza que se destacó fue la implicación y la voluntad del equipo de gestión (Lipi Hernández, Beatriu Daniel, el equipo de Céline Merlaud y Raquel Pasqual). También en la vertiente positiva, como oportunidades se indicaban la situación política favorable a la danza, la presencia y las perspectivas de la danza en la ciudad de Barcelona, con la reorientación del Mercat de les Flors, el aumento previsible de la creación que este apoyo llevaría asociada, el Festival TensDansa, las actividades de La Porta... Otros aspectos positivos que se consideraban eran la remodelación de la APdC y el apoyo de las instituciones al proyecto de La Caldera. Por otro lado, en el acta se señalaba como resumen de las "debilidades" el hecho de ser inquilinos del edificio y las fechas de expiración de los contratos, y también otros temas como la "carencia de interacción entre los artistas", o el trabajo y la implicación de los socios al centro, que se consideró insuficiente. Finalmente, se contaban entre las "amenazas" y las cuestiones problemáticas del centro "la poca credibilidad del sector, la desinformación social de la danza, la carencia de un cuerpo político de bailarines y coreógrafos, la poca claridad en la comunicación del contenido de La Caldera, su repercusión exterior...".

Si bien ahora Álvaro de la Peña dice encontrarse actualmente *"ilusionado pero también preocupado por la realidad que estamos viviendo, y por las posibilidades de desarrollo de este proyecto y de otros"*, en aquel encuentro de fin de semana él se reconocía en un momento de renacimiento, en una nueva etapa, después de haber pasado por varias fases en La Caldera: *"muy motivado, y luego un poco quemado"*. En 2006, en Castell-Moià, Álvaro veía a La Caldera *"como una editorial con varios autores"*, y entre estos autores había algunos que entonces apostaban claramente por hacer de La Caldera una plataforma que promoviera una línea de trabajo clara. Como afirmaba Lipi Hernández, y recogieron las actas del encuentro: *"Siempre he visto a La Caldera*

No obstant, els objectius no es volien transformar, i sembla que des d'aleshores una mena d'ambigüitat va estar present al fons de la qüestió. Diu la Lipi, al respecte: *"Antes no había un patrón de centro tan estandarizado. A mí siempre me ha costado, el tema de formalizar. Con esto tengo una especie de cortocircuito. Me cuesta, esto de que los artistas me tengan que presentar un proyecto... pasar por ese protocolo me cuesta, como artista y como directora. Porque creo que, si existe el derecho y el deber de servir, también existe la posibilidad de ser servido. O sea, creo que el objetivo de La Caldera o de cualquier otro centro de creación no debería ser el querer convertirse en el origen del mercado. Esto es algo que está pasando ahora, y yo creo que un centro de creación debe dar al artista la posibilidad de ser artista. Pero ahora las residencias parece que son el inicio del mercado, del producto. Y así, la gestión del conocimiento y de las posibilidades se convierte en una ideología. Y cuando todo esto empieza a formalizarse, a mí me genera un conflicto... ¿Qué significa apoyar a alguien? La pregunta siempre es: ¿Los recursos, a cambio de qué?, o ¿Qué se espera, de los recursos que se ofrecen?"*.

Als inicis d'aquesta etapa alguns membres de La Caldera van celebrar una reunió de cap de setmana a Castell-Moià, a la comarca del Moianès. El cap de setmana del 28 i 29 de gener del 2006, l'Alexis Eupierre, l'Álvaro de La Peña, el Carles Mallol, la Montse Colomé, la Sol Picó, la Lipi Hernández, el Carles Salas, la Beatriu Daniel i la Céline Merlaud van pensar i van debatre sobre els balanços de l'any anterior, sobre els objectius del següent, i sobre les fortaleses, les debilitats, les amenaces i les oportunitats del centre de creació. L'esdeveniment tenia com a interès afegit el fet de representar una de les (poques) ocasions en què els socis duïen a terme una activitat de reflexió conjunta, a part de les festes i les reunions, i més enllà de l'ús regular i compartit de l'espai de treball. En l'ordre del dia, els socis van reflexionar sobre els seus graus d'implicació amb el centre, per veure la proporció de temps que dedicava cadascú a La Caldera, al treball propi i a la seva difusió, a la família...

L'operació es va repetir amb altres temes, per analitzar les proporcions i la procedència dels ingressos de cadascú: quant provenia dels muntatges de la companyia, de les classes, dels encàrrecs, de les diferents subvencions...

En les actes de la reunió, destaquen els llistats que els presents van fer per aclarir les circumstàncies negatives i positives del centre. En aquell moment, entre les fortaleses, s'hi destacaven el fet d'haver passat deu anys compartint un espai, la riquesa de llenguatges i les diferències entre els artistes. També, el conveni triennal i la seguretat econòmica que aquest atorgava, i el fet de ser *"l'únic centre col·lectiu privat de professionals de la ciutat"*. Una altra fortalesa que es va destacar va ser la implicació i la voluntat de l'equip de gestió (Lipi Herrnárez, Beatriu Daniel, l'equip de la Céline Merlaud i la Raquel Pasqual). També en la vessant positiva, com a oportunitats s'indicaven la situació política favorable a la dansa, la presència i les perspectives de la dansa a la ciutat de Barcelona, amb la reorientació del Mercat de les Flors, l'augment previsible de la creació que aquest suport duria associada, el Festival TensDansa, les activitats de La Porta... Altres aspectes positius que es consideraven eren la remodelació de l'APdC i el recolzament de les institucions al projecte de La Caldera. D'altra banda, a l'acta s'assenyalava com a resum de les "debilitats" el fet de ser llogaters de l'edifici i les dates d'expiració dels contractes, i també altres temes com la *"manca d'interacció entre els artistes"*, o el treball i la implicació dels socis al centre, que es va considerar insuficient. Finalment, es comptaven entre les "amenaces" i les qüestions problemàtiques del centre *"la poca credibilitat del sector, la desinformació*

como un proyecto. Para mí La Caldera son espacios, plataformas para la gente, para la demás gente. Buscar equipos, conectar... así funciona. Sigo creyendo en el proyecto Caldera como proyecto artístico, incluso si no hay un espacio (...) Como local de ensayo me interesa lo mínimo, porque puedo encontrarlo en cualquier otra parte. Pregunta: ¿Todos estamos de acuerdo en que esto sea una puerta abierta a la creación?”. Alexis Eupierre formulaba una pregunta en relación a las perspectivas de la nueva etapa y a la reorganización del centro: “La Caldera es un vehículo. ¿Cómo podemos, cada uno de nosotros, poner nuestros intereses y utilizar La Caldera como un vehículo para nutrir y potenciar los temas que nos interesan, como compañía o como creadores?”. Por su parte, Carles Salas daba la opinión sobre su actividad en proyectos que podían llegar a converger con el proyecto del centro: “Si La Caldera tuviese que cerrar, pienso que yo lo dejaría. El espacio [que ofrece La Caldera] es una comodidad, y yo no tendría la voluntad ni la fuerza de buscar otro sitio. Soy consciente de que solo no podría mantener un espacio como éste, no me lo podría permitir económicamente. Gracias a tener este espacio puedo mantener mi actividad como compañía. Gracias al espacio, no gracias al proyecto Caldera. Hay que asumir la convivencia de dos realidades: los ensayos de las compañías, y el colectivo de caldereros. Yo tengo cuatro frentes: la compañía, La Caldera, la universidad y el Institut del Teatre. Desde allí quiero involucrarme en La Caldera. Por ejemplo, llevar estudiantes a La Caldera, al mundo real...”.

La etapa dio mucho de sí, y el centro de creación evolucionó también a nivel del edificio. Se ampliaron y acondicionaron los espacios administrativos, se repintó todo de nuevo, se hicieron intervenciones de seguridad en las instalaciones, se cambiaron las ventanas y se puso agua caliente y calefacción... La inauguración de la Sala 0, en noviembre del 2006 y después de una reforma arquitectónica, permitió disponer de un espacio en el que mostrar procesos y resultados, como explica Beatriu Daniel: “Las reformas del edificio permitieron trabajar con más comodidad, con un mínimo de condiciones que se notaron en la calidad del trabajo. Y las reformas en la Sala 0 ayudaron a hacer visible todo lo que hacíamos en La Caldera, y a comunicarlo lo mejor posible, cosa a la que la gente de la danza quizás no estábamos muy habituados. Siempre nos hacíamos visibles con los espectáculos de los artistas, pero hacer visible el centro de creación, con su actividad, era una cosa nueva para nosotros. Y buscamos los recursos para que se entendiera lo que hacíamos aquí. Empezamos a defender mucho la etapa del proceso artístico, a dar un valor al proceso por sí mismo, y a hacer que el proceso se pudiera abrir y compartir con la gente que viniera a la Sala 0 de La Caldera. Y esto era el principio de la creación y la formación de público...”.

Un reconocimiento a este esfuerzo creativo, formativo y de visibilización, y todos los años de trayectoria anterior, le vino al centro desde las instancias oficiales, con la concesión del Premio Nacional de Danza de la Generalitat de Cataluña del año 2006. El premio reconocía a La Caldera como “centro de referencia, de encuentro de profesionales y creadores del sector, de intercambio de ideas y cruce de realidades, y una plataforma independiente para la creación actual y la investigación en el campo del movimiento y las artes escénicas”. La activación de la Sala 0 también tuvo consecuencias positivas muy visibles, pues el espacio se convirtió en el lugar donde mostrar los frutos de los programas de CalderaENRED y CalderaRESIDÈNCIES, y también para vincular el centro con la ciudad: en la Sala 0, los procesos y los resultados de las colaboraciones se abrieron al público, en acontecimientos como el CalderaÀGORA (desde el 2005) o CalderaGREC, la muestra de los resultados del laboratorio de Caldera Express en el Festival Grec, a partir del 2007.

social de la danza, la manca d' un cos polític de ballarins i coreògrafs, la poca claredat en la comunicació del contingut de La Caldera, la seva repercussió exterior...”.

Si bé ara l'Álvaro de la Peña diu trobar-se actualment “ilusionado pero también preocupado por la realidad que estamos viviendo, y por las posibilidades de desarrollo de este proyecto y de otros”, en aquella trobada de cap de setmana ell es reconeixia en un moment de renaixement, en una nova etapa, després d'haver passat per diverses fases a La Caldera: “muy motivado, y luego un poco quemado”. El 2006, a Castell-Moià, l'Álvaro veia La Caldera “como una editorial con varios autores”, i entre aquests autors n'hi havia que aleshores apostaven clarament per fer de La Caldera una plataforma que promogués una línia de treball clara. Com afirmava la Lipi Hernández, i van recollir les actes de la trobada: “Siempre he visto La Caldera como un proyecto. Para mí La Caldera son espacios, plataformas para la gente, para la demás gente. Buscar equipos, conectar... así funciona. Sigo creyendo en el proyecto Caldera como proyecto artístico, aún si no hay el espacio (...) Como local de ensayo me interesa lo mínimo, porque puedo encontrarlo en cualquier otra parte. Pregunta: ¿Todos estamos de acuerdo en que esto es una puerta abierta a la creación?”. L'Alexis Eupierre formulava una pregunta en relació a les perspectives de la nova etapa i a la reorganització del centre: “La Caldera es un vehicle. ¿Com podem, cadascú de nosaltres, posar els nostres interessos i fer servir La Caldera com a vehicle per nodrir i potenciar els temes que ens interessin, com a companyia o com a creadors?”. Per la seva banda, en Carles Salas donava la opinió sobre la seva activitat en projectes que podien arribar a convergir amb el projecte del centre: “Si La Caldera tuviese que cerrar, pienso que yo lo dejaría. El espacio [que ofrece La Caldera] es una comodidad, y yo no tendría la voluntad ni la fuerza de buscar otro sitio. Soy consciente de que solo no podría mantener un espacio como éste, no me lo podría permitir económicamente. Gracias a tener este espacio puedo mantener mi actividad como compañía. Gracias al espacio, no gracias al proyecto Caldera. Hay que asumir la convivencia de dos realidades: los ensayos de las compañías, y el colectivo de caldereros. Yo tengo cuatro frentes: la compañía, La Caldera, la universidad y el Institut del Teatre. Desde allí quiero involucrarme en La Caldera. Por ejemplo, llevar estudiantes a La Caldera, al mundo real...”.

Caldera Àgora (2005).
© Foto: La Caldera

1

2

1. Reunió de productores.
© Foto: La Caldera
2. Janucz Subitzc i Inés Boza a la Sala 0 (2005).
© Foto: Alfred Mauve

L'etapa va donar molt de sí, i el centre de creació va evolucionar també a nivell de l'edifici. Es van ampliar i condicionar els espais administratius, es va repintar tot de nou, es van fer intervencions de seguretat a les instal·lacions, es van canviar les finestres i es posà aigua calenta i calefacció... La inauguració de la Sala 0, el novembre del 2006 i després d'una reforma arquitectònica, va permetre disposar d'un espai en el que mostrar processos i resultats, com explica la Beatriu Daniel: *“Les reformes de l'edifici van permetre treballar amb més comoditat, amb un mínim de condicions que es van notar en la qualitat de la feina. I les reformes a la Sala 0 van ajudar a fer visible tot el que fèiem a La Caldera, i a comunicar-ho el millor possible, cosa a la que la gent de la dansa potser no estàvem gaire habituats. Sempre ens fèiem visibles amb els espectacles dels artistes, però fer visible el centre de creació, amb la seva activitat, era una cosa nova per a nosaltres. I vam buscar els recursos per tal que s'entengués el que fèiem aquí. Vam començar a defensar molt l'etapa del procés artístic, a donar un valor al procés per sí mateix, i a fer que el procés es pogués obrir i compartir amb la gent que vingués a la Sala 0 de La Caldera. I això era el principi de la creació i la formació de públic...”*

Un reconeixement tant a aquest esforç creatiu, formatiu i de visibilització com a tots els anys de trajectòria anterior, li va venir al centre des de les instàncies oficials, amb la concessió del Premi Nacional de Dansa de la Generalitat de Catalunya de l'any 2006. El premi reconeixia La Caldera com a *“centre de referència, de trobada de professionals i creadors del sector, d'intercanvi d'idees i encreuament de realitats, i una plataforma independent per a la creació actual i la investigació en el camp del moviment i les arts escèniques”*. L'activació de la Sala 0 també va tenir conseqüències positives ben visibles, doncs l'espai va convertir-se en el lloc on mostrar els fruits dels programes de CalderaENXARXA i CalderaRESIDÈNCIES, i també per vincular el centre amb la ciutat: a la Sala 0, els processos i els resultats de les col·laboracions es van obrir al públic, en esdeveniments com el CalderaÀGORA (des del 2005) o el Caldera Grec, la mostra dels resultats del laboratori de Caldera Express al Festival Grec, a partir del 2007.

“Les reformes de l'edifici van permetre treballar amb més comoditat, amb un mínim de condicions que es van notar en la qualitat de la feina. I les reformes a la Sala 0 van ajudar a fer visible tot el que fèiem a La Caldera...”

De puertas afuera, de puertas adentro: permeabilidades, complicidades y recuerdos

liquidDocs > En 2007, en la Muestra de entidades del barrio se presentó la asociación Nodos de Gràcia, que agrupaba seis colectivos de la creación contemporánea: Obrador-Sala Beckett, Espacio EART/Experimentem amb l'art, La Caldera, tragantDansa, Gràcia Territori Sonor y Saladestar. Nodos de Gràcia sumaba entidades que, desde 2003, fueron participando de forma coordinada en las Puertes Obiertas, unas jornadas que abren los espacios de creación y culturales a los vecinos, y mostraban tanto las actividades ordinarias (ensayos, clases) como las extraordinarias (exposiciones, charlas). Nodos también presentó programas de actividades conjuntas y un espectáculo pluridisciplinar común, coproducido por las entidades (Trànsits en 2006, NODEScartisRES en 2007). Los Nodos de Gràcia, las Puertes Obiertas, la participación en la Fiesta Mayor del barrio, las complicidades con plataformas culturales de ámbito urbano fueron capítulos importantes del plan de visibilización y permeabilidad de La Caldera, y desde el 2005 se ordenaron dentro del cajón de CalderaBARRI.

Con esto, los creadores fundadores y residentes de La Caldera daban a conocer sus montajes al vecindario, y el arte se abría realmente a la sociedad: salía a las plazas, o hacía que los ciudadanos entraran a los espacios de la danza. Montse Colomé dice: *"Enseguida montamos unas sesiones de puertas abiertas, para abrir La Caldera a la gente del barrio. Lo hemos hecho anualmente hasta el 2011, y al principio lo publicitábamos con flyers y anuncios en los buzones. La primera vez que abrimos el edificio, todos los vecinos tenían mucha curiosidad por verlo, porque supongo que esperaban encontrarse con un antro, y en cambio les encantó todos estos espacios diáfanos, las grandes salas y la terraza... En estas jornadas teníamos ensayos abiertos en cada aula, y la gente podía entrar a ver cómo trabajábamos: se sentaban en unas sillas de tijera, y nosotros les explicábamos qué hacíamos"*. Nodos y Puertes Obiertas no hacen sino consolidar unas relaciones que de hecho ya se daban (y se darían en el futuro) de una manera bastante natural, por ejemplo con las celebraciones conjuntas entre entidades: en 2003, la inauguración del nuevo espacio artístico y educativo de EART en la calle Torrijos motivó una performance con vídeo y danza de Toni Mira, conectando los dos espacios, situados a ambos lados del patio de la isla de casas. Hubo otras coincidencias y colaboraciones en diferentes momentos y etapas, como cuando Gràcia Territori Sonor se asoció con el nuevo modelo de La Caldera como centro multidisciplinario, desde 2012, y coorganizó actividades a la Sala 0, por ejemplo las Impronits.

Pero si La Caldera podía crecer, extenderse y mostrarse de puertas afuera, era en gran medida por la experiencia acumulada a lo largo de dieciocho años, y por la diversidad de actividades, proyectos e inquietudes que se daban de puertas adentro. Los socios fundadores han habitado durante un buen puñado de años, con sus movimientos y trabajos, los espacios del edificio, y esto es inseparable de la vivencia afectiva y de las relaciones que se han dado: muchos de sus recuerdos quedan ligados a aquellos espacios, entre las paredes, los parqués y las bovedillas del techo. Según Alexis Eupierre, en el centro se daba *"algo muy visceral, orgánico y familiar, aunque de una familia no biológica, que surgía a partir de la convivencia en un mismo espacio"*.

Forman parte de estos recuerdos las fiestas de aniversario de los hijos de algunos de los socios, que se celebraban sin falta cada año, así como algunas veladas y verbenas. Hay recuerdos de todos colores: Sol Picó (que dejó el centro a finales del 2005) explica la sensación que le generó el paso de La Caldera a un nuevo espacio de trabajo: *"El primer día que fui al Teatro Nacional de Cataluña como compañía residente, cuando me encontré allá me sentí muy rara, e incluso se me cayeron las lágrimas... porque en La Caldera*

Portes Secretes (2011).
© Foto: Alfred Mauve

Portes enfora, portes endins: permeabilitats, complicitats i records

liquidDocs > El 2007, a la Mostra d'entitats del barri es va presentar l'associació Nodos de Gràcia, que agrupava sis col·lectius de la creació contemporània: l'Obrador-Sala Beckett, Espai EART/Experimentem amb l'art, La Caldera, tragantDansa, Gràcia Territori Sonor i Saladestar. Nodos de Gràcia sumava entitats que, des del 2003, van anar participant de forma coordinada a les Puertes Obertes, unes jornades que obren els espais de creació i culturals als veïns, i mostraven tant les activitats ordinàries (assaigs, classes) com les extraordinàries (exposicions, xerrades). Nodos també va presentar programes d'activitats conjuntes i un espectacle pluridisciplinari comú, coproduït per les entitats (Trànsits el 2006, NODEScartisRES el 2007). Els Nodos de Gràcia, les Puertes Obertes, la participació en la Festa Major del barri, les complicitats amb plataformes culturals d'àmbit urbà, van ser capítols importants del pla de visibilització i permeabilitat de La Caldera, i des del 2005 es van ordenar dins el calaix de CalderaBARRI.

1. Des de 2005 a 2009.

2. Disseny gràfic: Xavier Lastra.

yo estaba muy acostumbrada a mi espacio, a mi gente, a que pasara todo el mundo, preguntándome por la pieza y, de repente, al encontrarme en aquellas salas tan grandes, era como ver que... estaba sola, no? Después, el Nacional estuvo muy bien, fue una experiencia fabulosa, y fue una lástima que no continuara. Lo digo también por la otra gente, y aprovecho la ocasión para decir que tendría que ser obligatorio, que todos los teatros tuvieran una compañía de danza residente. En realidad recuerdo esto, que La Caldera era mi casa". Cada socio tiene recuerdos relacionados con las vivencias en el centro. Toni Mira rememora su primer solo, en 2003: "Yo personalmente tengo muy buen recuerdo de Loft, mi solo. No había hecho nunca ninguno, porque pasaba que siempre que tenía un solo entre manos, por falta de tiempo para ensayarlo, nunca lo acababa haciendo. El Loft siempre lo preparé en la Sala 3. El primer día, cuando llegué a aquella sala, era por la tarde y había una luz natural muy fuerte, y una sombra increíble, y empecé a jugar con mi propia sombra. De ahí surgió el espectáculo, y del poema de Beth Escudo que yo recito en el espectáculo, que dice: Quién es este que se interpone entre el suelo y mi sombra...". Por su parte, Montse Colomé recuerda dos jornadas muy diferentes, ambas muy sentidas: una fiesta de aniversario y una despedida. "Ahí es nada, las vivencias en La Caldera, tanto las artísticas como las personales... En La Caldera celebré mi quincuagésimo aniversario, y monté un happening con una coreografía con cincuenta mujeres. Eran cincuenta mujeres diferentes con las que en algún momento había trabajado, y fue una fiesta muy poco convencional. Y en La Caldera también he hecho la despedida de mi hermano, que murió en Corea del Sur, donde era embajador [Delfí Colomé, diplomático, músico y crítico de danza, en 2008]. El acto fue muy bonito, porque él había escrito sobre danza, y era una persona bastante apreciada en este mundo. Estaba nuestra familia, y fue una despedida con bastante música y danza, con la participación de varios artistas...".

Amb això, els creadors fundadors i residents de La Caldera donaven a conèixer els seus muntatges al veïnat, i l'art s'obria realment a la societat: sortia a les places, o feia que els ciutadans entressin als espais de la dansa. La Montse Colomé en parla: "De seguida vam muntar unes sessions de portes obertes, per obrir La Caldera a la gent del barri. Ho hem fet anualment fins al 2011, i al principi ho publicitàvem amb flyers i anuncis a les bústies. La primera vegada que vam obrir l'edifici, tots els veïns tenien molta curiositat per veure'l, perquè suposo que ells esperaven trobar-se amb un antro, i en canvi els van encantar tots aquests espais diàfans, les grans sales i la terrassa... En aquestes jornades teníem assajos oberts a cada aula, i la gent podia entrar a veure com treballàvem: seien en unes cadires de tisora, i nosaltres els explicàvem què fèiem". Nodes i Portes Obertes no fan sinó consolidar unes relacions que de fet ja es donaven (i es donarien en el futur) d'una manera força natural, per exemple amb les celebracions conjuntes entre entitats: el 2003, la inauguració del nou espai artístic i educatiu d'EART al carrer Torrijos va motivar una performance amb vídeo i dansa d'en Toni Mira, tot connectant els dos espais, situats a banda i banda del pati d'illa de cases. Hi va haver altres coincidències i col·laboracions en diferents moments i etapes, com quan Gràcia Territori Sonor es va associar amb el nou model de La Caldera com a centre multidisciplinari, des del 2012, i va coorganitzar activitats a la Sala 0, per exemple les Impronits.

Però si La Caldera podia créixer, estendre's i mostrar-se de portes enfora, era en gran mesura per l'experiència acumulada al llarg de divuit anys, i per la diversitat d'activitats, projectes i inquietuds que es donaven de portes endins. Els socis fundadors han habitat durant una bona colla d'anys, amb els seus moviments i treballs, els espais de l'edifici, i això és indèstria de la vivència afectiva i de les relacions que s'hi han donat: molts dels seus records queden lligats a aquells espais, entre les parets, els parquets i els revoltos del sostre. Segons l'Alexis Eupierre, al centre s'hi donava "alguna cosa molt visceral, orgànica i familiar, encara que d'una família no biològica, que sorgia a partir de la convivència en un mateix espai".

Formen part d'aquests records les festes d'aniversari dels fills d'alguns dels socis, que s'hi celebraven sens falta cada any, així com algunes vetllades i revetlles. Hi ha records de tots colors: la Sol Picó (que deixà el centre a finals del 2005) explica la sensació que li generà el pas de La Caldera a un nou espai de treball: "El primer dia que vaig anar al Teatre Nacional de Catalunya com a companyia resident, quan em vaig trobar allà em vaig sentir molt rara, i fins i tot em van caure les llàgrimes... perquè a La Caldera jo estava molt acostumada al meu espai, a la meua gent, a que passara tothom, preguntant-me per la peça i, de sobte, en trobar-me en aquelles sales tan grans, era com veure que... estava sola, no? Després, al Nacional va estar molt bé, va ser una experiència fabulosa, i va ser una llàstima que no continués. Ho dic també per l'altra gent, i aprofito l'ocasió per dir que hauria de ser obligatori, que tots els teatres tinguessin una companyia de dansa resident. En realitat recordo això, que La Caldera era casa meua". Cada soci té records relacionats amb les vivències al centre. El Toni Mira rememora el seu primer solo, del 2003: "Jo personalment tinc molt bon record del Loft, el meu solo. No n'havia fet mai cap, de solo, perquè passava que sempre tenia un solo entre mans, però per falta de temps per assajar-lo mai l'acabava fent. El Loft sempre el vaig preparar a la Sala 3. El primer dia, quan vaig arribar a aquella sala, era per la tarda i hi havia una llum natural molt forta, i una ombra increíble, i vaig començar a jugar amb la meua pròpia ombra. D'allà va sorgir l'espectacle, i el poema de la Beth Escude que jo recito en l'espectacle, que diu: Qui és aquest que s'interposa entre el sòl i la meua ombra...". Per la seva banda, la Montse Colomé recorda dues jornades ben diferents, ambdues molt sentides: una festa d'aniversari i un comiat. "Déu n'hi do, les vivències a La Caldera, tant les artístiques com les personals... A La Caldera hi vaig celebrar el meu cinquantè aniversari, i vaig muntar un happening amb una coreografia amb cinquanta dones. Eren cinquanta dones diferents amb les que en algun moment havia treballat, i va ser una festa molt poc convencional. I a La Caldera també hi he fet el comiat del meu germà, que va morir a Corea del Sud, on era ambaixador [Delfí Colomé, diplomàtic, músic i crític de dansa, el 2008]. L'acte va ser molt maco, perquè ell havia escrit sobre dansa, i era una persona bastant apreciada en aquest món. La nostra família hi era, i va ser un comiat amb força música i dansa, amb la participació de varis artistes...".

1

2

3

4

Reforma i segona inauguració de la Sala 0

L'activació de la Sala 0 també va tenir conseqüències positives ben visibles, doncs l'espai va convertir-se en el lloc on mostrar els fruits dels programes de CalderaENXARXA i CalderaRESIDÈNCIES, i també per vincular el centre amb la ciutat: a la Sala 0, els processos i els resultats de les col·laboracions es van obrir al públic, en esdeveniments com el CalderaÀGORA (des del 2005) o el Caldera Grec, la mostra dels resultats del laboratori de Caldera Express al Festival Grec, a partir del 2007.

Reforma y segunda inauguración de la Sala 0

La activación de la Sala 0 también tuvo consecuencias positivas muy visibles, pues el espacio se convirtió en el lugar donde mostrar los frutos de los programas de CalderaENXARXA y CalderaRESIDÈNCIES, y también para vincular el centro con la ciudad: en la Sala 0, los procesos y los resultados de las colaboraciones se abrieron al público, con eventos como el CalderaÀGORA (desde 2005) o Caldera Grec, la exhibición de los resultados del laboratorio de Caldera Express en el Festival Grec, a partir del 2007.

5

6

Ajuntament de Barcelona

Districte de GRACIA
Divisió de Serveis Tècnics
Plaça Rius i Taulet 2, 2 i 3ª plantes
08012 - Barcelona
Telèfon 93 291.66.31 FAX 93 291.66.66

NOTIFICACIÓ

Exp.núm.: 06-2007-0026
Sol·licitant: ASSOC.CULT.DESEN.D'ACT.CORE. LA CALDERA
Activitat: SALA D'ASSAIG PER COMPANYIES DE DANSA
Tipus de permís: Nova Llicència
Emplaçament: C TORRENT D'EN VIDALET 43 , BJ

Us comunico que amb data 26 AGO. 2009 La Gerent del Districte de Gràcia, en ús de les facultats delegades per l'alcalde, ha disposat la resolució següent:

CONCEDIR a ASSOC.CULT.DESEN.D'ACT.CORE. LA CALDERA la llicència ambiental sol·licitada per a exercir l'activitat de SALA D'ASSAIG PER COMPANYIES DE DANSA al local situat a C TORRENT D'EN VIDALET 43 , BJ d'acord amb el Projecte Tècnic i a les següents condicions generals i particulars:

a*) Complir les condicions i adoptar les mesures correctores proposades per l'interessat en el seu projecte i les imposades per les administracions en els informes esmentats i les addicionals proposades per aquest servei, totes les quals es relacionen a continuació

Complir les condicions de l'informe de medi ambient de 16-6-09. En el control inicial es realitzaran mesures sonomètriques en les que es verifiqui els nivells de soroll indicats en l'estudi acústic aportat. Es justificarà que el soroll està dins del que se prescriu a l'annex III.1 del Títol III de l'Ordenança General del Medi Ambient Urbà de Barcelona. La producció d'aigua calenta sanitària serà inferior a 20MJ per complir la Modificació de l'Annex sobre captació solar tèrmica de l'Ordenança general de medi ambient urbà. Complir l'Ordenança Municipal de Condicions de protecció Contra incendis (O.M.C.P.I/96). Complir els documents SI, SU i HS del CTE (RD314/2006). A la sala d'assaig hi haurà 2 sortides de planta per complir l'art.3 de la secció S13 del document SI del CTE. Hi haurà una cambra higiènica adaptada per complir el codi d'accessibilitat de Catalunya Decret 135/1995.

- Amb la documentació del control inicial, cal acompanyar-hi els certificats lliurats per les empreses instal·ladors autoritzades referents a les instal·lacions de protecció contra incendis signats pel tècnic de l'empresa instal·ladora (Reial Decret 1942/93 art. 18).

- Si el grau de resistència o estabilitat al foc (EF o RF) d'algun element s'asseleix mitjançant revestiments (plaques, morters, pintures, intumescent, etc.), amb la documentació del contro inicial cal acompanyar-hi el certificat d'una empresa de Control de Qualitat aliena al projecte, signat per Tècnic competent, conforme que el producte de recobriments utilitzat es correspon amb el que es justifica en el projecte, i que el procés seguit en la seva aplicació és el que defineix el fabricant.

- Cada màquina s'ha d'instal·lar sobre suports elàstics que impedeixin la transmissió de vibracions al terra o a les parets de l'edifici. Si cal, es muntaran sobre bancada de gran massa, aïllada del terra mitjançant material elàstic i absorbent amb la finalitat d'atenuar les vibracions, les quals no podran superar els límits fixats en el Títol III i els seus annexes de l'Ordenança General del Medi Ambient Urbà de Barcelona.

- Els productes tòxics, verinosos, irritants o que presentin risc per a la salut s'emmagatzemaran en recinte tancat, independent, amb les mesures de seguretat i alarma adequades al seu risc específic.

- L'aire de condensació expulsat pels aparells de condicionament climàtic no pot afectar obertures alienes. En el supòsit que produeixi molèsties, l'evacuació haurà d'efectuar-se per una conducció amb les característiques indicades al capítol 4 del Títol I de

CONC22NA

1. Segona reforma de la Sala 0 (2006).
© Foto: La Caldera
2. Segona reforma de la Sala 0 (2006).
© Foto: La Caldera
3. Segona inauguració de la Sala 0 (2006).
© Foto: La Caldera
4. Pública a la Sala 0 reformada.
© Foto: La Caldera
5. Taller Tecnologia aplicada a la dansa impartit per Toni Mira i David Dalmazzo (2010). © Foto: Toni Mira
6. Llicència d'activitats de la Sala 0 (2009).

Sala 0 reformada (2006). © Foto: La Caldera

Cia. Vero Cendoya. *Antagònics*. Panoramix (2012).
© Foto: Alfred Mauve

ENTONCES/AHORA

Jaime Conde-Salazar

Cuando hace unas semanas recibí la invitación de escribir acerca de la segunda edición del proyecto *Pensar el moviment* que celebramos en noviembre de 2006, tuve la sensación de que aquello había sucedido hacía siglos. En realidad, no ha pasado tanto tiempo (apenas siete años), pero las cosas han cambiado tanto y tan rápido que es imposible no sentir la distancia enorme que hoy me separa de aquel momento: en efecto, entonces éramos otros y pensábamos que el mundo era distinto. Esta certeza podría haberme sumido en una profunda melancolía y haberme llevado a escribir un lamento patético. Pero ¿qué queréis que os diga? ... simplemente paso de lloriqueos. Hoy sé que nuestra bajona es SU victoria y, de momento, yo todavía tengo ganas de seguir luchando. Así que en este espacio chiquitito que me ofrecen para escribir, intentaré compartir algunas de las imágenes de aquel feliz encuentro que, a pesar de lo que nos separa, todavía siguen resonando en mí, todavía hoy son parte de mi presente. En primer lugar, los participantes: Olga de Soto, Germana Civera, María Jerez, Lengua Blanca, Martí Sales y yo, es decir, cada uno de nuestra madre. El científico Josep Perelló, de visita. La terraza de los apartamentos en el carrer Comptal. El pan de horno que comprábamos de camino a La Caldera por las mañanas. La calma y la luz de los espacios de trabajo. Mucha risa. Caminando entre bloques de hormigón intentando seguir al intrépido poeta que no paró hasta hacernos llegar a lo más parecido al fin del mundo.

Safari fotográfico en la Barceloneta. Comiendo pescaíto frito apretados y gozosos en un trozo de Cádiz exiliado en Barcelona. Mucho papel escrito a mano. La primera vez que entro en Muji de la mano de María y flipo. La primera vez que utilizo Skype y es en público. Trozos de libros, trozos de pelis. El fantasma amenazante de Jean Marc Adolphe despendolado: eso no puede volver a pasar. Declaración conjunta de los artistas presentes: Servei Estació es el paraíso del performer. El otoño mediterráneo. Lipi, Beatriu y sus ayudantes demostrando sin descanso que se puede ser inteligente, eficaz, generoso y rápido, todo a la vez. El espacio 0 recién rematado. Imaginarios de ida y vuelta. Cada día un tema y ya los he olvidado todos. Tal y como Olga sospechó, nos habíamos lanzado a las grandes preguntas y no había tiempo para tanto. Aun así, logramos pasar por cada una de ellas..

Después de escribir todo esto, curiosamente, se me ha quitado la sensación de lejanía. Evidentemente, ahora la situación es distinta y, por fortuna, nada volverá a ser como fue porque nada se ha parado. Pero, de vez en cuando, está bien volver sobre las cicatrices y así, mientras esperamos a que llegue lo próximo, no olvidar el compromiso de excitación y entrega que hemos firmado con el mundo.

Mayo 2013

Roberto Fratini Serafide

Maisons de la culture, centros coreográficos, fraguas de composición, granjas de investigación, fábricas de creación, laboratorios de las artes, *obradores* de nuevas tendencias, plataformas, residencias, casas, cabañas o simples comunidades de vecinos: desde décadas la coreografía europea viene configurándose como una topografía de lo más abigarrada. Que esta topografía haya dado lugar a una toponomástica igual de compleja, achacando nombres nuevos a asentamientos no siempre novedosos, es simplemente el síntoma de que las políticas culturales (o los políticos culturales), más allá de los catecismos sobre difusión, contaminación, dispersión, fusión y descentralización (la política cultural es una rama de la física molecular), han respetado siempre el imperativo de mercado de garantizar la diversidad del producto cuidando con amor la diversidad del *packaging*. Por otro lado, los artistas de verdad y los promotores bienintencionados han cedido con toda la buena fe del mundo al deseo

de singularizar las experiencias y exaltar las diferencias de formato, apegándose a la nomenclatura como a un mantra, con razón a veces, y a veces con la generosa arrogancia de creer que el contexto de creación es ya en sí mismo un acto de creación, y que la obra así creada (*nuestro proyecto, mi programa cultural*) será cotizada también, en la bolsa de las ideas, por el título, el nombre que lleva. Así, la geografía de la danza europea, impulsada por lentas, sumergidas conmociones del discurso poético y favorecida por erupciones abruptas de entusiasmo institucional, ha aflorado como un archipiélago: una extraña mezcla de irreducibles singularidades y experiencias separadas que, sin embargo, podían compartir

1. *Breakfast*. Col·lectiu Rubirola/Montseny. Caldera Grec 2009. © Foto: Yoana Miguel
2. *Mon Brel*, Jordi Vidal. Panoramix II, 2012. © Foto: Alfred Mauve

este aislamiento como una aventura, por no decir una utopía, común. El error fue, si acaso, creer que estas islas, donde realmente se fraguaba un modelo alternativo de convivencia y desarrollo de las poéticas, y a las que la creación más sincera, la más nómada y apátrida miraba como promesa de recursos, estuvieran firmemente arraigadas

en el substrato del continente institucional: la experiencia reciente parece demostrar el contrario. Resulta que las islas eran un aderezo colonial escasamente rentable, hijo de lejanas bonanzas, y que lejos de hundir sus raíces en la roca de los mínimos que había que garantizar, flotaban como botes en la superficie ondeante de lo prescindible. La mismísima antigüedad dejaba de ser un criterio y se convertía más bien en un argumento paradójico: ¿acaso no era una prueba del fracaso del experimento? De pronto se culpaba a la isla de no haberse convertido en continente: de ser el recoveco despoblado de cuatro piratas y unos cuantos pirados que sobrevivían a cuestas de una fantasmal madre patria supuestamente hecha de trabajadores y consumidores. Pocas experiencias han sido tan tristes y asombrosas, en los últimos años, como el constatar la silenciosa desaparición de iniciativas que en su tiempo habían sido tan estruendosamente "emergentes". O ver cómo la crisis avalaba el espejismo de que esa desaparición fuera tan inevitable como un fenómeno natural, y no tan premeditada como el resultado de un complot neoliberal. Una cierta falta de solidaridad estratégica entre estructuras, de fraternidad real en la idiosincrasia de los modelos, ha contribuido al desastre.

La génesis de La Caldera fue en su tiempo una excepción: nació por razones más pragmáticas que programáticas (casi comunidad de vecinos, casi centro coreográfico, casi fábrica de creación, sin alardear de tipologías, sin pretenderse modélica), y fue evolucionando en el tiempo hacia nuevos formatos, nuevos modelos formacionales, siempre - me parece - desde un cierto realismo, siempre - Benjamin diría - desde una cierta capacidad de "organizar el pesimismo". Es más, lejos de fundamentarse en una abstracta voluntad de salvar las bases de la creación, nació de la solidaridad muy concreta entre creadores que consiguieron ponerse de acuerdo, fijar reglas de convivencia y compartir una porción de mundo. Por muy pendiente de desahucio que se encuentre ahora, el proyecto que la vertebra, tal vez por haber asumido la flexibilidad como una estratagema de supervivencia, está lejos de verse desahuciado. Tal vez no colapse en el mar. Es lo que tiene la danza en tiempos oscuros: una extraña, casi irritante capacidad de pervivencia a pesar de todos los pesares (del cuerpo, de la estructura, de los nombres). En palabras de Maguy Marin: *C'est fini. Ça c'est fini. Ça va finir. Ça va peut-être finir. Peut-être.*

Barcelona, 19 mayo 2013

© Foto: Alfred Mauve

GRÀCIES A LA PLUJA (O MEMÒRIA LÍQUIDA)

Jordi Prat i Coll

Voleu saber un secret?

Voleu saber un gran secret?

Les gotes de pluja són lletres.

No ho digueu a ningú però un dia que jo estava trist i plorava, la meva àvia em va explicar una bonica història per fer-me feliç. Em va confessar que cada gota de pluja amaga dins seu una lletra. I que quan aquestes gotes s'ajunten a terra no formen una bassa sinó una paraula. Si cada bassa és una paraula només cal que quan caminis -em deia- saltis de bassa a bassa i formaràs una frase. Tu seràs amo i senyor de les teves frases. Perquè només tu pots escriure la teva petita història. Vinga salta! -m'esperonava- no deixis que els altres i robin les paraules. I jo saltava, saltava com un boig. Estava xop. Però era feliç.

Després, un cop a casa, mentre m'assecava em va dir: Pensa que les basses dels carrers i de les places que s'han anat evaporant al llarg de la història han ajudat a escriure la vida de tots i cadascun dels individus que han habitat aquest petit bocí de terra on som ara. Des que l'home és home. Des que un bon dia, fa milions i milions d'anys, un núvol trist va començar a plorar -com tu feies fa una estona- sobre l'empedrat. Però fou gràcies al seu plor alfabètic que la gent va poder expressar-se. Sí, som qui som gràcies a la memòria de l'aigua. Recorda-ho bé.

Ara ja som més els qui compartim el secret de la meva àvia. Així que quan ploqui no arrufeu el nas. Quan ploqui heu de fer tot el contrari, mirar enlaire, al cel, i pensar amb joia que cada gota és una lletra que us pertany. I que vosaltres escriviu la història de la vostra vida i que sou, alhora, la memòria líquida dels qui no hi són. I tot és gràcies a la pluja!

Què fa aquest sol insolent avui damunt la plaça?! Que plo-qui, que plo-qui, que plo-qui!!!!

Llarga vida a l'aigua!

Text creat en motiu de Dies de Nodes,
Maig (2011)

1

2

1. Vero Cendoya. *El jardín. Balla, balla, Rodoreda* (2008).
© Foto: La Caldera
2. Iliacán. *Mejorando lo presente* (2007).
© Foto: David Ruano
3. Búbulus. *Julius i Florette forever* (2009).
© Foto: Ferrán Mateo

3

1

3

2

4

1. Cia.Basho/Toni Cots. *God-Dog*. Residència (2007).
© Foto: Jordi Bover
2. SenZa TemPo. *A+, cosas que nunca te conté* (2008).
© Foto: Alfred Mauve
3. Nats Nus Dansa. *Limit* (2005).
© Foto: Roy Campbell
4. Búbulus. *Julius i Florette forever* (2005).
© Foto: Ferrán Mateo

1

2

3

4

1. Lapsus Dansa. *Vitrinas 3* (2008).
© Foto: Guilsey Homet
2. Malqueridas. *Cordón de Plata* (2005).
© Foto: La Caldera
3. John Jasperse. *Misuse liable to prosecution*.
Caldera Express (2007). © Foto: La Caldera
4. Malqueridas. *Cordón de Plata* (2005).
© Foto: La Caldera

Nats Nus Dansa. *Mies* (2007).
© Foto: Xavier Sanfulgenci

LA CALDERA BULLE

Joaquim Noguero

Las calderas eran el corazón de las viejas locomotoras, las que abrieron caminos, y lo son aún de la calefacción central de las casas. Una caldera tiene más de artesanal que de industrial, de punta de arranque del movimiento, de creación de calor, de habitáculo para la vida. Y así es también para la asociación catalana de coreógrafos y bailarines que eligió este nombre como distintiva locomotora del largo tren en el que acababan de enrolarse como Asociación Cultural por el Desarrollo de Actividades Coreográficas. La razón por la que nueve compañías se arrimaron al espacio de una antigua fábrica del número 43 de la calle Torrent d'en Vidalet, en el barrio barcelonés de Gracia, fue básicamente la búsqueda de un lugar de ensayo (y, de rebote, de una unión que les otorgara fuerza y algo más de vidilla). Corría el año 1995. Rehuían la intemperie y el largo camino en solitario a los que tantas veces parece condenada la danza. Y el emplazamiento lo descubrió Álvaro de la Peña, de Iliacán. Él también tuvo una ilusión, como dice el anuncio, parafraseando la de quienes tuvieron un sueño que podía cumplirse. En seguida la propuso y la contagió a Toni Mira, de Nats Nus, y el proyecto de alquilar esa vieja y enorme nave industrial se hizo inmediatamente extensible a Lipi Hernández de Las Malqueridas, Sol Picó de la compañía homónima, Inés Boza y Carles Mallol de SenZa TemPo, Alexis Eupierre de Lapsus, Carles Salas de Búbulus, Montse Colomé de Emergències Coreogràfiques y Maria Rovira de Trànsit. Hoy por hoy, esta última coreógrafa es la única baja del colectivo inicial. Y tanto el mantenimiento como el prestigio de las compañías sin duda habrían sido distintos sin la existencia y el estímulo del colectivo, sin el calor y la energía de La Caldera.

Al juntarse, buscaban simple cobijo físico, un lugar de ensayo, un local donde poder hacerse mínimamente a la idea de la existencia de una compañía más allá de los pagos a Hacienda. Toni Mira recuerda que "primero sólo era eso para todos nosotros: básicamente poder contar con un espacio de ensayo propio en un local que tenía mil posibilidades". Pero, como ahora insisten todos, con el roce y la simple convivencia se generó rápidamente mucho más, chispas creativas. Lo remarca el mismo Mira. "Uno no puede saber hasta que punto algo le ha influido y le ha hecho como es, porque todo nos influye y en este sentido yo soy una esponja. Pero estoy seguro de que no sería el mismo sin estos años en La Caldera: compartes técnicas y formas de trabajar distintas a las tuyas, tienes a los compañeros como espectadores críticos de lo que pruebas, y esto ya no es sólo el lugar de ensayo al que vinimos, sino un aula viva de aprendizaje. El flujo de coreógrafos, técnicas, ideas, músicas y gente de otras disciplinas es constante. Valoro muy positivamente la experiencia que ha supuesto para todos nosotros". El clima de buen rollo es absoluto. Y, para Carles Salas, lo que empezó simplemente como una relación simbiótica bajo el peso de las necesidades en las que sobrevive la danza, se ha convertido "en una gran familia que facilita el intercambio y el enriquecimiento creativo de todos los coreógrafos asociados. Se han creado muchas complicidades y respeto".

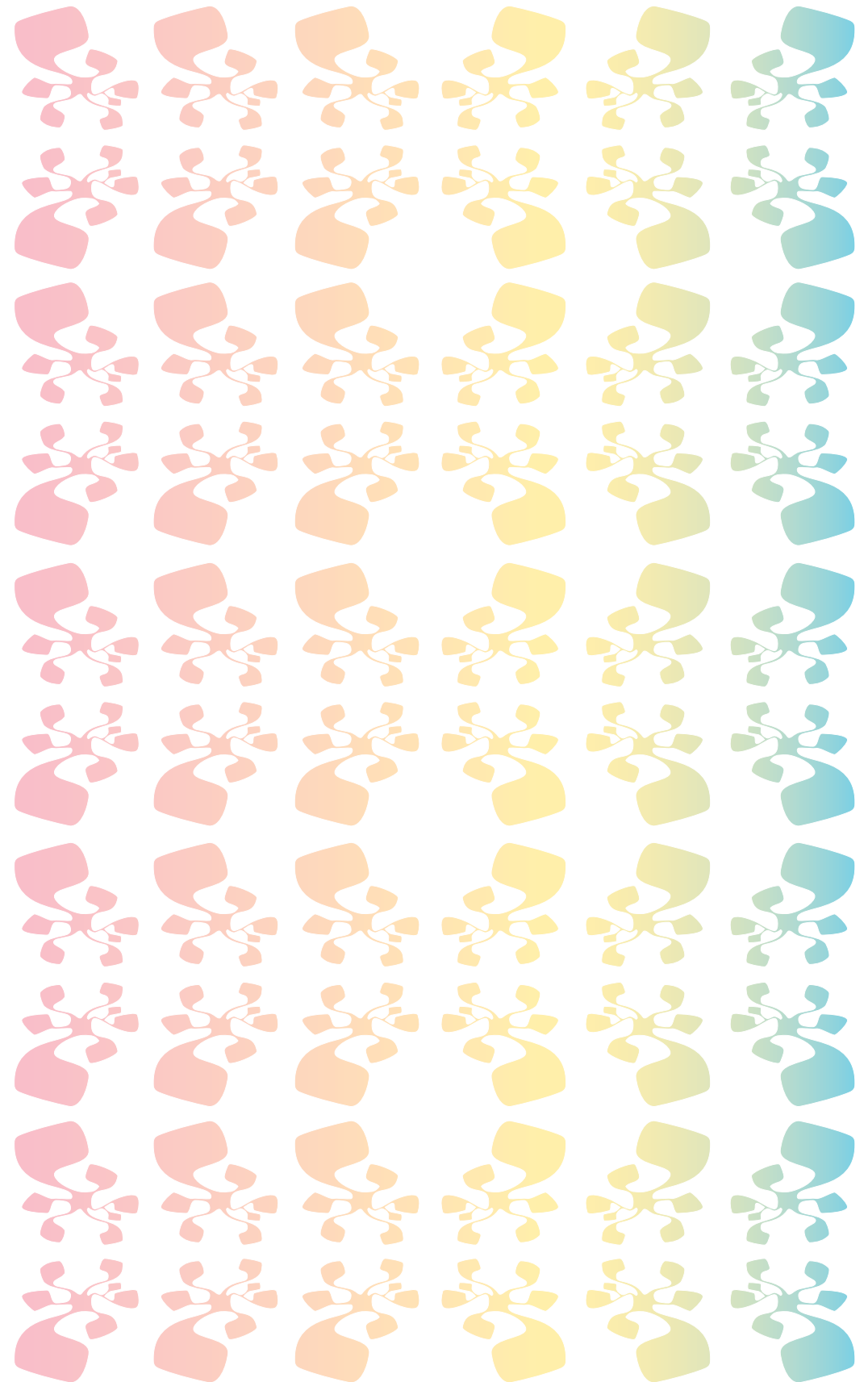
Esta posibilidad de diálogo y de confrontación de ideas se ha hecho extensible a la relación con el público, las instituciones y otros coreógrafos y disciplinas artísticas, lo que ha convertido La Caldera en un referente imprescindible en el mapa barcelonés y catalán. Por un lado, es un centro de creación y producción de espectáculos; pero, por otro, se dan cursos a profesionales e incluso clases a espectadores (en el barrio de Nou Barris de Barcelona o en la remodelada fábrica de l'Estruch en Sabadell), debates y conversaciones entre coreógrafos que se explican y espectadores que comentan sus impresiones del espectáculo y hurgan en sus rendijas. Para Lipi Hernández, esto no ha sido sólo enriquecedor para los asistentes a los fóruns, sino para el mismo coreógrafo que descubre "como es recibida tu obra y te hace consciente de impresiones que podrían haberte pasado desapercibidas y que vas a poder controlar mejor en adelante. Los asistentes son gente de todo tipo, pero sin duda espectadores curiosos, abiertos, que muchas veces te sorprenden con sus interrogantes. Poner gente en contacto siempre es interesante, y a eso nos dedicamos en La Caldera". Y a todos los niveles. Con seminarios, con talleres, con jornadas como el par que se dedicaron a las relaciones entre dramaturgia y coreografía o como el proyecto Caldera Express T-43, ambas actividades combinadas por Toni Cots: "Express" por la connotación de viaje al traer a Barcelona coreógrafos y artistas internacionales invitados a trabajar con los del país, e incluso presentar como work in progress el resultado, aún en proceso, de esta convivencia; y T-43 por Torrent d'en Vidalet 43, su dirección en Gràcia. Cots ha sido uno de los defensores constantes de "dar voz a los artistas, de ponerlos en contacto desde disciplinas y países distintos, de trabajar bases para la creación y el análisis reflexivo".

Lipi Hernández subraya también este interés por la reflexión en La Caldera. "Alrededor de la danza han faltado muchas veces las palabras, hablar claro, algo tan necesario para poder intentar entender los procesos. Intentamos dar voz a los creadores, abrir puertas al máximo de visiones distintas, y a poner en contacto gente interesante alejada de nosotros por la geografía o por el estilo, además de poner al descubierto como se desarrollan los procesos creativos: enseñar extractos de obras o fragmentos que no van a ser nunca más que lo que ya son, pero que ponen al descubierto eso. Normalmente, el público sólo ve los puntos de llegada: a nosotros nos parece interesante dejarle ver también de donde se salió y cómo se ha desarrollado la carrera, como una forma de descubrir y entender mejor los entresijos de la creación".

A lo largo del tiempo han descubierto que este público cómplice y curioso puede ser más o menos minoritario, pero existe. Sin duda han contribuido a crearlo. Porque uno va metiendo ingredientes en La Caldera, y el guiso es otra cosa mucho más sabrosa que llega luego por sorpresa. De momento, La Caldera ya no sólo promete, sino que ha cumplido. Y así lo ha entendido también esta temporada el Mercat de les Flors, cuando ha incluido en su programación dos lunes de Caldereta, o sea, de pequeños espectáculos en proceso abiertos al público. Y es que, ciertamente, con una oferta alternativa e independiente La Caldera está cada vez más presente en el mercado de la danza contemporánea.

Joaquim Noguero, es profesor de periodismo cultural en la facultad de Comunicación Blanquerna (URL) y crítico de danza.

Por la danza, núm. 58 (primavera 2003), ps. 46-47.

Relació activitats a La Caldera (2005- 2008)

CASTILLEJOS 281
I was ill and there was this banging on the walls every morning but there was sweet sweat and ten great hearts listening to my mysterious talk of God and Love.
Big thank you to:
Abraham Hurlado, Aixa Guerra, Ana Criado, Daniele Albanese, Gustavo Lesgart, Isabel Vázquez, Mireia Serra, Pablo Molinero, Paloma Diaz, Sandro Kolbe, Pilar, Alexis, Mercedes, Jordi, Toni, Toni, Reiki + Adrian.
Love and light and death and sex to you dears.
Nigel

Agraïment de Nigel Charnock a La Caldera (2002)

SUPORTS A LA CREACIÓ

- 2005 **Formació:** Mònica Extremiana, Jérôme Lamarlière, Jordi Galí, Janusz Subicz, David Zambrano, Lipi Hernández, Africa Navarro, Emili Gutierrez, Viviane Calvitti, Nathalie Labiano, Beбето Cidra, Alexis Eupierre, Gustavo Lesgart, Virginia García, José Manuel Rodríguez, Mathilde Van de Meerendonk, Keith Morino i Rut Muñoz
Residències: *Propiedad privada* d'Àfrica Navarro i David Espinosa; *La Taimada* d'Olga Álvarez i Leyre Llano; *Dibujos, vestidos y juguetes* de Lengua Blanca en col·laboració amb La Porta; *Deslunados* de Cia Cel Ras. Algunes residències van comptar amb aules obertes. Assajos i produccions dels socis residents fundadors
- 2006 **Formació:** Jordi Cortés, DD Dorvillier, Rut Muñoz, Laura Aris, David Zambrano, Alexis Eupierre, Beбето Cidra, Lipi Hernández, Leodan Rodríguez, Sonia González, Mathilde Van de Meerendonk, Karemia Moreno i Rut Muñoz
Residències: *elhombrevisible* de loscorderos.sc; *Side inserts in a common surface, distribución n.1* d'Elena Albert; *Con la yema de los dedos* de Patricia Ruz; *Memento Project* de Victoria Macarte; *Nunca más verán mis ojos* de BUFI Producciones; *Silenci! Projecte XXI* de Cia. LAtAIMADA; *Primer ensayo sobre el sinsentido* de Las Santas. Algunes residències van comptar amb aules obertes. Assajos i produccions dels socis residents fundadors
- 2007 **Formació:** Germana Civera, DD Dorvillier, Salva Sanchís, Alexis Eupierre, Martin Sonderkamp, Ted Stoffer, Damián Muñoz, Lipi Hernández, María Campos, Cecília Colacrai, Beбето Cidra, Rut Muñoz i Lali Ayguadé
Residències: *God-Dog* de Cia. Basho/Toni Cots; *Gloria Caduca* de Cia. Lucier/ Geni Iglesias i Marco Regueiro; *Muéreme, muéreme* de Maribel Martínez; *Pell endins.01* de Mireia Chalamanch; *Boyfriend* de Cia. La Cabra/ Valeria Alonso; Cia. Nux; *Còncau* de Roser López Espinosa; *Définitivement provisoire (vue imprenable)* de l'Association Inesperada-Germana Civera; *Absurdo* d'Iker Gómez; *Toni Jodar explica: la dansa en 50'* de Toni Jodar; *Projecte de Recerca Pedagògica* d'Aimar Pérez Galí. Assajos i produccions dels socis residents fundadors
- 2008 **Formació:** Lipi Hernández, Cecilia Colacrai, Beбето Cidra, Alexis Eupierre, Damián Muñoz, María Campos, Gustavo Lesgart, Gemma Díaz, Dominik Borucki, Lali Ayguadé, Anton Lachky, Eléonore Valère.
Residències: *Còncau II* de Roser López; *Tens un cigarro ? i altres maneres d'aproximar-se* de Pere Faura en col·laboració amb Gasthuit-Amsterdam; *Kinaesthetic Event* d'Aimar Pérez Galí; *Solo* de Fátima Campos; *Break Fast* d'Anna Rubirola i Maria Montseny; *The White Ship* de Nikki Tomlinson (en col·laboració amb Arts Admin, London) i residències de Cecilia Colacrai, Geni Iglesias i Marco Regueiro, Mireia Chalamanch, Cia. Nux i Cia. Pisando Ovos. Artista resident associat: *Fuero(n)* de Germana Civera / Association Inesperada. Assajos i produccions dels socis residents fundadors

XARXES I DIFUSIÓ

- 2005** **Portes obertes:** EART, Sala Beckett i La Caldera. Presentacions de Malqueridas, SenZaTemPo i Conxita Sesé. Assajos oberts de la Cia. Cel Ras i la Cia. Laus i instal·lacions permanents
- Col·laboració amb l'APdC: classes de dansa contemporània
- Col·laboració amb el **Certamen Coreogràfic de Madrid**
- Participació de Víctor Zambrana al festival del **Movement Research** (Nova York), becat per La Caldera
- 2006** **Portes obertes:** EART, Sala Beckett, tragantDansa i La Caldera
- Presentacions públiques de Mónica Extremiana, Nats Nens, Neus Villà, Raquel Pascual, Cristina Campià, Toni Mira, J.C. Luque, David Martínez, Víctor Zambrana, Ilia i Gemma Díaz i AE-Lapsus Dansa amb Gema Díaz i Emilio Gutiérrez. Assajos oberts d'Ana Criado, instal·lació interactiva de Toni Mira i David Dalmazo i projecció de videodansa de la Cia. BUF!
- Exposició fotogràfica d'Albert Alsina, Montse Colomé i Joan Alsina
- Col·laboració amb l'APdC: classes de dansa contemporània
- Col·laboració amb el **Mercat de les Flors**: classes magistrals d' Akram Khan i Rafael Bonachela i col·loqui amb Les Ballets C de la B en motiu de la presentació de l'espectacle *Bâche*
- Col·laboració amb el **Certamen Coreogràfic de Madrid**: residència als guanyadors de 2005, Patricia Ruz i Pablo Esbert
- Primera col·laboració amb **O espaço do tempo**
- Participació a taules de treball: Pla Estratègic de Barcelona (Ajuntament de Barcelona), Pla integral de la Dansa (Generalitat de Catalunya), Manifest de la Dansa (APDC), Taula de dansa de Mercats
- 2007** **Portes obertes** (constituïció de **Nodes de Gràcia**): *Els Calderers*, mostra interactiva del treball dels socis fundadors i companyies residents; *Fem Història*; Projecció d'algunes peces d'Isabel Ribas, Ramon Soler, Marta Munsó i Gilberto Ruiz Lang; *Instal·lació interactiva* de David Dalmazo i Toni Mira; *Cordón de Plata 111* de Malqueridas, creacions al límit; *Slot* de Nats Nens; *La dansa en 50'* de Toni Jodar
- Col·laboració amb l'APdC: classes de dansa contemporània
- Col·laboració amb el **Mercat de les Flors**: presentació d'Iker Gómez dintre del *Bacsteix*; *Mov's (Fideuà a La Caldera)*; classes magistrals d'Anton Lachky, Akram Khan i Juschka Weigel; projecte *enCRU* comissariat per David Zambrano amb els workshops d' Horacio Macuacua, Martin Kilvady, Jennifer Monson, Hisako Horikawa i Storm; *Choreodrome* a The Place a Londres: beca d'estudis per Fátima Campos i Anna Rubirola
- Col·laboració amb **La Mekanica** al Festival Complicitats i reunió de la xarxa europea APAP (Advancing Performing Arts Project)
- Suport al **Festival Magdalena**. *Piezas conectadas*. Presentació de *The Acts III* de Jill Greenhalgh
- Col·laboració amb **La Porta** al Festival LP'07 Dansa ...o no! (Sergi Faustino i Elena Albert) i al Cicle de Tardor (Pere Faura, Vincent Dunoyer i Roberto Frattini)
- Col·laboració amb l'**Institut d'Humanitats de Barcelona** i el CCCB en el seminari *La Danza como cuerpo del lenguaje* de Roberto Frattini
- Col·laboració amb **O espaço do tempo** al Projecte *TRANSFER*: Vítor Roriz i Víctor Zambrana
- Col·laboració amb el **Certamen Coreogràfic de Madrid**: residència als guanyadors de 2006, Cia. La Cabra i Valeria Alonso
- Col·laboració amb **AREAtangent**: presentació de *Europe is Living a Celebration (Autopsia 3ª parte)* d'Álex Serrano dintre del Grec'07; *Apocalipsi Life* del programa *Àrea de text*

Participació al M.I.T. d'àmbit estatal, Pla Estratègic de Dansa de l'Ajuntament de Barcelona, Associació professionals de la Dansa de Catalunya, Plataforma Canibal i taula de l'INAEM a Sevilla

- 2008** **Balla, balla, Rodoreda** en col·laboració amb el Districte de Gràcia: *Sim volem* de Laura Dorna, Ivan Montardit i Neus Villà; *El jardín* de Vero Cendoya i Adele Madau; *La flor mágica* de Marta Moran; concert de Mariona Sagarra;
- Fem història** conferència d'Antoni Monllor
- Classes tècniques de dansa contemporània per professionals en col·laboració amb l'APdC
- Col·laboració amb el **Mercat de les Flors**: classes magistrals amb Shen Wei, Lisi Estaràs, Yasmeen Godder, Cia. Rosas i participació al *Bacsteix*
- Col·laboració amb **La Mekanica** al Festival Complicitats
- Col·laboració amb **La Porta** al Cicle de Primavera i Tardor
- Col·laboració amb el CCCB al seminari *Danza y escándalo* de Roberto Frattini
- Col·laboració amb el **Certamen Coreogràfic de Madrid**: residència als guanyadors de 2007, Cia. Pisando Ovos
- Gestió d'un projecte pedagògic en col·laboració amb el Districte de Gràcia amb Nats Nens - Búbulus Menuts i Toni Jodar.
- Participació en el jurat de guarnits dels carrers de la Festa Major de Gràcia
- Residències tècniques i d'espai a **AREAtangent**
- Participació al M.I.T. d'àmbit estatal, Pla Estratègic Municipal, Associació professionals de la Dansa de Catalunya i Plataforma Canibal

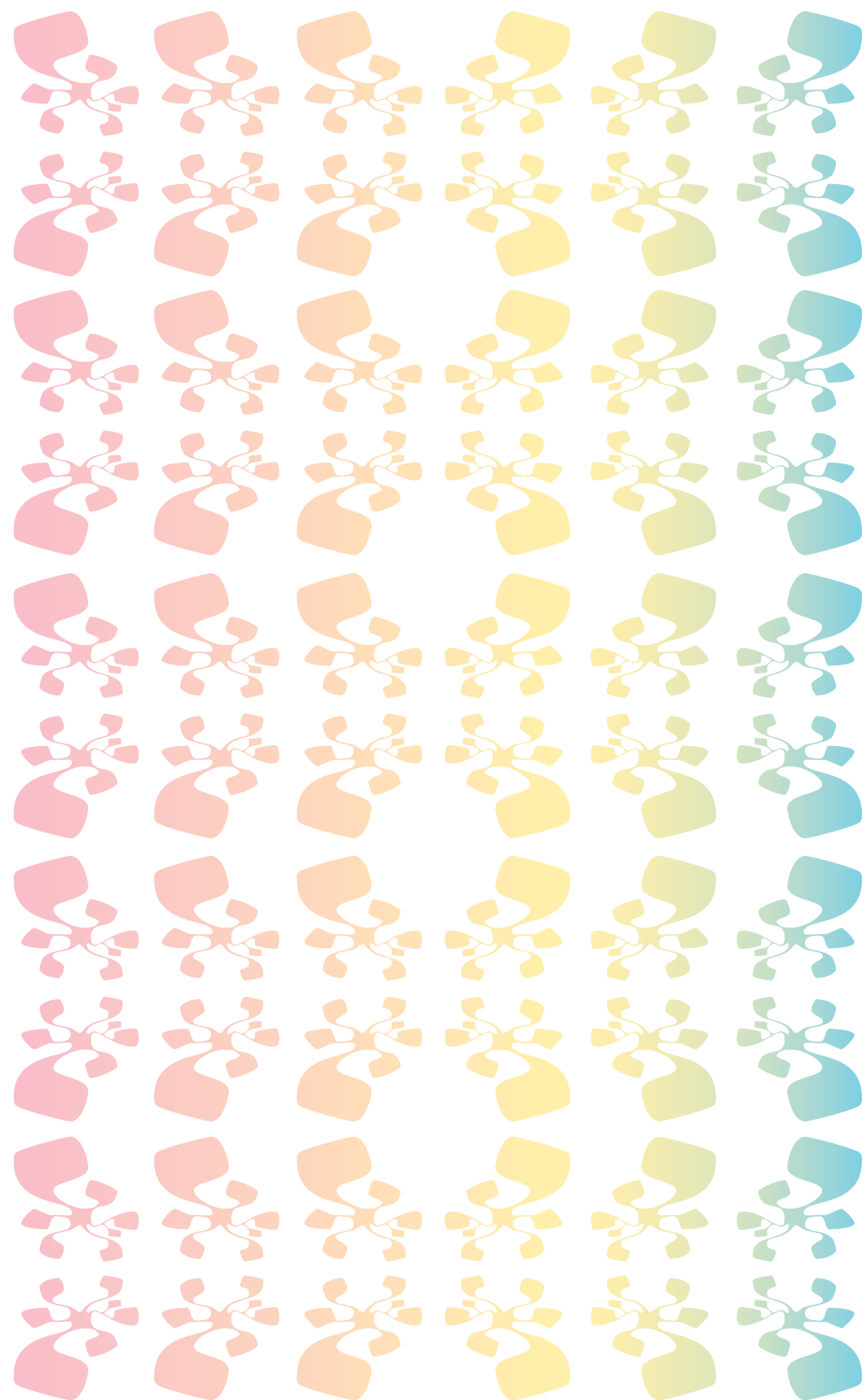
PRESENTACIONS PÚBLIQUES

- 2005** **Caldera Express**: presentació de *No Change* i laboratori de DD Dorvillier
- CalderaÀgora**: presentacions de *Som de somnis* de Búbulus Menuts; *Moviment de les paraules* dels alumnes de l'IT Terrassa i Barcelona; *La mujer que se trastornó* d'Eliina Hauta-aho, d'Elli Pulkkinen i de Kati Raatikainen; *Amarduele* de la Cia. AE Lapsus Dansa; projecció de *Cita a Tombuctú* de Manu Balaguer. Primera edició de *Pensar el Moviment* amb els coreògrafs Mónica Valenciano, Victoria Macarte, Elena Albert, Andrés Waksman, Tomàs Aragay, Idoia Zabaleta i els escriptors Gerard Altaió i Josep Pedrals. Modera: Jean-Marc Adolphe. En col·laboració amb KRTU
- 2006** **Caldera Express**: *Cos i Tecnologia: Presència i Absència*. Els convidats: Kònic thtr, Scott deLahunta, Daniel Aschwanden, Luca Ruzza, Anna Williams, Mette Ramsgard, Nick Haffner, Kirsten Dehlholm i presentació de *Protomembrana* de Marcel·lí Antúnez
- CalderaÀgora**. *Pensar el Moviment: IMAGINARIS a l'exili democràtic voluntari*. Participants: Germana Civera, Olga de Soto, María Jerez, Juan José de la Jara, Ana Mª García, Josep Perelló, Martí Sales i Jaime Conde-Salazar
- 23 de novembre: inauguració de la Sala 0 després de la reforma
- 2007** **Caldera Express** dins del marc del Festival Grec: presentació pública de *Misuse liable to prosecution* amb John Jasperse. Amb la participació de: Zeena Parkins, Maria Campos, Vero Cendoya, Olatz de Andrés, Virginia García, Fran González, Anna Rubirola, Clara Tena i Alfredo Zinola
- 2008** **Caldera Express** dins del marc del Festival Grec: laboratori de creació i presentació pública de *Neo Sweet Pig Nothing Lullaby's for the sick and Suffering* i *Glory* de Jeremy Wade

Desplegable (2005).
 Disseny gràfic: Xavier Lastra

Etapa 3
(2009-2013)

L'aposta de La Caldera davant aquest nou escenari va ser la de recuperar la seva essència original i donar suport a un grup de creadors locals per poder consolidar les seves trajectòries artístiques, oferint-los un espai estable i indefinit de treball com a nous socis residents.

El centre també va voler donar suport als creadors locals de diferents àmbits i disciplines, en relació a l'escena actual, a través de diversos cicles de programació continuada a la Sala 0, per tal de donar-los una major visibilitat i ajudar a la seva difusió...

La apuesta de La Caldera ante este nuevo escenario fue la de recuperar su esencia original y apoyar a un grupo de creadores locales para poder consolidar sus trayectorias artísticas, ofreciéndoles un espacio estable e indefinido de trabajo como nuevos socios residentes.

El centro quiso apoyar también a los creadores locales de diferentes ámbitos y disciplinas, en relación a la escena actual, a través de varios ciclos de programación continua en la Sala 0, para darles una mayor visibilidad y ayudar a su difusión.

Alexis Eupierre. Segona reforma de la Sala 0 (2006).
© Foto: La Caldera

El projecte continua creixent i consolidant-se

liquidDocs > En aquesta etapa, l'Alexis Eupierre va assumir la direcció artística del centre, i el tàndem amb la Beatriu Daniel es va mantenir fins al 2011. L'any 2009 els socis tornaren a arriscar-se i es llogà una nova planta, fet que féu que La Caldera ocupés tot l'edifici de cinc plantes del carrer Torrent d'en Vidalet, número 43. Aquesta nova adquisició comportà canvis molt importants per al projecte. D'una banda, el trasllat de les oficines de producció de les companyies i del seu personal, i de l'altra la creació d'un nou espai de trobada per a tots els membres i usuaris de La Caldera.

Aquest nou espai, que s'anomenà "la PrinZipal", de seguida es convertí en el pulmó de La Caldera, i permeté desenvolupar altres tipus d'activitats de caràcter més lúdic: trobades amb artistes convidats, projeccions de cinema, esdeveniments

El proyecto continúa creciendo y consolidándose

liquidDocs > En esta etapa, Alexis Eupierre asumió la dirección artística del centro, y el tándem con Beatriu Daniel se mantuvo hasta 2011. En el año 2009 los socios volvieron a arriesgarse y se alquiló una nueva planta, hecho que hizo que La Caldera ocupara todo el edificio de cinco plantas de la calle Torrent d'en Vidalet, número 43. Esta nueva adquisición comportó cambios muy importantes para el proyecto. Por un lado, el traslado de las oficinas de producción de las compañías y de su personal, y por otro la creación de un nuevo espacio de encuentro para todos los miembros y usuarios de La Caldera.

Este nuevo espacio, que se denominó “la PrinZipal”, enseguida se convirtió en el pulmón de La Caldera, y permitió desarrollar otros tipos de actividades de carácter más lúdico: encuentros con artistas invitados, proyecciones de cine, exposiciones, acontecimientos artísticos alrededor de la gastronomía, etcétera. El proyecto y la articulación de “la PrinZipal” nació gracias a la implicación personal de Carles Mallol, quien contó con el apoyo de Montse Colomé.

El año 2012 se produjeron varios cambios en el nuevo proyecto de La Caldera, motivados por tres factores que afectarían de manera directa a su futuro inmediato: la necesidad interna de renovación de los socios dentro del propio proyecto, la reformulación del nuevo mapa de centros de creación de la ciudad, con la aparición de las diversas fábricas de creación y de nuevos espacios y proyectos surgidos los años anteriores, y el nuevo paradigma de crisis económica.

La apuesta de La Caldera ante este nuevo escenario fue la de recuperar su esencia original y apoyar a un grupo de creadores locales para poder consolidar sus trayectorias artísticas, ofreciéndoles un espacio estable e indefinido de trabajo como nuevos socios residentes. El centro quiso apoyar también a los creadores locales de diferentes ámbitos y disciplinas, en relación a la escena actual, a través de varios ciclos de programación continua en la Sala 0, para darles una mayor visibilidad y ayudar a su difusión. En esta línea propuso varios ciclos anuales, y también una nueva programación dirigida al público familiar. De este modo se buscaba conferir a la danza y a las artes escénicas una cierta normalidad y cotidianidad, para hacer que entraran en el ocio y en el día a día de vecinos y ciudadanos.

A la vez se amplió la base estable de socios residentes del centro. Hasta el 2011 el centro contaba con una base estable de creadores residentes, los artistas fundadores que permanecían en el centro, entre los que ya no se contaban María Rovira, Sol Picó y Lipi Hernández. Y también, desde el 2009 hasta el 2011, la compañía Erre que Erre Danza que estuvo trabajando de forma estable en La Caldera como artistas residentes asociados. Anualmente, La Caldera acogía otros artistas y proyectos de forma temporal en sus líneas de programación, a través de su programa internacional de residencias. A lo largo del 2012 el proyecto entró en una nueva etapa acogiendo un mayor número de artistas residentes estables y de proyectos de diferentes ámbitos, incluyendo proyectos de gestión, de música y de diseño de vestuario, entre otros, y empezó a funcionar con un nuevo modelo de cuotas según servicios. El objetivo era que progresivamente todos los socios pasaran a tener los mismos derechos y deberes, tanto en la toma de decisiones como a nivel económico. Este proceso quedó cortado en 2013, debido al desalojo de las plantas superiores del centro en el mes de marzo, y del posterior

artísticos al voltant de la gastronomia, etcètera. El projecte i l'articulació de “la PrinZipal” va néixer gràcies a la implicació personal del Carles Mallol, qui comptà amb el suport de la Montse Colomé.

L'any 2012 es van produir diversos canvis en el nou projecte de La Caldera, motivats per tres factors que afectarien de manera directa el seu futur immediat: la necessitat interna de renovació dels socis dins el propi projecte, la reformulació del nou mapa de centres de creació de la ciutat, amb l'aparició de les diverses fàbriques de creació i de nous espais i projectes sorgits els anys anteriors, i el nou paradigma de crisi econòmica.

L'aposta de La Caldera davant aquest nou escenari va ser la de recuperar la seva essència original i donar suport a un grup de creadors locals per poder consolidar les seves trajectòries artístiques, oferint-los un espai estable i indefinit de treball com a nous socis residents. El centre també va voler donar suport als creadors locals de diferents àmbits i disciplines, en relació a l'escena actual, a través de diversos cicles de programació continuada a la Sala 0, per tal de donar-los una major visibilitat i ajudar a la seva difusió. En aquesta línia proposà diversos cicles anuals, i també una nova programació adreçada al públic familiar. D'aquesta manera es cercava conferir a la dansa i a les arts escèniques una certa normalitat i quotidianitat, per fer que entressin en l'oci i en el dia a dia dels veïns i dels ciutadans.

Ahora es va ampliar la base estable de socios residentes al centro. Fins al 2011 el centre comptava amb una base estable de creadores residentes, els artistes fundadors que quedaven al centre, entre els que ja no es comptaven Maria Rovira, Sol Pico i Lipi Hernández. I també, des del 2009 fins al 2011, la companyia Erre que Erre Danza que va estar treballant de forma estable a La Caldera com artistes residents associats. Anualment, La Caldera acollia altres artistes i projectes de forma temporal en les seves línies de programació, a través del seu programa internacional de residències. Al llarg del 2012 el projecte entrà en una nova etapa aollint un major nombre d'artistes residents estables i de projectes de diferents àmbits, incloent-hi projectes de gestió, de música i de confecció de vestuari, entre d'altres, i començà a funcionar amb un nou model de quotes segons serveis. L'objectiu era que progressivament tots els socis passessin a tenir els mateixos drets i deures, tant pel que fa a la presa de decisions com a nivell econòmic. Aquest procés va quedar tallat l'any 2013, a causa del desallotjament de les plantes superiors del centre al març, i del posterior tancament de la seu del carrer Torrent d'en Vidalet a finals d'agost 2013.

A l'etapa final (2012), al centre hi residien de forma estable 22 projectes, i hi havia tres perfils d'artistes/projectes residents: els artistes residents fundadors que encara treballaven al centre; els nous artistes/projectes residents associats: Gràcia territori Sonor, UmésDos, As Meninas, Explica-t, Christian Riedeberger i Tantàgora; i els nous artistes residents independents, en la seva majoria “joves” artistes als qui La Caldera donava suport de forma estable: Cecilia Colacrai, Guy Nader/Maria Campos, Roser López Espinosa, Anna Rubirola, Pere Faura, Sebastian García Ferro, Mireia de Querol, Sarah Anglada, i Iris Heitzinger, que s'incorporà l'any 2013.

En la mateixa etapa també es desenvolupà més l'apartat anomenat “Pensament i arts escèniques”, on es van generar diverses activitats noves, com la participació en el Festival Grec a través de la proposta Mov-i-ment, fent més èmfasi en les trobades amb artistes i teòrics de les arts escèniques que passaven per la ciutat de Barcelona, i que pretenia tractar el tipus de pensament que produeixen els artistes des de la pràctica

cierre de la sede de la calle Torrent d'en Vidalet a finales del mes de agosto de 2013.

En la etapa final (2012), en el centro residían ya de forma estable 22 proyectos, y había tres perfiles de artistas/proyectos residentes: los artistas residentes fundadores que todavía trabajaban en el centro; los nuevos artistas/proyectos residentes asociados: Gràcia Territori Sonòr, UmésDos, As Meninas, Explica-t, Christian Riedeberger y Tantàgora; y los nuevos artistas residentes independientes, en su mayoría “jóvenes” artistas a quienes La Caldera apoyaba de forma estable: Cecilia Colacrai, Guy Nader/ María Campos, Roser López Espinosa, Anna Rubirola, Pere Faura, Sebastián García Ferro, Mireia de Querol, Sarah Anglada, e Iris Heitzinger, que se incorporó en 2013.

En la misma etapa también se desarrolló el apartado llamado “Pensamiento y artes escénicas”, donde se generaron varias actividades nuevas, como la participación en el Festival Grec a través de la propuesta Mov-i-ment, haciendo más énfasis en los encuentros con artistas y teóricos de las artes escénicas que pasaban por la ciudad de Barcelona, y que pretendía tratar el tipo de pensamiento que producen los artistas desde la práctica de sus ámbitos. Inés Boza se implicó activamente en este apartado en las últimas ediciones.

A lo largo de esta nueva fase se produjo también el cambio de imagen de La Caldera. Xavier Rovira, director del estudio liquidDocs, fue el responsable de la creación del nuevo logo, la imagen corporativa y el diseño de la nueva web 2.0 del centro, una tarea que estaba pendiente y que aportó agilidad y eficiencia a la comunicación del proyecto.

Otro de los nuevos retos del proyecto en 2012 (finalmente no alcanzado, dadas las inesperadas trabas) fue la creación de un proyecto de gestión común articulado por departamentos, para poder hacer los proyectos más viables y sostenibles en el futuro inmediato. Estas nuevas fórmulas buscaban disponer de toda una serie de servicios compartidos de comunicación, gestión, producción, distribución y búsqueda de recursos, tanto para los miembros residentes de La Caldera como para otros posibles proyectos externos.

Los cambios se pusieron en marcha con mucho esfuerzo, y el nuevo proyecto apuntaba bastante bien. Las diversas acciones empezaban a dar sus frutos: los artistas se sentían a gusto, la casa disfrutaba de nueva savia, se respiraban aires nuevos, y los espectáculos programados en la sala 0 empezaban a estar cada vez más llenos. Paralelamente, y por primera vez, se hicieron carnés para los amigos de La Caldera, consiguiendo en un año llegar a los cuatrocientos amigos. Pero todo esto se vio truncado por la insistencia en las denuncias de un vecino, con quién se había intentado pactar infructuosamente a lo largo de los últimos cinco años.

En marzo del 2013 se trasladaron las oficinas a una nueva sede privada, de alquiler, en la calle Rabassa número 44, cerca de la plaza Rovira del barrio de Gràcia, y se cerraron las plantas superiores del centro al recibir una orden de cese de la actividad. Era la última consecuencia de las reiteradas denuncias y de la persecución que se sufrió por parte de aquel vecino. La Caldera se redujo a dos espacios: la Sala 0, para desarrollar diferentes actividades, y la planta principal que se convirtió en almacén, un espacio lleno de trastos acumulados a lo largo de dieciocho años.

dels seus àmbits. La Inés Boza s'implicà activament en aquest apartat en les darreres edicions.

Al llarg d'aquesta nova fase es produí també el canvi d'imatge de La Caldera. Xavier Rovira/liquidLimits fou l'encarregat de la creació del nou logo i del disseny de la nova web del centre, una tasca que estava pendent i que aportà agilitat i eficiència a la comunicació del projecte.

Un altre del nous reptes del projecte 2012 (finalment no reeixits, donats els entrebancs inesperats) va ser la creació d'un projecte de gestió comú articulat per departaments, per tal de poder fer els projectes més viables i sostenibles en el futur immediat. Aquestes noves fórmules cercaven disposar de tot un seguit de serveis compartits de comunicació, gestió, producció, distribució i recerca de recursos, tant per als membres residents a La Caldera com per a altres possibles projectes externs.

Els canvis es van posar en marxa amb molt d'esforç, i el nou projecte apuntava força bé. Les diverses accions començaven a donar els seus fruits: els artistes se sentien a gust, la casa gaudia de nova saba i respirava aires nous, i els espectacles programats a la sala 0 començaven a estar cada vegada més plens. Paral·lelament, per primera vegada, es van fer carnets per als amics de La Caldera, tot aconseguint en un any arribar als quatre-cents amics. Però tot això es va veure estroncat per la insistència en les denúncies d'un veí, amb qui s'havia intentat pactar infructuosament al llarg dels darrers cinc anys.

Al març del 2013 es van traslladar les oficines a una nova seu privada, de lloguer, al carrer Rabassa número 44, a prop de la plaça Rovira del barri de Gràcia, i es van tancar les plantes superiors del centre en rebre una ordre de cessament de l'activitat. Era la darrera conseqüència de les reiterades denúncies i la persecució que es van partir per part d'aquell veí. La Caldera es va reduir a dos espais: la Sala 0, per anar fent les diverses activitats, i la planta principal que es va convertir en el magatzem, un espai ple d'andòmines acumulades al llarg de divuit anys.

Reunió a La Prinzipal (2012).

© Foto: Alfred Mauve

Artistes independents

Anna Rubirola. © Foto: Alba Suñe

Sarah Anglada Vergés

Llicenciada a l'Institut del teatre de Barcelona en art dramàtic. Centro la meua formació com a ballarina en el contemporani i el butoh. Formo les meves pròpies companyies: Los Moñekos, Dichoso Colectivo, Las Vacantes i Ullsenblanc, fusionant la dansa i el teatre.

Com a creadora i intèrpret treballo amb SenZa TemPo des del 2006, als espectacles: *La Canción de Margarita* (2006), *A+*, *cosas que nunca te conté* (2009), *Ofelia o La inteligencia de la Flores* (2012), i *Capricho*. També treballo amb Nats Nus, des del 2010, a l'espectacle *Minimon*. He treballat com a àgil d'acroportés i pallassa amb les companyies de circ Improvisto's Krusty Show i Circ Crec, i com a pallassa d'hospital amb Pallapupas. Sóc una gran amant de les petites coses de la vida.

Roser López Espinosa

Em graduo en dansa contemporània per l'AHK d'Amsterdam. Ballo a Holanda amb la Magpie Music Dance Company de Katie Duck, Marta Reig Torres i Pere Faura. A Barcelona, col·laboro especialment amb Àngels Margarit / Cia Mudances, i també amb Cesc Gelabert i Isaki Lacuesta, Iago Pericot o Las Malqueridas, entre d'altres.

El meu treball com a coreògrafa (*The lizard's skin*, *Còncau II*, *Miniatura*, etc) ha rebut el reconeixement internacional amb premis a Masdanza, al Certamen de Burgos-NY i al Certamen de Madrid, i s'ha vist a festivals internacionals europeus, a Egipte, Canadà i Japó. Al 2013 estreno *Lowland* en coproducció amb el Mercat de les Flors de Barcelona.

Pere Faura

Vaig començar la meua carrera artística amb la música, centrant-me en el cant i la flauta travessera, a l'escola de música Diaula. Vaig estudiar dos anys de direcció teatral a l'Institut del Teatre de Barcelona, conjuntament amb estudis de dansa clàssica i contemporània a Area.

El 2002 em vaig traslladar a Amsterdam, per a estudiar a la School for New Dance Development (SNDO), d'on em graduo el 2006, amb la peça *This is a picture of a person I don't know*, que va guanyar l'ITS Festival Award, i va ser seleccionada per la gira DansClick amb 27 actuacions arreu d'Holanda. Aquell mateix any entro com a coreògraf resident al Teatre Frascati d'Amsterdam, on creo la major part de les meves següents obres. El 2009 l'associació Prins Bernard Cultuur Fonds em va atorgar el prestigiós *Charlotte Kohler Price* en reconeixement a la meua carrera artística com a jove coreògraf. El 2011, després de graduar-me de l'Amsterdam Master of Choreography vaig decidir tornar a Barcelona on he estat creant les meves noves produccions i col·laborant amb altres artistes com Iñaki Álvarez o Aggtelek.

El meu treball es caracteritza per l'apropiació d'elements de la cultura pop, com l'*striptease*, la disco, els musicals o el porno, per descontextualitzar-los i remesciar-los novament com un DJ multidisciplinar i desplegar-los en una nova coreografia entre tots els elements que conformen l'engranatge teatral.

Sarah Anglada. © Foto: Alfred Mauve
Pere Faura. © Foto: Alfred Mauve
Roser López Espinosa. © Foto: Anna Padrós

Cecilia Colacrai

Ballerina, creadora independent i professora de dansa contemporània resident a Barcelona des de l'any 2002.

Sóc membre de la plataforma Crim (creadors independents en moviment), d'ARE (artista resident de La Caldera) i de la junta directiva de la APDC (Assoc. de professionals de la dansa de Catalunya)

Des de l'any 1995, m'interesso en aprofundir en àrees de la dansa contemporània, la improvisació, la composició coreogràfica i altres disciplines relacionades amb el moviment i les arts escèniques.

Treball de manera independent amb diferents artistes com: Anna Rubirola i Mireia de Querol a *Big Bouncers*, Jorge Albuerna a les peces de dansa-circ *Gira* i *Ultimo, el baile*, amb Joao Costa Lima a la peça *Azul como uma laranja* i estreno el meu segon solo *La incorruptible belleza de la distancia* el desembre del 2011.

He col·laborat amb diferents coreògrafs com: Alexis Eupierre, Montse Colomé, Toni Mira i Cia. Nats Nus (Barcelona), Cia. Emmanuel Grivet (França), Grupo República Cênica (Brasil), Gabriela Solini (Arg-Esp) i espai Tragant-Dansa. També formo part de diversos projectes de vídeo-dansa que desenvolupa la Assoc. Cultural Finmatun juntament amb Toni Mira al Centre Penitenciari de Brians i del projecte *Sudansa* (dansa a les escoles) des de l'any 2009.

He codirigit companyies com Lila Parra (2006 – 2008) i Viento Sur (2002 – 2004). Creo el seu primer solo *Sola?* l'any 2005, el qual és presentat a diferents festivals d'Espanya, França, Itàlia, Mèxic i Argentina.

Dono classes de dansa contemporània, improvisació i composició des de l'any 1997 a Argentina, i des del 2002, a Barcelona i altres ciutats d'Europa i Llatinoamèrica.

www.ceciliacolacrai.com

Sebastián García Ferro

Soy Coreógrafo, Bailarín, Performer de Contact Improvisation y Compositor Argentino residente en Barcelona desde el año 2005.

Desde 1999 he creado 19 piezas i 15 residencias coreográficas comisionadas en Europa. Recibí varios premios como el primer premio a la mejor coreografía en el Certamen 12maspalomas en 2007 (www.youtube.com/sgfdancecompany). Durante los últimos años he realizado obras de gran formato como *Orquestrat* junto a la OBC, *TOT Dansa 2011/12* con el Mercat de las Flors y *Versus 0.2* junto a la Compañía Nacional de Danza Contemporánea de Argentina.

Soy el Director del Barcelona International Dance Exchange (B.I.D.E., www.bide.be), una plataforma para coreógrafos y bailarines, y desde 1997, me desempeño como profesor de Contact Improvisation y Danza Contemporánea en distintos estudios de danza, festivales y escuelas de teatro de Europa y Sud América.

Soy Artista Residente de La Caldera y Compositor Residente de la Fundación Phonos de la Universidad Pompeu Fabra (Barcelona).

Cecilia Colacrai. © Foto: Hernán Galbiati
Sebastian Garcia Ferro. © Foto: Tristán Perez Martín
Mireia de Querol. © Foto: Marga Pares
Anna Rubirola. © Foto: Alba Suñe
Iris Heitzinger. © Foto: Clara Bes
Guy Nader_Maria Campos. © Foto: Derrosenkavalier

Mireia de Querol

Obtinc el Grau Superior de Dansa Contemporània a la Theatreschool (AHK), a Holanda, el 2007. Treballa com a ballarina amb coreògrafs com Kenzo Kusuda (Holanda), amb Albert Quesada (Bèlgica) i amb Angela Lamprianidou, Ariadna Estalella i Sebastián García Ferro (Barcelona).

Com a coreògrafa he creat diverses peces. El solo *I tots els altres* (2011), rep el 3er Premi al Baltic Movement Contest, Polònia. Col·laboro amb diversos artistes com Anna Rubirola i Cecília Colacrai, Ona Fusté i Montserrat Iranzo.

La Caldera ha estat per mi un espai de trobada i un lloc on m'he seguit formant a través de cursos i classes, des del 2007 al 2011. A partir del 2011 La Caldera ha acollit el meu treball com a creadora independent, primer a través d'una residència amb el projecte *Maisema / I think you should wear something yellow* i després com a sòcia en règim d'artista resident emergent. Per a mi La Caldera és un dels espais que m'ha donat més suport en els inicis de la meua trajectòria com a creadora, un espai on poder treballar, crear xarxa amb altres professionals, i seguir aprenent i compartint experiències que alimenten la creació artística.

Iris Heitzinger

Ballerina y coreógrafa afincada en Barcelona desde el 2005. He colaborado con artistas como Guillermo Weickert, Ted Stoffer, Charlotte Vincent, SenZa TemPo i Cia. Lanònima Imperial.

Como coreógrafa he creado: *Lo Que Es*, *Blackbox* (The guinea pig collective), *Breve ensayo sobre la nada*, *L_ENTES* (con Natalia Jiménez), *Trinity* (con Oscar Sol) i *Wunschkind* (para CaixaForum)

<http://missluisstwisted.gpigs.com>

Anna Rubirola

M'interesso per tot el que té a veure amb el cos en moviment. Combino les creacions pròpies amb la interpretació i la docència.

He treballat com a intèrpret en diverses companyies catalanes: Àlex Rigola, Erre que Erre, Sol Picó, Iliacan i Búbulus, entre altres, i també a l'estranger: Array (Londres). He treballat en projectes dirigits per Julyen Hamilton i John Jasperse i col·laboro en projectes d'improvisació amb músics com Mira Calix (Londres), Oriol Roca i Vrak' Trio (França), entre altres.

Actualment, i des del 2005, combino el treball d'intèrpret amb la creació pròpia i col·lectiva.

Del 2005 al 2011, juntament amb Maria Montseny, he presentat les peces *Coristes* i *Break Fast o de la feble feblesa* a diversos festivals.

El 2012 estreno *Dia Zero* a l'Arts Santa Mònica dins el marc de la Mostra In Situ.

Actualment estic col·laborant amb les creadores independents Cecília Colacrai i Mireia de Querol en el projecte *Big Bouncers*, així com amb els creadors Pere Faura i Claudia Solwat en el projecte *Panoramas* i *Todos al patio*.

Guy Nader · María Campos

Guy Nader (Beirut) Resido en Barcelona desde 2006 donde creo mi propio trabajo: *Btwin Barcelona Beirut*, *Where The Things Hide* y *Zenith* con la colaboración de María Campos. Recibo el primer premio en 15Masdanza 2010 por el solo *Where The Things Hide*. He trabajado con Iliacán, La Intrusa Danza, Beбето Cidra, Maqamat Theatre Dance, Roser López y Laida Azkona, entre otros.

Licenciado en teatro en la Universidad Libanesa de Beirut, recibo la beca danceWEB para el ImpulsTanz Viena 2012.

1

1. *Impronits* en col·laboració amb Gràcia Territori Sonor (2012).

© Foto: Alfred mauve

2. Projecte BCN_Montreal (2012).

© Foto: Alfred Mauve

2

La Caldera va representar, per als socis fundadors, la possibilitat de trobar “un lloc”, un lloc i una estabilitat, una plataforma per crear, un lloc per coincidir amb gent del sector i evitar l’aïllament...

Ja des dels seus inicis, els calderers van ser molt conscients del valor de tot el que tenien, i de seguida el van posar a disposició d’altres creadors. Això es va formalitzar quan es van afegir associats al grup original, i quan artistes independents i molts residents van compartir, de manera continuada, els espais, la logística, les avantatges i les inquietuds del centre.

Projectes associats

El Palomar

El Palomar Associació Cultural es va constituir l'any 2003 per tal d'organitzar intercanvis artístics multiculturals, exhibicions interdisciplinàries, tallers i col·laboracions amb altres artistes i/o entitats artístiques i culturals de diferents disciplines. En l'actualitat, El Palomar es dedica majoritàriament a l'exploració de projectes col·lectius amb els seus col·laboradors. També es realitzen instal·lacions, projeccions i col·laboracions amb les arts escèniques.

Alfred Mauve

Alfred Mauve és el nom artístic del fotògraf Christian Riedeberger. Neix a Alemanya. Fotògraf de forma autodidacta. S'instal·la a Rosselló l'any 1989, on va fer els estudis de Belles Arts a l'Ecole des Beaux-Arts de Perpinyà. Entre 1989 i 1994 realitza diversos vídeos que van ser mostrats i premiats en diversos festivals internacionals. El 2002 es va traslladar a Barcelona. Treballa també com a fotògraf en el camp del teatre-dansa. Les seves fotos i reportatges han estat publicats a nombroses revistes, llibres i diaris espanyols i internacionals.

- Fotògraf per a les arts escèniques
- Reportatge fotogràfic d'assajos, espectacles, classes i esdeveniments de La Caldera
- Fotografies de promoció per a produccions dels residents I. Boza/SenZa TemPo i Roser López.

TantàgORa

Tantàgora

Tantàgora és un espai de creació, producció, difusió i innovació de les formes de comunicar la literatura escrita i oral, popular i d'autor a tota mena de públics, a través del treball amb altres disciplines artístiques; música, arts plàstiques, teatre, dansa etc ... Tantàgora fa 20 anys que treballa per tal d'assolir els seus objectius tant a Catalunya i com a nivell Internacional.

Les nostres propostes són de tipologies diverses: creació i gestió de projectes de foment de la lectura, de l'oralitat i l'escriptura per escoles i biblioteques, disseny, gestió i realització de programes escolars a mida, exposicions, realització de dossiers pedagògics, formació literario-artística per a adults, infants i joves, espectacles literaris per tota mena de públics i edició de materials que creiem interessants i necessaris i no troben els canals per fer-ho.

Durant el darrer any, la realització de totes aquestes propostes i projectes han arribat a més de 28.000 persones, tant per a infants com per a adults. L'equip està format per Magalí Homs, directora, i Roser Ros, presidenta, i comptem amb l'assessorament d'un economista i col·laborem amb d'altres persones de manera puntual.

El juliol del 2012 llogàvem un espai amb taules per treballar a La Caldera. Poc a poc, dins del caos regnant, hi varem trobar moltes altres coses. Estant a La Caldera hem vist fer bullir l'olla fent servir el llenguatge de la dansa i alguns altres. I això ens agrada. Ens volem integrar aportant el nostre, de llenguatge, el literari. A veure què en resulta de tot plegat. Més informació a la nostra web www.tantagora.net

As meninas

As meninas és la unió de dues dones brasilenyes, Viviane Calvitti i Flàvia Onofre, una ballarina i una arquitecte, que s'han conegut a la ciutat de Barcelona. Som dues amigues que compartim la passió i l'experiència pels teixits, la dansa i l'arquitectura. L'upcycling, és manera de fer de As meninas, un procés que transforma la roba en desús, donant-li noves formes i usos amb més valor afegit, ja sigui per vestuari o per moda de carrer. Com qui no vol la cosa, ja fa uns quants anys que treballem juntes fent vestuari d'espectacles de dansa, teatre, etc... Entre fils, colors i materials diversos donem forma als vestuaris de diversos creadors escènics. Tot plegat ha anat agafant forma a La Caldera on, des de l'any 2009, tenim el Show Room - taller - i on col·laborem amb els seus residents i altres companyies.

Explica-t, Xavier Vidal

Nascuda el maig de 2011, Explica-t és el resultat lògic de l'experiència de Xavier Vidal, periodista, amb un ampli currículum en el món de la comunicació privada, destacant especialment l'experiència en ràdio, així com el seu pas per l'administració pública, on va impulsar l'adaptació de la comunicació institucional a les noves tecnologies. Explica-t ofereix serveis de consultoria (de quina manera puc organitzar un servei de comunicació? Com puc millorar el que tinc?), de gestió convencional de la comunicació (gabinets de premsa), gestió de xarxes socials (per incrementar la reputació) i formació en habilitats de comunicació. Associat a La Caldera, ha prestat serveis de comunicació a l'entitat i usat el seu espai com a centre d'operacions i relacions amb usuaris i clients. www.explica-t.com

Gràcia Territori Sonor

Gràcia Territori Sonor és una entitat civil sense ànim de lucre fundada l'any 1996. Els seus objectius són: La dinamització cultural del territori mitjançant la difusió de les formes contemporànies de la creació i la experimentació artística, especialment la música, la col·laboració i la mediació amb les xarxes locals i internacionals, la preservació i difusió del patrimoni sonor, el suport i el seguiment dels joves artistes sonors i la seva internacionalització.

En la seva vessant pública, Gràcia Territori Sonor produeix tallers, activitats de recerca, cicles de concerts, residències d'artistes i publicacions de reflexió sobre la creació, la cultura i les arts. L'activitat més visible de Gràcia Territori Sonor és l'encontre internacional anual Dispositiu LEM de Música Experimental que té lloc en diversos emplaçaments del Districte de Gràcia i s'estén per la ciutat. GTS treballa conjuntament amb La Caldera en projectes conjunts d'exploració interdisciplinari, residències compartides d'artistes i dins la xarxa de gestió i dinamització territorial Nodes de Gràcia.

UmésDos.

Gestió creativa per a l'acció cultural

UmésDos és una plataforma de treball constituïda per gestors culturals independents que mitjançant l'activitat cooperativa ofereixen serveis especialitzats per a la creació i desenvolupament de projectes artístics i culturals. Integrants: Francesc Benlliure, Óscar Abril Ascaso, Gerard Ramón, Joao Duarte, Beatriu Daniel, Andreu Garrido. La Caldera ens ha acollit i llogat un espai d'oficines on hem treballat durant l'any 2012. A més a més, ens ha donat l'oportunitat de col·laborar en projectes de La Caldera i d'altres companyies residents. <http://www.umesdos.com>

Tantàgora (Roser Ros) i Xevi Dorca.
Cal·ligrames en Moviment, Festival Grec (2013).
© Foto: Alfred Mauve

MOLT MÉS QUE DUES TAULES DE TREBALL

Magalí Homs i Ros,
artista associada

Què és La Caldera per Tantàgora? En primer lloc un espai físic de treball on poder ubicar els nostres llibres, taules i accions. En segon lloc un sens fi de coses. Entrar a La Caldera, com a artistes associats, ha estat com començar a llegir un d'aquells llibres que fan certa mandra i que t'acaben agradant tant que no el pots deixar. El títol et sona, en tens algunes referències però no acabes d'ubicar-lo del tot. Dels autors n'has llegit altres coses o n'has sentit a parlar, però sense més. Decideixes no llegir el pròleg per passar directe a l'acció. La narració està plena de personatges molt diversos que es van dibuixant a poquet a poquet al llarg de la història, cadascú al seu ritme. La relació entre ells és laberíntica i a vegades et perds una mica. Això sí, tots tenen en comú una cosa: la història que han fet néixer i créixer. El paisatge és canviant i a vegades es descriuen diversos escenaris al mateix temps. La trama està plena de nusos i desenllaços que van teixint les pàgines del llibre. En aquest moments nosaltres som al segon capítol i sembla que el llibre va per llarg, el final? No el coneixem, però l'experiència ja a valgut la pena. Par la nostra banda, volem aparèixer al proper capítol fent el paper del personatge que practica i fa practicar el crossing art. Ei, si pot ser!

Maig del 2013

LES PRODUCTORES A LA CALDERA

Silvia Lorente, productora Nats Nus

Fa 4 anys, La Caldera va tenir l'oportunitat de llogar l'última planta disponible de l'edifici de Torrent d'en Vidalet: la PrinZipal. Va ser el moment d'integrar les productores de quatre de les companyies sòcies fundadores: Búbulus, Iliacan, Nats Nus i SenZa TemPo. Les seves oficines es van traslladar, es va fer una distribució equitativa de l'espai i es va començar una nova manera de funcionar, compartint informacions, creant sinèrgies, fent reunions setmanals per tal de consensuar temes, possibles serveis compartits, fins i tot esmorzars i dinars a l'espai social i un llarg etc. Es va fusionar l'experiència d'alguns de nosaltres amb la preparació de la joventut dels altres. Una bona fórmula. Excel·lent afegiria. Realitats diferents amb un denominador comú: la dansa. Lluitar per ella, buscar nous llenguatges, més o menys teatrals, més o menys socials. Apropant-se al barri, als infants, als joves, als adults, als encara més grans. I diàleg, aquesta eina tant necessària per desenvolupar-nos com éssers humans, amb confrontació moltes vegades. Enriquidor. Participació i comunicació: base de l'organització. Estàvem contents i orgullosos d'aquest nou espai de trobada, un espai molt... Berlinès?, sostenible, on es cuinaven, en tots els sentits, el real i el conceptual, projectes imaginaris i projectes concrets. Em vaig trobar còmoda i a gust. Per una vegada tot semblava possible i el vent venia d'esquena.

La tempesta va aparèixer. Donat que les realitats de cadascuna de les companyies eren i són ben diferents, sumat a les pors de perdre l'identitat i els primers cops a les economies, aquest oasi es va convertir en un miratge en relativament poc temps.

Van començar certs conflictes i no varem ser capaços d'avançar, de cooperar, d'unir els nous models i sumar qui som o qui érem. Continuaven certes jerarquies obsoletes i no vam ser valents, no vam traspassar els límits, no vam transgredir-los. Treballàvem amb un model après, mai varem contemplar la possibilitat real d'estudiar les noves situacions i d'aprofitar els seus potencials. I el model obstrueix, i la por contamina.

I la crisi.

La crisi va colpejar de forma continuada de forma global i individualitzada a cada una de les peces que constituïen l'encara fràgil estructura i va fer perdre molta capacitat d'explosió, de capacitat de risc, de creació. En poc temps tota la maquinària es va ressentir alhora que el mateix edifici perdia metres quadrats, ordre i alegria. La tristor va començar a córrer pels passadissos i la temperatura va baixar massa.

En aquest breu espai de temps (4 anys), alguns dels nostres companys ja han desaparegut com a entitat. El projecte s'ha esvaït. La manca de recursos econòmics aboca indefectiblement en la manca de recursos humans.

Però de tot s'aprèn.

Gràcies a l'experiència viscuda a la PrinZipal de La Caldera, som qui som i estem en el punt en el que estem. Continuarem lluitant.

"Es va esgotant el dia, expliquem com hem estat i suposem un estrany devenir en l'escala de demà".

EL QUE M'HA DONAT LA CALDERA

Mireia de Querol,
artista independent

La Caldera sempre ha estat, al llarg de la meua trajectòria professional, un referent per a la dansa a Barcelona. Com a ballarina i creadora m'hi he pogut relacionar de diferents maneres. Després d'estudiar dansa a l'estranger, vaig trobar a La Caldera un espai de formació continuada a través de les classes regulars i els tallers, que eren també un espai de trobada, i de connexió amb el sector. El programa de residències provocava també una interessant circulació d'artistes locals i gent de fora, que donaven l'oportunitat de generar sinèrgies, diàlegs i espais de trobada entre els artistes. Quan vaig tenir l'oportunitat de ser artista resident, a part d'un espai de treball, em va donar la sensació d'acollida i de suport a la creació que va afavorir el meu desenvolupament com a creadora. Des del 2012 La Caldera va obrir les portes a nous socis, en diferents règims segons les necessitats professionals. Això ens ha donat als artistes residents independents, a part de l'accés a un espai de treball regular, un major grau d'implicació amb el projecte. Penso que La Caldera, amb la seva llarga i canviant trajectòria, té molt a oferir a les noves generacions, des de l'experiència, la voluntat d'obertura i la transformació en relació a les necessitats del moment. M'imagino un futur per a La Caldera on la circulació de gent, l'intercanvi, el suport a la creació i la varietat de perfils artístics puguin seguir donant aliment i riquesa al sector.

Mireia de Querol. *I tots els altres* (2011).
© Foto: Marga Pares

De las transformaciones al punto y seguido

liquidDocs > Desde el 2009, Alexis Eupierre se encarga de la dirección artística del centro. Hasta el 2011, con Beatriu Daniel colaborando en la gestión. Esta etapa sigue con ciertos proyectos, y transforma e inventa otros. En el apartado dedicado al pensamiento sobre las artes del movimiento, destacan un refuerzo del ámbito de "Pensamiento y artes escénicas", en el que Inés Boza colaboró especialmente en la última etapa. En este ámbito también destaca la celebración de las ediciones del "Mov|j|Ment" a partir del 2010, dentro del marco de colaboración establecido con el Festival Grec de Barcelona desde 2007. En cuanto a la visibilidad de los procesos y las creaciones, por un lado el CalderaOBERT ofrece, desde 2009, "un espacio abierto donde los profesionales pueden mostrar su trabajo, en cualquiera de las fases del proceso en que se encuentre, dos veces el año". Y las Cartes Blanques, desde aquel mismo año, llevan a los residentes fundadores a lo largo de una semana a la Sala 0, donde desarrollan un proceso de trabajo que al final se abre al público. El año 2009 pasaron Lipi Hernández/Malqueridas Plataforma i+d con *Rasa*, Carles Salas con Sònia Gómez y Ginés Pérez con *Julius i Florette Forever (segona part)*, Montse Colomé con *La Festa de Jordi Prat y Coll*, e Inés Boza/SenZa TemPo con *Anatomía de un Sueño-Informe I*. Grandes cambios tuvieron lugar, a diferentes niveles, a lo largo de esta etapa: en la creación de la nueva imagen gráfica y de la página web (diseño y realización de Xavier Rovira/liquidDocs, en 2011), y también en cuanto a los espacios, pues se alquiló una nueva planta, y todo el edificio funcionó como centro de creación. La inclusión de la planta principal del edificio posibilitó que las oficinas de los socios se trasladaran y que se divisara, de la mano de Carles Mallol, la posibilidad de convertir este nuevo espacio de "la PrinZipal" en el "pulmón" y el punto de encuentro del centro.

La PrinZipal empieza a funcionar en 2009 como *meeting point*, con un proyecto que coordinaba Carles Mallol con la colaboración de Montse Colomé y Álvaro de la Peña. Para poder desarrollar este proyecto, Carles Mallol, Jordi Vidal y Montse Colomé crearon la asociación "O Tempo Voa", con la que desarrollaron diferentes proyectos artísticos. Carles Salas cree que "La PrinZipal fue un momento de cohesión de todas las compañías de La Caldera", y Carles Mallol explica la intensidad (y la brevedad) del proyecto: "La PrinZipal se inició hacia el 2009, en petit comité, y el 2011 empezó como proyecto serio. Por lo tanto, hasta su clausura sólo duró un año y medio, pero sólo en el primer trimestre pasaron novecientas personas por el espacio, y novecientas y pico más el segundo. Esto, aparte de la gente que trabajaba en las oficinas, y de la gente de la casa. Creo que, si alguien se encarga de una sede, de un centro de creación, hace falta que acompañe y que viva la casa: hace falta un anfitrión, o un relaciones públicas, un agitador/ comunicador o un cocinero... un poco de todo. Yo, en estos tiempos que corren, estoy a favor de los proyectos transversales. Siempre he fusionado teatro y danza, y últimamente he añadido un tercer ámbito, la gastronomía, y todavía habría más temas... En un centro de creación creo que la transversalidad es del todo imprescindible, porque siempre existe el peligro de que se creen guetos, de que no haya contacto entre un ámbito y otro, como pasaba aquí cuando se inició el proyecto de La Caldera. Es una cosa que hemos aprendido con el tiempo". Esta transversalidad y confluencia, que llevaría al aumento de la vitalidad tanto social como artística del edificio, podría tener como clave la comida y el beber, el encuentro alrededor de una mesa, según Carles: "Considero la gastronomía como un arte, y la comida y el beber son imprescindibles en cualquier centro cultural. Por ejemplo, en Barcelona teníamos el caso del l'Espai de música i dansa. Y estaba muy bien, y funcionaba muy bien, pero cuando acababa el show siempre te tenías que ir a los

AREAtangent. L'home estampa. Mov|j|ment#1. Festival Grec (2010). © Foto: Yoanam2

De les transformacions al punt i seguit

liquidDocs > Des del 2009, l'Alexis Eupierre s'encarrega de la direcció artística del centre. Fins al 2011, amb la Beatriu Daniel col·laborant en la gestió. Aquesta etapa segueix amb certs projectes i en transforma i n'inventa d'altres. En l'apartat dedicat al pensament sobre les arts del moviment, hi destaquen un reforç de l'àmbit de "Pensament i arts escèniques", en el que la Inés Boza hi va col·laborar especialment en la darrera etapa. En aquest àmbit també destaca la celebració de les edicions del "Mov|j|Ment" a partir del 2010, dins el marc de col·laboració establert amb el Festival Grec de Barcelona des del 2007. Pel que fa a la visibilitat dels processos i les creacions, d'una banda el CalderaOBERT ofereix, des del 2009, "un espai obert on els professionals poden mostrar el seu treball, en qualsevol de les fases del procés en que es trobi, dues vegades l'any". I les Cartes Blanques, des d'aquell mateix any, duen al llarg d'una setmana els residents fundadors a la Sala 0, on desenvolupen un procés

bares de enfrente. Y no pasaba nada en aquel espacio. Yo siempre lo había dicho, que aquello era demasiado institucional, y en cambio si se hubiera montado un chiringuito, sí que allí hubieran podido pasar más cosas. El hecho de comer y beber juntos en un lugar es importante, porque la gente se relaja cuando le das una copa de vino y un poco de comer, y desde aquel momento se puede hablar de persona a persona. Con La PrinZipal descubrí a las personas de La Caldera, porque antes lo que había era un grupo de artistas que compartían cosas, y con La PrinZipal se empezó a tratar con personas, que es lo que me ha interesado siempre".

Las actividades que se desarrollaban en La PrinZipal, por su multiplicidad y variedad, probaban que el centro, el colectivo y el barrio necesitaban un espacio como éste, que pudiera acoger por ejemplo encuentros entre los residentes de cada temporada, charlas a posteriori de las aulas abiertas y las Cartes Blancas, y reuniones de los socios fundadores. Como espacio de encuentro, la nueva planta de La Caldera generó un espacio para las comidas reunión con la red Nodes de Gràcia, para alguna reunión de la Plataforma Caníbal, y recibió a la Asociación Finmatum (con la presentación de la videodanza en las prisiones Lavda, realizada por Toni Mira). En los actos gastronómicos de "Al gust de...", se invitó a artistas a La PrinZipal para hacer de cocineros y para hablar de su obra, en un ambiente diferente al habitual de exhibición, y se convocó a algunos políticos a almuerzos comentados. El ciclo "Iguana" comenzó unas sesiones de cineforum (la primera de ellas, sobre la figura del vampiro), y también hubo exposiciones de fotografía y se instalaron showrooms (de diseños de ropa y complementos, como el de As meninas). La compañía de danza Erre que Erre tuvo un tiempo su oficina, a la vez que mostró alguna pieza audiovisual. De entre la agenda cultural de La PrinZipal, hubo sesiones monográficas. Una de ellas estuvo dedicada a artistas alemanes, con un homenaje a Pina Bausch, en colaboración con el Instituto Goethe, y otra se celebró con motivo de los veinte años de la compañía Búbulus, de Carles Salas. La PrinZipal también fue el lugar donde se presentó la revista Marabunta, de Gracia Territori Sonor, o las Jams CRIM. Y, en 2011, fue en este espacio de La Caldera donde se llevó a cabo la preparación (y posterior estreno y exhibición) de la pieza teatral *Sé de un lugar*, de Iván Morales, que después de La PrinZipal pasó con éxito al circuito comercial (el montaje se pudo ver en La Seca y en el Teatro Romea, y emprendió una gira estatal).

A partir de 2012 hubo un nuevo momento de reflexión y de inflexión en el centro, motivado por un nuevo rumbo que respondía a factores internos y externos. El modelo cambió y varió para hacer frente a la crisis económica (que secaba la fuente de los apoyos, de las subvenciones y de los encargos), al nuevo mapa de fábricas de creación (con la iniciativa municipal de El Graner), y a la necesidad de dar vitalidad a un modelo que mostraba algunos signos de cansancio. La Caldera, entonces, apostó nuevamente por recuperar su impulso originario "por la creación y la consolidación de trayectorias artísticas, más que por la creación de productos culturales puntuales, y dar una mayor visibilidad a la creación contemporánea para acercarla al público". A tal efecto la Sala 0 abrió como sala de mediano formato, con una programación estable a lo largo del año a través de ciclos de actividades y de espectáculos entre semana, y procuraba buscar un público diverso que se acercara al centro de creación tal como lo haría a cualquiera otro equipamiento o a cualquier otra apuesta de ocio del barrio, con la creación del carné de Amigos de La Caldera. También se buscó la revitalización del centro de otro modo: a los proyectos de los artistas residentes se incorporaron dos perfiles más de proyectos: los nuevos artistas/proyectos residentes asociados y multidisciplinares (Gràcia Territori Sonor, UmésDos, As Meninas, Explica-T, Christian Riedeberg-El Palomar y Tantàgora), y los nuevos artistas residentes independientes (primero se los denominó "emergentes", pero el nombre no les acabó de gustar y posteriormente se cambió).

de treball que al final s'obre al públic. L'any 2009 hi van passar la Lipi Hernández/ Malqueridas Plataforma i+d amb *Rasa*, el Carles Salas amb Sònia Gómez i el Ginés Pérez amb *Julius i Florette Forever (segona part)*, la Montse Colomé amb *La Festa del Jordi Prat i Coll*, i la Inés Boza/SenZa TemPo amb *Anatomia de un Sueño Informe I*. Grans canvis van tenir lloc, a diferents nivells, al llarg d'aquesta etapa: en la creació de la nova imatge gràfica i de la pàgina web (disseny i realització de Xavier Rovira/ liquidDocs, el 2011), i també pel que fa als espais, doncs es va llogar una nova planta, i tot l'edifici va funcionar com a centre de creació. La inclusió de la planta principal de l'edifici va possibilitar que les oficines dels socis s'hi trasllessin i que s'albirés, de la mà del Carles Mallol, la possibilitat de convertir aquest nou espai de "la PrinZipal" com el "pulmó" i el punt de trobada del centre.

La PrinZipal comença a funcionar el 2009 com a meeting point, amb un projecte que coordinava el Carles Mallol amb la col·laboració de la Montse Colomé i l'Álvaro de la Peña. Per tal de poder desenvolupar aquest projecte, el Carles Mallol, el Jordi Vidal i la Montse Colomé crearen l'associació "O Tempo Voa", amb la qual van desenvolupar diferents projectes artístics. El Carles Salas creu que "*La PrinZipal va ser un moment de cohesió de totes les companyies de La Caldera*", i Carles Mallol explica la intensitat (i la brevetat) del projecte: "*La PrinZipal es va iniciar cap al 2009, en petit comitè, i el 2011 va començar com a projecte seriós. Per tant, fins a la seva clausura només va durar un any i mig, però només en el primer trimestre per l'espai van passar nou-cents persones, i nou-cents i escaig més el segon. Això, a part de la gent que treballava a les oficines, i de la gent de la casa. Crec que, si algú s'encarrega d'una seu, d'un centre de creació, cal que acompanyi i que visqui la casa: cal un amfitrió, o un relacions públiques, un activista o un cuiner... una mica de tot. Jo, en aquests temps que corren, estic a favor dels projectes transversals. Sempre he fusionat teatre i dansa, i darrerament hi he afegit un tercer àmbit, la gastronomia, i encara n'hi hauria més, de temes... En un centre de creació crec que la transversalitat és del tot imprescindible, perquè sempre hi ha el perill que s'hi creïn guetos, que d'un àmbit a l'altre no hi hagi contacte, com passava*

Xerrada amb Antoni Montllor. Fem història.
Portes obertes (2009). © Foto: La Caldera

1

2

- 1. Carles Mallol. Cuina de La Prinzipal. Elaboració del Booksprint (2012).
© Foto: Alfred Mauve
- 2. Roda de premsa. Mov|jment#1. Festival Grec (2010).
© Foto: Yoanam2
- 3. Montse Colomé i Carles Mallol. La Prinzipal (2010).
© Foto: David Pinto
- 4. *Al Gust de...* Viviane Calvitti (2010).
© Foto: La Caldera
- 5. Dinar a La Prinzipal (2010).
© Foto: Toni Mira

3

*La PrinZipal:
el pulmó de
La Caldera*

La PrinZipal comença a funcionar el 2009 com a meeting point, amb un projecte que coordinava el Carles Mallol amb la col·laboració de la Montse Colomé i l'Álvaro de la Peña.

4

5

Los residentes independientes eran Cecilia Colacrai, Guy Nader/Maria Campos, Roser López Espinosa, Anna Rubirola, Pere Faura, Sebastián García Ferro, Mireia de Querol y Sarah Anglada. La Caldera los apoyó, con cuotas muy reducidas para el uso de los espacios, y se los implicó en el proyecto global. Como parte del nuevo rumbo, en colaboración con algunas entidades del barrio se quiso cuestionar también la función y la utilidad del centro de creación dentro de su contexto específico, la Vila de Gràcia, y se probó replantear el centro en el nuevo contexto social y económico. En julio de 2012 (en el marco del programa del Grec Mov|j|Ment #3 y como actividad de “Pensamiento y Artes escénicas”) se realizó un *book-sprint*, coordinado por Pedro Soler. Se trataba de un documento realizado colectivamente y en un tiempo limitado (en este caso, una semana), un documento que se planteó y se abrió al barrio con una reflexión alrededor del papel del arte y de los artistas en la sociedad actual, para tratar específicamente el papel y las posibles funciones de un centro de creación en un barrio como la Vila de Gràcia. La realización del *book-sprint* llevó asociada la celebración de encuentros asamblearios con personas y entidades del barrio, con el objetivo de consensuar conjuntamente el programa de CalderaBARRI del año siguiente. En el documento resultante se plantearon un abanico de temas que exploran diferentes perspectivas, como por ejemplo "Del porqué del potencial de las artistas de las prácticas en vivo en los procesos sociales contemporáneos", o también "El relato del día a día del proceso de creación".

Son planes que, desgraciadamente, no tendrían una larga continuidad. El centro se vio ahogado por el retraso en el pago de las subvenciones de la Generalitat y por la incertidumbre del futuro en este aspecto. Otro problema fueron las denuncias continuadas de un vecino del edificio de viviendas adyacente, que finalmente encontraron en la carencia de licencia de actividad de las plantas superiores de La Caldera la clave para sus propósitos, que no era otro que echar del edificio a La Caldera. Y consiguieron que, finalmente, en marzo de 2012 el distrito no tuviera más opción que la de enviar una orden de cese de actividad para estas plantas. Sobre este tema, la autocrítica retrospectiva la hace Alexis Eupierre: *"Al ponernos a trabajar en el espacio, en 1995, no se tuvieron en cuenta una serie de cosas, como eran las normativas, las licencias y los planes de usos. Durante muchos años funcionamos así, pero sin conflictos. En un momento determinado, el edificio contiguo se reformó, y se hicieron lofts, pisos caros para "gente bien". Y, en aquel momento del boom inmobiliario, seguramente para abaratar costes, construyeron sin hacer paredes medianeras. Se hizo la obra nueva pared con pared, sin aislamiento. Y esto, a la gente que fue a vivir le generó muchos conflictos, por los ruidos de los ensayos y las músicas de La Caldera. Nosotros en aquel momento éramos muy inexpertos, y no supimos reaccionar. Recuerdo un día, cuando hacían las obras en el edificio contiguo, que uno de los albañiles hizo un agujero, y sacó la mano hacia uno de nuestros espacios. Y nosotros no reaccionamos de forma contundente: tendríamos que haber puesto una denuncia, y no lo hicimos. Se tapó el agujero y seguimos adelante. Y cuando la gente empezó a vivir en los lofts, tenía estas molestias de ruidos. Aparte de que estos vecinos en concreto, el señor Marc Manzano y la señora Susana Casino, son personas bastante especiales, y nos empezaron a hacer la pascua sin tregua. En el periodo del 2005 habíamos reformado la Sala 0 como espacio de exhibición, y habíamos obtenido una licencia de actividades, cosa que nos costó mucho tiempo, dos o tres años. Pero nunca pudimos tener una licencia de actividades de todo el edificio. Intentamos hablar con los vecinos, pactar con ellos, ir con cuidado, poner limitadores de sonido, limitar los horarios, etcétera. Intentamos seguir adelante y solucionar la problemática, pero no hubo manera. Finalmente, no nos pusieron la denuncia por problemas de sonido, sino por no tener la licencia de actividades en las*

aquí quan es va iniciar el projecte de La Caldera. És una cosa que hem après amb el temps". Aquesta transversalitat i confluència, que duria a l'augment de la vitalitat tant social com artística de l'edifici, podria tenir com a clau el menjar i el beure, la trobada al voltant d'una taula, segons el Carles: "Considero la gastronomia com un art, i el menjar i el beure són imprescindibles en qualsevol centre cultural. Per exemple, a Barcelona teníem el cas de l'Espai de música i dansa. I estava molt bé, i funcionava molt bé, però quan acabava el show sempre te n'havies d'anar als bars de davant. I no passava res, en aquell espai. Jo sempre ho havia dit, que allò era massa institucional, i en canvi si s'hi hagués muntat un xiringuito sí que haguessin pogut passar més coses, allà. El fet de menjar i beure junts en un lloc és important, perquè la gent quan li dones una copa de vi i una mica de menjar es relaxa, i des d'aquell moment s'hi pot parlar de persona a persona. Amb La PrinZipal vaig descobrir les persones de La Caldera, perquè abans el que hi havia era un grup d'artistes que compartien coses, i amb La PrinZipal es va començar a tractar amb persones, que és el que m'ha interessat sempre".

Les activitats que es desenvolupaven a La PrinZipal, per la seva multiplicitat i varietat, provaven que el centre, el col·lectiu i el barri necessitaven un espai com aquest, que pogués acollir per exemple trobades dels residents de cada temporada, xerrades a posteriori de les aules obertes i les cartes blanques, i reunions dels socis fundadors. Com a espai de trobada, la nova planta de La Caldera va generar un espai per als dinars reunió amb la xarxa Nodes de Gràcia, per alguna reunió de la Plataforma Caníbal, i va rebre l'Associació Finmatum (amb la presentació de la videodansa a les presons Lavda, realitzada pel Toni Mira). En els actes gastronòmics de "Al gust de...", a La PrinZipal es va convidar artistes a fer de cuiners i a parlar de la seva obra, en un ambient diferent a l'habitual d'exhibició, i es va convocar a alguns polítics en esmorzars xerrades. El cicle "Iguana" va encetar unes sessions de cinefòrum (la primera d'elles, sobre la figura del vampir), i també hi va haver exposicions de fotografia i s'hi van instal·lar *showrooms* (de dissenys de roba i complements, com el d'As Meninas). La companyia de dansa Erre que Erre hi va tenir un temps la seva oficina, a la vegada que hi mostrà alguna peça audiovisual. D'entre l'agenda cultural de La PrinZipal, hi va haver sessions monogràfiques. Una d'elles va estar dedicada a artistes alemanys, amb un homenatge a la Pina Bausch, en col·laboració amb el Goethe Institut, i una altra va celebrar-se amb motiu dels vint anys de la companyia Búbulus, de Carles Salas. La PrinZipal també va ser el lloc on es va presentar la revista Marabunta, de Gracia Territori Sonor, o les Jams CRIM. I, el 2011, va ser en aquest espai de La Caldera que es va dur a terme la preparació (i posterior estrena i exhibició) de la peça teatral *Sé* de un lugar, de l'Iván Morales, que després de La PrinZipal va passar amb èxit al circuit comercial (el muntatge es va poder veure a La Seca i al Teatre Romea, i va emprendre una gira estatal).

A partir del 2012 hi hagué un nou moment de reflexió i d'inflexió al centre, motivat per un nou rumb que responia a factors interns i externs. El model canvià i varià per fer front a la crisi econòmica (que assecava la font dels suports, de les subvencions i dels encàrrecs), al nou mapa de fàbriques de creació (amb la iniciativa municipal d'El Graner), i a la necessitat de donar vitalitat a un model que mostrava alguns signes de cansament. La Caldera, aleshores, va apostar novament per recuperar el seu impuls originari *"per la creació i la consolidació de trajectòries artístiques, més que per la creació de productes culturals puntuals, i donar una major visibilitat a la creació contemporània per apropar-la al públic"*. A tal efecte la Sala 0 va obrir com a sala de mitjà format, amb una programació estable al llarg de l'any a través de cicles d'activitats

Barcelona International Dance Exchange (2011).
© Foto: Yoanam2

plantas superiores. Y nos preguntamos qué hacer, porque adecuar todo para obtener la licencia total suponía un coste de un millón doscientos mil euros aproximadamente. Y parecía una locura, porque el edificio no era de nuestra propiedad, ni tampoco de propiedad pública. Se daba la circunstancia de que los propietarios, justamente, querían vender el edificio, y se empezó a hacer la gestión para estudiar la posibilidad de que el Ayuntamiento lo comprara, para hacer la reforma, y conseguir así que La Caldera quedara como un centro de creación de la ciudad, por toda la vida. Esta apuesta con la administración ya se había intentado gestionar años antes, con el anterior equipo del ICUB del Ayuntamiento. Se negoció durante mucho tiempo, pero desgraciadamente ningún político hizo suya esta lucha, y después la opción se desestimó por considerarse inviable en el nuevo contexto de crisis. La situación se ponía cada vez más tensa con los vecinos, por las reiteradas denuncias. Y el distrito, que siempre ha estado muy implicado y nos ha dado mucho apoyo, en aquel momento dado se encontró con las manos atadas. Todo ello coincidió con el hecho de que en 2012 la Generalitat no pudo pagar las subvenciones dentro de los plazos habituales, cosa que provocó a la vez un efecto en cadena devastador en el sector de las artes en Cataluña. Los propios socios, como todo el resto del sector, se vio muy afectado por la propia fragilidad de las estructuras, y muy especialmente por el estado de incertidumbre respecto al futuro que esto provocó. Todo ello hizo que compañías y asociados se vieran muy ahogados a la hora de cubrir gastos y que toda la actividad en general se viese gravemente afectada. Por lo tanto, el conflicto vino por varios lados, y la coyuntura generada se convirtió en irresoluble".

i d'espectacles entre setmana, i procurava cercar un públic divers que s'acostés al centre de creació tal com ho faria a qualsevol altre equipament o a qualsevol altra aposta d'oci del barri, amb la creació del carnet d'Amics de La Caldera. També es cercà la revitalització del centre d'una altra manera: als projectes dels artistes residents s'incorporaren dos perfils més de projectes: els nous artistes/projectes residents associats i multidisciplinaris (Gràcia Territori Sonor, UmésDos, As Meninas, Explica't, Christian Riedeberg-EI Palomar i Tantàgora), i els nous artistes residents independents (primer se'ls va anomenar "emergents", però el nom no els va acabar d'agradar i posteriorment es va canviar). Els residents independents eren Cecília Colacrai, Guy Nader/Maria Campos, Roser López Espinosa, Anna Rubirola, Pere Faura, Sebastián García Ferro, Mireia de Querol i Sarah Anglada. La Caldera els donà suport, amb quotes molt reduïdes per a l'ús dels espais, i se'ls implicà en el projecte global. Com a part del nou rumb, en col·laboració amb algunes entitats del barri es va voler qüestionar també la funció i la utilitat del centre de creació dins el seu context específic, la vila de Gràcia, i es va provar de replantejar el centre en el nou context social i econòmic. El juliol del 2012 (en el marc del programa del GrecMov|l|Ment#3 i com activitat de "Pensament i Arts escèniques") es va realitzar un *book-sprint*, coordinat pel Pedro Soler. Es tractava d'un document realitzat col·lectivament i en un temps limitat (en aquest cas, una setmana), un document que es plantejà i s'obrí al barri amb una reflexió al voltant del paper de l'art i dels artistes a la societat actual, per tractar específicament el paper i les possibles funcions d'un centre de creació a una vila com Gràcia. La realització del *book-sprint* va dur associada la celebració de trobades assembleàries amb persones i entitats del barri, amb l'objectiu de consensuar conjuntament el programa de l'any següent de CalderaBARRI. En el document resultant es plantejaren un ventall de temes que exploren diferents perspectives, com ara "Del perquè del potencial de las artistas de las prácticas en vivo en los procesos sociales contemporáneos", o també "El relato del día a día del proceso de creación".

Són plans que, malauradament, no tindrien una llarga continuïtat. El centre es va veure ofegat pel retard en el pagament de les subvencions de la Generalitat i per la incertesa del futur en aquest aspecte. Un altre problema van ser les denúncies continuades d'un veí de l'edifici de vivendes adjacent, que finalment van trobar en la manca de llicència d'activitat de les plantes superiors de La Caldera la clau per als seus propòsits, que no era altra que fer fora de l'edifici La Caldera. I aconseguiren que, finalment, el març del 2012 el districte no tingués més opció que la d'enviar una ordre de cessament de l'activitat per a aquestes plantes. Sobre aquest tema, l'autocrítica retrospectiva la fa l'Alexis Eupierre: "En posar-nos a treballar a l'espai, l'any 1995, no es van tenir en compte una sèrie de coses, com eren les normatives, les llicències i els plans d'usos. Durant molts anys vam funcionar així, però sense conflictes. En un moment determinat, l'edifici del costat es va reformar, i s'hi van fer lofts, pisos cars per a "gent bé". I, en aquell moment del boom immobiliari, segurament per abaratir costos, van construir sense fer parets mitgeres. Es va fer l'obra nova paret amb paret, sense aïllament. I això, a la gent que va anar-hi a viure li va generar molts conflictes, pels sorolls dels assajos i les músiques de La Caldera. Nosaltres en aquell moment érem molt inexperts, i no vam saber reaccionar. Recordo un dia, quan feien les obres a l'edifici del costat, que un dels paletes va fer un forat, i va treure la mà cap a un dels nostres espais. I nosaltres no vam reaccionar de forma contundent: hauríem d'haver posat una denúncia, i no ho vam fer. Es va tapar el forat i vam tirar endavant. I quan la gent va començar a viure als lofts, tenia aquestes molèsties de sorolls. A part que aquests veïns en concret, el senyor Marc

Manzano i la senyora Susana Casino, són persones força especials, i ens van començar a fer la guitza sense treva. En el període del 2005 havíem reformat la Sala 0 com a espai d'exhibició, i havíem adquirit una llicència d'activitats, cosa que ens va costar molt de temps, dos o tres anys. Però mai no vam poder tenir una llicència d'activitats de tot l'edifici. Vam intentar parlar amb els veïns, pactar amb ells, anar amb cura, posar limitadors de so, limitar els horaris, etcètera. Vam intentar seguir endavant i solucionar la problemàtica, però no va haver-hi manera. Finalment, no ens van posar la denúncia per problemes de so, sinó per no tenir la llicència d'activitats a les plantes superiors. I ens vam preguntar què fer, perquè posar tot en normativa per tal de tenir la llicència total suposava un cost d'un milió dos-cents mil euros aproximadament. I semblava una bogeria, perquè l'edifici no era de la nostra propietat, ni tampoc de propietat pública. Es donava la circumstància que els propietaris, justament, volien vendre l'edifici, i es va començar a fer la gestió d'estudiar la possibilitat que l'Ajuntament el comprés, per fer la reforma, i aconseguir així que La Caldera quedés com un centre de creació de la ciutat, per tota la vida. Aquesta aposta amb l'administració ja s'havia intentat gestionar anys abans, amb l'anterior equip de l'ICUB de l'Ajuntament. Es va negociar durant molt de temps, però malauradament cap polític no es va fer seva aquesta lluita, i després l'opció es va desestimar per considerar-se inviable en el nou context de crisi. La cosa es posava cada vegada més tensa amb els veïns, per les reiterades denúncies. I el districte, que sempre ha estat molt implicat i ens ha donat molt recolzament, en aquell moment donat es va trobar amb les mans lligades. Tot plegat va coincidir amb el fet que l'any 2012 la Generalitat no va poder pagar les subvencions dins dels terminis habituals, cosa que va provocar a la vegada un efecte en cadena devastador en el sector de les arts a Catalunya. Els propis socis, com tota la resta del sector, es va veure molt afectat per la pròpia fragilitat de les estructures, i molt especialment per l'estat d'incertesa respecte al futur que això va provocar. Tot plegat va fer que companyies i associats es veiessin molt collats a l'hora de cobrir despeses i que tota l'activitat en general es veiés greument afectada. Per tant, el conflicte va venir per varies bandes, i la conjuntura generada va esdevenir irresoluble”.

< Mar Medina. Leda. Residència (2011).
© Foto: Yoanam2

1

5

2

3

4

1. *Tu cuerpo, el mío* de Karin Elmore en col·laboració amb La Caldera, La Oveja Negra, La Poderosa i Iberescena (2011). © Foto: Laura Mateu
2. *Taller obert de hip hop* amb Esther Confalonieri (2012). © Foto: Lucía Buedo
3. *Gatos que bailan Pérez por los tejados*. Caldera Barri, Festa Major de Gràcia (2010). © Foto: La Caldera
4. Iliacán. *Pastanagues* (2009). © Foto: Arxiu Iliacán
5. *Taller de dansa integrada* amb Jordi Cortés (2010). © Foto: Yoanam2

Nous paradigmes des de La Caldera: dansa i societat

liquidDocs > La Caldera ha estat oberta des dels seus orígens, com s'ha vist, a la permeabilitat social, i s'ha convertit en una plataforma que ha rebut i ha participat en múltiples iniciatives externes al centre: d'altres plataformes, d'altres centres, d'altres estaments. L'interès en els processos de treball i la transversalitat de les creacions que sorgien del centre eren també coherents amb una visió de la dansa que, amb el temps, va conduir a nous paradigmes. Aquesta actitud del centre de Gràcia es veuria amplificada, mitjançant els enfocaments i els treballs d'alguns dels seus socis, cap a una orientació eminentment social, educativa i participativa de les arts del moviment, que desfeien així l'embruix de l'alta cultura: el rol encarcarat del públic hipnotitzat a la platea, i de l'artista consagrat al pedestal de l'escenari.

Nuevos paradigmas desde La Caldera: danza y sociedad

liquidDocs > La Caldera ha estado abierta desde sus orígenes, como se ha visto, a la permeabilidad social, y se ha convertido en una plataforma que ha recibido y ha participado en múltiples iniciativas externas al centro: otras plataformas, otros centros, otros estamentos. El interés por los procesos de trabajo y la transversalidad de las creaciones que surgían del centro eran también coherentes con una visión de la danza que, con el tiempo, condujo a nuevos paradigmas. Esta actitud del centro de Gràcia se vería amplificada, mediante los enfoques y los trabajos de algunos de sus socios, hacia una orientación eminentemente social, educativa y participativa de las artes del movimiento, que deshacían así el embrujo de la alta cultura: los roles cara a cara del público hipnotizado en la platea, y del artista consagrado en el pedestal del escenario.

Primero Nats Nus con Claudia Moreso, e Iliacan y Búbulus después, trabajaron en el ámbito de la danza infantil y juvenil. Toni Mira realizó proyectos en las prisiones, y Álvaro de la Peña llevó la danza a los barrios y a los pueblos, para proponer una "Danza para cualquiera". Desde el 1994, SenZa TemPo trabajó también en propuestas para el espacio público que tuvieron mucho recorrido, y que llevaban implícitas toda una serie de cuestiones estéticas y de relaciones de cariz social. Convencían, con escenas intimistas y poéticas, a un público quizás ajeno a las grandes salas y a las salas alternativas. Todo ello encontró la continuidad y la coherencia en las propuestas de la línea CalderaBARRI, con eventos como "Portes secretes", que llevaban la danza a la calle e implicaban a gente no profesional.

La danza como herramienta social, o la danza ya no sólo como espectáculo, sino como actividad para todo el mundo, tiene sus virtudes y sus hitos. Pero también genera dilemas, porque propone muchos retos y desafíos. Según Inés Boza, desde los inicios de su carrera los intereses y motivaciones de las artes escénicas y la danza han ido variando, y han ido incorporando agentes y factores diferentes hasta llegar, según ella, a situaciones contradictorias o como mínimo ambiguas: *"En los inicios, como objetivo había un verdadero compromiso estético y ético de encontrar una verdad en escena, de poner en valor la singularidad de los intérpretes, de buscar un arte escénico vivo, una danza viva, con profesionales que no se hacen en un curso ni en dos, sino con años de práctica escénica. Ahora se replantea la relación público/creador, profesional/amateur, la creación se está extendiendo, lo que está muy bien. Todo se plantea de una manera mucho más social, mediante la implicación de gente de fuera. Están apareciendo "las dramaturgias de lo real": los actores son personas que no son profesionales, y desde las instituciones se apoya el teatro amateur y se exigen réditos sociales, como si lo social no estuviera implícito en lo que hacemos... Yo ahí vivo en una contradicción, porque hemos luchado mucho por profesionalizar y dignificar este sector"*. Según Boza, con la apertura del centro de creación de La Caldera hacia ciertas tendencias y actividades merecería que éste reconsiderara su modelo, y se plantearan algunas preguntas: *"Éste era un tema que se planteaba en muchas reuniones: ¿Dónde está la diferencia entre un centro de creación y un centro cívico? Porque los centros cívicos hacen muchas actividades, y muy buenas. Pero para mí, a nivel de concepto de centro la clave está ahí, en esa pregunta"*.

Álvaro de la Peña participó en 2007 en la primera edición del simposio MOV-S, celebrado en el Mercat de les Flors de Barcelona, con la conferencia *La danza del futuro, ¿para quién?*. Ocupado desde hacía tiempo en las facetas más sociales y participativas de la danza, en su intervención Álvaro pedía lo siguiente: *"que no perdamos por el camino cualidades que han hecho de la danza en los últimos tiempos y en nuestro país un motor de vanguardia, de irreverencia... de creatividad, y que no afrontemos el futuro con menor energía"*. Y más

Primer Nats Nus amb la Claudia Moreso, i Iliacan i Búbulus després, van treballar en l'àmbit de la dansa infantil i juvenil. El Toni Mira va realitzar projectes a les presons, i l'Álvaro de la Peña va dur la dansa als barris i als pobles, per proposar una "Danza para cualquiera". Des del 1994, SenZa TemPo va treballar també en propostes per a l'espai públic que van tenir molt recorregut, i que duïen implícites tot un seguit de qüestions estètiques i de relacions de caire social. Convencien amb escenes intimistes i poètiques un públic potser aliè a les grans sales i a les sales alternatives. Tot plegat va trobar la continuïtat i la coherència de les propostes de la línia CalderaBARRI, amb esdeveniments com "Portes secretes", que duïen la dansa al carrer i implicaven a gent no professional.

La dansa com a eina social, o la dansa ja no només com a espectacle, sinó com a activitat per a tothom, té les seves virtuts i les seves fites. Però també genera dilemes, perquè proposa molts reptes i desafiaments. Segons la Inés Boza, des dels inicis de la seva carrera els interessos i motivacions de les arts escèniques i la dansa han anat variant, i han anat incorporant agents i factors diferents fins arribar, segons ella, a situacions contradictòries o com a mínim ambigües: *"En los inicios, como objetivo había un verdadero compromiso estético y ético de encontrar una verdad en escena, de poner en valor la singularidad de los intérpretes, de buscar un arte escénico vivo, una danza viva, con profesionales que no se hacen en un curso ni en dos, sino con años de práctica escénica. Ahora se replantea la relación público/creador, profesional/amateur, la creación se está extendiendo, lo que está muy bien. Todo se plantea de una manera mucho más social, mediante la implicación de gente de fuera. Están apareciendo "las dramaturgias de lo real": los actores son personas que no son profesionales, y desde las instituciones se apoya el teatro amateur y se exigen réditos sociales, como si lo social no estuviera implícito en lo que hacemos... Yo ahí vivo en una contradicción, porque hemos luchado mucho por profesionalizar y dignificar este sector"*. Segons Boza, l'obertura del centre de creació de La Caldera cap a certes tendències i activitats mereixeria que aquest reconsiderés el seu model, i es plantegessin algunes preguntes: *"Éste era un tema que planteaba en muchas reuniones: ¿Dónde está la diferencia entre un centro de creación y un centro cívico? Porque los centros cívicos hacen muchas actividades, y muy buenas. Pero para mí, a nivel de concepto de centro la clave está ahí, en esa pregunta"*.

Amb la conferència *La danza del futuro, ¿para quién?*, L'Álvaro de la Peña va participar el 2007 a la primera edició del simposi MOV-S, celebrat al Mercat de les Flors de Barcelona. Ocupat des de feia temps en les facetes més socials i participatives de la dansa, en la seva intervenció l'Álvaro demanava el següent: *"que no perdamos por el camino cualidades que han hecho de la danza en los últimos tiempos y en nuestro país un motor de vanguardia, de irreverencia... de creatividad, y que no afrontemos el futuro con menor energía"*. I més endavant proposava: *"Las danzas del futuro, sean las que sean las distintas evoluciones que las generaciones, tanto la nuestra como las que vienen, desarrollen, tienen que ser "no para cualquiera" pero sí desde luego "al alcance de cualquiera". (He usado el plural apostá, para no olvidarnos del abanico de posibilidades que la danza tiene). La danza no es para cualquiera, como no lo es toda la literatura, la pintura o la poesía. La gente tiene sus gustos y preferencias y, además, existen las modas. El problema que se nos plantea es preguntarnos si esta élite que hoy se acerca a la danza es toda la que podría ser. Dicho de otra forma, todo el público potencial, todas las capas sociales, ¿tienen la misma capacidad e igualdad de condiciones para acceder a la danza?"*. Pensant en el devenir de les arts del moviment

adelante proponía: *“Las danzas del futuro, sean las que sean las distintas evoluciones que las generaciones, tanto la nuestra como las que vienen, desarrollen, tienen que ser “no para cualquiera” pero sí desde luego “al alcance de cualquiera”. (He usado el plural apostá, para no olvidarnos del abanico de posibilidades que la danza tiene). La danza no es para cualquiera, como no lo es toda la literatura, la pintura o la poesía. La gente tiene sus gustos y preferencias y, además, existen las modas. El problema que se nos plantea es preguntarnos si esta élite que hoy se acerca a la danza es toda la que podría ser. Dicho de otra forma, todo el público potencial, todas las capas sociales, ¿tienen la misma capacidad e igualdad de condiciones para acceder a la danza?”*. Pensando en el devenir de las artes del movimiento en los últimos años, De la Peña explica hoy de este modo la doble evolución de la danza: mientras una de las líneas pierde riesgo y osadía, se concentra y se hace más elitista, y propone un “producto”, otra danza se difumina para llegar cada vez a más gente: *“Creo que, en términos profesionales, existe la sensación generalizada de cierta falta de energía en el ámbito de la danza. En el sentido de que antes, cuando se inició La Caldera, la gente hacía más lo que quería, porque no tenía nada que perder. Quizás es algo que tenga que ver con la obsesión por los ‘resultados’, con cierta acomodación en lo que concierne a la estética. O con la presencia y la influencia de los ‘mercados’ y, en definitiva, con todo este engranaje en el que actualmente nos hallamos inmersos, y que quizás hace un tiempo no era tan determinante o evidente, o sencillamente aún no existía... Con el tiempo, estamos todos más supeditados a cuestiones económicas, de prestigio y de glamoures, y en cierto modo el carácter revolucionario de la danza se ha perdido un poco. Pero, por otro lado, la danza también se ha abierto a la sociedad. La gente se ha dado cuenta de que no tienes que ser únicamente un mirón: uno también puede hacer la danza. Y de ahí salen esas actividades con niños, con presos, o lo que hago yo ‘con cualquiera’... Es un movimiento súper bonito, porque recupera cierta irreverencia en el arte, y porque devuelve a la sociedad lo que ésta nos ha dado, a la vez que se desmitifica el arte como algo que sólo pueden hacer unos seres elegidos... Actualmente existe esta apertura de la danza, que convive con cierto anquilosamiento y aburguesamiento, con los premios, con la necesidad de que te otorguen otra producción...”*.

Nats Nus es otra compañía de fundadores de La Caldera que explora estos ámbitos, con Claudia Moreso como responsable de los proyectos educativos y de danza infantil, y Toni Mira con los talleres de danza en las prisiones. Toni Mira, quién a lo largo de los años fue tratando de introducir los grupos de trabajo de sus proyectos en el centro de Gràcia, dice: *“La compañía Nats Nus Dansa, con lo que más se involucró fue con el tema infantil. La compañía empezó a hacer cosas con niños, y más que usar La Caldera para hacerlo, lo que se hizo fue importarlo aquí, y hacer espectáculos infantiles en el centro. El otro aspecto en el que se ha trabajado ha sido lo social. Yo personalmente estuve a lo largo de cuatro años dando talleres de videodanza en las prisiones, y esto después también lo importamos a La Caldera. O sea que, en mi caso, no me he involucrado desde La Caldera a hacer cosas, sino que más bien he hecho cosas fuera de La Caldera, y después las he traído aquí, porque tenían cabida y han podido enriquecer La Caldera y enriquecerme a mí mismo. De entre estas actividades, hemos hecho varios espectáculos infantiles para el barrio, cosa que en La Caldera ya se hacía con los espectáculos de danza para adultos, y que es una cosa que también ha hecho la compañía lliacan. Y las actividades más potentes, o más diferentes al resto, han sido la presentación de las cuatro ediciones del Lavda, el Laboratorio de Vídeo Danza y las videodanzas que habíamos hecho con la asociación Finmatun, que trabaja en las prisiones. Eran unas presentaciones que se hacían con un debate en el que participaba algún preso que ya había salido, o a quién habían dado un permiso. Y el tercer año también hicimos una actuación con ocho presas, que estuvieron actuando en directo en La Caldera. Fue como un fin de semana de bolo, pues conseguimos que las presas pasaran la noche fuera. Después de actuar, las presas fueron a dormir en nuestras casas, y el día siguiente volvieron a actuar. Se llenó la Sala 0, hubo debates, y una exposición en el vestíbulo con vídeos y fotografías... fue una movida muy interesante.*

en els darrers anys, De la Peña explica avui d’aquesta manera la doble evolució de la dansa: mentre una de les línies perd risc i gosadia, es concentra i es fa més elitista, i proposa un “producte”, una altra dansa es difumina per arribar cada vegada a més gent: *“Creo que, en términos profesionales, existe la sensación generalizada de cierta falta de energía en el ámbito de la danza. En el sentido de que antes, cuando se inició La Caldera, la gente hacía más lo que quería, porque no tenía nada que perder. Quizás es algo que tenga que ver con la obsesión por los “resultados”, con cierta acomodación en lo que concierne a la estética. O con la presencia y la influencia de los “mercados” y, en definitiva, con todo este engranaje en el que actualmente nos hallamos inmersos, y que quizás hace un tiempo no era tan determinante o evidente, o sencillamente aún no existía... Con el tiempo, estamos todos más supeditados a cuestiones económicas, de prestigio y de glamoures, y en cierto modo el carácter revolucionario de la danza se ha perdido un poco. Pero, por otro lado, la danza también se ha abierto a la sociedad. La gente se ha dado cuenta de que no tienes que ser únicamente un mirón: uno también puede hacer la danza. Y de ahí salen esas actividades con niños, con presos, o lo que hago yo “con cualquiera”... Es un movimiento súper bonito, porque recupera cierta irreverencia en el arte, y porque devuelve a la sociedad lo que ésta nos ha dado, a la vez que se desmitifica el arte como algo que sólo pueden hacer unos seres elegidos... Actualmente existe esta apertura de la danza, que convive con cierto anquilosamiento y aburguesamiento, con los premios, con la necesidad de que te otorguen otra producción...”*.

Nats Nus és una altra companyia de fundadors de La Caldera que explora aquests àmbits, amb la Claudia Moreso com a responsable dels projectes educatius i de dansa infantil, i el Toni Mira amb els tallers de dansa a les presons. El Toni Mira, qui al llarg dels anys va anar fent entrar els grups de treball dels seus projectes al centre de Gràcia, diu: *“La companyia Nats Nus Dansa, allò amb què més es va involucrar va ser amb el tema infantil. La companyia va començar a fer coses amb nens, i més que usar La Caldera per fer-ho, el que es va fer va ser importar-ho aquí, i fer espectacles infantils al centre. L’altre aspecte en el que s’ha treballat ha estat el social. Jo personalment vaig estar al llarg de quatre anys donant tallers de videodansa a les presons, i això després també ho vam importar a La Caldera. O sigui que, en el meu cas, no m’he involucrat des de La Caldera a fer coses, sinó que més aviat he fet coses fora de La Caldera, i després les he portat aquí, perquè hi tenien cabuda i han pogut enriquir La Caldera i enriquir-me a mi mateix. D’entre aquestes activitats, hem fet varis espectacles infantils per al barri, cosa que a La Caldera ja es feia amb els espectacles de dansa per a adults, i que és una cosa que també ha fet la companyia lliacan. I les activitats més potents, o més diferents a la resta, han estat la presentació de les quatre edicions del Lavda, el Laboratori de Vídeo Dansa i les videodanses que havíem fet amb l’associació Finmatun, que treballa a les presons. Eren unes presentacions que es feien en un debat en el que participava algun pres que ja havia sortit, o a qui havien donat un permís. I el tercer any també vam fer una actuació amb vuit preses, que van estar actuant en directe a La Caldera. Va ser com un cap de setmana de bolo, doncs vam aconseguir que les preses passessin la nit fora. Després d’actuar, les preses van anar a dormir a les nostres cases, i l’endemà van tornar a actuar. Es va omplir la Sala 0, hi va haver debats, i una exposició al vestíbul amb vídeos i fotografies... va ser una moguda força interessant. Això havia de seguir, volíem involucrar el Mercat de les Flors, que es fes una companyia de dansa amb interns i internes, però va arribar la crisi, i no hi havia ni un duro per fer-ho”*.

Dies de Nodes (2012). © Foto: Alfred Mauve

Esto tenía que seguir, queríamos involucrar al Mercat de les Flors, que se hiciera una compañía de danza con internos e internas, pero llegó la crisis, y no había ni un duro para hacerlo”.

Claudia Moreso, que ha ideado y llevado a cabo a lo largo de los años los espectáculos y los talleres infantiles de Nats Nus, ve en esta área de la danza un futuro factible y recomendable. Incluso, como posible o hipotética renovación de La Caldera, si se diera el caso. El ámbito infantil y social podrían ser, según Claudia, una salida posible del cul-de-sac al que la disciplina se ha visto abocada: *“Hay una tendencia general en el mundo de la danza, que es la necesidad de formar un nuevo público, de no hacer una cosa muy elitista y aislada, alejada de la gente. Yo, al decidir que quería hacer un trabajo de danza con niños, ya tenía esta intención. La danza puede ser una compañía haciendo un espectáculo, pero también pueden ser unos niños bailando, aprendiendo a bailar en la escuela. Y lo veíamos cuando íbamos a un teatro y no se llenaba de público, o cuando en La Caldera teníamos un espacio de exhibición, en la Sala 0 mismo, donde sí que venía público, pero eran un poco los mismos de siempre. Hay que construir y ofrecer puentes, y con Nats Nus siempre hemos procurado hacer un tipo de danza cercana a la gente. No nos ha interesado tanto que venga un buen crítico, como la vecina de arriba. Y quizás esto ha faltado un poco: creo que dentro de la danza hay muchísimos estilos, pero en Barcelona se ha apostado mucho por un único tipo de producto, olvidando otros que también tienen público y facilitan que la gente se pueda acercar. Se ha apostado por un tipo de danza más experimental, con la que puede ser más difícil conectar. Por eso creo que es interesante trabajar desde la base, con los más pequeños, para normalizar la danza. Tal como se ha hecho con la pintura, por ejemplo, con la que la gente es capaz de disfrutar de una exposición de arte contemporáneo”.* Claudia no le quita mérito y reconoce el valor de la impronta experimental de La Caldera, pero también apuesta por una apertura de la danza a la sociedad, mientras añade este análisis de lo acontecido con la danza en nuestro ámbito: *“Aquí, en Barcelona, se eliminó lo poco que había danza, como el clásico y el neoclásico. A mí personalmente son estilos que no me gustan mucho, pero entiendo que tienen que existir, porque hay mucha gente a la que sí que le gustan. En cambio, aquí se ha apostado sólo por el contemporáneo, y de un estilo muy concreto: válido, pero del que sólo puede disfrutar una parte del público. Se ha apostado por los laboratorios de creación, y ha quedado un gran vacío. La Caldera mismo ha apostado mucho por eso, y está bien, porque tiene que existir un lugar donde esto se haga, pero hay que abrir otras posibilidades para el público, hay que permitir que coexistan varias opciones... Creo que si hay un proyecto futuro de La Caldera, tendría que pasar por aquí, por abrir puertas a niños, adolescentes, familias...”.*

La Claudia Moreso, que ha ideat i dut a terme al llarg dels anys els espectacles i els tallers infantils de Nats Nus, veu en aquesta àrea de la dansa un futur factible i recomanable. Fins i tot, com a possible o hipotètica renovació de La Caldera, si es donés el cas. L'àmbit infantil i social podrien ser, segons la Claudia, una sortida possible del cul-de-sac en què la disciplina s'ha vist abocada: *“Hi ha una tendència general en el món de la dansa, que és la necessitat de formar un nou públic, de no fer una cosa molt elitista i aïllada, allunyada de la gent. Jo, en decidir que volia fer un treball de dansa amb nens, ja tenia aquesta intenció. La dansa pot ser una companyia fent un espectacle, però també poden ser uns nens ballant, aprenent a ballar a l'escola. I ho veïem quan anàvem a un teatre i no s'omplia de públic, o quan a La Caldera teníem un espai d'exhibició, a la Sala 0 mateix, on sí que venia públic, però eren una mica els mateixos de sempre. Cal bastir i oferir ponts, i amb Nats Nus sempre hem procurat fer un tipus de dansa propera a la gent. No ens ha interessat tant que vingui un bon crític, com la veïna de dalt. I potser això ha faltat una mica: crec que dins la dansa hi ha moltíssims estils, però a Barcelona s'ha apostat molt per un únic tipus de producte, oblidant-ne d'altres que també tenen públic i faciliten que la gent es pugui apropar. S'ha apostat per un tipus de dansa més experimental, amb la que pot ser més difícil de connectar. Per això crec que és interessant treballar des de la base, amb els més petits, per tal de normalitzar la dansa. Tal com s'ha fet amb la pintura, per exemple, amb la que la gent és capaç de gaudir d'una exposició d'art contemporani”.* La Claudia no li treu mèrit i reconeix el valor del segell experimental de La Caldera, però també aposta per una obertura de la dansa a la societat, mentre afegeix aquesta anàlisi del succeït amb la dansa en el nostre àmbit: *“Aquí, a Barcelona, es va eliminar la mica que hi havia de dansa, com el clàssic i el neoclàssic. A mi personalment són estils que no m'agraden gaire, però entenc que han d'existir, perquè hi ha molta gent a la que sí que li agraden. En canvi, aquí s'ha apostat només pel contemporani, i d'un estil molt concret: vàlid, però del que només en pot gaudir una part del públic. S'ha apostat pels laboratoris de creació, i ha quedat un gran forat. La Caldera mateix ha apostat molt per això, i està bé, perquè ha d'existir un lloc on això es faci, però cal obrir altres possibilitats per al públic, cal permetre que coexisteixin diverses opcions... Crec que, si hi ha un projecte futur de La Caldera, hauria de passar per aquí, per obrir portes a nens, adolescents, famílies...”.*

L'interès en els processos de treball i la transversalitat de les creacions que sorgien del centre eren també coherents amb una visió de la dansa que, amb el temps, va conduir a nous paradigmes...

CalderaenXarxa

La Caldera està connectada a diversos centres, plataformes i xarxes, de manera transversal, en totes les seves activitats. Forma part de la Plataforma Caníbal -L'Animal a l'esquena, La Poderosa, la Porta i Nu2's- i de l'associació Nodes de Gràcia -Experimentem amb l'Art, Gràcia Territori Sonor, Saladestar i Tragantdansa. També és sòcia de l'IETM i de la Fundació Euromediterrània Anna Lindh. Altres projectes enXarxa amb el Mercat de les Flors, Festival Grec, LiquidDocs, la Iguana Cinefòrum, el Certamen Coreogràfico de Madrid, entre d'altres.

CalderaResidències

La major part dels socis fundadors continuen treballant a La Caldera i, conjuntament, apadrinen dos joves artistes cada any. Les instal·lacions també s'obren a nous residents en convocatòries anuals i es facilita l'espai de treball a una companyia associada.

CalderaAula

La Caldera ofereix classes tècniques per a professionals, cursos intensius d'estiu, i laboratoris, amb els quals fomenta la transmissió de coneixement, pràctic i teòric, per acostar els creadors a diverses metodologies i pràctiques artístiques.

CalderaBarri

Els artistes de La Caldera generen activitats pedagògiques, familiars i de caràcter social amb la voluntat d'incidir sobre el territori immediat: el barri de Gràcia i la seva gent.

CalderaPúblics

L'artista i la seva obra s'apropen al públic, en un context de proximitat, a través de les presentacions dels laboratoris de creació, les aules obertes i altres projectes. Activitats que són gratuïtes per a tothom, però amb un aforament limitat!

CalderaGrec

En el marc del Grec Festival de Barcelona, es presenten dos programes: per un cantó, la selecció de treballs dels artistes residents al centre durant el 2010 junt amb artistes vinculats a diferents espais i plataformes europees i, per l'altre, la proposta de la plataforma AREAtangent.

La PrinZipal

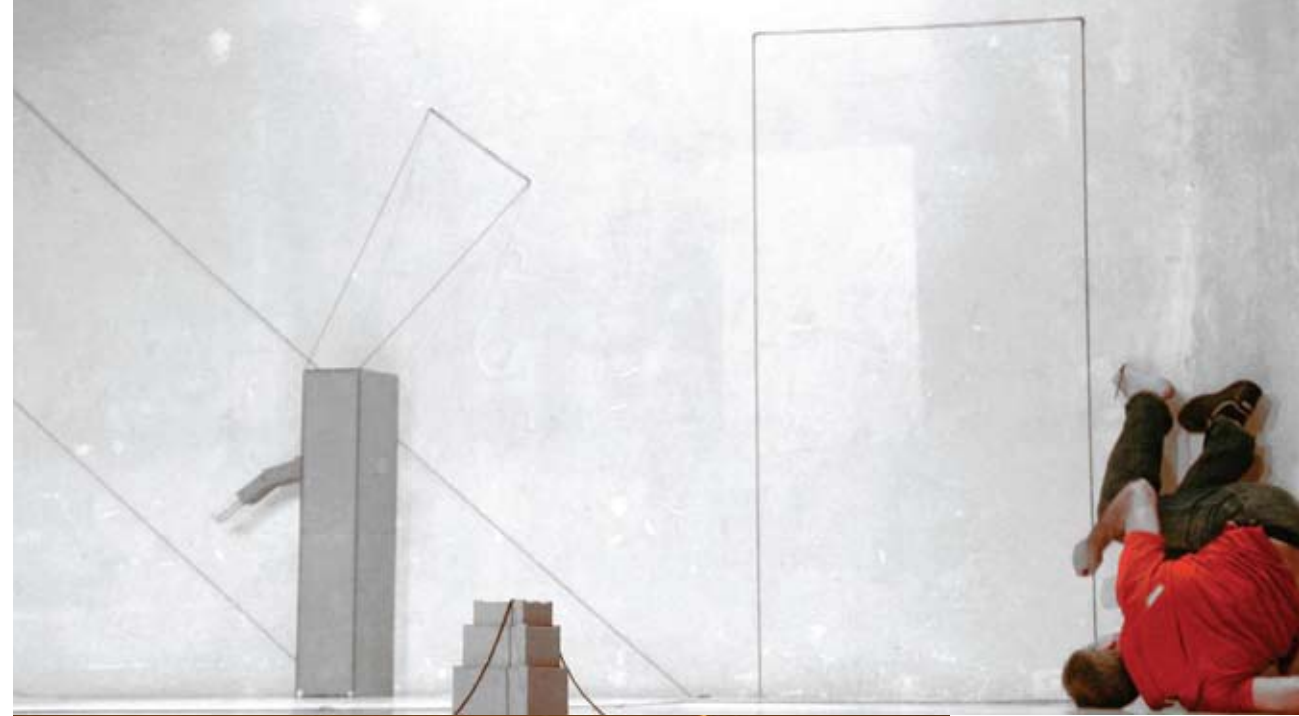
Un nou espai on conviuen les oficines de producció dels artistes residents, a més d'estar còmodament habilitat com a *meeting point* dels usuaris i amics de La Caldera.

Roser López Espinosa. *Miniatura*. MovijMent #1.
Festival Grec (2010).
© Foto: Yoanam2

1

2
3

1. Rita Vilhena. *If you tell him everything how can you suffer?* (2011).
© Foto: Marina Raurell
2. *Projecte Miniatures*, en col·laboració amb l'Oficina. *Movj|Ment #2* (2011). © Foto: Marina Raurell
3. *Miniatures*. *Movj|Ment #2*. Festival Grec (2011).
© Foto: Marina Raurell

1. Paula G. Quintana. *El Eco*. Caldera Obert (2011).
© Foto: Marina Raurell
2. Suministros Domènech. *Caldera's Break*. Caldera Obert (2010). © Foto: Yoanam2
3. Vera Lidia García. *La inmersión*. Caldera Obert (2010). © Foto: Yoanam2

4. Destinatarias&cia. Xus Picher y Natalia Jiménez. *En la creación de Ruta 1ª a la izquierda*. Residència (2009). © Foto: Renata Novella
5. Esther Forment. *Post' mortem*. Caldera Obert (2011). © Foto: Marina Raurell

1

2
3

1. Iliacán. *Nomsona* (2010). © Foto: Ag Fotografía
2. La Intrusa. *Pobres Bestias* (2009).
© Foto: David Ruano
3. Cristina Nuñez. *Bang Bang* (2012).
© Foto: Bird Joanhello

4

4. Ona Fusté+Phoebe Osborne. *Role Call*.
Caldera Obert (2010).
© Foto: Yoanam2
5. Pere Faura. *Bomberos con grandes mangueras* (2012).
© Foto: Alfred Mauve
6. Cristina Nuñez. *Bang Bang* (2012).
© Foto: Bird Joanhello

5

6

Y en ese mirar,

1

1. Guy Nader y Maria Campos. *Zenith*.
PanoraMix #2 (2012).
© Foto: Anna Arroyo
2. Matanicola. *Untitled* 2010.
Mov|||Ment #1. Festival Grec (2010).
© Foto: Yoanam2

2

1

2

3

4

1. Colectivo 96°. *Fingir*. Panoramix (2012).
© Foto: Alfred Mauve
2. Sarah Anglada. *Karaoke Grill*.
Mov|j|Ment #3. Festival Grec (2012).
© Foto: Alfred Mauve
3. Los Corderos. *El cel dels tristos*. Panoramix (2012).
© Foto: Alfred Mauve
4. Pablo Esbert. *Edit*. Mov|j|Ment #3 Festival Grec (2012).
© Foto: Alfred Mauve

1

3

2

4

1. Susana Goullart i Viviane Calvitti. *Brasucata.es*. Residència (2011). © Foto: Yoanam2
2. Gustavo Guirado. *Assaig de El rey, la reina y el médico* (2012). © Foto: Alfred Mauve
3. Actuació Thomas Hauert. *Stage d'estiu* (2012). © Foto: Alfred Mauve
4. Diego Anido. *Cucaracha*. Residència (2011). © Foto: Yoanam2

2

1. Patricia Fuentes y Natxo Montero. *Cami de prima qualitat*. MovjijMent #1. Festival Grec (2010). © Foto: Jesús Vallinas
2. Patricia Caballero. *Chronoscopio*. MovjijMent #1. Festival Grec (2010). © Foto: Yoanam2
3. Noemí Viana i Jesús Rubio. *White Rabbit*. Residència (2011). © Foto: Marina Raurell

3

1

- 1. *Impront* amb la col·laboració de Gràcia Territori Sonor. (2012). © Foto: Alfred Mauve
- 2, 3. Laboratori Kolbebasar d'Angels Margarit / 20è aniversari Cia. *Mudances* (2010). © Foto: Guillaume Poussou
- 4. Clara Tena. *Feather Leather*. Mov||Ment #1. Festival Grec (2010). © Foto: Yoanam2
- 5. *La Intrusa*. *Pobres bestias* (2009). © Foto: David Ruano

2

3

4

5

1

2

3

4

1. Búbulus. *Julius i Montserrat* (2012).
© Foto: Josep Aznar
2. Montse Colomé. *La Festa de Jordi Prat i Coll. Carta blanca*. (2009). © Foto: La Caldera
3. Cia. Vero Cendoya. *Antagònics. PanoraMix #1* (2012).
© Foto: Alfred Mauve
4. Amaranta Velarde. *Lo natural. PanoraMix #2* (2012).
© Foto: Alfred Mauve

1

2

1. Mopa. *Mala suerte o falta de talento*.
Movj|lMent #1. Festival Grec (2010). © Foto: Yoanam2
2. The guinea pig collective. *Blackbox*. Residència (2010).
© Foto: Yoanam2
3. Cecilia Colacraí. *Azul como una naranja* (2009).
© Foto: Débora Tenenbaum
4. Cecilia Colacraí. *La incorruptible belleza de la distancia*.
PanoraMix #1 (2012).
© Foto: Alfred Mauve

3

4

1
2

3
4

1. Álvaro de la Peña i Raphaëlle Perreault. Projecte BCN_Montreal. *Cal·ligrames en moviment*. Itinerari dansat per Barcelona en col·laboració amb el Festival Grec (2013). © Foto: Alfred Mauve
2. Cia Prismata i Family Art productions. *Els desgraciats*. PanoraMix #1 (2012). © Foto: Noemí Riba
3. Búbulus. *Sola* (2011). Fot. Marina Raurell
4. SenZa TemPo. *Assaig de Julieta Unplugged* (2012). © Foto: Alfred Mauve

Booksprint

Mov-i-Ment #3, La Caldera Grec 2012

Pedro Soler (exdirector d'Hangar) va comissariar la tercera edició de Ment #3. La proposta va consistir en que un grup d'artistes i pensadors de diferents disciplines fes una acampada a La Caldera durant una setmana amb l'objectiu de crear un llibre exprés (*booksprint*) en relació al pensament sobre les arts escèniques. A continuació podeu llegir alguns dels fragments d'aquest *booksprint*.

Mov-i-Ment #3, La Caldera Grec 2012

Pedro Soler (exdirector de Hangar) fue el comisario de la tercera edición de Ment#3. La propuesta consistió en que un grupo de artistas y pensadores de diferentes disciplinas hicieran una acampada en La Caldera durante una semana con el objetivo de crear un libro exprés (*booksprint*) en relación al pensamiento sobre las artes escénicas. A continuación podéis leer algunos de los fragmentos de este *booksprint*.

1. Elaboració del *Booksprint*.

Movij|Ment #3. Festival Grec (2012).

© Fotos: Alfred Mauve

Itziar Pascual, La tradición en las artes escénicas

La tradición no es una losa, es una manifestación de humildad.

Antes de nosotras, otras, otros, nos precedieron: aportaron su alma, su sudor, su experiencia.

Es un patrimonio inmaterial de sentido, que recogemos, releemos, repensamos...

Esa condición inmaterial es ontológica en la danza y en las artes escénicas.

No hablamos de literatura; hablamos de dramaturgia. Una soleá es una catedral, dice Gelabert.

Sólo cuando la tradición ha sido excluida, cortocircuitada, cuando la tradición ha sido planteada en términos excluyentes, nos encontramos ante un problema creador.

La tradición no es unívoca; no es singular; no es firme.

Las tradiciones, cuando son impuestas como deber, asfixian y devienen en instrumentos del Poder para negar el fluido del presente.

Cuando la tradición deviene en un ejercicio de conservación, repetitivo, reiterativo, negador, la relación con el presente se plantea en términos de oposición y rechazo.

Si la tradición es inflexible no es tradición, es necrología.

La tradición utilizada como herramienta identitaria es pavorosa.

La cultura necrológica- conmemoraciones, centenarios, bicentenarios, tricentenarios – es un instrumento conservador, si no permite que afloren la multiplicidad de tradiciones, incluidas las negadas. Como el escabeche, preserva enlatada la experiencia. La nostalgia es muy peligrosa: implica un prejuicio (excluyente) del aquí y el ahora.

Sin conciencia de las tradiciones, todo propósito artístico deviene en ingenuidad de enfant terrible. El artista que cree hacerse a sí mismo, acaba proyectando un ideal monárquico. Como el Coriolano de Shakespeare, acaba ubicando Roma en el lugar en el que él está.

“Y un saludo a todos. A los vivos y a los muertos, ya que vivos y muertos componen un país. A los vivos para desearles felicidad y a los muertos para recordarlos cariñosamente porque representan la tradición del pueblo y porque gracias a ellos estamos todos aquí.”

Federico García Lorca: “Alocución al pueblo de Fuente Vaqueros”. *Obras Completas*. Volumen III. Galaxia Gutenberg. Barcelona, 1997. Pág. 214.

Helena Torres,

Escojo “La cocina” por el espacio que evoca: es el terreno comunal por excelencia; donde se cuecen las

habas, se corta el bacalao y se coge la sartén por el mango; donde se produce (con cariño) aquello que nos alimentará; donde se com-partirá el pan (compan, com-pañía). También porque la cocina de La Caldera es un lugar bello y amable.

Escojo “La cocina” y hago trampa, porque al leer el fragmento recuerdo el momento en que se discutió sobre la osteoporosis social a la vez que la sonrisa preocupada de la persona que planteó el concepto. Escojo “La cocina” porque describe amorosamente el momento que estamos viviendo: el esqueleto social roto, todo síntomas, ningún remedio. Sólo queda cambiar el cuerpo. O morir.

Escojo “La cocina” porque nos urge a la acción: “No es el momento para la nostalgia, cuanto para la acción presente.”

Fragmento escogido por Helena Torres

Charo Hernández Catalan,

La selección:

El teatro amoroso

En el ejercicio de la acción teatral ha existido una forma de hacer teatro y danza, que no esperaba más de lo que era; que se definía por el propósito voluntario y participativo de sus integrantes. La acción escénica era fin en sí mismo: teatro amoroso.

Shakespeare, que tanto habla del amor en El sueño de una noche de verano, nos presenta el teatro amoroso de los artesanos. Aman lo que hacen y lo hacen con error y torpeza. Pero se reúnen en el claro del bosque para hacer lo que aman.

Podemos y debemos aprender mucho del teatro amoroso.

Hacer teatro sin perder de vista que en cada gesto, en cada acto, en cada detalle, hay amor.

¿Cuántas veces establecemos la dicotomía entre profesión y profesionalidad y arte amoroso?

¿Cuántas veces la profesión es la excusa para hacer cualquier cosa sin amor?

¿Cuántas veces ser profesionales es una torpe excusa para no entregar el corazón?

Hablar de amor, como hablar de libertad y de presencia, es nombrar lo frágil.

Estas palabras han sido nombradas tantas veces en vano...

Tantas veces se han manchado de dolor y de muerte. Tanta sangre que se llevó el río, decía La Negra.

Si las artes escénicas dejan de ser amorosas, serán interés y espectáculo: el espectáculo del interés.

Si permitimos que el miedo, el control, la brusquedad de los hechos se imponga, ¿qué habrá de amoroso en lo que hacemos?

Si en vez de creadores devenimos en gestores de lo efímero, ¿Qué quedará?

La oportunidad para la sinestesia, la analogía, la metáfora, requieren de amor y de presencia.

La oportunidad para que la belleza sea portadora de experiencia.

La belleza no es una categoría estética, es una oportunidad para la comprensión y la anagnórisis.

En el amor hay riesgo: no es amoroso elogiar por temor a no ser aceptados.

En el amor hay Ser, presente y presencia.

En el amor hay sinceridad, aunque esta a veces sea dolorosa...

¿Cuántas veces el arte da paso al "¡Ustedes, estimado público, son formidables!"?

¿Cómo habitar el amor cada día?

Los artesanos de Shakespeare están en el claro del bosque. Van a representar la historia de Príamo y Tisbe. Una historia de amor...

El arte nos permite una oportunidad para aprender empatía.

Una oportunidad frágil, imprecisa, esencial.

Una cultura al servicio de la exhibición del poder, de sus violencias, de sus apologías, no nos ayuda a encontrar el difícil camino de la empatía.

Sin la oportunidad para la empatía seremos torpes mecanógrafos de la cultura.

Fragmento escogido por Charo Hernández

Oscar Abril,

Todo centro de producción cultural debería ser entendido como un dispositivo generador de bienes comunales. Un dispositivo generador de procesos, de ideas y de materiales en abierto y para el dominio público. Un dispositivo generador de, retomando aquí la terminología al uso proveniente del pensamiento post-marxista italiano, quehacer creativo. Cooperativo y comunal, disruptivo y disensual. Y en las prácticas culturales en vivo, primero que en cualquier otro sitio. Pero, para ello, un centro de producción cultural, y principalmente un centro de producción de prácticas culturales en vivo, no puede dejar de ser un espacio de lo político. Porque esa lógica no funciona en sí misma sin atender el problema de las necesidades gananciales del cognitariado y de su creciente precarización económica. Por ello, un centro de producción de prácticas culturales en vivo debe constituirse, a la par, en un actor político en favor de postulaciones sociales, políticas y económicas como el procomún pero, también, por ejemplo, la renta básica. Una renta de existencia que garantice la sostenibilidad económica del cognitariado en su trabajo desde y para el dominio público, una renta de existencia que desarrolle la figura social del artista de prácticas en vivo como productor de procesos, ideas y materiales en abierto. Toda otra cosa es mantener el régimen coactivo que representa la estricta y empobrecedora validación actual de nuestra utilidad social bajo la creación incesante de obras para el Mercado. Toda otra cosa es negar a un centro de producción de prácticas culturales en vivo su dimensión potencial como espacio para la investigación, el desarrollo y la innovación social, para el diseño de nuevos modelos macroeconómicos desde la micropolítica.

Fragmento escogido por Oscar Abril

1. Elaboració del Booksprint.
Movj|lMent #3. Festival Grec (2012).
© Fotos: Alfred Mauve

Sebastià Jovani

Practicar el bon art de l'art s'esdevé avui en dia gairebé una gesta. Independentment del resultat final i d'allò que pugui aportar a l'història de la creació contemporània, l'ofici d'artista és en aquests moments sinònim d'un posicionament gairebé polític. Una forma de reclamar l'impossible.

Més enllà dels grans esdeveniments corporatius, les fires multitudinàries i els projectes faraònics, la creació artística viu paral·litzada, quan no asfixiada. Manquen espais de creació, entorns de treball que garanteixin la producció artística i la seva oportuna difusió, i les eines pedagògiques per

acostar aquests processos al públic en general són gairebé inexistent. En aquest context, l'única alternativa que es mostra viable i que registra una activitat més enllà de la vegetació és l'autogestió de projectes per part dels agents interessats, és a dir, els creadors. Val a dir que aquestes iniciatives tenen una implantació desigual, i que en molts casos apareixen com a idees peregrines d'un grup d'utòpics

exploradors enmig del desert. És innegable que per treballar en aquesta direcció cal disposar d'un ecosistema més o menys fèrtil. Un teixit social, cultural i vivencial que resisteixi la desertització i que mantingui un procés evolutiu constant. I no ens enganyem, aquests oasis cada cop són més escassos.

Gràcia és un d'aquests rars exemplars d'ecosistema. Des de sempre, aquest barri ha estat un brou de cultiu en què han bullit en rara consonància projectes associatius, laboratoris d'experimentació artística, una escena subterrània de conspiradors culturals i una barreja social complexa però harmònica. No val a badar, però, creient que estem parlant de l'Arcàdia. La Vila de Gràcia també ha patit els efectes de la política cultural narcòptica i del virus de l'uniformització i l'erosió dels trets identitaris. Molts entorns de creació i de difusió han desaparegut en el decurs dels anys, i els que encara sobreviuen ho fan esquivant tot tipus

1,2. *O tempo Voa*. Nodes de Gràcia (2011).
© Foto: Alfred Mauve

de pressions. Però malgrat tot, resulta un focus de resistència encara encomiable respecte la cultura global d'aparador. Sigui per la tradició del seu teixit o per les noves estratègies de supervivència que el context actual força a desplegar, els creadors artístics a Gràcia confien en la pràctica de la guerrilla:

escamots, cèl·lules d'intervenció, simbiosi i treball en xarxa. La pràctica foucaultiana de la micropolítica.

Nodes de Gràcia és un projecte que respon a aquesta pràctica. Des de fa ja un cert temps, algunes de les entitats graciencques amb més experiència i notorietat en el camp de la creació contemporània des dels més diversos àmbits -de les arts visuals a la creació sonora passant per les arts escèniques o els projectes transdisciplinars- hem apostat per establir un camp de treball conjunt allà on fins llavors només hi havia un grapat de sinèrgies i inquietuts comunes. Són L'Obrador de la Sala Beckett, Gràcia Territori Sonor, La Caldera, Experimentem amb l'Art, Saladestar i TragantDansa. I l'objectiu comú, promoure la creació, donar visibilitat a l'art emergent i crear possibilitats i infraestructures allà on no n'hi ha, partint de tres eixos de treball centrals: "creació, educació i difusió contemporànies".

Certament, algunes d'aquestes entitats ja ofertaven des de feia alguns anys un programa conjunt de portes obertes que, en certa manera, seria l'embrió d'aquesta fórmula d'intel·ligència i supervivència col·lectiva; al mateix temps, s'havien donat ja casos de col·laboració per a projectes puntuals (els Triangles d'Art celebrats l'any 2001 i on hi participaren La Caldera, Gràcia Territori Sonor i Experimentem amb l'Art).

Però el projecte de Nodes de Gràcia va més enllà del camp de l'exhibició o de l'intervenció única i aposta també per la coproducció i en general per una línia de treball regular en xarxa que afecta tots els processos de la creació contemporània: la producció, la difusió i també (i molt important) l'educació.

Els nodes que formem aquest projecte som els altres històrics d'un territori que, com ja destacàvem, gaudeix d'un dens teixit associatiu i d'entitats.

Aquests "altres" històrics desenvolupen una tasca de reconegut prestigi, amb una longevitat considerable i un elevat grau de professionalització. La nostra és una incidència inqüestionable, que queda palesa en l'efecte públic que tenen els festivals i certàmens que organitzen els diversos centres, així com els seus programes formatius, tallers i seminaris. I malgrat ser projectes consolidats, defugen els convencionalismes oficials i segueixen apostant per l'experimentació, tant pel que fa a les propostes artístiques a les que donen cobertura com a la seva pròpia forma d'entendre la gestió cultural. No institueixen un cos homogeni, sinó que promouen la singularitat dels elements que integren la proposta al mateix temps que llauren tots aquells espais intersticials on sigui possible establir algun tipus de cooperació. La metàfora dels "nodes" és aquí innegablement oportuna: cada entitat posseeix una singularitat pròpia, però aquesta singularitat es posa en connexió amb la d'altres nodes afins, amb l'objectiu de teixir una estructura sòlida però al mateix temps oberta.

No deixa de ser curiós (i esperançador) que, en un moment en què s'aposta per una noció aristocràtica i grandiloqüent de la cooperació cultural (no fa gaires dies es projectava un mastodòntic g-8 de la cultura capitanejat pel futur Centre Niemayer d'Avilés, l'Opera House de Sidney o el Pompidou de París, entre d'altres), la creació minoritària mostri aquest nivell d'entusiasme. I val a dir que, quan diem minoritària, no ens referim al seu impacte públic. Per bé que no resulta una iniciativa lligada a la cultura més mediàtica, Nodes de Gràcia garanteix aglutinar un teixit de consumidors d'art gens menyspreable; minoritari, aquí, ens remet a aquell concepte que emprava Gilles Deleuze quan parlava de la literatura -i per extensió, qualsevol pràctica artísticamenor:

aquella que opera en territoris poc visibles, amant de les intervencions culturals de microcirurgia i les estratègies dissipatives, i que en aquesta mateixa manera d'operar garanteix la pervivència del discurs cultural al mateix temps que el desestabilitza i l'obliga a transitar fora dels canals habituals. Davant d'iniciatives que podríem qualificar de decimonòniques (la de les grans empreses culturals aliant-se per establir "lobbys" de treball/influència), la que aquí es presenta és pròpia d'una perspectiva de futur: prioritzar els factors de singularitat, els espais-laboratori independents amb un alt grau d'intercomunicació i les propostes àgils i arriscades. Cultura rizomàtica com a alternativa a la cultura paquidèrmica.

Nodes de Gràcia és una aposta aferrissada per aquest art "menor": tant per la seva vinculació directa amb el camp més experimental -i per tant menys promogut- de la creació contemporània- com pel seu modus operandi. Algunes d'aquestes entitats, fins i tot -cas per exemple de Saladestar o Gràcia Territori Sonor- careixen d'un espai físic determinat i/o obert al públic, factor que posa de relleu la preeminència del treball intangible i simbiòtic d'aquesta xarxa, per bé que els resultats que se cerquen tenen sempre ambició de romandre.

D'un temps ençà el treball d'aquesta xarxa ha deixat d'estar tan sols en la fase de màquines i ha començat a fer-se visible. En casos com aquest, els règims de coproducció o coorganització són un dels vehicles que amb més rapidesa i solvència permet cristal·litzar la xarxa artística. Projectes com Summa Quadraphonica, que va permetre veure un espectacle conjunt de Gràcia Territori Sonor i La Caldera a La Pedrera en motiu del Dia Internacional de la Música (el dia 21 de juny del 2007), l'incorporació d'espais i entitats com Experimentem amb l'Art o l'Obrador de la Sala Beckett al circuit de programacions del Festival LEM o la circulació continuada d'artistes a

esdeveniments de cada un dels centres en són una bona mostra. I en el decurs del mes de desembre del 2007 s'hauran celebrat les primeres jornades de portes obertes impulsades oficialment pel col·lectiu Nodes de Gràcia com a tal i al complert. Durant tres dies (del 14 al 16), la tasca de cada un d'aquests nodes s'haurà pogut veure in situ a través d'una programació que inclou tallers, espectacles específics, sessions pedagògiques, accions... I una setmana després, la capacitat sinèrgica dels diversos llenguatges artístics i disciplines vers les que cada entitat està vinculada haurà quedat palesa en un espectacle de producció conjunta: NODEScartisRES (22 de desembre al Cafè del Centre Cívic de La Sedeta), un esdeveniment que veu de l'herència libèrrima i multívoca del happening i que posa en solfa diversos artistes, discursos i propostes, amb una evident voluntat de diluir fronteres i delimitacions; un acte autodefinit com a "activitat conjuntiva sense règim disciplinari".

Més enllà d'aquesta vessant estètica i lúdica, Nodes de Gràcia té una insubornable faceta política que ens transporta a les reflexions amb què començàvem aquest text.

En un món on les institucions públiques i privades tinguessin cura dels fets diferencials i els ecosistemes culturals, on es disposés de suficients espais per a la divulgació de la creació contemporània, on els joves creadors emergents tinguessin al seu abast polítiques públiques de promoció i suport realment eficients i on el garbuix legal i administratiu no fos farcit de disposicions contradictòries que obren unes portes per tancar-ne unes altres, en un món perfecte, en definitiva, una iniciativa com aquesta no seria necessària. Però la política oficial d'aparador i de gran embalum es limita a cuidar la superfície, mentre que els conductes interns pels que circula l'hemoglobina cultural pateixen una progressiva narcosi. Aquest "quart regne" de la cultura (en una afortunada metàfora forjada per Victor Nubla, de Gràcia Territori Sonor, i Victor Lobo, d'Experimentem amb l'Art) viu a les encluses dels altres tres (l'administració pública, les entitats privades i les associacions no lucratives), en cobreix les mancances i deixadeses i vetlla per la vigència de les accions polítiques específiques. Òbviament, està en joc la seva pròpia supervivència com a espais i centres de creació -com molt bé sap l'Obrador de la Sala Beckett, en ple conflicte immobiliari amb una poderosa promotora. Però la seva raó de ser està en la possibilitat de que d'altres propostes existeixin, tinguin on expressar-se i siguin cabalment compreses. Aquí, l'aparador poc importa, i aquells tres dies de "portes obertes" no són més que un episodi d'oxigenació per descompromir el treball de tot un any de "portes endins".

A l'actualitat, parlar de polítiques de proximitat, d'enfortiment del teixit i del territori i de cooperació i educació ha acabat resultant, per una qüestió d'acumulades inoperàncies a tots nivells, una mena de prosòdia innòcua, tan irrellevant com parlar del temps a l'ascensor. Per tant, Nodes de Gràcia es planteja una ambició inicial: donar a entendre que aquestes nocions no només són reals sinó que són aplicables i necessàries, i mostrar un camí sostenible per a dur-les a terme. Una experimentació viable.

Sebastià Jovani
Integrant de Gràcia Territori
Sonor des del 2007 fins el 2012
Article publicat a la revista de
la Fundació Nous Horitzons
(nº 187-188, 2008)

Complicitats

En divuit anys, La Caldera va anar trobant amics, còmplices, col·legues, socis, residents, col·laboradors... Gent que trobava el seu lloc en un raconet del centre, i a partir del qual proposava projectes compartits. I gent que, des de lluny, oferia als calderers de passar una estona plegats, creant i compartint un espai i un model de centre. La xarxa, més que definir La Caldera, l'ha difuminada i l'ha feta difusa, i per tant més difícil de tancar en una classificació. I les mil i una complicitats potser no la defineixen en una fórmula tancada, però segur que l'han configurada, mentre la feien treballar arreu.

Complicidades

La Caldera fue encontrando amigos, cómplices, colegas, socios, residentes, colaboradores... Gente que encontraba su lugar en un rincón del centro, y a partir de este, proponía proyectos compartidos. Y gente que, desde lejos, ofrecía a los caldereros reunirse durante un tiempo, creando y compartiendo un espacio y un modelo de centro. La red, más que definir La Caldera, la ha difuminado y la ha hecho difusa, y por lo tanto mucho más difícil de clasificar. Y las mil y una complicidades quizás no la definan en una fórmula cerrada, pero seguro que la han configurado, mientras trabajaba por todas partes.

1

2

3

1. Públic Sala 0 (2012). © Foto: La Caldera
2. Taula rodona Contextos-pràctiques i polítiques. Mov|||Ment #1. Festival Grec (2010). © Foto: Yoanam2
3. Programa de mà del Caldera Grec (2009)

Natural i sense additius

caldera
PRESENTA IMPRONIT
LABORATORI D'IMPROVISACIÓ COL·LECTIVA

36

Nuno Rebelo - guitarra
Berta Puigdemasa - arpa
Clara Tena - dansa
Natalia Jiménez - dansa

dijous 19 d'abril de 2012
a les 20 h.
La Caldera - sala_0
Torrent d'en Vidalet 43
(Gràcia)

amb el suport de
Co NC A
COL·LABORACIÓ 5 EUROS

caldera
PRESENTA IMPRONIT
LABORATORI D'IMPROVISACIÓ COL·LECTIVA

37

Olivier Jambois - guitarra
Eduard Altaba - contrabaix
Mireia de Querol - dansa
Maria Campos - dansa

dijous 31 de maig de 2012
a les 20 h.
La Caldera - sala_0
Torrent d'en Vidalet 43
(Gràcia)

amb el suport de
Co NC A
COL·LABORACIÓ 5 EUROS

caldera
PRESENTA IMPRONIT
LABORATORI D'IMPROVISACIÓ COL·LECTIVA

42

Adrià Bofarull - sampler
Victor Hurtado - guitarra
Cecilia Colacrai - dansa
Àngel Zotes - dansa

dijous 22 de novembre de 2012
a les 20 h.
La Caldera - sala_0
Torrent d'en Vidalet 43
(Gràcia)

amb el suport de
COL·LABORACIÓ 5 EUROS

Gràcia Territori Sonor i La Caldera van néixer al mateix temps i molt a prop. De forma natural ens hem anat trobant pel camí de moltes maneres fructíferes i excitants, primer treballant conjuntament els artistes fundadors d'ambdues entitats, després concebant encontres de ballarins i músics en espais singulars, també inserint músics i ballarins en les respectives programacions, fins a trobar-nos en el moment fundacional de Nodes de Gràcia que ha portat, amb els anys, a una associació GTS-La Caldera i a una proliferació de les estratègies comunes. Les experiències artístiques tenen la seva *supersimetria*: gestió, programació conjunta, programes de residències compartides, suport mutu i activa interacció amb el territori i les institucions.

També podem utilitzar la paraula xarxa, però està de moda i corre el risc de la dissolució semàntica, d'esdevenir una no-paraula més. No ens hagués ajudat utilitzar-la, car no hagués abastat sentits que s'haurien d'afegir en un seguit d'adjectius, també una mica tòpics i deixaria fora de camp el respecte mutu i l'amistat que ha generat aquesta contaminació de mètodes, criteris, gustos i llenguatges. De tota manera, GTS i La Caldera formen, en essència, una xarxa. Una xarxa de dos, natural, espontània i coetània, que viu també dins d'altres xarxes, rizomes i esferes que s'intercepten en el pla vital i cultural d'aquest territori.

Maig 2013
Victor Nubla és fundador de GTS

1

1 Classes en col·laboració amb l'APdC amb Iris Heitzinger (2012). © Foto: Alfred Mauve
 2 Roda de premsa del Dia Internacional de la dansa (2011) organitzada per l'APdC.
 © Foto: Josep Aznar

2

APDC: TRACY SIRÉS

La Caldera, eix neuràlgic de la creació

"Sense arrels no es pot viure... però moltes arrels no deixen caminar"
 (M. Delgado).

Aquesta va ser la frase que vaig fer servir per el Dia Internacional de la Dansa 2006, el meu primer DID. No hi ha res millor que entrar nova al sector, perquè no tens prejudicis, ni preferències i justament aquesta era la mirada que l'APdC necessitava. Ràpid vaig descobrir que el sector de la dansa a Catalunya té les seves arrels definides, una identitat pròpia caracteritzada per un llenguatge contemporani i interdisciplinari, amb coreògrafs i ballarins capaços de seguir creant malgrat la manca de recursos i de polítiques culturals específiques per al desenvolupament del sector.

En aquella època, a nivell sectorial, encara els faltava molta articulació i comunicació interna. A l'APdC, intentàvem tenir aquesta mirada global i connectar els diferents agents, anar teixint la xarxa de relacions, sobretot amb dos objectius: per una banda, estimular les possibles sinèrgies i col·laboracions; i per l'altra, conèixer de prop la realitat del sector per poder formular demandes que incidissin en les polítiques culturals. Però no és una tasca del tot fàcil, per això, ja el 2006, creia que "moltes arrels no deixen caminar". Està clar que d'ençà el 2006 ha plogut molt, el context ha canviat radicalment i sí que he pogut observar que hi ha iniciatives que han pogut avançar justament perquè han sabut desfer-se d'aquelles arrels (d'allò que han après en el passat i ja no és vàlid) per poder obrir-se a noves maneres de fer.

En aquest sentit, els centres de creació de dansa, en aquest cas La Caldera, són peces imprescindibles per tenir una escena dinàmica i un sistema complet. No és possible imaginar-se un sector artístic amb unes sales de lloguer, es necessita més que això. Potenciar la creació i fer d'agent catalitzador des de la mateixa pràctica necessita recursos específics. Ara que estan tan de moda els viviers d'empresa, podríem fer un paral·lelisme amb el sector de la dansa perquè fa molts anys que la dansa té viviers d'empresa (són els centres de creació!). La Caldera ha proporcionat formació, contextos per posar en pràctica processos, compartir experiències, intercanvis internacionals, assessorament artístic o de gestió, i molts altres recursos. Algunes d'aquestes línies d'acció, com la formació, continuen sent projectes compartits amb l'APdC.

Mirar enrere per seguir endavant. Cal fer memòria, saber el llegat, reconèixer els esforços, els èxits i fracassos per fer un pas realment ferm cap endavant. Ara, el 2013 tornaria a escollir la mateixa cita: "Sense arrels no es pot viure... però moltes arrels no deixen caminar".

Maig 2013
 Tracy Sirés va ser gerent
 de l'APdC entre 2005 i 2012

La teoria general de sistemes intenta, en filosofia però també en física i biologia, comprendre els sistemes complexos i únics que formen la realitat i que són el resultat d'una història concreta. Com a metàfora podem parlar de sistemes estel·lars, planetes, satèl·lits, equilibris de forces o també fins i tot, de forats negres. Un sistema que es mou, s'expandeix i es contrau, que es transforma i en el qual sempre i a vegades per sorpresa, hi trobarem en la pols estel·lar, traces de les persones i dels projectes que han participat de la seva evolució.

A títol personal, conec La Caldera, els seus impulsors i el projecte, des de molt abans de fer-me responsable de la direcció del Mercat de les Flors. Però quan el Mercat inicia el 2007 la seva etapa d'especialització en dansa, els projectes comuns van apareixent de manera natural: coproduccions amb les companyies, projectes vinculats amb tot el que té a veure amb memòria, projectes educatius, relacions amb el barri, pensament i també el suport a les noves generacions.

Ens toca però, pensar en un sistema nou, en què necessiten avui els artistes i les companyies, o en quin sistema volem construir plegats. Probablement ara els projectes artístics són més complexos i tenen més vessants que la producció d'un espectacle, o més oportunitats en nous sectors com l'educatiu, el social o el dels nous mitjans. Crec que estarem també d'acord que una bona part de les necessitats actuals van lligades a les eines de suport a la gestió, a la producció, a les formes de compartir recursos. La Caldera en el seu origen ja era això, un col·lectiu en la recerca d'un objectiu comú.

Amb tots aquests anys de treball a l'esquena, del que no tinc cap dubte és que serem capaços de formar part tots junts d'un sistema en rotació al voltant del talent i la creativitat.

Maig 2013
Cesc Casadesús és el director
del Mercat de les Flors des del 2005

The guinea pig collective. *Blackbox*. Movj|lMent #1.
Festival Grec (2010). © Foto: Yoanam2

El **GOETHE-INSTITUT** és l'Institut de Cultura de la República Federal d'Alemanya i desplega la seva activitat a tot el món, fomentant el coneixement de la llengua alemanya a l'estranger i fomentant la col·laboració cultural arreu del món. A més a més, transmetem una visió transversal d'Alemanya mitjançant la difusió de la seva vida cultural, social i política. **Treballem sobre la base del diàleg recíproc i, en aquest sentit, estem al servei de tots aquells que s'ocupen activament de la llengua i la cultura alemanyes.** Amb aquest objectiu, col·laborem amb entitats culturals, tant privades com públiques, i estimulem la cooperació amb els agents culturals locals. És per això que el Goethe-Institut Barcelona organitza i promou un ampli espectre d'activitats culturals.

Des del 2008 col·laborem amb **La Caldera centre de Creació de dansa i arts escèniques**. El punt de partida va ser amb Jeremy Wade, coreògraf americà establert a Berlín, qui va dur a terme un laboratori de creació en el que van participar vuit ballarins de la ciutat i un músic. També, es va presentar Glory, un duet sobre el concepte de salvació i que Jeremy Wade va guanyar el prestigiós Bessie Award de coreografia a Nova York l'any 2006. Al 2010 vam convidar a l'austriac Adam Lindner per a una residència artística i que, tres mesos més tard, va presentar el resultat final a Early ripen, early rot. En aquesta peça, el jove ballari i coreògraf condueix el públic cap a paisatges físics a través d'una zona intermèdia entre bellesa i depravació en companyia de dos músics. Aquell any també va ser convidat el duo Matanicola per a una residència i, més tard, la presentació de la seva peça *under*.

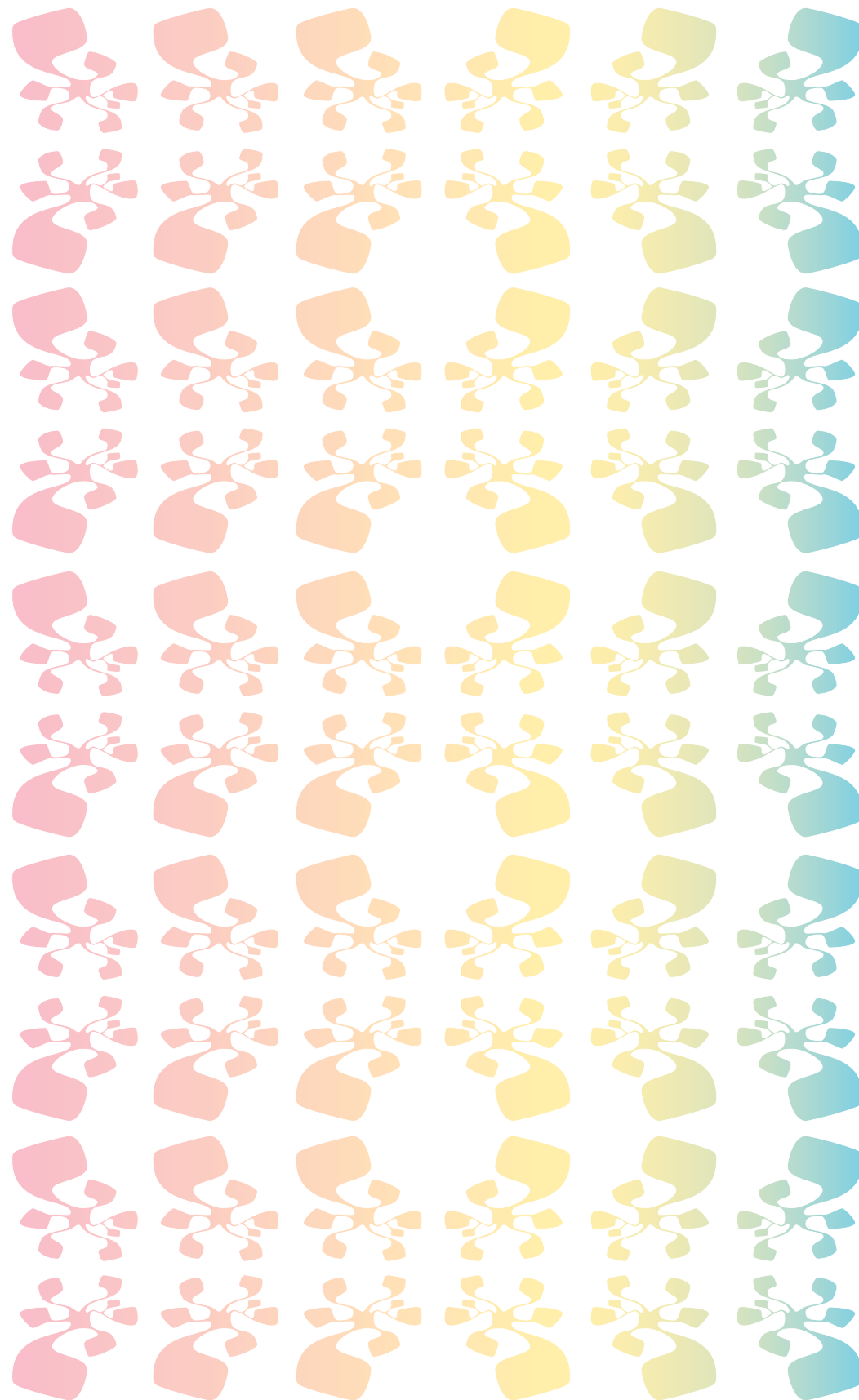
L'any següent, vam seleccionar conjuntament a Friederika Plafki. La coreògrafa alemanya va estar treballant durant dues setmanes amb un músic i un ballari a La Caldera per presentar al **CalderaGREC** una nova coreografia: reAction. Aquell mateix any, es va realitzar un cicle de vídeo/DVD sobre la dansa a Alemanya, partint de grans figures com Pina Bausch i Sasha Waltz arribant a les noves generacions de coreògrafs que aquí encara no s'han donat a conèixer.

Sempre hem estat molt contents amb les possibilitats de col·laboració i la gran professionalitat artística i de gestió d'aquest espai únic i enormement important en el desenvolupament i la internacionalització de la dansa a Catalunya.

Ursula Wahl

Adam Lindner. Early ripen early rot (2010).
© Foto: Tim Richardson

SUPORTS A LA CREACIÓ

- 2009** **Formació:** David Zambrano, Arthur Rosenfeld i Ana Teixidó, Martin Sonderkamp, Luís Malvacías, Beбето Cidra, Dominik Borucki, Lipi Hernández, Gema Díaz, Mario García Saez, Gustavo Lesgart, Susana Castro, Jordi Cardoner, Mar Medina
Residències: *Break Fast* d'Anna Rubirola i Maria Montseny; *Azul como una Laranja* de Cecilia Colacrai i Joao Lima; *Pobres Bestias* de La Intrusa Danza; *Opaline* d'Ariadna Estalella; *Btwin Barcelona Beirut* de Guy Nader i María Campos; *Persona* de Raquel Gualtero Soriano i Erikk McKenzie; *Cuerpo Des(r)amado* de Dominik Borucki; *Azul Petróleo* d'Andrés Waksman & Alas; *Proyecto Cactus* de Natalia Jimenez i Xus Picher; *Sugar Rush* de Nina Fajdiga; *Tus hijos me están jodiendo la vida* de Roberto Martinez Losa, Francisco Torres i Alan Cascante (en col·laboració amb el concurs No Silicona). Artistes residents associats: Erre que Erre, que treballen les seves creacions *Avatar*, *Crash*, entre d'altres. Algunes residències van comptar amb aules obertes.
Assajos i produccions dels socis residents fundadors
- 2010** **Formació:** Susan Rethorst, Matanicola, Àngels Margarit, David Dalmazzo, Toni Mira, Lipi Hernández, Susan Klein, Ariadna Monfort, David Zambrano, Jordi Cortés, Tono Lachky, Jacques Garrós, Sebastián García Ferro, Natàlia Jimenez, Lipi Hernández, Beбето Cidra, Cecilia Colacrai, Gustavo Lesgart i Susana Castro
Residències: *Ella entra de Silvia Sant Funk*; *Esto no es un simulacro* de Victoria Macarte; *Light on doesn't mean we're home* d'Antonio Pedro Lopes; *Chronoscopio* de Patricia Caballero; *Campo corrido* de Pablo Daniel Lugones; *Early ripen early rot* d'Adam Linder; *Triology* Albert Quesada; *Blackbox* d'Iris Heitzinger; *Coristes* de Col·lectiu Maria Montseny/Anna Rubirola; *Untitled 2010* de Matan Zamir/Nicola Mascia; *Economies de la presència* d'Ariadna Estalella; *Playpositions / mess around* d'Elena Albert; *El actor, el cuerpo y el sentido* de Joana Pupo; *Miniatura* de Roser López Espinosa; *Carne di prima qualità* de Natxo Montero; *Feather Leather* de Clara Tena; *Apple Love* d'Iker Gómez (en col·laboració amb AREAtangent). Companyia resident associada: Erre Que Erre, treballen *Avatar* i *Principios opuestos*. Algunes residències van comptar amb aules obertes.
Assajos i produccions dels socis residents fundadors
- 2011** **Formació:** Guy Cools, Victoria Szpunberg, Tijen Lawton, Anton Lachky, Susan Klein, Roberto Oliván, Lali Ayguadé i Yann Lheureux
Residències: *Material inflamable (El coreógrafo baila)* de Guillermo Weickert; *phobia: a hyper-spectacle* de Vasistas; *I Think You Should Wear Something Yellow* de Mireia de Querol i Anna Mustonen; *Suite-Hope* de Chiara Frigo; *Otro (Yo soy el Juli)* d'Aimé Malena Pansera; *If you tell him everything how can you?* de Rita Vilhena; *Cucaracha* de Diego Anido; *Slow Sports* d'Albert Quesada; *A talk with myself* de Leila McMillan i Martin Piliponsky; *Coses* de Judit Martín, Laida Azkona i Oihana Altube; *Escupir pa' arriba* d'Allan Cascante amb la col·laboració de el Conservatori El Barco (Costa Rica); *White Rabbit* de Noemí Viana i Jesús Rubio amb la col·laboració de el Certamen Coreogràfic de Madrid; *Leda* de Mar Medina; *Brasucata es* de Susana Goulart i Viviane Calvitti; *La incorruptible belleza de la distancia* de Cecilia Colacrai; *Feather Leather* de Clara Tena; *Antagònics* amb Vero Cendoya i Ruben Cardoso; *Toni Jodar explica dansa* de Toni Jodar; *Diari d'accions* de Pere Faura.

Assajos i produccions dels socis residents fundadors

- 2012** **Formació:** Roser López Espinosa, Sonia Gómez, Nadine Gerspacher, Guy Nader, Eneko Alcaraz, Maria Campos, Iris Heitzinger, Cecilia Colacrai, Lipi Hernández, Natalia Jiménez, Isabel López, Carme Vidal, David Zambrano, Àngels Margarit, Gustavo Guirado, Thomas Hauert. Dintre de *Mòdulmap* d'Àngels Margarit / Cia. Mudances: Salva Sanchis, Isabel López, Núria Font, Àngels Margarit, Àfrica Navarro, Roser López Espinosa, Inés Boza i Carles Salas
Residències i assajos: *La incorruptible belleza de la distancia*, *Big Bouncers* i *Último, el baile* de Cecilia Colacrai; *Zenith* (en col·laboració amb Bipod festival de Beirut i l'Institut del Teatre de Vic) de Guy Nader; *Before we fall* (en col·laboració amb Mudances), *Miniatura*, *Lizard's Skin* i *Stranger and stranger* de Roser López Espinosa; *Dia Zero*, *Big Bouncers* d'Anna Rubirola; *Coristes* d'Anna Rubirola i Maria Montseny; *Striptease*, *Danza real ya*, *To dance* (en col·laboració amb L'officina, Marsella) i *Radio patio* de Pere Faura; *Behind the endings* de Sebastian García Ferro; *I tots els altres*, *Big Bouncers*, *Bach & Gould*, *You should wear something green* i *El intervalo* de Mireia de Querol; *Karaoke Grill*; *Los Moñecos* i *El Rey, las reinas, el médico y ella* (en col·laboració amb Iberescena) de Sarah Anglada; *Paradigma y crisis* de Silvia Sant Funk Las Santas (en col·laboració amb La Poderosa); *Siena* de La Veronal| Marcos Morau (en col·laboració amb el Certamen Coreogràfic de Madrid); *Post-bide* en col·laboració amb Barcelona International Dance Exchange; *Eject* de Pablo Esbert Lilienfeld; *Little Me* de Lali Ayguadé.
Assajos i produccions dels socis residents fundadors
- 2013** **Formació:** Gema Díaz, Gabriela Barberio, Joana Rañé, Sebastián García Ferro, Maria Campos, Guy Nader, Carme Vidal, Lipi Hernández, Cecilia Colacrai, Iñaki Azpillaga, Germana Civera, Miguel Gutiérrez, David Zambrano, Iris Heitzinger, Stephanie Skura, Lali Ayguadé, Jean-Hugues Miredin i Eva Meyer-Keller. Dintre de *Mòdulmap* d'Àngels Margarit / Cia. Mudances: Victoria Szpunberg i Constanza Brncic
Residències i assajos: *La incorruptible belleza de la distancia*, *Big Bouncers* i *Último, el baile* de Cecilia Colacrai; *Zenith*, *Btwin Barcelona Beirut*, *Where the things hide* de Guy Nader, *Lowland* de Roser López Espinosa, Sebastian García Ferro, Mireia de Querol, Iris Heitzinger, *Siena* de La Veronal| Marcos Morau, *Post-bide* en col·laboració amb Barcelona International Dance Exchange.
Assajos i produccions dels socis residents fundadors

XARXES I DIFUSIÓ

- 2009** **Portes Obertes** en col·laboració amb **Nodes de Gràcia**: classes de Jordi Cardoner; *Capricho* de SenZaTemPo i *Tras Tos* de NatsNus; vídeo instal·lació *hideouts_* a l'ascensor de càrrega
Participació en la **Festa Major de Gràcia** amb l'espectacle *Gira* de Cecilia Colacrai i Jorge Albuerne
Participació en el jurat de guarnits dels carrers de la Festa Major de Gràcia
Col·laboració amb el **Mercat de les Flors**: *Chin'a'Moves*. Presentació pública de *I Speak de He Yu Fan*
Col·laboració amb l'APdC: classes de dansa contemporània i acció pel Dia

Internacional de la Dansa

Col·laboració amb **AREAtangent**: residència d'Ester Forment a *Dance to meet you*; Albert Mestres a *ZWUDU*; col·laboració amb Iker Gómez a *Love Me*

Col·laboració amb **Gràcia Territori Sonor** al Festival LEM: *Misluba Quintet de Fusta* amb Carles Hac Mo

L'animal a l'esquena / MACAPD (Màster en la Pràctica de les Arts Contemporànies & Disseminació): projecte d'investigació d'Helena Pellisé

Col·laboració amb **La Porta**: Cicle de tardor 3 Processos: Cristina Núñez, Mireia de Querol/Mara Smaldone i Jaume Parera

Col·laboració amb **NU2's**: jornada de treball *Metologia per a la construcció d'un projecte de videodansa*

Participació a la **Plataforma Caníbal**

Col·laboració amb **Centre d'Estudis Oriol Martorell**: visita guiada per Montse Colomé a La Caldera i classe magistral de Toni Mira

Dinar a la terrassa organitzat per la Plataforma del consell de les Arts per la celebració de la constitució del **CoNCA**

Primer Fòrum de les experiències. Percepció interna del cos organitzat per Mireia Chalamanch

BIDE - Barcelona International Dance Exchange: participació a la primera convocatòria

Informal European Theatre Meeting: trobada dels professionals de la xarxa europea IETM a Barcelona i mostra de treballs dels coreògrafs de La Caldera

Jornades *Destination ONDA* de la **Office National de Difusion Artistique** organitzades pel **Teatre Lliure**

2010

Dies de Nodes: espectacle de dansa vertical de Cia. Miriada amb la col·laboració dels participants al taller d'Álvaro de la Peña *Danza para cualquiera*; *Kolbe* d'Àngels Margarit; *El Jardín*. Vero Cendoya i Adele Madau.

Participació en la **Festa Major de Gràcia** amb el taller de dansa en família *Escalfa La Caldera* de Nats Nus; *En attendant l'innatendu* de Claire Ducreux i Toni Mira; *Gatos que bailan Pérez por los tejados* amb la participació dels socis fundadors; *Bodegones de un alma* de la Cia. Vero Cendoya

Nodescartires: primera residència artística conjunta entre els membres de **Nodes de Gràcia**

Fem Història 2010/Memòria'79 en col·laboració amb el **Mercat de les Flors**

Col·laboració amb l'**APdC**: classes de dansa contemporània i Dia Internacional de la Dansa

Col·laboració amb **AREAtangent**: residència d'Iker Gómez amb *Apple Love*

Col·laboració amb **Gràcia Territori Sonor** al LEM Festival 2010: *Lummm*

Col·laboració amb **tragantDansa**: residència tècnica d'Olga Tragant per l'espectacle *Figures de pols*

Col·laboració amb el col·lectiu **Las Santas**

Xarxa amb **Iberoescena** i **L'Animal a l'Esquena**: *A piece...together?* de Cristian Duarte i Paz Rojo

Col·laboració amb **La Porta**: 3 processos de creació: Maria Vera, Ariadna Estalella i Vicens Mayans

Col·laboració amb **NU2'S**: *Seminari tecnologia: Imatge i moviment*

Col·laboració amb la **Plataforma Caníbal** a **Caníbal#1**. Moure el pensament

Col·laboració amb **Finmatun**: *LAVDA3- Frontera* (projecte a les presons)

Col·laboració amb el **Projecte Vaca** al cicle *Llunàtiques*

Festival InOut de **TRANSFORMAS**

Segon Fòrum de les experiències organitzat per Mireia Chalamanch

Col·laboració amb el **Certamen Coreogràfic de Madrid**: residència de Natxo Montero

Col·laboració amb **BIDE - Barcelona International Dance Exchange**

Participació a taules de treball: **MOV'S Madrid**, Festival **INMOTION** (Bassano del Grappa/Itàlia), **Interacció 2010**. Democràcia cultural i transformació social, Festival **BIPOD** (Líban)

Activitats a La Prinzipal: cinefòrum amb *La Iguana*; presentació de la videodansa *Fragile* de Ricardo Salas; classes de tango per tots els públics; *Al gust de*: Viviane Calvitti, Equipo Falso, Dioni Bardera, Oriol Guinart i Montse Colomé, taller de massatge Taoïsta amb Carmen Pomar; showroom de *As Meninas* i de *Elisa Echeagaray*. Xerrades amb el públic després de les aules obertes. Presentació de la primera edició de la revista *Marabunta*.

2011

• **Dies de Nodes**: *Portes Secretes*; *Traçat*; Caldera Obert; taller amb nadons

• **Festa Major de Gràcia**. Espai de la Dansa: *La virgen del Moñeko* de Cia. Los Moñekos; *Minimón* de Nats Nus Dansa; *El bicho que porto a dins* d'Ana Criado; *Danza para cualquiera* de Iliacán; *Pumba!* de Búbulus Menuts

• **Nodescartires**: *An invitation to be seen* de Carola Ortiz, Phoebe Osborne, Andrea Vicente i Neus Villà.

• Col·laboració amb **Centre d'Estudis Oriol Martorell**: visita guiada per Montse Colomé a La Caldera i la col·laboració de la companyia resident *Erre que erre*.

• **Dansa amb nadons** amb Mònica Monge

• **Portes secretes**, projecte de **SenZaTemPo** i La Caldera amb Cecília Colacrai, Montse Colomé, Mario G. Sáez i Inés Boza

• Participació en el projecte *Tu cuerpo, el mío* de **Karin Elmore** en col·laboració amb **La Poderosa** i **Iberescena**

• **Projecte Barcelona-Montreal** (col·laboració amb **Circuit-Est de Montreal**). Amb la participació de Inés Boza, Roser López Espinosa, Louise Bédard, Marie Béland

• **Jams CRIM**

• Col·laboració amb l'**APdC**: roda de premsa *Junts per la dansa*, classes de dansa contemporània i presentació estudi sobre les condicions laborals del sector de la dansa

• Col·laboració amb **Gràcia Territori Sonor** al LEM Festival 2011: *Soizu*

• Col·laboració amb **La Porta**: 3 processos de creació: Javier Vaquero, Vanessa Medina, Itxaso Corral i Jorge Horno i Ana S. Couso

• Col·laboració amb **NU2'S**: Festival **IDN**. Residència de Lisa Parra i mostra de *Shift*

• Col·laboració amb **Finmatun**: *Lapses* (projecte a les presons)

• Presentació del llibre guanyador del premi de poesia dels **Jocs Florals de Barcelona 2011**, *La tempesta* d'Albert Roig

• Col·laboració amb **BIDE - Barcelona International Dance Exchange**

• Participació al festival del **Movement Research** (Nova York): Elisabet Marcos

• Projecte en xarxa **Euroregió** en col·laboració amb *Erre que Erre*: taller de Yahn Lhereux

• Participació en diverses taules de treball organitzades per **Sindicart**, **Cambrà de comerç** i la indústria, **Cajamadrid**, **Generalitat de Catalunya**, **Foro de Huesca**, **Fira de la Mediterrània** i **APGCC**. Assistència als festivals: **Fast**

(Terni, Itàlia) i Festival Exposure (Tel Aviv, Israel)

• **Activitats a La Prinzipal:** retrospectives Carles Sales. Búbulus 20 anys!; *Sé de un lugar* de Iván Morales; cinefòrum amb La Iguana; Retrospectives Artistes Alemanyans: Pina Bausch, Sasha Waltz i joves artistes, en col·laboració amb el Goethe Institute; *Al gust de:* Pau Gómez i Xavier Vidal; trobades del col·lectiu CRIM

- 2012
- **Dies de Nodes:** *Accions Pas Zebra: L'Àngel de Gràcia* amb O Tempo Voa; *Caixes de Nats Nus*; *Taller obert de hip hop* a la Plaça de la Virreina amb Nàdia Pesarrodonà; *Tríada de clarinets* amb GTS; *Jam Nodes* amb Adrià Bofarull, Laia Estruch, Sebastian Garcia Ferro i Ester Forment
 - **Festa Major de Gràcia:** *taller de hip hop* amb Esther Confalonieri; *Puck i els sentits* de Conxita Sesé; *Nit de peces curtes* i classes obertes del Barcelona Dance and Scenic Arts International Meeting Point amb Àngels Margarit, David Zambrano i Thomas Hauert
 - **Nodescartisres:** *Jornades Per a què serveix un artista?* amb Maria Rodés (Gràcia Territori Sonor), João Lima (tragantDansa), Lucia C. Pino (Experimentem amb l'ART) i Anna Rubirola (La Caldera), amb la coordinació d'Oscar Abril Ascaso.
 - **Barris en dansa** en col·laboració amb El Graner, el Sat!, la Fabra i Coats, el Centre Ocupacional de Les Corts i l'Espai Jove La Fontana
 - **Projecte Barcelona-Montreal:** *Stranger and stranger* de Roser López Espinosa i Louise Bédart; *Revelacions* de Marie Béland i Inés Boza
 - **Projecte Minitures (col·laboració amb L'Oficina, Marsella, i Zoukak, Liban):** *To dance* de Pere Faura
 - Col·laboració amb el **Festival Bipod de Beirut:** *Zenith* de Guy Nader i Maria Campos
 - **Dansa a les escoles** projecte de Nats Nus amb col·laboració d'El Graner
 - Col·laboració amb **Gràcia Territori Sonor:** *Impronits*. Amb la participació de: Nuno Rebelo, Berta Puigdemasa, Clara Tena, Natalia Jiménez, Olivier Jambois, Eduard Altaba, Mireia de Querol, Maria Campos, John Williams, Vasco Trilla, Claudia Solano, Eneko Alcaraz, Agustí Martínez, Evru, Anna Rubirola, Federica Portello, Ferran Besaldch, Pablo Rega, Coàgul, Anna Subirana, Guy Nader, Sarah Anglada, Adrià Bofarull, Víctor Hurtado, Cecília Colacrai, Àngel Zotes, Albert Guitart, Quicu Samsó, Roser López, Sebastià García Ferro. *Festival LEM:* Julia Kent i Àrbol (Miguel Marín)
 - Col·laboració amb el **British Council, Hangar, Forward Motion i South East Dance:** projecció Forward Motion
 - Col·laboració amb **Té idees:** projecció de *Unes altres veus*;
 - Col·laboració amb **NU2's:** projecció de *Una Cançó, un Intèrpret, una Dansa* (treballs del laboratori de NU2's a L'Animal a l'esquena)
 - Col·laboració amb el **Sat!** per presentar creadors emergents locals al costat de nous artistes del programa europeu Aeronaves
 - Col·laboració amb el Festival TANTA dansa/ VIII Cicle de Dansa i Teatre Físic del Tantarantana: *I tots els altres i I think you should wear something yellow* de Mireia de Querol en el marc de residents emergents fora de La Caldera

- 2013
- **FESTIU. Festival de creació de Gràcia:** diverses activitats. Organitzat per Nodes de Gràcia
 - **Festa Major de Gràcia:** *fiesta de comiat de La Caldera, Creamoviment: Taller de moviment i joc en família* amb Cristina Martí i Toni Viñals; *Taller*

de Dansa en Família amb Claudia Moreso (Nats Nus); *Classes obertes al públic del II Barcelona Dance and Scenic Arts International Meeting Point*; actuacions dels professors de l'alcaldera Barcelona Dance and Scenic Arts Internacional Meeting Point (Festa Major 2013): Miguel Gutiérrez, David Zambrano, Iris Heitzinger, Stephanie Skura, Cecilia Colacrai.

- **Barris en dansa** en col·laboració amb Iliacán, El Graner, el Centre Cívic de La Barceloneta, Can Felipa, el Sat!, Espai Jove La Fontana i l'Obra Social "la Caixa"
- **Taller Història de la Dansa en Moviment. Aules d'extensió universitària per a la Gent Gran:** un projecte de Explica Dansa amb col·laboració de O tempo Voa
- Col·laboració amb el **Cercle Catòlic de Gràcia:** Teatre ON OUT
- **Projecte Barcelona-Montreal:** Amb la participació de Álvaro de la Peña, Sebastian Garcia Ferro, Sophie Corriveau i Raphaëlle Perreault
- **l'alcaldera-Circundances:** intercanvi de propostes creatives entre La Caldera i l'Obert Dansa de València

PRESENTACIONS PÚBLIQUES

- 2009
- **Caldera Express** dins del marc del Festival Grec: *Tango a la Bergman* d'Arthur Rosenfeld i Ana Teixidó; *No sólo (de neuronas vive el cerebro enamorado)* d'Erre Que Erre; *Crash* d'Erre Que Erre; *Manuales de saliva (domingos y viajes a Marte)* de Gema Díaz i Vero Cendoya; *Azul como una naranja* de Cecilia Colacrai i Joao Lima; *Break Fast o de la Feble Febleza* d'Anna Rubirola i Maria Montseny; *Btwin Barcelona Beirut* de Guy Nader i Maria Campos; *Abans del món hi havia un món* d'AREAtangent
 - **Caldera obert** (1ª edició). *In-be-twins* de Marisa Cabal Cabeza; *Ich weck dich auf* de Veronika Zott & Tomate Van Monte; *L'insupportable légèreté de l'être* de Malika Djardi; *Self portrait with imaginary brother* de Laia Puig Escandell; *Aquí como siempre* de Natalia Jiménez Gallardo; *Esto no es un simulacro* de Victoria Macarte
 - **Caldera obert** (2a edició). *Post Theater (berlin/tokyo/new york) | Skin Site ver. XI* d'Alicia Soto-Hojarasca; *(M)Alicia* d'Olga Álvarez; *Cos-instrument* d'Ariadna Rodríguez; *La noticia és que ja estan venint* de Cia. Deambular; *Factoria... 1er encuentro... VIENA-BCN* de Martin Piliponsky; *Mente - cuerpo - cerebro* d'Abraham Hurtado
 - **Carta Blanca** a: Lipi Hernández / Malqueridas Plataforma i+d amb Rasa; Carles Sales amb Sònia Gómez i Ginés Pérez amb *Julius i Florette Forever (segona part)*; Montse Colomé amb *La Festa* de Jordi Prat i Coll; Inés Boza / SenZaTemPo amb *Anatomia de un Sueño - Informe I*, amb els artistes visuals del Palomar.
 - **Activitats per a tots els públics:** *Maps* de Nats Nens; *Avui Sortim* de Búbulus Menuts; *Pastanagues* d'Iliacan
- 2010
- **Movj|Ment #1** en el marc del Festival Grec: *Untitled 2010* de Matanicola; *Chronoscopio* de Patricia Caballero; *Early ripen early rot* d'Adam Linder; *Feather Leather* de Clara Tena; *Blackbox* de The guinea pig collective; *Miniatura* de Roser López Espinosa; *Mala suerte o falta de talento* de MOFA i *Carni di prima qualità* de Natxo Montero
 - # MENT: taules rodones/espais de diàleg amb especialistes de les arts i el pensament al voltant de la creació contemporània.
 - Presentació de *harS* d'Ayidin Teker

- **Caldera obert** (3a edició). *Where the things hide* de Guy Nader; *Versió 1: Solo para moqueta roja* d'Ariadna Estalella; *Atravesando Barcelona* de BAILARINES DE 50DAYS; *Intercambio de piel* de María Claudia Mejía; *Bailando, me paso el día bailando* de Xevi Dorca; *Anima miento* d'Àngel Zotes; *Control* de Cristina Núñez
 - **Caldera obert** (4a edició). *La memòria dels peixos* de Heroínas de la cultura+Àlex Serrano; *Role Call* d'Ona Fusté+Phoebe Osborne; *Expo 2* de MEp/Prêt-à-vu; *Der andere Mann (l'altre home)* de Dominik Borucki; *La inmersión* de Vera Livia García; *Caldera's Break* de Suministros Domènech; *Rough Tale* de Guido Sarli
 - **Pensament i arts escèniques:** xerrada amb Yoshi Oida i presentació del seu llibre *El actor invisible*
 - **Activitats per a tots els públics:** preestrena de *Minimón* de Nats Nus i de *Pàmpór* d'Iliacán
- 2011
- **Mov|l|Ment #2** en el marc del Festival Grec: *Cucaracha* de Diego Anido; *PI 20* de Noemí Viana i Jesús Rubio; *reAction – objetos perdidos* de Friederike Plafki amb la col·laboració del Goethe Institute; *If you tell him everything how can you?* de Rita Vilhena; *Prucuvicht* del col·lectiu Brasucata es
 - # MENT: taules rodones/espais de diàleg amb especialistes de les arts i el pensament al voltant de la creació contemporània: Simona Levi, Germana Civera, Marcel·lí Antúnez, Roberto Frattini, Toni Mira, Sònia Gómez, Joan Baixes, Mercè Saumell, Sol Picó, Portacelli i Mercè Vallespir. Projecte *Miniatures* amb els artistes: *S'approcher* de Danya Hammoud (Líban); *Dessiner et coudre l'espase* de Mustafa Kaplan (Turquia); *Unexpected Cairo* de Leo Castro (Catalunya); *Sans titre* de Taoufiq Izzeddou (França/Marroc); *Sola* de Búbulus
 - **Caldera obert** (5a edició): *Karaoke Grill* de Sarah Anglada i Karla Kracht; *Esperando algo* de Laboratorio SMR - Daniela de Vecchi; *El Eco* de Paula G. Quintana; *Chapter One* de Simona Argentieri i Àngela Peris; *Residual gurús* de Cia. Karam; *Post' mortem* d'Irgman Escher; *ARTillerie* d'ADN Dialect
 - **Caldera obert** (6a edició): Història d'una passió de Colectivo Amoro; I tots els altres de Mireia de Querol; *Petalóuda* de Cia. Dimensión Cuarta; *Conversando íntimamente* de Arantza López; *Song of butterflies* de Anna-Mari Karvonen, Anna Mustonen, Masi Tiitta i Saara Töyrylää; *Triplettes* de Col·lectiu Ta Ba Let; *Unter der schönen Haut: Rhythmus* de Les Filles Föllén; *Post' mortem* d'Irgman Escher; *Texere* de Las Carmelas; *Alihop* d'Àngela Lampranidou; *Figura 8* d'Ana Bussey; *Entresól* de Neus Villà; *Proyecto Bartola* de Karen Mora; *I Think You Should Wear Something Yellow* de Mireia de Querol i Anna Mustonen; *Coristes* de Col·lectiu Maria Montseny i Anna Rubirola; *Units* de CollectifPops
 - **Pensament i arts escèniques:** presentació de *Julieta Unplugged* d'Inés Boza i xerrada amb Lluís Pasqual, Jordi Prat, Alfonso Alcalá, Gloria Cano i Pau Miró sobre *El público* de Lorca
- 2012
- **Mov|l|Ment #3:** *Edit* de Pablo Esbert Lillienfeld; *Coristes* del Col·lectiu Anna Rubirola i Maria Montseny; *Ofelia, o la inteligencia de las flores* d'Inés Boza; *Karaoke Grill* de Sarah Anglada; Projecte Montreal – Barcelona: *Stranger and stranger* de Roser López Espinosa i Louise Bédard; *Revelacions* de Inés Boza i Marie Béland; *Impronits* amb Gràcia Territori Sonor: Agustí Martínez, Evru, Anna Rubirola i Federica Porello;
 - # ment 3: elaboració del Booksprint coordinat per Pedro Soler amb la participació de: Sebastià Jovani, Helena Torres, Oscar Abril, Gala Pin, Itziar Pascual, Rosario Hernandez Catalan, Inés Boza i Eva Verdealde
 - **PanoraMix #1:** *Striptease* | *Bomberos con grandes mangueras* de Pere Faura; *Els desgraciats* de cia Prsamata i Family Art productions; *La incorruptible belleza de la distancia* de Cecilia Colacrai; *Antagónicos* de Cia. Vero Cendoya; *Manuales de saliva* de Cia. Vero Cendoya; *Fingir* de Colectivo 96°
 - **PanoraMix #2:** *Zenith* de Guy Nader i Maria Campos; *El cel dels tristos* de Los corderos; *Mon Brel* de Jordi Vidal i Toni Xuclà; *Azul petróleo* d'Andrés Waksman (Alas); bloc La Poderosa: *Bang Bang* de Cristina Núñez, *Lo natural* d'Amaranta Velarde i *Restos de mis series* i *Los que se ven entre sí* de Bea Fernández
- 2013
- **Cal·ligrames en moviment. Itinerari dansat per Barcelona** en col·laboració amb el Festival Grec de Barcelona. Participen diferents espais: tragantDansa, Area Dansa, Antic Teatre, Espai Erre, La Palomera i La Visiva. El recorregut finalitza amb les actuacions als Jardins Laribal de: *You are so beautiful* de Miquel Barcelona i Laura Vilar, *L_ENTES* d'Iris Heitzinger i Natalia Jiménez i el projecte *Barcelona-Montreal* amb Álvaro de la Peña, Sebastian García Ferro, Sophie Corriveau i Raphaëlle Perreault
 - **Pensament i arts escèniques:** trobades per debatre el paper del nou projecte de lacaldera
 - **Presentació de Lazurd, el viatge a través del agua** de SenZaTemPo

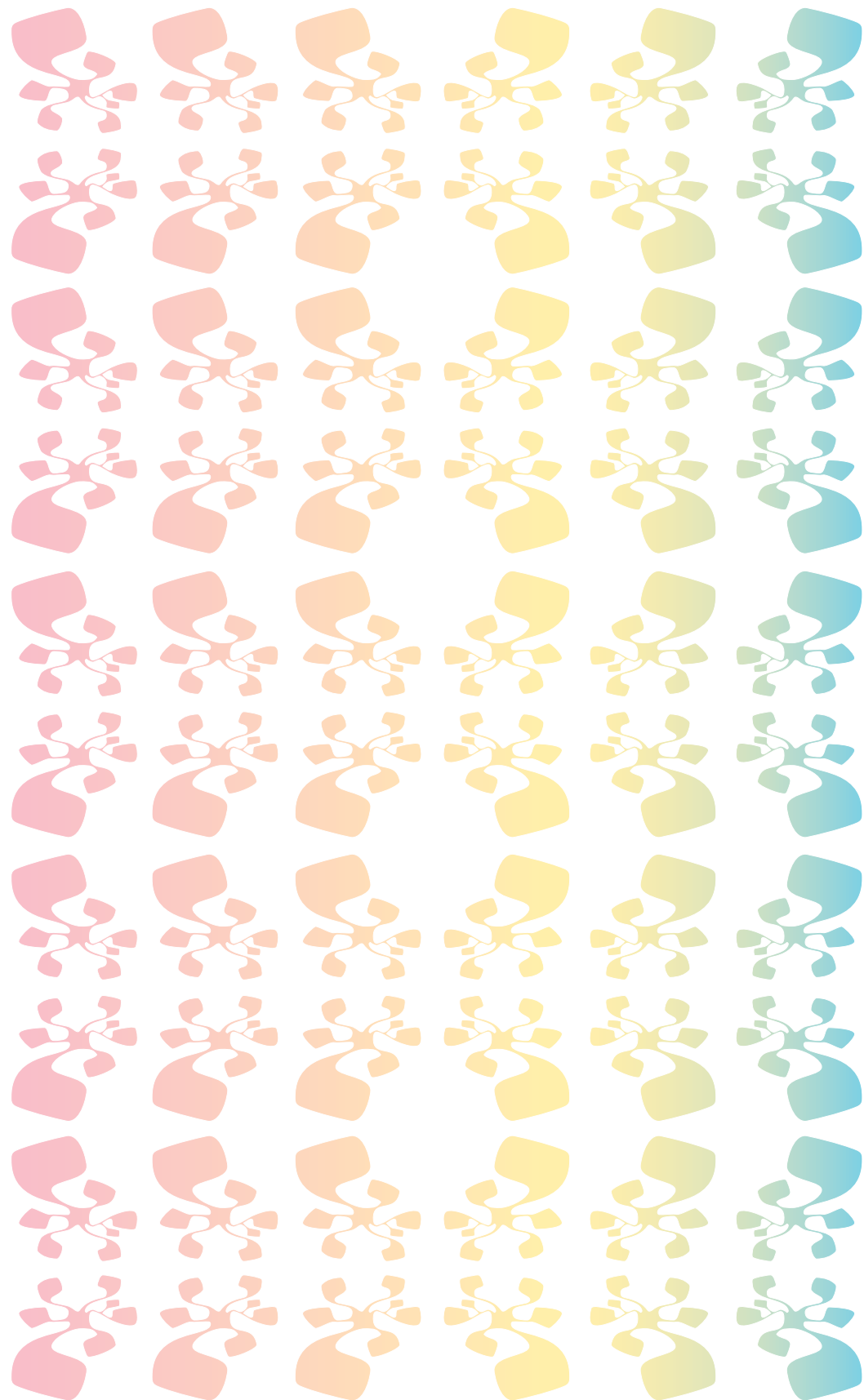
IMPACTE DE LA PROGRAMACIÓ

2A ETAPA (2005-08)

SUPORT A LA CREACIÓ	2005	2006	2007	2008	TOTAL
CALDERA RESIDÈNCIES					
Residents estables	10	10	9	9	
Residents temporals anuals	6	8	11	15	40
Propostes artístiques creades i/o assajades a La Caldera	14	13	20	24	71
CALDERA AULA					
Professors	21	16	18	17	72
Cursos	21	16	18	17	72
Alumnes	252	192	216	204	864
XARXES I DIFUSIÓ					
Projectes	9	6	10	13	38
Artistes	51	67	50	44	212
Espectadors	495	300	360	440	1595
Col·laboració amb entitats locals i intenacionals	5	6	11	11	33

3A ETAPA (2009-13)

SUPORT A LA CREACIÓ	2009	2010	2011	2012	2013	TOTAL
CALDERA RESIDÈNCIES						
Residents estables	9	9	9	22	20	
Residents temporals anuals	20	20	33	9	6	88
Propostes artístiques creades i/o assajades a La Caldera	38	32	54	53	45	222
CALDERA AULA						
Professors	14	18	17	23	17	89
Cursos	13	18	17	25	17	90
Alumnes	156	216	204	311	315	1202
XARXES I DIFUSIÓ						
Projectes	32	19	30	20	10	111
Artistes	124	148	216	492	252	1232
Espectadors	1120	1380	1545	1905	2550	8500
Col·laboració amb entitats locals i intenacionals	21	18	17	16	14	86

liquidDocs > Els tweets proven de dibuixar un retrat fugaç i àgil del centre de creació, des del punt de vista d'alguns dels residents.

liquidDocs > Los tweets intentan dibujar un retrato fugaz y ágil del centro de creación, desde el punto de vista de algunos de los residentes.

Ha sido una experiencia fructífera y bonita; trabajamos largamente y con unos resultados de los que nos sentimos bastante satisfechos. Disfrutamos los cursos que tuvieron lugar durante el periodo y hemos hecho relaciones prometedoras a nivel profesional y personal.

Mopa

Uno de los momentos más emocionantes allí fue el hecho de encontrarme de nuevo con Adolfo Colmenares en una creación, al que muchos ya daban por retirado, y verlo de nuevo en acción. Creando la pieza *Ôlélés* junto a Damián Muñoz, rompimos muchas copas de vino en la sala 2, buscando un final para la pieza. Finalmente ese fue el final. Meses después todavía aparecían cristalitos por el suelo.

Jordi Cortés

Agradecer a La Caldera y a todo su equipo humano que hacen posible el programa de residentes, ya que éste nos da la posibilidad de presentar, dar salida y continuidad a nuestras creaciones coreográficas, así como ayuda económica para los desplazamientos y alojamiento durante los periodos de residencia.

Natxo Montero

Alimenté mi trabajo con el trabajo de mis compañeros, siempre dispuestos y con aquello de respirar ese aire único que llena La Caldera: danza. Pura danza.

Maria Claudia Mejía

Era la meva primera experiència en això de les “residències”, però el fet de canviar de ciutat i poder dedicar tot el temps a la teva creació fa et centris en el teu projecte al cent per cent i el temps del que disposes s'aprofita més.

Rut Balbís Calviño

A La Caldera m'he trobat molt bé, ja que vaig trobar molta tranquil·litat i silenci. L'espai és molt bo, la sala de dalt és estupenda, gran i íntima. La veritat és que tot això ajuda a l'hora de treballar.

David Loira García

La Caldera gave me an opportunity to interact with the local and wider scene by including my work at Grec festival after a period of work in residency. It is important to give continuation to a first meeting, I believe. It is clear for me that the work is a body, not an isolated limb. I hope that La Caldera finds the means and the right motivation to keep developing my disciple and my work.

Rita Vilhena

La Caldera es un lugar que favorece la creación desde la generosidad y tranquilidad, un apoyo a nivel logístico y humano del equipo y un espacio de encuentro e intercambio con otros artistas tanto del paisaje barcelonés como internacional para contrastar, aprender y inspirarse mutuamente.

Iris Heitzinger

Gràcies a l'espai ampli, continu i cèntric ofert per La Caldera: un equip proper de col·laboradors en el terreny corporal; una infraestructura mínima però important a l'hora de treballar; la presència d'unes 20 persones que van assistir a l'Aula Oberta i que van poder quedar-se a la xerrada posterior que va durar aproximadament hora i mitja; treballar la veu, amb respecte i alhora amb intensitat, com vehicle d'expressió dins d'unes aules que no estan insonoritzades; l'amplitud d'horari i la confiança posada en la bona gestió individual de l'espai ens ha permès poder treballar a gust, i anar elaborant, pas a pas, allò necessari sense pressions externes.

Marco Regueiro / Cia Lucier

Gràcies al programa de residències he pogut disposar d'una sala on poder desenvolupar idees per tal d'articular una peça i he pogut treballar en l'espai escènic investigant, amb l'ajuda d'un tècnic ofert per La Caldera la il·luminació i altres recursos que han enriquit el procés creatiu. L'experiència com a resident ha estat molt bona tant per aspectes professionals com personals i puc dir que m'ha servit com a motor per a emprendre futurs projectes.

Clara Tena

Els punts culminants han estat el diàleg al voltant del treball amb altres coreògrafs com Alexis Eupierre, Marco Regueiro, Inés Boza, Carles Mallol i Toni Mira, amb qui vaig compartir el treball en curs. Ha estat fonamental poder sortir del meu àmbit familiar (Londres, Artsadmin, l'escena del RU) i poder apreciar com funciona un altre tipus d'escena.

Nikki Tomlinson

Valorem molt la iniciativa d'aquest centre de creació de donar suport a altres artistes, fomentar la feina en xarxa, els encontres entre artistes, les discussions i l'intercanvi. Creiem que és quelcom fonamental en aquests temps.

Andrés Waksman

Durant tot el temps que va durar el procés del projecte, l'espai de La Caldera va ser molt significatiu: van mostrar-se sempre receptius i generosos amb la meua proposta. La presentació de l'Aula Oberta va ser molt positiva ja que vaig poder valorar les decisions que havia pres fins aleshores i reconsiderar cap a on volia dirigir-les novament.

Raquel Gualtero

El trabajo en La Caldera se centró en la obtención de material estrictamente coreográfico. Como un primer acercamiento a mi proyecto, decidí parcelar los objetivos globales de la producción en fases menos ambiciosas y el excelente espacio de ensayo que ofrece La Caldera lo convertían en un lugar ideal para la investigación y búsqueda de material y su posterior composición coreográfica. No me gustaría dejar de agradecer tanto a la comisión artística que valoró el proyecto como al equipo técnico y de producción de La Caldera, la confianza, la amabilidad y las facilidades prestadas para hacer de esta residencia un tiempo de crecimiento, investigación y profundización tan grato y productivo.

Guillermo Weickert

La presentación pública de *Chronoscopio* fue íntima y fructífera, pues contamos con un público compuesto de grandes amigos, buenos compañeros y personas generalmente próximas. Fue la mejor conclusión que pudo tener un proceso en el que había estado intensamente envuelta desde hacía casi un año, y la mejor conclusión también de mi paso por la casa.

Patricia Caballero

Futurs de La Caldera

*Futuros de
La Caldera*

Futuros de La Caldera

liquidDocs > ¿Un receso? ¿Un punto y seguido? ¿Un punto final?

Hay que hacer prospectiva, aún sabiendo que los deseos dependen en gran medida del contexto, tanto como de las inercias, las circunstancias y los apoyos externos. Hay que considerar las dificultades e inseguridades que ha sufrido el colectivo de La Caldera a lo largo de casi toda la existencia del centro, debido a las conocidas y habituales espadas de Damocles en el sector de la danza en Barcelona y en Cataluña. ¿Cuáles son los cambios o las posibilidades que los miembros prevén, desean o esperan del futuro?

El cierre del centro y las posibilidades futuras de reformulación, traslado o desaparición abren un debate en el que los diferentes socios fundadores mantienen posicionamientos personales. Piensan en aquello que ha sido La Caldera, y sobre cómo valdría la pena que fuera La Caldera en una nueva etapa, si esta finalmente se da. Para Carles Salas *“la etapa que comenzamos ya está acabada, y nosotros ya hemos cerrado esta etapa: los socios fundadores ya hemos decidido que cambiaríamos, y que seríamos el uno cocinero, el otro una ONG, la otra será asesora, la otra profesora de niños, el otro desaparecerá, el otro irá de aquí para allá...”*. Pero Carles Salas entiende este final como una oportunidad de cambio y regeneración: *“Ahora La Caldera se ha acabado, los socios fundadores ya somos como un matrimonio que tiene que convivir por separado. Y si La Caldera continuara, habría que hacer un planteamiento en el que cada cual se involucrara más, con los proyectos propios y con La Caldera. Es una cosa que yo ya había planteado hace tiempo, y que recientemente ya ha funcionado así, aunque haya sido por simple necesidad”*.

Salas sigue con la reflexión, y opina que el panorama de la danza en Cataluña “se está muriendo”, del mismo modo que está desapareciendo la diversidad que La Caldera aportaba al ecosistema creativo de la ciudad: *“El proceso que ha realizado La Caldera dentro de la ciudad revierte por un lado en un público, un público que si La Caldera no hubiera existido no habría asumido la danza. Y, en segundo lugar, revierte en la cantidad de gente de la danza que viene a La Caldera, y que la tiene como centro de referencia. Durante mucho tiempo, La Caldera ha sido el único centro de referencia existente. Y también era un centro de referencia porque no pertenecía a ningún partido político ni a ninguna línea concreta: era mucho más abierta. Había diferentes tipos de creadores y de compañías, y quien quería trabajar o ver qué pasaba se acercaba. Por eso creo que La Caldera tiene que continuar, pero lo tiene que hacer de una forma muy diferente. Actualmente somos los únicos en el mundo de la danza que no somos una única compañía. Pero habría que apoyar también otros muchos espacios: La Poderosa, La Porta... hay que tener una variedad como la que se encuentra en ciudades como Berlín, por ejemplo. Cuántas más diferencias y elementos haya, más rico será el panorama...”*.

Carles Mallol también tiene la diversidad como argumento, con las reformulaciones que sean necesarias, y apuesta por darle un nuevo empujón a un centro de creación que ve necesario: *“Ante lo que está pasando, tiene más sentido que nunca que resista un proyecto como el nuestro, porque actualmente todo el engranaje creativo depende mucho de la política. Y según qué cambios se produzcan en el futuro, al haber mucha concentración en pocos lugares, el día que haya eliminaciones o decapitaciones, todo puede acabar en un desierto... Pero si La Caldera cambia de sede, y comenzamos una nueva etapa, es importante que haya savia nueva. Con unos emprendedores con ganas de salir adelante. Tienen que entrar nuevas caras, y no para acompañarnos, sino para situarse al mismo nivel en el que nosotros estábamos hace dieciocho*

Serie Natura Morta (2013). © Foto: Alfred Mauve

Futurs de La Caldera

liquidDocs > Un recés? Un punt i seguit? Un punt i final?

Cal fer prospectiva, tot i sabent que els desitjos depenen en gran mesura del context, tant com de les inèrcies, les circumstàncies i els suports externs. Cal considerar les dificultats i inseguretats que ha patit el col·lectiu de La Caldera al llarg de gairebé tota l'existència del centre, a causa de les conegudes i habituals espases de Damocles en el sector de la dansa a Barcelona i a Catalunya. Quins són els canvis o les possibilitats que els membres preveuen, desitgen, o esperen del futur?

El tancament del centre i les possibilitats futures de reformulació, trasllat o desaparició obren un debat en què els diferents socis fundadors mantenen posicionaments personals. Pensen en allò que ha estat La Caldera, i sobre com valdria la pena que La Caldera fos en una nova etapa, si aquesta finalment es dona. Per al Carles Salas *“l'etapa que vam encetar ja està acabada, i nosaltres ja hem tancat aquesta etapa: els socis fundadors ja hem decidit que canviaríem, i que seríem l'un cuiner, l'altre una ONG,*

Quins són els canvis o les possibilitats que els membres preveuen, desitgen, o esperen del futur?

l'altra serà assessora, l'altra professora de nens, l'altre desapareixerà, l'altre anirà aquí caic, aquí m'aixeco...". Però el Carles Salas entén aquest final com una possibilitat de canvi i regeneració: "Ara La Caldera s'ha acabat, els socis fundadors ja som com un matrimoni que ha de conviure per separat. I si La Caldera continués, caldria fer un plantejament en el qual cadascú s'hi involucrés més, amb els projectes propis i amb La Caldera. És una cosa que jo ja havia plantejat fa temps, i que recentment ja ha funcionat així, encara que hagi estat per simple necessitat". Salas segueix amb la reflexió, i opina que el panorama de la dansa a Catalunya "s'està morint", de la mateixa manera que està desapareixent la diversitat que La Caldera aportava a l'ecosistema creatiu de la ciutat: "El procés que ha realitzat La Caldera dintre de la ciutat reverteix d'una banda en un públic, un públic que si La Caldera no hagués existit no hauria assumit la dansa. I, en segon lloc, reverteix en la quantitat de gent de la dansa que ve a La Caldera, i que la té com a centre de referència. Durant molt de temps, La Caldera ha estat l'únic centre de referència existent. I també era un centre de referència perquè no pertanyia a cap partit polític ni a cap línia concreta: era molt més oberta. Hi havia diferents tipus de creadors i de companyies, i qui volia treballar o veure què passava s'hi acostava. Per això crec que La Caldera ha de continuar, però ho ha de fer d'una forma molt diferent. Actualment som els únics en el món de la dansa que no som una única companyia. Però caldria recolzar molts altres espais, també: La Poderosa, La Porta... cal tenir una varietat com la que es troba a ciutats com Berlin, per exemple. Quantes més diferències i elements hi hagi, més ric serà el panorama..."

El Carles Mallol també té la diversitat com a argument, amb les reformulacions que siguin necessàries, i aposta per donar-li una nova empenta a un centre de creació que veu necessari: "Davant del que està passant, té més sentit que mai que resisteixi un projecte com el nostre, perquè actualment tot l'engranatge creatiu depèn molt de la política. I segons quins canvis es produeixin en el futur, en haver molta concentració en pocs llocs, el dia que hi hagi eliminacions o decapitacions tot pot acabar en un desert... Però si La Caldera canvia de seu, i encetem una nova etapa, és important que hi hagi saba nova. Amb uns emprenedors amb ganes de tirar endavant. Han d'entrar noves cares, i no per acompanyar-los, sinó per situar-se al mateix nivell en què nosaltres estàvem fa divuit anys". El rebuig a la desaparició cíclica de les estructures culturals i creatives fa que la Beatriu Daniel defensi el reciclatge, la transformació i l'ús dels aprenentatges i les experiències acumulades en el sector: "Jo crec que la missió dels calderers ja ha acabat, però també crec que la marca o el referent de La Caldera hauria de continuar. Perquè crec que vivim en un país on el procediment habitual és l'enderroc i el tornar a construir, i en canvi a mi em semblaria meravellós que la feina feta al llarg de tants anys per part de tot l'equip de persones es pogués reformular completament i seguir existint. Penso que la reformulació encara es pot fer: que la referència Caldera sí que estaria bé que continués. Perquè costa molt, de crear referències. En aquest país no hem tingut referències de dansa, perquè la gent sempre ha començat de zero, i no hi ha hagut herències. M'agradaria que continués el nom de La Caldera, amb una nova fórmula. La que necessités en aquell moment la gent, perquè això és el que jo crec que és una fàbrica de creació: un reflex i una conseqüència del que els artistes necessiten en un moment determinat. Una resposta a les necessitats, i no una embolada d'algú que vol tenir una casa, pagant un continent sense que els continguts estiguin definits. Els continguts els posen les necessitats de les persones..."

años”. El rechazo a la desaparición cíclica de las estructuras culturales y creativas hace que Beatriu Daniel defienda el reciclaje, la transformación y el uso de los aprendizajes y las experiencias acumuladas en el sector: *“Yo creo que la misión de los caldereros ya ha acabado, pero también creo que la marca o el referente de La Caldera tendría que continuar. Porque creo que vivimos en un país donde el procedimiento habitual es el escombrar y el volver a construir, y en cambio a mí me parecería maravilloso que el trabajo hecho a lo largo de tantos años por parte de todo el equipo de personas se pudiera reformular completamente y seguir existiendo. Pienso que la reformulación todavía se puede hacer: que la referencia Caldera sí que estaría bien que continuara. Porque cuesta mucho crear referencias. En este país no hemos tenido referencias de danza, porque la gente siempre ha empezado de cero, y no ha habido herencias. Me gustaría que continuara el nombre de La Caldera, con una nueva fórmula. La que necesitara en aquel momento la gente, porque esto es lo que yo creo que es una fábrica de creación: un reflejo y una consecuencia de lo que los artistas necesitan en un momento determinado. Una respuesta a las necesidades, y no una embolada de alguien que quiere tener una casa, pagando un continente sin que los contenidos estén definidos. Los contenidos los marcan las necesidades de las personas...”*.

Lipi Hernández no lo ve del mismo modo: *“Yo creo que en algún momento las cosas deben terminar, se deben limpiar. Lo que quede de La Caldera será lo que nosotros hayamos aprendido y lo que podamos seguir manifestando en nuestra vida, porque las cosas se acaban...”*. Y qué opina aquel que encontró el edificio y, con su iniciativa, lo puso todo en marcha? Dice Álvaro de la Peña: *“La Caldera nació de un sueño, de un ímpetu y de unos impulsos, y lo interesante es que esos sueños e ímpetus sigan, aunque cambien las formas”*.

1. Thomas Hauert. *Stage d'estiu* (2012).

© Foto: Alfred Mauve

2. Arthur Rosenfeld i Ana Teixidó. Taller. Caldera

Express (2009). © Foto: Yoanam2

1

2

La Lipi Hernández no ho veu de la mateixa manera: *“Yo creo que en algún momento las cosas deben terminar, se deben limpiar. Lo que quede de La Caldera será lo que nosotros hayamos aprendido y lo que podamos seguir manifestando en nuestra vida, porque las cosas se acaban...”*. I què n’opina, aquell qui va trobar l’edifici i, amb la seva iniciativa, va posar-ho tot en marxa? Diu l’Álvaro de la Peña: *“La Caldera nació de un sueño, de un ímpetu y de unos impulsos, y lo interesante es que esos sueños e ímpetus sigan, aunque cambien las formas.”*.

En parlar de La Caldera, cal valorar-ne la seva característica dual: entre l’intangible de la creació i la materialitat de l’immoble. La Caldera ha estat un espai físic i, a la vegada, és el conjunt d’idees i d’actes que hi van tenir lloc i encara cuegen. La Caldera la formen les paraules i els moviments que van ser dites i executats i encara ressonen, els projectes i les celebracions que encara donen fruits i es recorden, els esdeveniments efímers que perduren plens de sentit, tots els actes i les relacions que hi van tenir lloc, que la van omplir i la van trasbalsar alguna vegada... La diversitat de veus, de records, de conceptes i d’escenes lligades a La Caldera és quantiosa, perquè són molts els que en un moment o altre han passat pels seus espais i n’han format part. La Caldera, com es deia al principi d’aquests textos, ha estat i ha fet moltes coses, i ha crescut amb l’evolució dels seus creadors, amb les transformacions dels espais, amb els nous paradigmes i les noves necessitats. S’ha anat adaptant, i en cada moment ha recollit debats i inquietuds diverses, ha acollit artistes, alumnes i espectadors diferents, ha proposat perfils, activitats i maneres de funcionar i estructures mutants... Algunes de les tasques empreses per La Caldera, alguns dels seus projectes i dels seus anhels, han

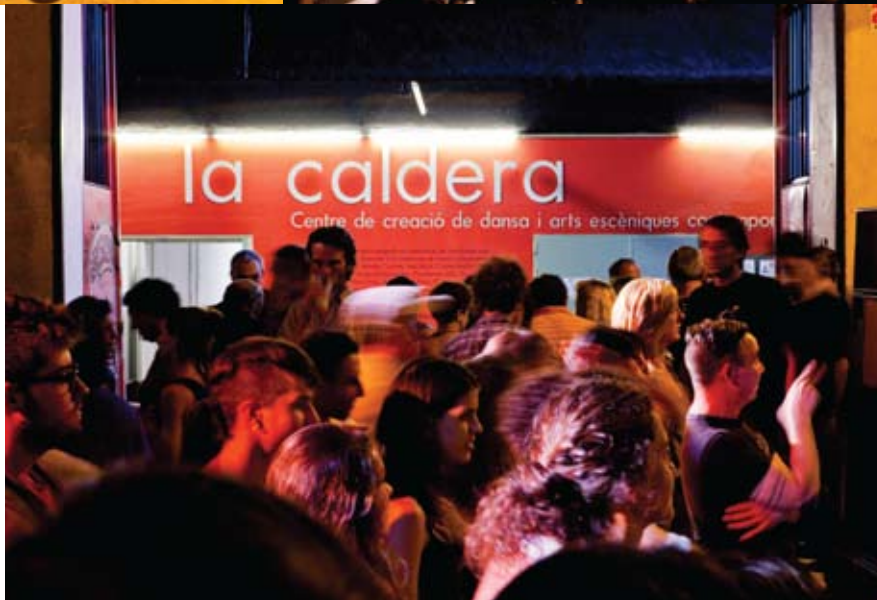
Al hablar de La Caldera, hay que valorar su característica dual: entre lo intangible de la creación y la materialidad del inmueble. La Caldera ha sido un espacio físico y, a la vez, es el conjunto de ideas y de actos que tuvieron lugar y todavía colean. La Caldera la forman las palabras y los movimientos que fueron dichas y ejecutados y todavía resuenan, los proyectos y las celebraciones que todavía fructifican y se recuerdan, los acontecimientos efímeros que perduran plenos de sentido, todos los actos y las relaciones que tuvieron lugar, que la llenaron y la trastornaron alguna vez... La diversidad de voces, de recuerdos, de conceptos y de escenas ligadas a La Caldera es cuantiosa, porque son muchos los que en un momento u otro han pasado por sus espacios y han formado parte ella. La Caldera, como se decía al inicio de estos textos, ha sido y ha hecho muchas cosas, y ha crecido con la evolución de sus creadores, con las transformaciones de los espacios, con los nuevos paradigmas y las nuevas necesidades. Se ha ido adaptando, y en cada momento ha recogido debates e inquietudes diversas, ha acogido artistas, alumnos y espectadores diferentes, ha propuesto perfiles, actividades y maneras de funcionar y estructuras mutantes... Algunas de las tareas emprendidas por La Caldera, algunos de sus proyectos y de sus anhelos, han ido apareciendo a lo largo de este retrato coral, tejido con las voces de los caldereros, pero la lista exhaustiva sería inabarcable.

Lo que sí que se puede decir es que, si La Caldera ha sido un “islote” importante en el heterogéneo mapa de la creación en Barcelona y en Europa, con su funcionamiento también ha constituido un verdadero archipiélago: pleno de islas y de corrientes, de habitantes y de invitados, de fauna y de flora diversas. En este archipiélago, La Caldera ha ejemplificado con tenacidad y alegría aquella receta de Claire Verlet (de la Casa de las Compañías y los Espectáculos del Centro Nacional de Danza de Pantin, en Francia), quien en una ocasión propuso “atribuir más responsabilidades económicas y organizativas a los artistas, ya sea dándoles financiación para gestionar un escenario (donde puedan desarrollar un acceso directo al público, así como invitar a otros artistas) o dándoles la oportunidad de programar una carta blanca, un festival o un acontecimiento”. Ciertamente, en La Caldera los creadores cogieron las riendas no sólo de la creación, sino también de la logística y la organización a todos los niveles de las estructuras creativas. La Caldera ha sido así mismo un modelo que ha demostrado las virtudes de “la multipolaridad de la iniciativa cultural” postulada por Jacques Rigaud. Porque, a lo largo de dieciocho años, el centro de creación de Gràcia ha aportado energía, vitalidad y diversidad a la red de nodos generadores de cultura: ha promovido las colaboraciones, ha multiplicado los contactos, ha difundido a muchos niveles la creación, la cultura y las artes. Ha creado complicidades con centros, entidades y personas lejanas y cercanas, hasta convertirse en un contenedor en constante ebullición, pleno de contenidos palpitantes.

anat apareixent al llarg d'aquest retrat coral, teixit amb les veus dels calderers, però la llista exhaustiva seria inabastable.

El que sí que es pot dir és que, si La Caldera ha estat un “illot” important en l'heterogeni mapa de la creació a Barcelona i a Europa, amb el seu funcionament també ha constituït un veritable arxipèlag: ple d'illes i de corrents, d'habitants i de convidats, de faunes i de flors diverses. En aquest arxipèlag, La Caldera ha exemplificat amb tenacitat i alegria aquella recepta de la Claire Verlet (de la Casa de les Companyies i els Espectacles al Centre Nacional de Dansa de Pantin, a França), qui en una ocasió va proposar “atribuir més responsabilitats econòmiques i organitzatives als artistes, ja sigui donant-los finançament per gestionar un escenari (on puguin desenvolupar un accés directe al públic, així com convidar altres artistes) o donant-los l'oportunitat de programar una carta blanca, un festival o un esdeveniment”. Certament, a La Caldera els creadors van agafar les regnes no només de la creació, sinó també de la logística i l'organització a tots els nivells de les estructures creatives. La Caldera ha estat així mateix un model que ha demostrat les virtuts de “la multipolaritat de la iniciativa cultural” postulada per en Jacques Rigaud. Perquè, al llarg de divuit anys, el centre de creació gracienc ha aportat energia, vitalitat i diversitat a la xarxa de nodes generadors de cultura: ha promogut les col·laboracions, ha multiplicat els contactes, ha difós a molts nivells la creació, la cultura i les arts. Ha creat complicitats amb centres, entitats i persones llunyanes i properes, fins a esdevenir un contenidor en constant ebullició, ple de continguts palpitants.

...Algunes de les tasques empreses per La Caldera, alguns dels seus projectes i dels seus anhels, han anat apareixent al llarg d'aquest retrat coral, teixit amb les veus dels calderers, però la llista exhaustiva seria inabastable...

1. Façana decorada de La Caldera (2013).
© Foto: Tristán Pérez-Martín
2. Vista de la façana decorada de La Caldera i carrer (2013).
© Foto: Tristán Pérez-Martín

3. Porta d'entrada a La Caldera (2013).
© Foto: Tristán Pérez-Martín
4. Actuació Ari Bowie (dj set) *the queen of the dancefloor* (2013).
© Foto: Tristán Pérez-Martín

4

Festa de comiat de La Caldera! Adéu gràcies Gràcia

La Caldera va voler donar nom a la festa per agrair al barri, al districte, als veïns i a tota la gent que ha passat per l'espai, tan artistes, com amics com públic, donant-lis unes gràcies ben especials!!!

Per amenitzar la festa vam comptar amb les actuacions musicals de Sombras, Barcelona Gipsy Klezmer Orchestra i Ari Bowie (dj set) *the queen of the dancefloor* i les caipirinhas de As Meninas.

Fiesta de despedida de La Caldera! Adiós gracias Gràcia

La Caldera quiso darle este nombre a la fiesta para agradecer al barrio, al distrito, a los vecinos y a toda la gente que ha pasado por el espacio, tanto artistas, como amigos como público, dándoles unas gracias muy especiales!!!

Para amenizar la fiesta contamos con las actuaciones musicales de Sombras, Barcelona Gipsy Klezmer Orchestra y Ari Bowie (dj set) *the queen of the dancefloor* y las caipirinhas de As Meninas.

1, 4. Actuació Ari Bowie (dj set) the queen of the dancefloor (2013).
 © Foto: Tristán Pérez-Martín
 2, 5, 7. Públic assistent a la Festa de comiat de La Caldera (2013).
 © Foto: Tristán Pérez-Martín
 3, 9, 10. Concert de Sombras (2013).
 © Foto: Tristán Pérez-Martín
 6, 8. Concert de Barcelona Gipsy Klezmer Orchestra (2013).
 © Foto: Tristán Pérez-Martín

1

2

3

4

5

6

9

8

10

1. Cecilia Colacrai (2013).
2. Viviane Calvitti i Toni Mira (2013)
3. Carles Mallol (2013)
4. Xavi Tapias i Laura Alcalà (2013)
5. Beatriu Daniel (2013)
6. Pilar Solà i Montserrat Irazzo (2013)
7. Neus Ledesma, Lucía Buedo i Raquel Ortega (2013)
8. Inés Boza, Viviane Calvitti i Flavia Neves (2013)
9. Alexis Eupierre (2013)
10. Guy Nader, Inés Boza i Toni Mira (2013)
11. D'adalt a baix i d'esquerra a dreta: Miquel Ruiz, Toni Mira, Inés Boza, Sílvia Lorente, Carles Mallol, Viviane Calvitti, Alexis Eupierre, Beatriu Daniel, Israel Quintero, Lucía Buedo, María Campos, Cecilia Colacrai, Álvaro de la Peña, Neus Ledesma, Christian Riedeberger, Toni Jodar, Jordi Vidal, Montse Colomé, Raquel Ortega, Àngels Gómez, Claudia Moreso, Magalí Homs i Flavia Neves (2013)

© Foto: Tristán Pérez-Martín

L'Ajuntament impulsa un nou Centre de Creació de Dansa i Arts Escèniques a Les Corts, gestionat per l'equip de La Caldera

La gestió l'assumirà l'equip que ha dirigit el projecte de La Caldera els darrers anys.

S'inaugurarà durant el 2014 i s'afegirà a la xarxa de Fàbriques de Creació. L'Ajuntament de Barcelona, a través de l'Institut de Cultura i el Districte de Les Corts, impulsaran un nou centre de creació de dansa i arts escèniques, ubicat a l'edifici municipal que va ocupar fins l'any passat el cinema Renoir Les Corts, al carrer Eugeni d'Ors número 12. El centre s'afegirà a la xarxa de Fàbriques de Creació de l'Ajuntament de Barcelona, i la gestió l'assumirà l'equip que ha dirigit el projecte de La Caldera els darrers anys.

El Ayuntamiento impulsa un nuevo Centro de Creación de Danza y Artes Escénicas a Les Corts, gestionado por el equipo de La Caldera

La gestión la asumirá el equipo que ha dirigido el proyecto de La Caldera los últimos años.

Se inaugurará durante el 2014 y se añadirá en la red de Fábricas de Creación. El Ayuntamiento de Barcelona, a través del Instituto de Cultura y el Distrito de Les Corts, impulsarán un nuevo centro de creación de danza y artes escénicas, ubicado en el edificio municipal que ocupó hasta el año pasado el cine Renoir Les Corts, en la calle Eugeni d'Ors número 12. El centro se añadirá a la red de Fábricas de Creación del Ayuntamiento de Barcelona, y la gestión la asumirá el equipo que ha dirigido el proyecto de La Caldera los últimos años.

Cristina Riera

*"Ayer me porté mal
en el cosmos.
Viví todo el día
sin preguntar por nada,
sin sorprenderme de nada.
Realicé acciones cotidianas,
como si fuera lo único
que tenía que hacer.
Aspirar, espirar,
un paso tras otro,
obligaciones,
pero sin pensamientos
que fueran más allá
de salir de casa
y volver a casa."*

Falta de atención,
de Wislawa Szymborska

Todos necesitamos que en algún momento algo rompa nuestra cotidianidad y la linealidad de nuestras vidas. Algo que despierte nuestra curiosidad, nuestras emociones..., que nos remueva por dentro y nos obligue a cuestionarnos. La Caldera era uno de esos extraños y estimulantes lugares donde una acude con la seguridad de que algo la sorprenderá y provocará de algún modo. Un proyecto que ha ido salpicando las calles de curiosidad y de vida.

Aquel edificio que en sus inicios fue poblado por compañías con necesidad de espacio de trabajo, con el tiempo fue evolucionando y abriendo a otros creadores, disciplinas, miradas, procedencias, y convirtiéndose en un lugar para la formación, el intercambio, el encuentro, la exhibición, el trabajo en red. Y abierto a la ciudadanía, al barrio. De escalera de vecinos a casa abierta al mundo. Un referente indispensable para los creadores de la ciudad, y reconocido tanto internacionalmente como por su entorno más inmediato.

Ahora La Caldera afronta un nuevo reto. Hay que abandonar el edificio que la ha acogido desde que nació. El que le dio sentido al nacer y el que la vio crecer. Entre la tristeza y la esperanza de poder continuar parte del proyecto iniciado. Se abren los interrogantes... El paisaje ha cambiado. Es el momento de imaginar nuevos futuros, de crear juntos nuevos presentes. Desde que surgió La Caldera hace 20 años han nacido otros espacios, nuevas formas de producción, de relación, de creación, y la crisis está arrasando con un tejido que siempre fue peligrosamente frágil.

Los habitantes de La Caldera afrontan el reto y ofrecen poner la experiencia adquirida a disposición de un equipamiento de interés público y abierto impulsado por iniciativa ciudadana. Surgido de la necesidad, desde el compromiso, desde la responsabilidad compartida, sin certezas ni prejuicios de partida.

La nueva Caldera se plantea como un lugar de oportunidades. Un cruce de caminos, una parada en el camino. Una casa de acogida abierta, plural, viva, orgánica, flexible, expandida. Un espacio laboratorio, de trabajo, de encuentro, de reflexión. Un lugar que asuma la complejidad como única verdad posible. Donde se mezclen disciplinas, edades, procedencias, miradas, experiencias. Donde aprender de la diferencia. Donde los procesos sean parte del resultado y parte inseparable de la experiencia.

Una caldera donde cocinar y presentar guisos con tiempo y cariño. Donde experimentar con libertad, donde degustar, donde aprender del fracaso. Como en las mejores cocinas. Como en cualquier laboratorio. Un espacio desde donde despertar y contagiar curiosidad, provocar emociones, reflexiones, experiencias compartidas, dentro y fuera de sus paredes. Una caldera acogedora, hirviente de vida, llena de posibilidades.

Cristina Riera es coordinadora
y gerente del nuevo proyecto

Septiembre, 2013

Aquest llibre conclou així una etapa de divuit anys vinculada a un edifici, a unes persones i a un barri.

I és ahora el llindar que obre un nou projecte de futur, un projecte encara per definir, per habitar, per ser viscut... que sens dubte tindrà, com a mínim, la mateixa passió, il·lusió, esforç i perseverança que s'ha posat a La Caldera...

Este libro concluye así una etapa de dieciocho años vinculada a un edificio, a unas personas y a un barrio. Y es a la vez el umbral que abre un nuevo proyecto de futuro, un proyecto todavía por definir, por habitar, por ser vivido... que sin duda tendrá, como mínimo, la misma pasión, ilusión, esfuerzo y perseverancia que se ha puesto en La Caldera.

Postdata: un projecte de futur...

*Postdata:
un proyecto
de futuro...*

Postdata: un proyecto de futuro...

Una vez finalizadas las entrevistas a los caldereros que tenían que servir para construir el texto de las Voces de La Caldera, mientras se iba avanzando en la confección de este libro el colectivo obtuvo una respuesta por parte del Ayuntamiento de Barcelona. La institución cedía al equipo de gestión de La Caldera un nuevo centro, como parte del proyecto de fábricas de creación municipales, situado en la antigua sede de los Cines Renoir del barrio de Les Corts de Barcelona. Esta noticia se hizo pública el día 5 de julio del 2013, mediante un comunicado y una rueda de prensa que contó con la presencia, entre otros, del teniente de alcalde de Barcelona, el señor Jaume Ciurana y el señor Llucià Homs.

El espíritu de La Caldera, seguirá en el corazón de este nuevo centro de creación de danza y artes escénicas de la ciudad de Barcelona. El proyecto se plantea abierto a todo el sector de la danza, formulado de forma conjunta por todos sus agentes, y dirigido a todos los ciudadanos, muy especialmente a los habitantes del barrio de Les Corts. Hay aquí una nueva posibilidad de crear un proyecto para la danza que quede en la ciudad de forma indefinida, y que pueda ir arraigando con el tiempo para convertirse en un gran árbol, símbolo de vida, de vitalidad y de creación. La Caldera quiere transferir toda su experiencia y los conocimientos adquiridos a lo largo de estos dieciocho años al nuevo proyecto, y a la vez es muy consciente que los contextos y los modelos han cambiado. Pero creemos que hay que preservar el más importante de lo que ha sido La Caldera: un proyecto colectivo, diverso, plural, donde toda la danza pueda tener cabida.

Este libro concluye así una etapa de dieciocho años vinculada a un edificio, a unas personas y a un barrio. Y es a la vez el umbral que abre un nuevo proyecto de futuro, un proyecto todavía por definir, por habitar, por ser vivido... que sin duda tendrá, como mínimo, la misma pasión, ilusión, esfuerzo y perseverancia que se ha puesto a La Caldera.

Gracias a todos los que habéis creído en nosotros, nos habéis apoyado y nos habéis ayudado a hacer posible este nuevo proyecto de futuro!!

Colectivo La Caldera

Postdata: un projecte de futur...

Una vegada finalitzades les entrevistes als calderers que havien de servir per bastir el text de les Veus de La Caldera, mentre s'anava avançant en la confecció d'aquest llibre el col·lectiu va obtenir una resposta per part de l'Ajuntament de Barcelona. La institució cedia a l'equip de gestió de La Caldera un nou centre, com a part del projecte de fàbriques de creació municipals, i situat a l'antiga seu dels Cinemes Renoir del barri de Les Corts de Barcelona. Aquesta notícia es va fer pública el dia 5 de juliol del 2013, mitjançant un comunicat i una roda de premsa que va comptar amb la presència, entre d'altres, del tinent d'alcalde de Barcelona, el senyor Jaume Ciurana i el senyor Llucià Homs.

L'esperit de La Caldera, seguirà al cor d'aquest nou centre de creació de dansa i arts escèniques de la ciutat de Barcelona. El projecte es planteja obert a tot el sector de la dansa, formulat de forma conjunta per tots els seus agents, i adreçat a tots els ciutadans, molt especialment als habitants del barri de Les Corts. Hi ha aquí una nova possibilitat de crear un projecte per la dansa que quedi a la ciutat de forma indefinida, i que pugui anar arrelant amb el temps per esdevenir un gran arbre, símbol de vida, de vitalitat i de creació. La Caldera vol revertir tota la seva experiència i els coneixements adquirits al llarg d'aquests divuit anys en el nou projecte, i alhora és molt conscient que els contextos i els models han canviat. Però creiem que cal preservar el més important del que ha estat La Caldera: un projecte col·lectiu, divers, plural, on tota la dansa pugui tenir-hi cabuda.

Aquest llibre conclou així una etapa de divuit anys vinculada a un edifici, a unes persones i a un barri. I és alhora el llindar que obre un nou projecte de futur, un projecte encara per definir, per habitar, per ser viscut... que sens dubte tindrà, com a mínim, la mateixa passió, il·lusió, esforç i perseverança que s'ha posat a La Caldera.

Gràcies a tots els que heu cregut en nosaltres, ens heu recolzat i ens heu ajudat a fer possible aquest nou projecte de futur!!

Col·lectiu La Caldera

gràcies!

Mercedes Julià
coordinació d'activats,
promoció i premsa

Mònica Extremiana
gestió

Toni Cots
programació i producció

Pía Mazuela
producció

Luis Salas Muñoz
manteniment

Beatriu Daniel
gerència

Susanna Jové
coordinació tècnica *Pensar
el Moviment*

Roger La Puente
vídeo

Fani Benages
gestió

Germana Civera
assessoria

Raquel Pascual
producció tècnica i
comunicació

Eduard Bolinches
coordinació tècnica

Ganecha Gil
tècnic

Miguel Frutos
informàtic

Cristina Campillà
producció i administració

Laia Montanyà
auxiliar producció

Xus Picher
producció

David Pintó Codinasaltas
comunicació

Adrien Joubert
producció

Jordi Vidal
producció *Barri*

Raquel Ortega
gerència i producció

Pilar Solà
producció *Fem Història*

Israel Quintero
cap tècnic

Raül Beldarrain
tècnic

Adriana Romero
tècnic

Lídia Ayala
tècnic

Ariadna Estalella
pràctiques producció

Ramon García
pràctiques producció

Javi Leal
pràctiques comunicació

Ricardo Salas
vídeo

Yoana Miguel
fotografia

Lucía Buedo
producció

Marina Raurell
fotografia

Tristan Pérez-Martín
fotografia i vídeo

Mariona Galter
pràctiques producció

Aimé Malena Pansera
pràctiques producció

Christian Riedeberger
fotografia

Cristina Roca
pràctiques gestió i producció

Xavier Vidal
comunicació

Paloma Gueilburt
producció Llibre
18 anys de La Caldera

Neus Ledesma
pràctiques producció

Àngels Gómez
suport producció

Elisabet Ferrer
suport producció i càtering

Andreu Bresca
manteniment

Xavier Tàpias
manteniment

Pilar López
gestió

Céline Mérlaud
gestió

Dioni Bardera
assessorament i gestoria

Ana Rovira
col·laboració *Pensar el Moviment*

Xavi Servet
tècnic

Toñi López
pla de comunicació

Sara Tibau
producció *Barri*

Conxita Pons
tècnic
Núria Martí
consultoria

Neus Pallarès
pràctiques producció

Andrea Hernández
pràctiques producció

Laura Alcalá Freudenthal
suport producció

ELS ENGRANATGES

Raquel Ortega

Qui no ha estat mai sorprès per la llum de la tarda a La Caldera? Ja sigui entrant a la Sala 1 com una llengua provocadora sobre el parquet, transformant la Sala 3 en un racó ple de màgia o suavitzant el ritme del moviment frenètic de les oficines. Tots, en algun moment, hem sentit com s'aturava el temps i ens hem deixat atrapar per aquesta llum i per algun dels projectes nascuts en un espai irrepetible, confluència de gèneres i generacions.

He tingut la sort de viure La Caldera com a ballarina i, més tard, com a productora i ha estat aquesta darrera etapa la que m'ha permès endinsar-me en els engranatges d'una maquinària complexa, a vegades pesada, però que no s'atura mai. Gestionar el dia a dia d'un projecte com aquest demana alguna cosa més que jornades de treball intens, també capacitat d'il·lusionar-se i moltes ganes de compartir. Durant els últims anys he treballat amb diferents professionals de la gestió, la producció i la comunicació, amb tècnics, regidors i desenes de col·laboradors voluntaris que han estat per mi, a més de grans mestres, persones generoses i apassionades.

Des d'aquí, vull posar en valor tot el que cada un d'ells ha aportat per fer realitat els somnis dels artistes que han passat per la casa i recordar que és precisament això el que, en els moments difícils, ens manté dempeus: la passió per la nostra feina, pels resultats i pel procés, per la dansa, per la gent que confia en nosaltres i per no deixar mai de sorprendre'ns, encara que a partir d'ara sigui amb una llum diferent.

Raquel Ortega és productora de La Caldera.

Maig, 2013

Raquel Ortega i Xus Picher a l'oficina (2010).
© Foto: David Pintó

empremtes:

a Abraham Hurtado · Ada Vilaró · Adam Linder · Adele Madau · ADN Dialect · Adrià Bofarull · Adrià Costa · África Navarro · Agnès Blot · Agnès Palet · Agustí Fernández · Agustí Martínez · Agustí Ros · Aimar Pérez Galí · Akram Khan · Alan Cascante · Alba Barral · Alba Juanola · Albert Alsina · Albert Guitart · Albert Mestres · Albert Quesada · Albert Roig · Albert Vidal · Alberto Barberá · Alberto Rodríguez · Alejandro Bedoya · Alex Polls · Alex Serrano · Alex Zitzmann · Alexander Barvoets · Alfonso Alcántara · Alfonso Fabrega · Alfredo Coloma · Alfredo Zinola · Alicia Pérez Cabrero · Alicia Soto-Hojarasca · Amadeu Solernou · Amaranta Velarde · Ana Bruitago · Ana Bussey · Ana Criado · Ana Mª García · Ana S. Couso · Ana Salazar · Ana Teixidó · Anders Christiansen · André Lepecki · Andrea García · Andrea Vicente · Andrés Beladiez · Andrés Corchero · Andrés Santos · Andrés Waksman (Alas) · Andreu Garrido · Andrew Harwood · Ángel Zotes · Angela Lamprianidou · Àngela Peris · Àngels Casas · Àngels Margarit · Anna Briansó · Anna Maleras · Anna Mustonen · Anna Rubirola · Anna Subirana · Anna Williams · Anna-Mari Karvonen · AnSó (AnneSophie Raybaut-Pèrès) · Anton Lachky · Antoni Iglesias · Antoni Monllor · Antonio Cortés · Antonio Garde · Antonio Pedro Lopes · Antonio Rodriguez · Arantza López Árbol (Miguel Marín) · Ariadna Monfort · Ariadna Rodríguez · Ariane Isabell Unfrieda · Arnau Recio · Arthur Rosenfeld · Association Inesperada · Aydin Teker **b** Bailarines de 50days · Bàrbara Raubert Nonell · Bea Fernández · Beбето Cidra · Becho Knubovetz · Benoît Lachambre · Bernabé Rubio · Berta Murillo · Berta Puigdemasa · Berta Sureda · Bob Eisen · Boris Nieslony · Bruno Rodriguez **c** Carles Belda · Carles Hac Mor · Carles Santos · Carlos Alberto Ehm · Carme Elías · Carme Martí · Carme Portacelli · Carme Santeugini · Carme Torrent · Carme Vidal · Carmelo Salazar · Carmen Pomar · Carol Dilley · Carola Egaña · Carola Ortiz · Catalina Vilana · Cathie Caraker · Cecilia Colacrai · Cecilia Vallejo · Celeste Ayús · Cesc Casadesús · Charlotte Vincent · Chiara Frigo · Chicas con Swing · Cía. Cel Ras · Cía. Deambular · Cía. del Aviador · Cía. Dimensión Cuarta · Cía. Karam · Cía. La Cabra/ Valeria · Alonso · Cía. LATAIMADA · Cía. Laus · Cía. Miriada · Cía. Nux · Cía. Pendiente · Cía. Pisando Ovos · Cía. Prsamata · Cía.

Rasatabula · Cia. Rialto · Fabrik Nomade · Cía. Rosas · Claire Ducreux · Claire MacDonald · Clara Garí · Clara Saura · Clara Tena · Claudia Cardona · Claudia SolWat · Claudio Rojas · Colectivo 96º · Colectivo Amoro · CollectifPops · Comediants · Conrado Parodi · Constanza Brncic · Conxita Sesé · CRIM · Cristian Duarte · Cristina Alonso · Cristina Martí · Cristina Núñez · Cristina Riera · Cristina Zamponi · CUBE (Maria de la Càmara, Gabi) **d** Dafnis Prieto · Damián Muñoz · Dani Teran · Daniel Aschwanden · Daniel Hartlaub · Daniela de Vecchi · Danya Hammoud · David Dalmazzo · David Espinosa · David Martínez · David Ruano · David Williams · David Zambrano · Delphine Boghos · Diana Theodores · DD Dorvillier · Diego Anido · Dominik Borucki **e** Eda Cufer · Eduard Altaba · Eduard Escoda · Eduard Inglès · Eduard Teixidó · Eileen Standley · Elena Albert · Elena Córdoba · Elena Lizari · Elena Vilallonga · Eléonore Valère · Eli Ruiz · Elina Hauta-aho · Elisabet Marcos · Elisabeth Jappa · Elisabeth Ruiz · Elli Pulkkinen · Els Grobben · Emili Gutierrez · Eneko Alcaraz · Enric Fàbregas · Erik Pold · Erika Perotti · Erikk McKenzie · Erre que Erre · Ester Costea · Ester Forment · Ester Mir · Esther Rovira Rubiralta · Esteve León · Esther Confalonieri · Eugeni Rodoreda · Eva Verdealde · Eva Coll · Eva Meyer-Keller · Eva Vilamitjana **f** Family Art productions · Fast · Fátima Campos · Federica Portello · Felix Santana · Fernando Hurtado · Ferran Besaldch · Ferran Joanmiquel · Ferran Mascarell · Fiona Capdevila · Fran González · Francesc Benlliure · Francesca Piscopo · Francisco Castillo · Francisco Solera · Francisco Torres · Frank van de Ven · Friederike Plafki **g** Gabriel Abril · Gabriela Barberio · Gala Pin · Gema Díaz · Gemma Guilemany · Gemma Massó · Gemma Sendra · Geni Iglesias · Gerard Altaió · Gerardo Gaal · Gilberto Ruiz Lang · Ginés Pérez · Gisela Esquerda · Gloria Cano · Guillem Alonso · Guillem Espriu · Guilsey Homet · Guillermo Weickert · Gustavo Guirado · Gustavo Lesgart · Guy Cools · Guy Nader **h** Hadass Ophrat · Helena Pellisé · Helena Torres · Heroínas de la cultura · Hildegard van Vuyst · Hisako Horikawa · Horacio Macuacua · Iannis Obiols **i** Idoia Zabaleta · Iguana · Iker Gómez · Ilia Maller · Iñaki Azpillaga · Increpación Danza · Inma Bonet · Inma Vicente · Irgman Escher · Iris Heitzinger · Isaac Vila · Isabel López · Isabel Revert · Isabel Triguero Barrera · Isabella Petith · Itxaso Corral · Itziar Pascual · Iva Horvat · Ivan Montardit · Iván Morales **j** J.C. Luque · Jacques Garrós · Jaime Conde-Salazar · Jaime Ortega · Janusz Subicz · Jaume Ciurana · Jaume Parera · Jean-Hugues Miredin, Jean-Marc Adolphe · Jennifer Lacey · Jennifer Monson · Jeremy Wade · Jeroen Smits · Jérôme Lamarlère · Jesús Cobos · Jesús Rubio · Jill Greenhalgh · Joan Alavedra · Joan Alsina · Joan Baixes · Joan Palau · Joan Purí · Joan Saura · Joana Pupo · Joana Rañé · João Lima · Joe Caballo · John Jasperse · John Williams · Jordà Ferré · Jordi Cardoner · Jordi Cortés · Jordi Galí · Jordi Gatell · Jordi i David Albarracín · Jordi LLongueras · Jordi Prat · Jordi Riera · Jordi Roig · Jordi Teixidor · Jordi Vila · Jorge Albuerne · Jorge F. Nogueira ·

Jorge Horno · Jose Angel Magliarisi · José Antonio Sánchez · José Manuel Berenguer · José Manuel Rodríguez · José Perez · Josep Abril · Josep Pedrals · Josep Perelló · Juan José de la Jara · Juanjo Ruano · Judit Sopena · Judit Martín · Judith Sánchez · Julia Kent · Julyen Hamilton · Juschka Weigel **k** Karemia Moreno · Karen Mora · Karim Karim · Kike Salgado · Karin Elmore · Karla Kracht · Karola Egaña · Kati Raatikainen · Keith Morino · Kiko Gutierrez · Kirsten Dehlholm · Kubilai Kai Investigations **l** La Intrusa Danza · La Sonrisa de Caín · La Vana Gloria · Laia Estruch · Laia Gasch · Laia Llorca · Laia Puig Escandell · Laia Ribas · Laida Azkona · Lali Arbonés · Lali Ayguadé · Lali Canosa · Larraitz · Las Carmelas · Las Santas · Laura Aris · Laura Dorna · Laura Vilar · Leila McMillan · Lengua Blanca · Leo Castro · Leodan Rodríguez · Les Ballets C de la B · Les Filles Föllén · Leyre Llano · Liba Vilaveccia · liquidDocs_ Art **♥** Live Art · Lisa Parra · Lisboa Zentral Café · Lisi Estaràs · Lloï Bertrán · Llucà Homs · Lluís Ayet · Lluís Pasqual · Lola Puentes · Lone Twin · Los Corderos · Los Moñekos · Louise Bédard · Luca Ruzza · Lucia C. Pino, Luciana Lacabana · Lucy Tchernó · Luís Malvacías **m** M.I.T. · Magall Sala · Maite Fandos · Maite Martín · Malpelo · Maite Roc · Malika Djardi · Manel Dueso · Marc Cases Torn · Manel Trías · Manu Balaguer · Mar Gómez · Mar Medina · Mara Smaldone · Marc de Pablo · Marc Martínez (Platea Social) · Marc Olivé · Marcel Bassachs · Marcel·lí Antúnez · Marco Regueiro · Marcos Morau (La Veronal) · Marga Guergue · Mari Cruz Martín · María Àngels Torras · María Antonia Oliver · Maria Campos · Maria de la Cámara · María Engo · Maria Roca · María Jerez · María Jesús Bronchal · Maria Jesús Gamo · Maria Montseny · Maria Rodés · Maria Vera · Mariana Jaroslavsky · Mariana Pfenniger · Marianne van Kerkhoven · Mariana Roigè · Maribel Martínez · Marie Béland · Marie Davidson · Mario García Saez · Mario Gas · Marcel Bassachs · Mariona Sagarra · Marisa Cabal Cabeza · Marjorie Ordóñez · Marta Almirall · Marta Clari · Marta Folch · Marta Galán · Marta Moran · Marta Requena · Marta Soler · Martí Sales · Martin Kilvady · Martin Piliponsky · Martin Roo · Martin Sonderkamp · Masi Tiitta · Masu Fajardo · Matan Zamir · Matanicola · Mathilde Van de Meerendonk · Maxiluchini · MEp/Prêt-à-vu · Mercè Boronat · Mercé Moreno · Mercè Recacha · Mercè Ballespí · Mercè Saumell · Mercè Soler · Meri Levy · Mette Ramsgard · Miguel Angel García · Miguel Gutiérrez · Mingo Albir · Minna Weurlander · Miquel Abrantes · Miquel Barcelona · Miquel Ruiz · Mireia Chalamanç · Mireia de Querol · Miriam Comte · Mònica Monge · Mònica Muntaner · Mónica Page · Monica Sil.la · Mònica Valenciano · Montse Morante · Montse Vidal · Montserrat Filomeno · MOPA · Mustafa **n** Nàdia Pesarrodona · Nadine Gerspacher · Nani Valls · Nat Sensevy · Natàlia Espinet · Natalia Jimenez · Natalie Martinatti · Nathalie Labiano · Natxo Montero · Nausica Guitart · Nelo Nebot · Neus Ferrer · Neus Villà · Nick Haffner · Nicola Mascia · Nigel Charnock ·

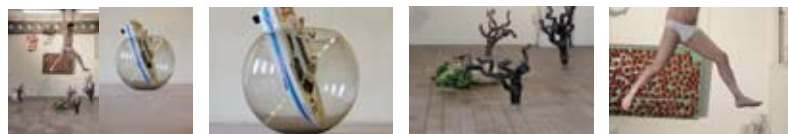
Nikki Tomlinson · Nina Fajdiga · Nines Carrascal · Noemí Ventura · Noemí Viana · Nuno Rebelo · Nuria Canela · Núria Font · Nuria Legarda · Nunu's **O** Odenthal · Ohiana Altube · Olatz de Andrés · Olga Álvarez · Olga de Soto · Olga Mesa · Olga Tragant · Oliveira Antonio Da Silva · Oriol Camprodon · Oriol Montoya · Olivier Jambois · Olvido Lanza · Ona Fusté · Oriol Guinart · Orquesta Iba Olestars · Oscar Abril · Oscar Villar · Oscar Dasí · Oscar van Woensel · Otman Chentouf **P** Pablo Bélez · Pablo Daniel Lugones · Pablo Esbert · Pablo Ley · Pablo Rega · Pablo Shvarzman · Paco Escocet · Paola Mariani · Patricia Caballero · Patricia Ruz · Pau Gómez · Pau Miró · Paula G. Quintan · Paulina Artero · Pere Faura · Paz Rojo · Pedro Soler · Pep Pascual · Pep Ramis · Pepa García · Pepe Hevia · Pere Faura · Pere Jané · Peter Holmgaard · Peter Snow · Phoebe Osborne · Pilar Laborda **q** Quicu Samsó **r** Rafael Bonachela · Rafael Roca · Ramón Calduch Jr. · Ramón Simó · Raphaëlle Perreault · Raquel Gualtero Soriano · Ricardo Szwarcer · Rick Merrill · Rita Vilhena · Roberto Frattini · Roberto Liaskowsky · Roberto Martínez Losa · Roberto Oliván · Roger Bernat · Roger Blavia · Rolf Meesters · Rosa Dachs · Rosa Muñoz · Rosa Pino · Rosa Serra · Rosario Hernandez Catalan · Roser López Espinosa · Ruben Cardoso · Rut Muñoz · Ruth Zaporah **S** Saara Töyrylää · Sabine Darendorf · Salva Sanchís · Salvador Boix · Sandro Massari · Sara Cruz · Sara Pons · Sarah Anglada · Scott de Lahunta · Sebastià Jovani · Sebastián García Ferro · Sergi Faüstino · Sergio Sánchez · Shen Wei · Silvia García · Silvia Kuchinov · Silvia Lorente · Silvia Sant Funk · Simon Whitehead · Simona Argentieri · Simona Levi · Sonia Gómez · Sonia González · Sonia Motots · Sophie Borthwick · Sophie Corriveau · Stephanie Skura · Storm · Stuart Lynch · Suministros Domènech · Susan Klein · Susan Rethorst · Susana Castro · Susana Goulart · Susana Roca · Susanna Millet · Susanna Pozzoli · Sylvie Gilbert **t** Ta Ba Let · Taoufiq Izzeddiou · Té idees · Teatre Invisible · Ted Stoffer · Teresa Renedo · Thomas Noone Dance · The guinea pig collective · Thomas Hauert · Tijen Lawton · Titin Custurey · Tomàs Aragay · Tomate Van Monte · Ton Muntaner · Toni Bartomeus · Toni Jodar · Toni Vidal · Toni Xuclà · Tono Lachky · Tracy Sirés · Trànsit Projectes · Triplettes **u** Ulla Korjala · Ursula Whal · Ute Clasen **v** Vanessa Medina · Vasco Trilla · Vera Livia García · Vero Cendoya · Veronika Zott · Vicens Mayans · Víctor Hurtado · Victor Lobo · Victor Nubla · Victor Obiols · Víctor Zambrana · Victoria Macarte · Victoria Szpunberg · Vincent Dunoyer · Virginia García · Vítor Roriz · Viviane Calvitti · Will Swanson **x** Xavi Carbonell · Xavi Giménez · Xavi Martínez · Xavi Pitarch · Xavi Rovira Rubiralta · Xavi Valls · Xavier Barberà · Xavier Fillol · Xavier Maristany · Xavier Maureta · Xavier Valenti · Xavier Valls · Xevi Dorca **y** Yahn Lhereux · Yasmeeen Godder · Yoshi Oida · Yoshisisla **z** Zeena Parkins · Zoukak

Álvaro de la Peña

Sol Picó

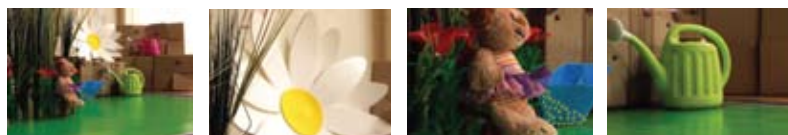
Carles Mallol

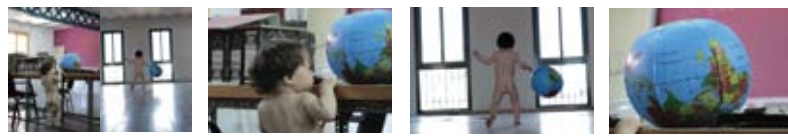
Montse Colomé

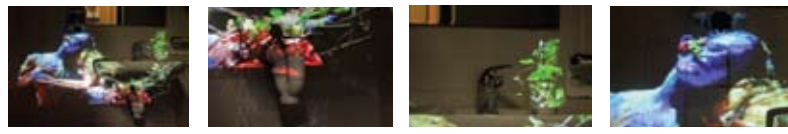
Inés Boza

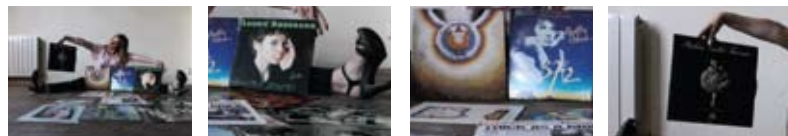
Claudia Moreso

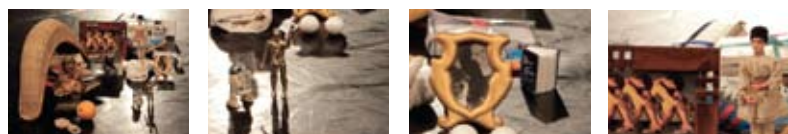
Alexis Eupierre

Lipi Hernández

Maria Rovira

Carles Salas

Toni Mira

liquidDocs > Els calderers escullen alguns objectes i un marc per a la composició. Una fotografia, un vestit, un tros d'escenari, un racó de La Caldera. Disposen el conjunt en uns bodegons que potser defineixen sense paraules allò que la dansa representa per a ells. O la seva relació amb aquest centre que els ha donat refugi al llarg dels darrers anys. O un record d'un moment determinat de la seva trajectòria. O potser no es tracta de res de tot això: potser aquests bodegons es componen per bastir sense paraules una sensació que va més enllà del concret: el vertigen, la memòria, l'emoció i l'enginy que fan *xup-xup* quan l'obra es crea.

© Foto: Alfred Mauve

liquidDocs > Los caldereros escogen algunos objetos y un marco para la composición. Una fotografía, un vestido, un trozo de escenario, un rincón de La Caldera. Disponen el conjunto en unos bodegones que quizás definen sin palabras aquello que la danza representa para ellos. O su relación con este centro que les ha dado refugio a lo largo de los últimos años. O un recuerdo de un momento determinado de su trayectoria. O quizás no se trata de nada de todo esto: quizás estos bodegones se componen para construir sin palabras una sensación que va más allá de lo concreto: el vértigo, la memoria, la emoción y el ingenio que hacen *chup-chup* cuando la obra se crea.

ALEXIS EUPIERRE

MERCAT DE LES FLORS

DANSA I MOVIMENT

www.mercatflors.cat

En diàleg constant amb la dansa

Lamosca + Forma & Co / Foto: Laurent Ziegler - Mateo Andrés

*Descobreix
i comparteix més de
3.000 nous continguts
multimèdia a:*

liquidMaps.org

Regístrate y síguenos en:

*El nou Mapa_Arxiu 2.0
de La Caldera Centre de Creació
de Dansa i Arts Escèniques
a liquidMaps.org*

Xavier Rovira Rubiralta

*liquidMaps.org descobreix
nous espais i noves cartografies
multidisciplinàries, que rastregen
i promouen les xarxes de les
arts escèniques contemporànies:
les arts del moviment, el teatre
emergent, el circ de nova
generació, els centres de creació
i producció, les indústries
i empreses culturals, els
observatoris, les organitzacions,
associacions i col·lectius...*

liquidMaps.org és un servei web 2.0 gratuït, que neix amb l'objectiu d'arxivar, relacionar, cartografiar i difondre la creació i la producció històrica i contemporània de les arts vives, escèniques i del patrimoni immaterial.

Com a plataforma interactiva, *liquidMaps.org* proposa un recorregut extens i intens per una sèrie de *mapes conceptuals* vinculats a les arts vives i del moviment multidisciplinàries i al patrimoni immaterial.

liquidMaps.org es un fòrum de creadors, productors, centres, usuaris, empreses i institucions, que neix com una eina nova i valuosa de relació i de coneixement, de contacte, promoció i difusió.

Les nostres inquietuds: no ens estem quiets!

La plataforma *liquidMaps.org* es desenvolupa a partir de tres reptes: un lligat a la forma en què les arts vives i del moviment s'organitzen en pols creatius; el següent repte té en compte com donen a conèixer les seves propostes; i el tercer s'interessa en la forma en què s'organitzen, arxiven i exhibeixen els materials que van creant en els seus processos de treball.

Hem volgut ordenar i relacionar en diversos arxius interactius 2.0 oberts a la comunitat les múltiples propostes que s'ofereixen i s'han ofert en l'àmbit de les arts del moviment: els noms i els "llaços familiars" dels creadors, l'obra i les seves circumstàncies...

Uns arxius que ens ajudin a mirar per la finestra infinita d'internet i les xarxes sense sentir el desassossec davant de la immensitat de dades, l'extensió de links, davant del vast paisatge d'informació difícil de controlar o assimilar. Una nova guia que dibuixi la "constel·lació" d'idees, noms i treballs, i que serveixi d'aquesta forma d'arxiu múltiple i de contenidor actiu.

El segon repte és el d'assimilar i ser coherents amb el que Jacques Rigaud va anomenar la "multipolaritat de la iniciativa cultural", i tenir en compte la diversitat de les plataformes creatives, l'amplitud de la cartografia en la qual neixen. Volem entendre i posar l'accent en les noves configuracions i noves formes de producció i funcionament de centres de creació, creadors independents o itinerants i companyies. Davant d'aquesta varietat d'orígens, perfils i relacions creatives i col·laboratives, un instrument que ajudi a relacionar tots els pols de talent i d'excel·lència, una plataforma que s'expliqui i s'estructuri de forma coherent amb aquesta multipolaritat. El tercer repte sorgeix d'una inquietud: l'associada a la riquesa i a la fragilitat de les arts "efímeres". Si no podem dissociar les arts del moviment de la seva condició efímera, ¿podem, a través d'aquest nou instrument que és *liquidMaps.org*, dibuixar els recorreguts i les rutes, els processos i les complicitats, que han portat als diferents creadors, en infinitat d'ocasions, a aquest "instant"?

El mapa i el territori

Des de el 2010, els objectius de *liquidMaps.org* són, la localització dels pols creatius actuals en la geografia, i la creació d'una "constel·lació de mapes conceptuals". Cadascun ha de trobar la seva manera particular de relacionar-s'hi. Perquè, més enllà de l'horitzó dels continguts de l'arxiu *La Caldera Centre de Creació de Dansa i Arts Escèniques 2.0*, un dels objectius paral·lels és que el mapa vagi creixent segons ho vagin fent les noves propostes, creadors i iniciatives que tinguin lloc al territori. La idea és que els creadors vagin incorporant els seus nous treballs i materials de procés al mapa, i nous creadors s'hi podran anar incorporant de manera oberta i progressiva.

liquidMaps.org: un nou instrument 2.0 a la xarxa

Si la creació contemporània és esmunyedissa i canviant, líquida, cal preguntar-se si ho és també el mapa dels processos creatius, i si aquests processos estan encara estretament lligats al territori, o existeixen i interactuen també a d'altres nivells. *liquidMaps.org* es planteja aquestes preguntes, i intenta donar resposta amb una plataforma virtual des d'on establir aquesta xarxa de vasos comunicants que posi en contacte diversos projectes i focus de creació i gestió cultural, possibilitant la interacció, l'acostament i la visibilitat entre centres i creadors, companyies i festivals, empreses i institucions, i des d'aquestes instàncies cap als internautes o usuaris i viceversa.

Institucions, fundacions, empreses, entitats, observatoris, instituts, col·lectius, creadors, companyies, especialistes i d'altres actors del sector sociocultural públic i privat conformaran aquest nou fòrum a la xarxa. *liquidMaps.org* és, més enllà de les tendències i les derives de la creativitat del moment, un instrument dissenyat amb rigor per tal d'aconseguir arribar a la sorpresa. Al mateix temps un fòrum de treball en xarxa, un mapa de creació, difusió i col·laboració, i un instrument dinàmic al servei del foment de la creativitat i les indústries culturals.

liquidMaps®

Produït per/Producido por:

liquidDocs
Art ♥ Live Art

Moltes gràcies als patrocinadors i col·laboradors que fan possible aquest projecte!
¡Muchas gracias a los patrocinadores y colaboradores que hacen posible este proyecto!

Amb el suport de: / Con el apoyo de:

Co NC A
Consell Nacional
de la Cultura i de les Arts

etxe
pare
EUSKAL INSTITUTUA
INSTITUTO VASCO
BASQUE INSTITUTE

Gipuzkoako Foru Aldundia
Diputación Foral de Gipúzkoa

KM
kulturunea

MERCAT DE
LES FLORS

la caldera

_RTS S_NT_ MÒNIC_

Museu d'Arqueologia
de Catalunya

mmb MUSEU MARÍTIM DE
BARCELONA

OBSERVATORIO DE ESPACIOS ESCÉNICOS
OBSERVATION OF SPACES ESCÉNICOS | INTERNATIONAL OBSERVATORY OF THEATRES AT RISK

NOVENTA GRADOS

CROQUIS

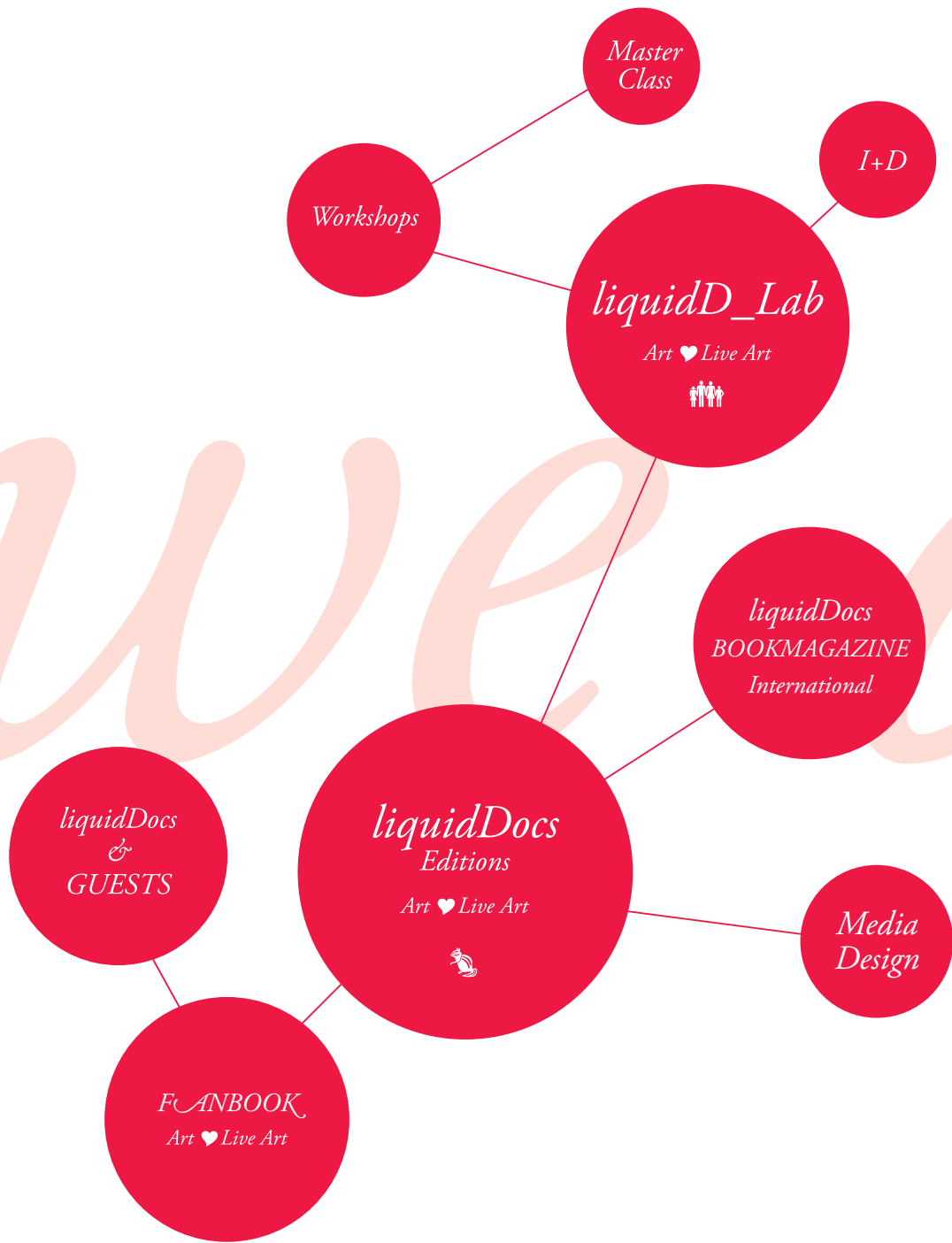
Amb la col·laboració de: / Con la colaboración de:

MUSEO NACIONAL
CENTRO DE ARTE
REINA SOFIA

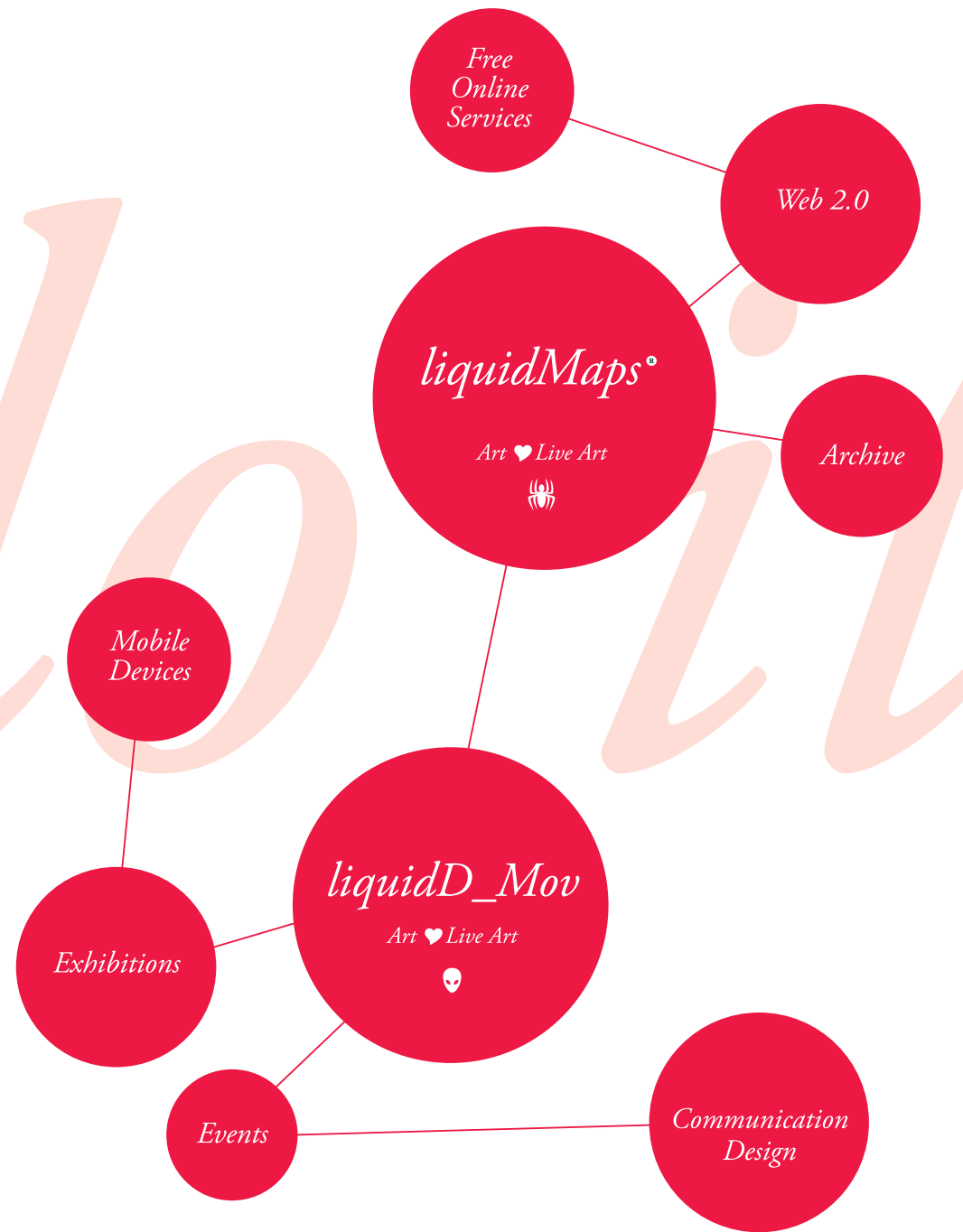
Alhóndiga
Bilbao
Kultura Bizi
Den Tokia
Zanbatu berri
la kultura

La central del
Circ

KUNST
HAL

liquidDocs.net

liquidMaps.org

La cultura, corazón de la identidad quebequesa

..... Manifestaciones esenciales de la particularidad de Québec como único territorio francófono del continente norteamericano, las artes y las letras configuran la base de su identidad, permitiendo que el pueblo quebequés se reafirme e interaccione activamente sobre la escena internacional.

Moderna y dinámica, fiel a sus raíces pero enfocada hacia el futuro, la cultura quebequesa tiene un je-ne-sais-quoi que la hace única a la vez que universal, expresándose con una vitalidad muy peculiar en todas sus disciplinas: artes escénicas (circo, danza, música y teatro), artes visuales, literatura, cine, televisión, artes populares y museología.

Transmitida por creadores y artistas de talento que la hacen brillar en los cuatro rincones del mundo, su calidad y su originalidad trascienden las lenguas y las fronteras.

www.quebec-espana.es

Québec

Foto: Marie Chouinard / Intérprete: Kristen Andersen

Tenemos tus derechos

¿Aún no los has cobrado?

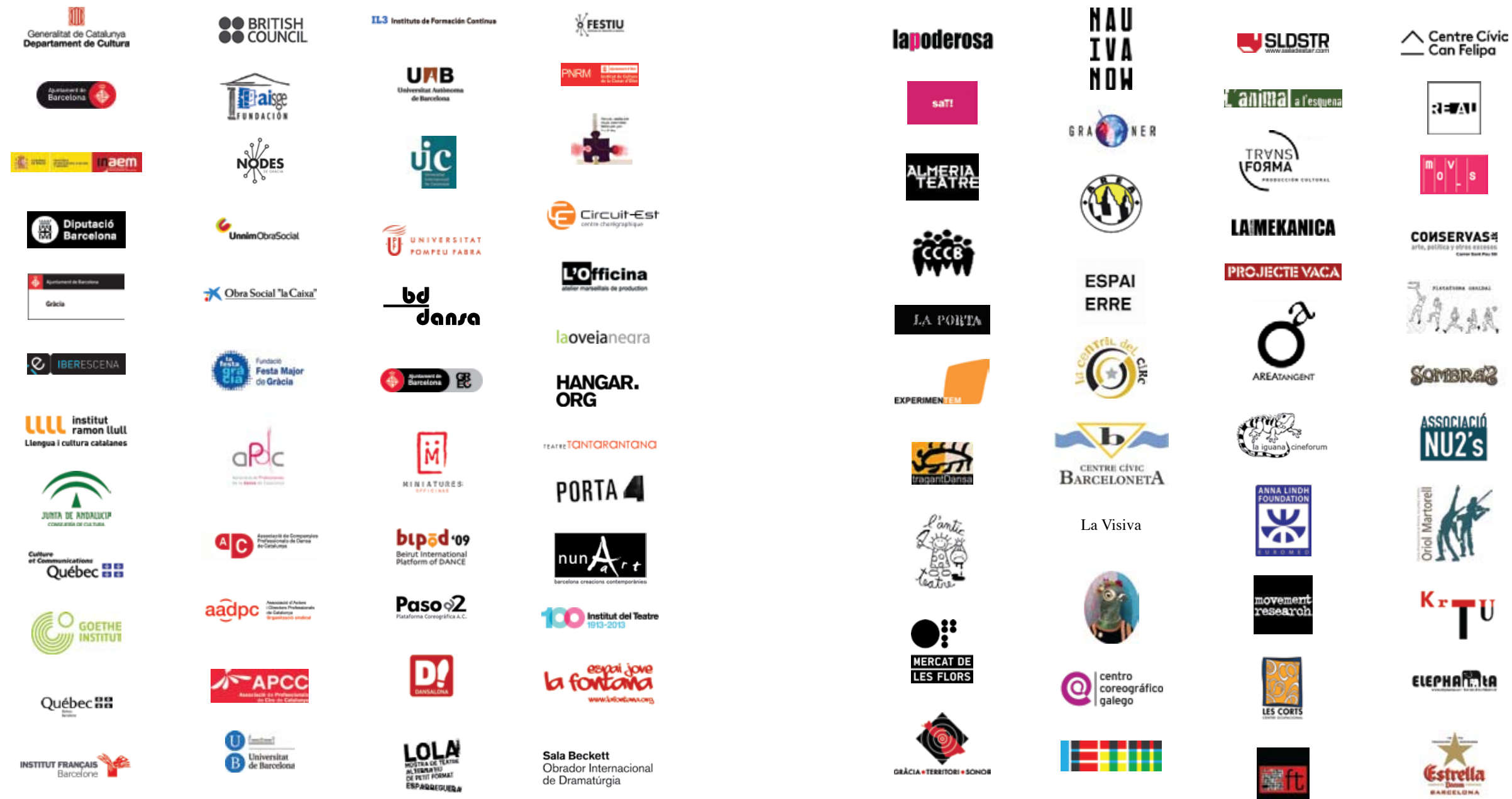
Si eres actor, doblador (cine, documentales...), bailarín en programas televisivos, monologista humorista o manipulador de muñecos, AISGE recauda tus derechos de propiedad intelectual.

Date de alta. Es gratis y te interesa. Tenemos lo tuyo.
Escribenos a socios@aisge.es o pásate por cualquiera de nuestras sedes

MADRID: C/ Ruiz de Alarcón, 11. Tel.: 91 521 04 12
BARCELONA: Consell de Cent 433, pral. 1. Tel.: 93 412 76 22
VALENCIA: Barón de Carcer 30, 1º pta. 2. Tel.: 96 392 22 93
SEVILLA: Peral 51, bajo. Tel.: 954 915 827
SAN SEBASTIÁN: Agirre Miramón 8, bajo. Tel.: 94 327 15 99
SANTIAGO DE COMPOSTELA: Monte dos Postes 14, bajo. Tel.: 981 55 27 65

Agraïm el suport incondicional al projecte de La Caldera de:

Agraïments

Volem agrair especialment al Districte de Gràcia la seva acollida i el seu suport durant aquests 18 anys.

Donem les gràcies també a tots els mecenes que han fet possible l'edició d'aquest llibre:

Aimé Malena Pansera	Cristina Riera	Magalí Homs i Ros	Pere Jané i Nausica Guitart
Alejandra Undurraga (DanzayCultura)	Cristina Roca Andreu	Maite Laborda	Pilar Solà i Omar Badiane
Alexis Eupierre	David Martínez Atozki	Maite Marcos	Ramón Mira
Álvaro de la Peña	Elis Ferrer	Manutrillo	Raquel Ortega
Ana Teixidó y Arthur Rosenfeld	Elisabet Solé	Mar Eguíluz Blanco	Rosa Muñoz
Andrea García de Magalhaes-Calvet	Elisenda Moya	Marc Domenech i Duran	Roser López Espinosa
Andres Waksman & ALAS	Ester Forment	Marc Pujol Manyà	Roser Ros
Andreu Rabal	Ester Vendrell i Sales	Marc Rosich	Sheila Ferrer
Àngeles Angulo	Eulalia Sagarra Trias	Marc de Nanaki Teatre	Silvia Sant Funk
Àngels Gómez Nieto (mama)	Família Colomé-Vidal	Marcel·lí Antúnez Roca (Artist)	Sonia Fernandez Lage
Angels Margarit/cia. Mudances	Família Isern - Rabella	Marga Guergué	Teatre Obligatori
Anna Font	Federica Porello	Maria Hernando Blasco	Tenoch Power
Anna Planas	Firaeducación	Maria de Peña	Teresa Bas
Anna Romani	Flàvia Neves	Mariana Pfenniger	Teresa Masot Arriaga
Anna Rubirola	Francesc Bonet Pedrol	Mariantònia Oliver	Teresa Renedo Jabares
Antonio Bisbal	Francesc Bravo	Maribel Rodriguez	Toni Payan
Area, Espai de Dansa i Creació	Frédéric Oertlé	Mario G. Sáez (Erre que erre)	Tracy Sirés Neal
Ariadna Estalella	Fundación AISGE	Mariona Castillo Garcia	tragantDansa [educació i creació en moviment]
Beatriu Daniel	Gisela Rodríguez	Marlen-Leny Bisbal	Tristán Pérez-Martín
Bureau du Québec à Barcelone	Goethe Institut	Mercat de les Flors	Toni Jodar
Carles Mallol	Guy Nader	Miquel Barcelona	Txiki Berraondo Lahuerta
Carles Sanromà	Helena Patricio Avila	Mireia de Querol	Víctor M. Conejo
Carme Poblador	Hilda Tejero	Monica Muntaner	Wadaka Konnection (María José Rueda y Nieves Batista)
Carme Vidal Cendrós	Iris Heitzinger	Montse Alcoverro	Xavi Gràcia
Cecilia Colacrai	Itziar Fenollar	Montse Morante	Xavier Ariza Pujol
Celine Merlaud	Javier Leal	Montunos	Xevi Dorca
Charo Irigoyen	Joan Font	MOT - Manel Oriol Tobal	Ximo Roiget
Cía. Elotrovació	Joan Josep Isern	Moviment Lantana	
Cia. Impàs Dansa	Joan Rimbau	Nau Ivanow	
Claudia Garcia Moreso	Jordi Teixidó Jover	Nelo Nebot Gil	
Claudia Solwat	Jose Luis de la Peña	Neus Ledesma	
Conxita Sesé	La Coja Dansa	Núria Aguiló Sol	
Cristina Lügstenmann	Laia Montaña Burés	Olatz de Andrés	
Cristina Martí	Laura Alcalá Freudenthal	Oscar Dasí	
	Les filles Föllén	Paca Barrera de la compañía:	
	Llorenç Corbella	Chicas & Swings	
	Lola Puentes	Paloma Gueilburt	
	Lucía Buedo	Pere Faura	

Crèdits La Caldera

Comissió de seguiment

Inés Boza
Alexis Eupierre
Magalí Homs
Montse Colomé

Producció

Lucía Buedo
Paloma Gueilburt
Neus Ledesma
Raquel Ortega

Coordinació

Paloma Gueilburt

Documentació

Montse Colomé
David Pintó

Retoc fotogràfic

Tristán Pérez Martín

Edició vídeo i programació DVD

Roger La Puente
Ricardo Salas

liquidDocs
Art ♥ Live Art

Crèdits liquidDocs Editions

Direcció Editorial, d'Art i de l'Arxiu 2.0

Xavier Rovira Rubiralta

Redacció text Veus de La Caldera

Ivan Alcazar Serrat/liquidDocs

Edició text Veus de La Caldera

Xavier Rovira Rubiralta

Maqueta llibre i Arxiu 2.0

Xavier Rovira Rubiralta

Disseny gràfic llibre i DVD, Disseny Arxiu 2.0 i objectes promocionals

Xavier Rovira Rubiralta · Ainhoa Zabaleta

Coordinació i documentació llibre i Arxiu 2.0

Jesús Manuel Pérez

Assistents Arxiu 2.0

Marta Lasagabaster
Ainhoa Arregi

Programació Arxiu 2.0

Rantring SL (San Sebastián-Madrid)

Traducció al castellà liquidDocs Editions

Impressió i pre-impressió

Gráficas 94 (Sant Quirze del Vallés)

liquidDocs SLU
Zumalakarregi 1 1º Dcha
Donostia_San Sebastián Spain
www.liquidDocs.net
ISBN: 978-84-940597-1-1
Depósito legal: SS-1718-2013

COPYRIGHTS
© de la edició liquidDocs SLU / La Caldera, 2013
© de los textos, sus autores.
© de las imágenes, sus autores.
© de las traducciones, sus autores.

Todos los derechos reservados.
Queda expresamente prohibida la reproducción, la distribución y la comunicación pública, incluida su modalidad de puesta a disposición, de la totalidad o parte de los contenidos de esta publicación, con fines comerciales en cualquier soporte y por cualquier medio técnico sin autorización del editor.

print. digital.

> *tableta:*
liquidMaps.org

liquidDocs

Art ♥ Live Art

la caldera, espai internacional de residències artístiques

la caldera, divuit anys d'aventura

la caldera, festes multitudinàries

la caldera, D+R: debats i reflexions sobre el moviment i l'escena

la caldera, cicles de programació en proximitat amb els espectadors

la caldera, permeabilitats i connexions amb la ciutat i els veïns

la caldera, exhibicions, cicles, tallers, laboratoris i jornades

la caldera, persones, col·lectius, espectacles, activitats i emocions

la caldera, ...